بروسـکەی یەکێتی ئابوری عـەرەب بـۆ سـەرۆکی فـەرمانده

وەفدەکانی ئەنجومـەنی ئابوری عەرەب کە لە بەغـدا کۆبوبونەوەو رۆژی چـوارشەممەی رابوردو دواییان بـە کاروباریان هینا بروسکەیەکیان ئاراستەی سەرۆکی فەرماندە بەرێز احمد حسن البکر کردوەتیایدا مەدحی پێشـکەوتنی ئابوری وڵاتیان کردوە لەسـای سەرکردایەتی دڵسۆزانەیدا ٠

هاوکاری

التضامن

رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشـتی‌یە
لە دەزگـای هاوکاری چاپو بلاوکردنـەوەی
کـوردی‌دەردەچێ
لە « دار الحریة »چـاپ دەکرێ
وزارة الاعلام
دار التضامن للطباعة والنشر الکردیة
بغـداد ـ شارع الجمهوریة ـ ساحة الخلانی
تلفون (٦٨٣١١ ، ٦٨٣١٢ ، ٦٨٣١٣)

HAWKARI, TEL 68311, 68312, 68313 | سالی ١٩٧٠ دامەزراوە | ١٩٧٦/١/٣٠ ژمارە (٣٠٢) | « ١٢ » لاپەرە | « ٢٥ » فلس

سـەرۆك بـەکـر نـوێـنەری تـایـبـەتی بـۆ جـەزایـرو مـەراکیـش نـارد

صـدام حسین: ئەمانەوێ رەنـگی تـاقی کـردنـەوەی تـایـبەتی خـۆمـان بـرێـژین

نوێنەری تایبەتی سەرۆکی فەرماندە بۆ جەزایرو مەراکیش

سەرکۆمار بەرێز احمد حسن بکر بڕیاریدا کە بەرێز طارق عزیز وەزیری راگەیاندن بنێـرێ بولای بەرێز هواری بومیدین سـەرۆکی جەزایرو خاوەن شکو مەلیك حەسـەنی دووەم مەلیـکی مەراکیش بۆ لێکۆڵینەوەی ئەو هەواڵـەی بلاوبۆوە کـە گوایە هێزەکانی جەزایرو مەراکیش لەبیـابانی رۆژئاوا بەیەکا هەلپرژون ٠

وە شەوی ٢٧ـ١ کاك طارق عزیز بەغدای بەجێهێشـتو بارەو جەزایر کەوتە رێ بـۆ ئەوەی نامەیەکی سەرکـۆمار بدات بە سەرۆکی جەزایر ٠ وە لەوێشەوە سەر لـە مەراکیش ئەداتو نامەیەکی تری سـەرکۆمار ئەدات بـە مەلیکـی مەراکیش ٠

بەرێز وەزیری راگەیانـدن لەو گەشتەیدا کاك عبدالحسین جمالی جێگری وەزارەتی دەرەوەی لەگەل دایە ٠

ئەوەی شایانی باسە ئێوارەی ٢٧ـ١ سەرۆکی جەزایر بەرێز هواری بومیدین بە تەلەفـۆن قسەی لەگەل سەرکۆمار بەرێز احمد حسن بەکرو مامۆسـتا صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی کرد ٠٠ بەرێز سەرکۆماری جەزایر لەگەل سەرۆکی فەرمانـدەدا باسی بەیەکاهاننی هێـزی چەکداری مەراکیشو جەزایری کردوە لە بیابانی رۆژئاوادا ٠

لەلایەکی ترەوە مامۆسـتا صـدام حسین ئێـوارەی سێ‌شەممەی رابوردوو لـە بارەگاکەی‌دا لـە ئەنجومەنی نیشتمانی چاوی بە بالیـوزی جەزایر کەوتوە لەبەغدا لـە دیدەنی‌یەکەش‌دا کاك محمـد صبری حدیثی جێگری وەزارەتی دەرەوە ئامادە بووە ٠

ئا٠د٠ع

سـەرۆك بەکـر نامەیـەکی لـە سەرۆکی فـەرەنسـاوە پێ گـەیشـت

سـەر لەبەیانی رۆژی سێ‌شەممەی رێکەوتی ٢٧ی ئەم مانگە لـە کۆشکی کۆماری سەرەك کۆمار بەرێز احمد حسن البکر چاوی بە جـاك شیراك سەرەك وەزیرانی فەرەنسا کەوتوە ٠

لە چاوپێکەوتنەکەدا سەرۆك بەکر ئەو نامەیەی وەرگرت کـە سەرۆك کۆماری فەرەنسـا فالیر جیسکار دیستان بەدەستی جاك شیراکدا بۆی ناردبو ٠

هەروەها لـە کۆبونەوەکەدا پەیوەندی ئابوری‌و تەکنیکی‌و گەشەپێدانی ئەو پەیوەندیانەی لەنیوان هەردوو ولاتدا هەیـە باسی کراوە ٠

وە لە کۆبوونەوەکەدا باسی باری دۆخی عەرەبو جیهانو لەگەل ئەو مەسەلانەی هەردوو ولات مەبەستیانە کراوە ٠

لـە لێکۆلینـەوەی بەرنامـەی کـاری چاککردنی سیستەمی یاسادا

[illegible]

لەبەر بیروڕای چاونەترسانەی روون و ئاشکرادا نی‌یە

ئێـوارەی ٢٨ ـ ١ کاك صـدام حسـین سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کۆبونەوەیەك کە لە هـۆڵی حقوقی‌یەکانی عـیراق کـرا بـۆ لێکـۆلینـەوەی بەرنامـەی کـاری چاککردنی سیستەمی یاسـا رایگەیاند کـە سەرکردایەتی سیاسی حـزبو شـۆرش ئـارەزوو ئەکـەن هاوولاتی‌یانی عـیراق بەشداری بکـەن لـە بەپیتو پێـز کردنی بەرنامـەی کـاری چاککردنی سیستەمی یاسا لە ولاتدا ٠

بەرێز جێگری سـەرۆکی ئەنجومـەنی سـەرکردایەتی شۆرش داوای کرد کە تێبینی دەربارەی ئەو بەرنامەی کـارە دەرببڕدرێ بەمەبەستی دانانی یاسای عیلمی‌یانە کە لەگـەل قۆناغی گۆرانی سوشیالیستی‌دا بگونجێ لە ولاتداو خزمـەتی بزوتنەوەی کۆمەل بکـەن لەبەرەسەندنە روو لە بەرزی‌ـ یەکەی‌داو خزمەتی بەرژەوەندی گەل بکەن ٠ ئەمەش وتەکـەی مامۆستا صدامە :ـ

براینە ٠٠٠

مەبەست لەم کۆبونـەوەو لێکۆلینەوەیەتەنیا بەرچاوخستنی لایەنی روخسارو پروپاگەنـدە نی‌یە ٠٠٠ بەلکو مەبەسـت ئەوەیە کە دەسەلاتی دەولـەت ئەیەوێ هاوولاتی‌یانی عیـراق ئەوانەی شارەزای یاسان یاخود سیاسین لەم کارەدا بەشـداری بکەن بۆ ئەوەی چوارچێـوەی هەلەو راستی کێشەی یاسـا دیاری‌بکەن لەو بوارەوە کـە پەیوەندی بە پەرەسـەندنی کۆمەلەوە هەیەو چالاکـانە بەشیدار بین لە پراکتیـکی دیموکراتی‌یانە لەپێناو بەپیتو پێزکردنی بەرنامەی کارەکە لە رێگای رەخنەی‌چاونەترساوەوەو وە بەبێ سل‌کردنەوە ٠

هەستمان پێکرد کە هەندێ برای سیاسی بەشێوەی گشتی قسەئەکەن ٠٠ ئێمە ئەبێ دلێرو چاونەترس‌و ورد بین چونکـە هیچ باجێك لەسـەر بیروڕای چاونەترسانەی روون‌و ئاشکرا نی‌یە ئەگەر ئەم جۆرە باجەش سـتێندرا ئەوا حیساب‌مـان لەگەل‌دا بکەن ٠

بەرنامەیەکی دیاری‌کراومـان لەبەردەست‌دایە تیایـدا هەموو کێشەیەکی یاسا چارەسـەر ئەکـەین کەپەیوەندی بـە بزوتنەوەی کۆمەلەوە هـەیە ، ئەگەر ئەو بەرنامەیە لەگـەل بیروباوەرەکانی ئەم قۆناغـەدا ناگونجێ ئەوا پیویستە لەسـەر سیاسی‌و ناسیاسی بەبێ سـل کردنەوە بلێن نەخیر ئـەم بەرنامەیە ناگونجێ ٠٠٠ ئەگەر واش نیە ئەوا پیویستە بلێـن ئەگونجێ‌و پەیرەوی بکـەن‌و بێ‌سل‌کردنەوە دەری‌ببڕن کـە لەگەل بەرژەوەندی گـەل‌دا ئەگونجێ لەسەر راستە رێگای شۆرشی‌سۆشیالیستی‌و شۆرش هەروەکو لەراپۆرتی سیاسـی هەشتەمین کۆنگرەی قطـری‌و بەرنامەی کاری نیشـتمانی‌دا دەست‌نیشان‌کراوە ٠

ترسان‌و دەربڕینی رستەو قسەی گشتی هیچ خزمـەتی کێشەی‌گەل ناکات٠٠ لەمەوبەر قسەمان‌کردو کتێب‌مان دەرکرد ٠٠٠ بەلام ئێستاکە ئەبێ قسەو کتێب دەرکردن بەکـردەوە بێ کەس لە هەولدان نەترسێ٠٠٠ هەموو لایەك داواکراوە کـە سەرنج لە بەرنامەی کارەکـە بدەن‌و بلێن ئەم بەشـەی هەلەیەو وایپێشنیاز ئەکـەم کەبەم جۆرە بێت بەلگەی قسەو بیروڕایەکەشم ئەم بنچینـە ٠

بروانـه ل ـ٧ـ

سـەرۆك وەزیـرانی فـەرەنسا بـەغدای بـەجێ هێشـت

رۆژی ٢٧ـ١ وتووێژی دوو قۆلی‌ی نێوان عیراق‌و فەرەنسا کۆتایی هاتو بەرێز جاك شیراك سەرەك وەزیرانی فەرەنسـا بەغـدای بەجێهێشت ٠٠ وە لەفرۆکە خانـە لەلایەن بەرێز کاك صدام حسین جێگـری سەرۆکی ئەنجومەنی سـەرـ کردایەتی شورشەوە بەرێ کرا ٠٠ وەلەبەرێ کردنەکەدا بەرێز وەزیران‌و هەردوو جێگـری وەزارەتی دەرەوەو سـەرۆکی دەزگا دیپلوماسی‌یەکان بەشدار بوون ٠

ئەوەی شایانی باسە لـە سـەعات ٩و نیوی رۆژی ٢٧ـ١ سەرکۆمار کاك احمد حسن بکر لە کۆشکی جمهوری پێشوازی بەرێز جاك شیراکی سـەرەك وەزیرانی فەرەنسای کرد ٠٠ وە نامەیەکی ڤالیری جیسـکار دیستانی سەرۆکی فەرەنسـای لێ وەرگرت ٠٠ لـە دیدەنی‌ـ یەکەدا باسی پەیوەندی هاوکاری ئابوری‌و تەکنیکی نیوان هەردوو ولاتو باری‌ناوچەی عەرەب کرا٠ وە لـە هەمان رۆژدا بەرێز مامۆستا صدام حسین جێگری سـەرۆکی ئەنجومەنی سـەرـ کردایەتی شۆرش لە ئەنجومەنی نیشتمانی پێشوازی سـەرەك وەزیرانی فەرەنسای‌کرد ٠ وە لـە چاوپێکەوتنەکەدا باسی

بروانه ل ـ٦ـ

کۆبونەوەی ئەنجومەنی تـەنفیزی ناوچـەی ئۆتۆنۆمی

رۆژی یەکشەممەی رابوردو ئەنجومەنی تەنفیزی ناوچـەی ئوتونومی بـە سـەرۆکایەتی مامۆستا هاشم عەقراوی کـۆ بۆنەوە ٠ لـە کۆبونەوەکەدا بڕیاریان لەسەر تەرخان کردنی (٧٢) هەزار دینار داوە بـۆ کردنەوەی بەشێکی زیادە لـە بارەگـای سەرۆکایـەتی ئەنجومەنەکە ٠

ئەنجومەن لە کۆبونەوەکەدا لەو راپورتانە کۆلاوەتەوە کـە لە لایەن ئەمینداری‌یە گشتی‌ـ یەکـانی بـەرێوەبردنی شارەوانیەکان‌و هاوینە هەوارو نیش‌کـردن‌و خانـەسازی‌و کشتوکال‌و چارەسەر کـردنی کشتوکالـەوە بۆیان هـاتوە سەبارەت بە پێویستی‌یەکانیان٠

ئا٠د٠ع

کۆبونەوەی وەزیرانی دارایی ئوپیك لـە پاریس

رۆژی دووشەممەی رابوردو بە سەرۆکایەتی (هەکتـور ناتردادو)ی نوێنەری فەنزوێلا کونگـرەی دووهـەمی وەزیرانی دارایی رێکخـراوی ئوپیك لە پاریس دەسـتی پێ‌کرد ٠

کۆنگـرەکە رێ‌وشوێنی پارەتێکانی بەسـنوقی باربوـ کردنی ولاتانی جیهانی سێ‌هەم لەم سالدا بەپێی ئەو بڕیارەی لـە کۆبونەوەیەکی وەزیرانی دارایی رێکخراوەکەدا کە لـە مانگی کانونی یەکەمی رابردودا لە ڤینا بڕیاری دابو دیـاری ئەکات ٠

لە کۆبونەوەکەدا نوێنەرانی هەرسیازدە دەولەتەکەی نـاو رێکخراوی ئوپیك بەشداربون تەنیا هوشەنگ ئەنسـاری نوێنەری ئیران نەبێت کە لـە باتی ئەو وەزیری دەولـەتی ئیرانی محمد یجانیە ئامادە بو٠

وەك ئاژانسـی دەنگوباسی رویتەر رایگەیاندوە پاسـەوانـ نیەکی توندی ئەو کۆبونەوانەـ کراوە ، پولیس تا رێگای بـە رۆژنامە نووسـەکانیش نەداوە کە بچنە جیگای کۆبوونـەوەـ کەوە ، لەلایەکی ترەو لە نیوان نوێنەرانی ولاتانی پیشەسازی‌و جیهانی سێ‌هەمدا لـە پاریس کۆبونەوەیەکی تر کراوە بۆ خۆ ئامادەکردن بۆ ئەو گفـتو گویانـەی لەمانگی داهاتودا سەبارەت بە مەسەلەی (وزە) لە نیوان ئەو ولاتانەدا دەکرێت بە ئامانجی دوزینەوەی چـەند پەیوەندیـەکی ئابوری نوی لەنیوان ولاتانی پیشـەسازی‌و ولاتانی تازە گەشەکردودا ٠

جم‌وجولی دوژمن لـە سەر سنوری خواروی لوبنـان

بەیروت ـ ئا٠د٠ع

رۆژنامەکانی لوبنان بلاویان کردۆتەوە کە هێـزەکانی زایونیزمی دوژمن لەسـەر سنوری خواروی لوبنـان بەتایبەتی لە ناوچەی (کفـر شۆبا)و المجیدیەو خیـامدا خەریکی جم‌وجۆلێکی فراوانن ٠

وە لەرێگای نیـوان (مرجعیون)و (والعدیسەدا) جم‌وجۆلی هێزەکانی دوژمـن بەئاشکرا دیاربوە ، وە گوندی (العدیسـه)و (کفرکلا) شەوی سێ شەممەی رابـردو لەلایەن هێزەکانی زیونیـزمی دوژمنەوە بەتوندی بومبابـاران کراوە ٠

لەلایەکی ترەوە زایونیزمـە داگیرکەرەکان راستی ئەوەیان وتوە ٠٠ کە لەبەری رۆژئـاوای روباری ئوردن‌و ناوچـەی غەزەدا لەماوەی سالی ١٩٧٥دا

بروانه ل ـ٦ـ

له ئەنجومەنی ئاسایش‌دا
نیویورك : ئاژانسەکان :

ئەمەریکا ڤیتۆی دژی بڕیاری مافەکانی گەلی فەلەستین بەکارهێنا

رۆژی ٢٧ـ١ ئەمەریکا مافی ڤیتوی بەکارهێنا بۆ پەکخستنی ئەو پرۆژەیەی ولاتانی بێ‌لایەن دەربارەی کشانەوەی هێزەکانی دوژمن‌و سەلماندنی مافی گـەلی فەلەستین لەنیشتمانەکـەی‌دا پێشکەشیان کردبوو ٠

ئەوەی شایانی باسیشە ئەم پرۆژەیە لەلایەن پەناماو گویاناو تانزانیاو بنیین‌و رومانیـاو پاکستانەوە پێشکەش کـراو پرۆژەکە لەلایەن نۆ دەولەتـەوە پەسند کرا کـە فەرەنساو ژاپۆنی تیادابوو ، وە لەلایـەن ئەمەریکاوە بەربەرەکانی کـراو ئیتالیاو بەریتانیـاو سویدیش دەنگیان تیادا نەدا ٠

زایونیستەکان خۆشحالی خۆی دەربڕی بەرامبەر بە هەلویستی ئەمەریکاو بەکارهێنـانی مافی ڤیتۆ ٠٠ وە وەفدی دوژمن لـە نەتەوە یەکگرتوەکان‌دا دەربارەی ئەم هەلوێستەی ئەمەریکاوتی : ئەم بڕیارەی ئەمەریکا هەنـگاوێکی گرنگە لەسـەر رێگای (وتووێژو جێگیر کردنی ئاشتی لە ناوچەی عەرەب‌دا) ٠

لەلایەکی ترەوە دەولەتۆکەی

بروانـه ل ـ٢ـ

Institut Kurde de Paris

هاوکاری

تیشك

— دلیر —

لە دوانەکەی نوێنەری عیراقدا لە ئەنجومەنی ئاسایش کەباسی باری ناوخۆی وڵاتانی عەرەبی کرد گەلێك لەو مەسەلە بنچینەییانە رون کرایەوە کە شۆرشی ۱۷ی تەموزی نەتەوایەتی وسوشیالیستی لە نگەری خۆی لە سەرداناوە وکردویەتیە کەرەسەی خەباتی دریژ خایەنی خۆی بەرامبەر بەهەمو روداوێك کە لە ناوچەکەدا روبدات ·

نوێنەری ناوبراو لە سەرەتای وتارەکەیا جەوهەری مەسەلەی فەلەستینی باس کرد کە چۆن لە ساڵی ۱۹٤۷ەوە بەپێچەوانەی یاسای نێودەوڵەتانو سەرپیچی کردن لە پەیمانی نەتەوە یەکگرتوەکان رویداوە ، ئەوشتانەی کە نوێنەری عیراق دەست نیشانی کرد شان بەشانی هەمو لیکدانەوەیەکی شورشگیرانەیە وەئەوە ئەسەلمێنێ کەلەو کاتەوە جەتە زایونیستەکان قەوارەیەکی تاوان کارانەیان بۆ خۆیان دروست کردوە بونەتە هۆی گێرە شیوێنیو بێ شێل کردنی ریزی یاسای نێودەوڵەتان لە ناو جەکەدا وە پیچەوانەی هەمو نرخو بەهایەکی مرۆڤایەتی ئەجوڵێنەوە ··

لە گەل ئەوەشدا دروست بونی قەوارەی زایۆنیستەکان خۆی لەخۆیا سەرپیچیەکی ئاشکرابی‌یە لە پەیمانی ریکخراوی دەوڵەتان وبریارە... وڵاتێكو قوت کردنەوەی وڵاتێکی ترە لە جێگایدا ··

لەبەر روناکی ئەم واقیعەدا ئەوەمان بۆ ئاشکرا ئەبێ کە قەوارەی زایونیستەکان بۆتە سەنگەری ریزی پیشەوەی پیلانو نەخشەکانی ئیمپریالیزم لە ناوچەکەداو هەمیشە ئامادەی بەجێ هێنانی فەرمانەکانی ئیمپریالیزمە ·· دیسانەوە لە بەر تیشکی ئەم روناکیەی ترا ئەتوانین هەمو جموجوڵو شەڕە دوژمنایە تکارانەکانی زایونیستەکان بەزنجیرە ئەلقەیەکی پیلانەکانی ئیمپریالیزم دابنێین ·

ئینجا لەبەر ئەوەیە دڵنیاین کە هەمو ئەو بروژەو نەخشەو پیلانانەی کە ئیمپریالیزم لە ناوچەکەدا رایەڵی ئەکات تەنیا بۆ خزمەتی بەرژەوەندی تایبەتی خۆیانو پاراستنی زایونیستەکانە ·

لە کاتێکدا کە گیانی خۆراگریو بەرگەگرتنو ئارەزوی جەماوەری نەتەوەی عەرەب هەمو ئەو نەخشەو پیلانانە بێ شێل ئەکاتو بەهەمو توانایەوە پاڵە پەستۆیەکی قورس ئەخاتە سەر زایونیستەکان ئالەو کاتەدا وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمەریکا ناجار ئەبێ هەوڵی راوەستاندنی شەڕو ئاگربڕی شەڕەکە بدەن · وەکو ئەبینێ چۆن دەزگاکانی ئیمپریالیزمو هنری کیسنجەری وەزیری دەرەوەیان جەواشەبوون ··

ئینجا لەبەر ئەوەیە کە عیراقی شورش هەمو ریکەوتنێکی خۆبەدەستەوە دەرانەو دەستە پاچەیی ئەداتە دواوە چونکە ئەو جۆرە ریکەوتنانەلەپێش هەموشتێکدا خزمەتی ئیستراتیجیەتی هاو پەیمانێتی ئیمپریالیزمو زایونیستەکان ئەکاتو بەرەو لە ناو بردنی شورشی فەلەستین ئەروات ·

لێکۆڵینەوەیەك سەبارەت بە :—

دەست درێژی زایۆنیستەکانو گواستنەوەی "بارەگای نەتەوەیەکگرتوەکان"

سەرلەنوێ کۆماری عیراق یاداشتێکی پێشکەش بە دکتور کۆرت ڤالدهایم کرد تیایدا رایگەیاند کە دوای ئەوەی ساغ بۆتەوە زایونیستەکان بێ‌وچان دەست درێژی ئەکەنە سەر بارەگای دەزگا دیپلوماسی‌یەکانو‌اپێویست ئەکات بیر لە گواستنەوەی بارەگای نەتەوە یەکگرتوەکان بکرێتەوە لە یۆیۆرکەوە بۆ شوێنێکی ·

لە یاداشتەکەدا رایگەنراوە کە عیراق بۆیە ئەم داوایە ئەکات چونکە کاربەدەستانی ئەمەریکا ناتوانن رێگا لەزایونیستەکان بگرنو نەیەڵن ئەو دەست درێژی‌یانە بکەنە سەر دیپلوماسی‌یەکان ·· وەهەرچەندە ناوانباران بەردەوامن لەکاری خراپە کەچی ریکخراوە تیرۆریستەکانیشیان بە سەربەستی ئیش ئەکەنو کەس نیە رێگایان لێ‌بگرێت ·

لە لایەکی ترەوە سەرچاوەیەکی پولیسی ئەمەریکا رایگەیاند کە لەوەتی لە ئەنجومەنی ئاسایشی دەوڵەتاندا دەست کراوە بە لێکۆڵینەوەی کێشەی رۆژهەڵاتی ناوەراست بیست جار ئاگادار کراونەتەوە کە نارنجۆك لە بارەگای نەتەوە یەکگرتوەکاندا دانراوەو چەند نارنجۆکێکیان لێ‌دۆزراوەتەوەو یەك خراون ئەم هەراو هۆریایەی زایونیستەکانیش دژی بریارەکەی ئەنجومەنی ئاسایشە کە بزوتنەوەی زایۆنیستی بە بزوتنەوەیەکی رەگەز پەرستی دانا ·

لەلایەکی ترەوە (رابیتەی داکۆکی کردن لە جولەکەکان) کە رێکخراوێکی تیرۆریستی زایۆنیستی‌یە رایگەیاند کە بەرپرسیارە بەرامبەر بەدانانی نارنجۆكو هێرش بردنەسەر بارەگای دەزگاکانی دیپلوماسی عەرەبو بێ‌گانە لە رێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکاندا ·

ئەو هێرشە ناڕەواو تۆقاندنەی زایۆنیستەکان بەپشت ئەستووری‌ی ئەمەریکا دەستیان داوەتێ نیشانەی ئەوەیە کە ئەو فاشستی‌یانە بووەو پەنای بردۆتە بەر تۆقاندنو کوشتنو خوێن رشتن لە پێناو بەدی هێنانی ئامانجە ناڕەواکانی‌دا ·

هیچ جورە جوامێری‌یو بەهاو ئابرویەکیان نیەو بریارەکەی رێکخراوی دەوڵەتانیش دەربارەی رەگەزپەرستی‌ی زایونیستەکانو روون بوونەوەی شەرعیەتو عەدالەتی خەباتو کێشەی گەلی عەرەبی فەلەستین بە جارێك نارەحەتو شێتو هاری کردوون ·

خۆ ئەگەر زایونیستەکانو ئیمپریالیزمی جیهان لەوباوەڕە دابن کە توندوتیژی ناڕەواو تۆقاندن کار ئەکاتە سەر رەوتو ریبازی هێزە پێشکەوتنخوازەکانی جیهان ئەوا رووداوەکانی مێژوو خەباتی گەلان ئەم قسەیەیان بە درۆ ئەخاتەوەو رەوڕەوەی مێژوو هیچ کاتێك بە ساتمە کردن بەرەو دواوە ناگەرێتەوە ·

ئەو تیرۆرو تۆقاندنەی زایونیستەکان لەم سەردەمەدا دەستیان داوەتێ ئەو راستی‌یە ساغ ئەکانەوە کە زایۆنیزم وەکو بزوتنەوەیەك هەر لەسەرەتای دروست بوونیەوە بزوتنەوەیەکی رەگەزپەرستانە ...

هەروەها لە یادداشتەکەی عیراقدا کە پێشکەش بە سکرتێری گشتی کۆمەڵەی نەتەوە یەکگرتوەکان کراوە **وتراوە : دەزگاکانی قەزایی** ئەمەریکا ناتوانن رێگا لەو تاوانبارانە بگرنو سزایان بدەن ·· هەروەها ئەمەریکا ئەو بەڵێنانەی خۆی نەهێنایەدی کە دابوونی بۆ پاراستنی دەزگا دیپلوماسی‌یەکان لە نیویورکدا

جالێرەوە گواستنەوەی بارەگای کۆمەڵەی گشتی نەتەوە یەکگرتوەکان بۆ جێگایەکی تر کە تیرۆریستە زایونیزمی‌یەکان دەستیان پێیانا نەکات ، کارێکی زۆر پێویستە بۆ ئەوەی ئەم رێکخراوە ئیشو کاری خۆی بە شێوەیەکی ئاسایی بەرێوەبەرێ ·

لە کۆتایی‌دا ئەبێ باش بزانین کەم ئەم هێرشە ناڕەوایەی ئەکرێتەسەر دەزگا دیپلوماسی‌یەکانی عەرەبو بێ‌گانە ... کەلو مەسەلە رەواکەمان بەیدانەکاتو دوو ئەوەندە ناحەزو فاشستی‌یەکان ریسوا ئەکات ·

پەردەلادان لەسەر

مەبەستەکانی دەست تێوەردانی ئەمەریکا لە ئەنگۆلا

سیامەند کردوەتی بە کوردی

رۆژنامە نوس «نارت بخوالد» سەبارەت بە دەست تێکەڵاوی ئەمەریکا لەگەڵ هێزە کۆنەپەرستەکانو بەکرگیراوەکاندا لە ئەنگۆلا دژی‌دەسەلاتی رەوای شۆرشی گەل لەو وڵاتەدا گفتوگۆیەکی رۆژنامەگەری عەنتیکەی دروست کردوە کە لەماوەی پرسیارکردندا لە « هنری کسینجەری » وەزیری دەرەوەی ئەمەریکاداو وەڵامەکانیدا پەردە لەسەر مەبەستی ناڕەوای دەست درێژی کردنی ئیمپریالیزمی ئەمەریکا بۆ سەر سەربەخۆی ئەو وڵاتە لاداوە · وا لێرەدا پوختەی ئەو گفتوگۆیە بڵاوئەکەینەوە ·

● **جەنابی وەزیری کاروباری دەرەوە ، پێمان ناڵێی بۆچی ئەمەریکا بای پەنجا ملیۆن دۆلار چەکو تفاقی عەسکەری بۆ ئەنگۆلا دەنێرێ ؟**

— ئێمە دژی پەلاماری پێشکەوتنخوازەکانین کە بە چەکی بێگانە چەکدار کراون ! وە پشتگیری خەڵکی ئازادیخوازی ئەنگۆلا ئەکەین ، هێمنیو سەربەخۆی وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمەریکا بە سەربەخۆی ئەنگۆلاوە بەندە ··

● **بەڵگەتان بۆ ئەمە چیە ؟**

— تەماشای ئەم نەخشەیە بکەن ، ئەمە وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمەریکایەو ، ئەوەش ئەنگولایە ·· ئەگەر ئەنگۆلا بکەوێتە دەست پێشکەوتنخوازەکانی گەلەوە ئەو دەم تەنیا ئەم ئۆقیانووسە ئەتڵەسە هیچو پوچە ئێمە لێك جیادەکاتەوە ·

— خانمێك لە لای سەرووی ... دانیشتبوو ··

● **ئێمە چۆن ئەتوانین ئەنگولاییە باشەکان لە خراپەکان جیا بکەینەوە ؟**

— بە ناوونیشانیان خانم ! (جوڵانەوەی ئازادیخوازانەی گەلی ئەنگولا) کە کرملین پشتیوانی ئەکا ، ئەیەوێ بیرو باوەڕی خۆی بە زۆر بەسەر (بەرەی میللی ئازادی ئەنگولا) و (یەکیتی میللی سەربەخۆیی تەواوی ئەنگولا)دا بسەپێنێ ·· ئەمەریکا ناتوانی بەرامبەر بەمە بێدەنگ دابنیشێ و ئەم روداوە گەورەیە بە چاوی خۆی ببینێ ·

● **لە کاتێکدا کە پاراستنی زۆوی باشو خراپی ئەنگولاییەکان ئەوەندە دژوارە ، ئەو دەستانەی کە یەکیتی سوڤیەت بۆ ئەنگۆلایان دەنێرێ ، دەتوانن سەرنجی ئەمەریکاییەکان بۆ ئەو شەڕە رابکێشن ·**

— ئاگام لەو مەسەلەیە هەیە ، ئیستا بەردەستو هاوکارەکانم خەریکی چارەسەر کردنی ئەو گیروگرفتانەن · ئێمە هاتوینە ... هێزەکانی ئەنگولا دابنێین ·· هێزەکانی گەل ناو بنێین : (ئەنگولا — کونـگ) ، شەڕکەرە ئازادەکانیش ناو بنێین : (ئەنگۆلا — نیز) ··

● **ببورن ·· بە پشتیوانی لە (ئەنگولا — نیز) هیوامان بە چ قازانجێکە ؟**

— هیوامان ئەوەیە کە بتوانین دڵو گیانی خەڵکی ئەنگولا وە دەست بێنین ·· جەنابی پریزیدنت چاوەڕوانە کە ئەنگۆلاییەکان خۆیان لە پێناوی ئازادی خۆیانا شەڕ بکەن ·· ئەوەی ئێمە دەیکەین پشتیوانی کردنی ئەوانەو فێریان ئەکەین پارێزگاری خۆیان بکەن ·

● **باشە ! لات وا نیە لە ڤیتنامیش هەر ئاوامان دەست پێ کرد ؟**

— من هیچ لێکچوونێك لە نێوان شەڕی ڤیتنامو هەنگاوەکانمان لە ئەنگولادا نابینم ·· بەوەدا کە ئەنگولا لە ئەفەریقایە دەلیلێکی تری ئەوەیە ، ئێمە نامانەوێ سەربازی ئەمەریکایی بۆ دە هەزار کیلۆمەتری ئەم وڵاتە بنێرین کەشەڕ بۆ یەکێکی تر بکەن · تاقە کارێك کە ئێمە دەیکەین ئەوەیە لە لێرەوارەکانی ئەنگۆلای ژێردەستەی پێشووی پورتوگال لە شەڕی نێوان (ئەنگۆلا — کونگ)و (ئەنگولا — نیز)دا ، ئێمە پشتیوانی عەسکەری لە (ئەنگولا — نیز) دەکەین ·

● **وا دیارە کەوتوینە سەر ئەو فیکرە کە ئەگەر (ئەنگۆلا — کونگ) پەلامارەکانی خۆی کەم نەکاتەوە ، ئێوە لە هێزی ئاسمانی کەڵك وەر بگرن ؟**

— بەم زوانە نا ·· بەڵام جەنابی پریزیدنت لەو نوکتەیە ئاگادارن (لواندا) کە ئیستا پایتەختی هێزەکانی (ئەنگۆلا — کونگ)ە دەبێ بزانی ئەگەر ریزی سەربەخۆیی تەواوی ئەنگۆلا نەگری ، لە سزادان ناپارێزرێ ··

● **ئەگەر (بەرەی گەلی ئازادی ئەنگۆلا) یان (بەرەی میللی ئازادی ئەنگۆلا) وەیان (یەکیتی میللی سەربەخۆیی تەواوی ئەنگۆلا) بەسەر ئەم وڵاتەدا حوکم بکەن فەرقی چیە ؟**

— تا ئەو کاتەی کە یەکیتی سوڤییەت لە (بەرەی گەلی ئازادی ئەنگولا) پشتیوانی نەکردبو ، هیچ فەرقی نەدەکرد ·· کاتێك یەکیتی سوڤیەت دەستی پێ کرد ، ئێمەش چارمان نەما کە لە دوانەکانی تر پشتیوانی بکەین ·· ئەوەبو پاراستنی گیانی ئەهێشتنی ناکۆکی پێویست بو ·

● **جا پێنە کردنی قانونی ئێمە بۆ تووش بوون لە ئەنگولا چیە ؟**

— هەموو سەرکۆمارەکانی ئەمەریکا ، پاش ئایزنهاوەر بیریان کردوە کە وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمەریکا نابێ هەرگیز بوونی کۆمونیزم لە خواروی رۆژئاوای ئەفەریقا قبول بکات ·

● **ئەتوانین بپرسین ئایزنهاوەر کەی ئەو قسەی کردوە ؟**

— رۆژی ۱۲ی حوزیرانی ساڵی ۱۹۵٦ (جان فوستر دالس) بە پریزیدنت ئایزنهاوەری گوت : (ئەگەر پورتوگال لە ئەنگۆلا وەدەر کەوێ سەر ئێشەیەکی زۆر لە ئەنگۆلا بۆ ئێمە پەیدا دەبێ·· دەزانن ئایزنهاوەر چی گوت ؟

● **چی گوت جەنابی وەزیر ؟**

— گوتی ئەنگۆلا ئیتر چ جەهەندەمێکە !! دەتوانن لەناو ڤایلەکاندا ئەمە بدۆزنەوە ·

دەستوری نوێ لە کەمبودیا

● ماوەیەك لەمەوبەر ئەنجومەنی وەزیرانی کەمبۆدیا بە سەرۆکایەتی میر نۆردۆم سیهانۆك دەستوری نوێی کەمبودیای پەسندکرد ··· ئەم دەستورە نوێیە بریتی‌یە لە (١٦) بەش ·

● **لەبەشی یەکەمدا وتراوە: کەمبۆدیا دەوڵەتێکی سەربەخۆیی یەکگرتووی بێ‌لایەنو ئاشتی‌خوازو دیموکراتی‌یە ···، دەوڵەتی کرێکارو جوتیارانە ·**

● کەرسەکانی بەرهەم هێنان موڵکی دەوڵەتو ،گەلن · روشنبیری ئەبێ لەگەڵو نیشتمانەوە هەڵبێنجیو خزمەتی بەرژەوەندی دامەزراندنی دەوڵەت بکات ·

● ئەنجومەنی گەل لە ۲۵۰ ئەندام پێك‌هاتووە کە بەم جۆرەیە : (۱۵۰) ئەندامی جوتیارو (۵۰) ئەندامی کرێکارو ۵۰ ئەندامی لە جەنگاوەران پێك‌هاتووە ··· ئەم ئەندامانەش راستەوخۆ هەڵئەبژێردرێن ·

● ئەنجومەن رەنگی سیاسەتی ناوخۆو دەرەوە ئەرێژیو حکومەت میرو جێگری میر بۆ ماوەی پێنج ساڵ دەست نیشان ئەکات ·

لەلایەکی‌ترەوە لەدەستورە نوێیەکەدا کە کرێکاران بەتەنیا مافی بەرێوەبردنی کارگەو فابریقەکانیان هەیە ·· جگەلەمەش تیایدا باسی سروودی نوێی نیشتمانیو سیاسەتی ئابوریو کۆمەڵایەتی کراوە ·

● رادیۆی ڤنوم پن بڵاوی کردەوە کە میر نوردۆم سیهانوك دەربارەی دەستورە نوێیەکە وتویە :من بەتەواوەتی لەو باوەڕەدام کە ئەم دەستورە نوێیە رێگای شورشگێری دیموکراتی‌یانە ساغ ئەکاتەوەو باشترین دەستورە کە گەلی کەمبودیا بەخۆیەوە بینیویەتی ·

ئاژانسەکان

ئاگربەربوتە مەخزەنێکی گەورەی دوژمن

خاکی زەوت کراوی ب· ئا··د·ع :

شەوی یەکشەممەی رابوردو مەخزەنێکی گەورەی زایونیستەکان لە شاری تەل ئەبیت ئاگری تێ بەربوە ·

بە پێی هەواڵێك کە لەم روەوە هاتوە ئەڵێ : بایی ، ۱٤ هەزار دۆلار کەرەسەی خانوبەرەی تیا سوتاوە ، وەکو زانراوە لە ماوەی چەند هەفتەی رابوردوا زنجیرە ئاگرێك لە شاری تەل ئەبیب بە شوێن یەکا بەربۆتەوەو زیانێکی بێ ئامانیان بە دوژمن گەیاندوە ·

پولیسە زایونیستەکان وتویانە ئەم ئاگرە بە دەسیسە بووە وەکو ئەو ئاگرانەی تر کە لەمەوبەر لە ناوچە جۆربەجۆرەکانی شاری ناوبراوا بەربۆتەوە · بەڵام ئاگرکوژێنەوەکان توانیویانە خەڵکی گەڕەکە کە لە ...وتان بپارێزن دوریان بخەنەوە ·

چین بومبایەکی ئەتومی تازەی تاقی کردەوە

پەکین — اب — ئا·د·ع :

روژی شەممەی رابوردو لە پەکین بڵاو کرایەوە کە دەوڵەتی چین بۆمبایەکی ئەتۆمی تازەی تاقی کردۆتەوە ··

بەڵام ئاژانسی دەنگوباسی چینی تازە شوێنی تاقی کردنەوەکەی دیاری نەکردوە، کە لە بۆشایی ئاسمانا بووە یان لەناو دەرونی زەویا ··تەنیا ئەوەندەی وتوە کە تاقی کردنەوەکە سەرکەوتو بووە ·

نامەی قوتابیان — پاشماوە

قوتابیان بکات ·

● **بۆ خوشکی قوتابی — خوشکە مەهابادی —**

خوشکی بەرێز ئەو هەواڵە هونەری‌یەی ناردبووت زۆری بەسەرچووەو هەواڵیش ئەگەر لەرێی لقی یەکیتی‌یەوە نەبێت ناتوانین بڵاوی بکەینەوە ·

● **بۆ خوشك — رووژك زەبەنگ —**

خوشکی بەرێز ئەو نامۆکۆیەی لەگەڵ مامۆستای قوتابخانەکەتان کردوونە دەبوایە لەرێی لقی سلیمانی‌یەوە بینێرێتو سەرەرای ئەوەش وێنەی مامۆستایەکەت ناردبوا ، چاوەڕێین سەرێك لە لقی سلیمانی بدەیتو وێنەی مامۆستاکەش بنێرەو ئێمەش بەسوپاسەوە بڵاوی‌دەکەینەوە ·

● **بۆ قوتابی — عثمان کوردە —**

برا نووسینەکەت بەبۆنەی رۆژی قوتابیانەوە لاواز بوو لە بڵاوکردنەوەی ببوورە ·

چی ئەزانی دەربارەی (پاشماوە)

پارێزگاکانەو هەروەها بریارەکانی کونگرە ، و لە لایەن کۆنگرەوەش هەڵدەبژێرێ ·

جگە لەم سێ کۆنەندامە گرنگەی باسمان کردن کە بەیەکەری بنەرەتی‌ی رێکخستن پێك دەهێنن ، پرۆگرامو بەیرەوی ناوخۆ دەستور دەدات کە رێکخراو ئەنجومەنێکی پرس پێ‌کردنیش پێك بهێنێ ، ئەم ئەنجومەنەش لەسەرۆکی نێراوو نوێنەرەکان پێك دێتو هەرکاتێکیش سەرۆکی کۆنگرە بەپێویستی زانی ، ئەم ئەنجومەنە کۆبونەوەیەك رێك دەخات ·

لیژنەی ئابوری :

بەپێی پەیرەو پرۆگرام کە بواری لیژنە دەدات بەدانانی لیژنەی تایبەتی کە یارمەتی کونگرە بدات بۆ هەندی ئیش‌وکاری گرنگ ، کونگرە لە ساڵی ۱۹٦٤ لیژنەیەکی ئابوری پێك هێناو ، بریاری لەسەر درا کە بێت بە کۆنەندامێکی هەمیشەیی یارمەتی کونگرەبدات · ئیش‌و کارەکانی ئەم لیژنەیە بریتی‌یە لە ، راکوتنو زامن کردنی نرخی نەوت لە بازارەکانی جیهان ، بەگوێرەی ئەو بریارانەی کە کونگرە دەیدات·

ئەمەو ئەوەی شیاوی باسیشە بۆ یەکەم جار کە رێکخراوی (ئۆپێك — OPEC دامەزرا لە ئەیلولی ۱۹٦۰ وە ، تەنها پێنج دەوڵەت کە بە دەوڵەتە دامەزرێنەرەکان دەناسرێن لەیەکەم کۆبونەوەدا بەشداربوون کە بریتین لە عیراق ، ئیران ، کوێت ، ووڵاتی عەرەبی سعودی ، فەنزوێلا — بەدوابەدوای ئەم وڵاتانەش هاتنە ریزی رێکخراو : (قەتەر ، کەدوای چوارمانگ پاش دامەزراندنی رێکخراو هاتەریز · ... ئەندەنوسیا ، لەساڵی ۱۹٦۲ ، وانە دوای دووساڵ ، ئەبوزەبی ساڵی ۱۹٦۷و جەزایر ساڵی ۱۹٦۹ ونایجیریا ساڵی ۱۹۷۱و ئۆکوادۆر ۱۹۷۳ · (گابۆن)یش وەك ئەندامێکی بەشداری کەر هاتە ریز لە ساڵی ۱۹۷۳ ، لەدوای ساڵی ۱۹۷۵ بوو بە ئەندامێکی تەواو ·) ئەمەو دەقی (بەندی — ۳ی بریاری — ۲/۱) رێگا دەدات کە هەر دەوڵەتێك سامانی نەوتی‌ی هەبێت ، بۆی هەیە کە بێتە ریزی ئەم رێکخراوە، بەمەرجێك (¾)ی ئەندامان بێی رازی‌بنو لە لایەن تەواوی ئەندامانی دامەزرێنەریش پەسند بکرێت·

لەکوتایی دا دەتوانین بڵێین کە رێکخراوی (ئۆپێك — OPEC) ، بەهێزترین یەکگرتنی دەوڵەتە نەوت فرۆشەکانە لە جیهان کە بەرگری لەمافی دەوڵەتە خاوەن نەوتەکان بکاتو بەرووی کۆمپانیا مۆنۆپۆلەکاندا بوەستێت ·

تێبینی : ئەم ووتارە لە گۆڤاری — النفط والعالم — ۲٦—۱۲—۱۹۷۵ وەرگیراوە

**

هەفتەی یەشار کمال — پاشماوە

بۆیە توانیویەتی لە (ئەلیاذە)دا باس لە جەنگی دوو سەدە پێش خۆی بکاتو ئەو رووداوە ئەرانە بەوجۆرە تۆمار بکات ، چەشنی داهێنانێکی گرنگو مەزن · هونەر ، بێ هەڵسو کەوت کردن ، پێی ناوترێ هونەر · هەرکەسێکی دوورەو پەرێزو گۆشەگیر لە ژیانو سروشت ، نابێ بە هونەرمەندو ناشبێ بە پیاوێکی سیاسی) ·

ئەمە هەندێك بوو لە وتەکانی یەشار کەمالی رۆمان‌نووس · بۆئەوەی زیاتر لە باسەکەمان کەڵك وەربگرین ، دەربارەی ژیانی یەشار کەمال ئەمە بڵاو دەکەینەوە :

لە ساڵی ۱۹۲۲دا لە دێی گۆکچەلی هاتوەتە جیهانەوە · بەهۆی دەرنەچوونی لە دوا پۆلی سانەوی ، واز لە قوتابخانە دێنێ · چل کاری جیاواز ئەکات لە ژیانیا لەمانە :

کرێکاری‌ی کێڵگەی لۆکە · نووسەری‌ی دەغڵو دان ، بەردەستی‌ی ناوتری گوڵە مەرەزە ، مووچە خۆر لە کومپانیای گازی سرووشتیدا · عەرزوحاڵ نووسی · شاگرد بینەچی‌یەتی · بەدرێژایی ئەم ماوەیە ، بایەخی داوە بە فۆلکلۆرو شارەزابوونی دەروونی مرۆڤی ئەنەدۆل ·

لە سەرەتای ژیانیەوە شیعری نووسیوە ، بایەخی داوە بە گۆرانیە گەلی‌یەکان ·

لە ساڵی ۱۹۵۱دا چووە بۆ ئەستەمبوڵو لە رۆژنامەی (جمهوریت)دا ئیشی کردوە ، رێپۆرتاژەکانی دەنگێکی گەورەیان داوەتەوە ، کە دەربارەی قاچاخچیەکانو بەنگ کێشەکانو کرێکاری لۆکەو دەریاو ئیسفەنج دەرهێنەرەکانو(۱) دەرویشەکانی نووسیوە ، کە خۆی لەگەڵیانا ژیاوە ·

لەم ماوەیەدا ، رۆمانە بەناوبانگەکەی : ئینجە مەمەد (حەمە لەڕ)ی نووسی کە تا ئیستا وەرگێڕاوەتە سەر ۲۲ زمان ·

لە ساڵی ۱۹۵۵ ، لە دەنگ وەرگرتنێکا کە گۆڤاری (وارلك) کردی ، بە باشترین رۆمان‌نووسی تورکیا هەڵبژێردا ·

تا ئەمرۆش هەر هەمان بایەی ماوە ·

(۱) مامۆستا شوکور مستەفا ئەم بەشەشی لە رێپۆرتاژەکانی یەشار کەمال کردووە بەکوردی ·· بەنکو دەرفەتێکمان بۆ هەڵکەوێ بڵاوی کەینەوە — هاوکاری ·

لە ئەنجومەنی — پاشماوە —

وە کوورت ڤالدهایم سکرتێری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان لە بەیاننامەیەکدا وتی : کۆمەڵەی گشتی بەردەوام ئەبێ لەکۆشش کردندا بۆ چارەسەرکردنی کێشەی ناوچەی عەرەب باکۆسپو ئەگەرەی گەورەشی بێتە بەردەم ··· کێشەی ناوچەی عەرەب ئەوەندە گەورەیەکارێکی گەورە ئەکاتە سەر تێکرای دۆخی جیهان ·

وە وەفدی رۆمانیا نارەزایی دەربری دژی ڤیتۆیەکەی ئەمەریکاو وتی ئەم پرۆژەیە بەگیانێکی هەست‌کردن بەڵێ‌پرسراوی سەرشان سەبارەت بەئاشتیو ئاسایش ئامادە کرابوو ·

Institut Kurde de Paris

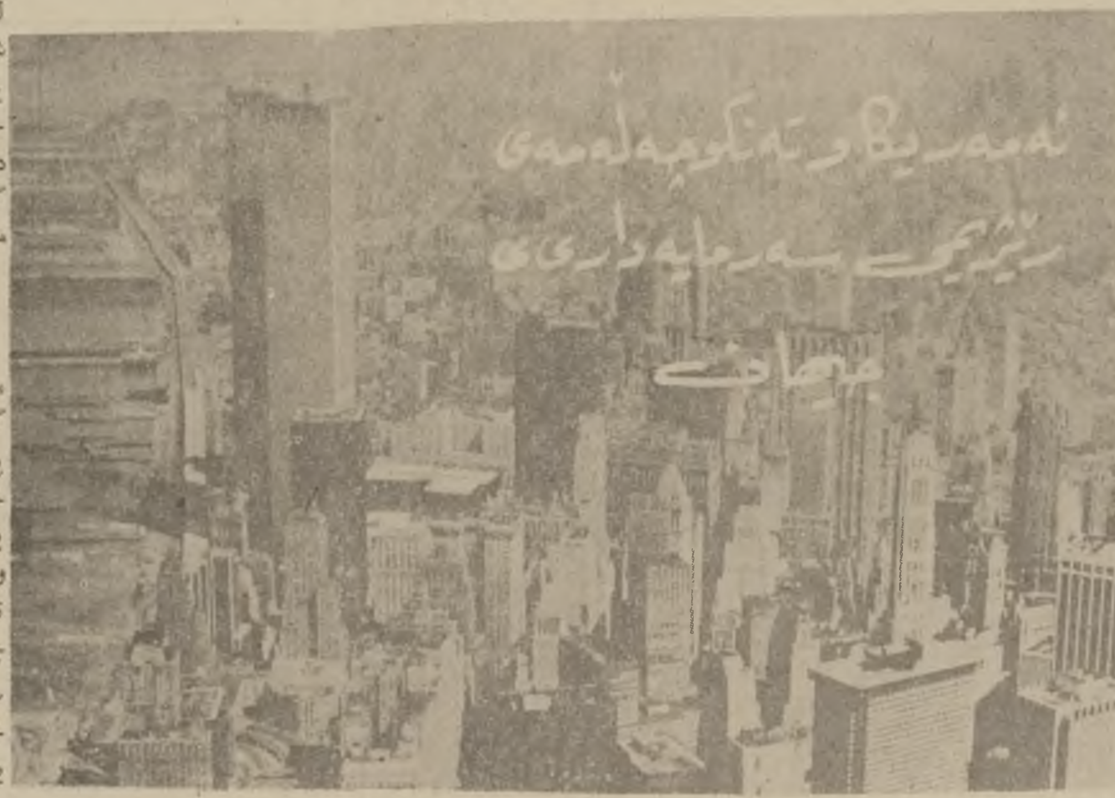

• خۆشکردنی ئاگری جەنگی دەست درێژکاریی چارەسەری گیروگرفتی سەرمایەداری ئەکات یان نا ؟! .
• تا چ رادەیەك واشنتۆن‌و پەنتاگۆن دڵسۆزی کاسەلێسی‌و نۆکەرانیانن ؟! .
• ئیمپریالیزم بەرزترین قۆناغی سەرمایەدارییە ! .

وەکو ئاشکرایە بەتەنیا رژێمی سەرمایەداری نەك سوشیالیستی دووچاری تەنگوچەڵەمەی ئابوری ئەبێت‌و روسیای سۆڤیێتی لە سەردەمی گیروگرفتە گەورەکەی سەرمایەداری ساڵی ۱۹۳۰ دابەری ئابوری هیچ نەتۆراو پتر پیویستی بە کرێکاران هەبوو ... کەچی بە پێچەوانەوە ئابوری وڵاتانی سەرمایەداری هەرەسیان هێناو بە تەنیا ئەمەریکا ناچار بوو (۱۳) ملیون کرێکار لەسەر کار دەربکات‌و لە فەرەنسا چوار ملیون کرێکار کاریان نەماو لە ئەڵەمانیای فیدراڵ شەش ملیون کرێکار بەبێ ئیش مانەوەو لە بەریتانیاش دوو ملیون کرێکار بوون بە قۆچی قوربانی گیروگرفتی رژێمی سەرمایەداری‌و لە سەر کار لا بران .

هەروەکو ئاشکرایە تا ئێستا چەند جارێك رژێمی سەرمایەداریی جیهان دووچاری گیروگرفت بوون ... یەکەم قۆناغی ئەم گیروگرفتانە لەگەڵ سەرکەوتنی شۆرشی ئۆکتۆبەری ساڵی ۱۹۱۷ لە یەکێتی سۆڤییەتدا ، دەست پێ ئەکات ئەم شۆرشە بەیەکجاری کێشەو پارسەنگی هێزەکانی جیهانی گۆری وئاستی ژیانی گەلانی سۆڤییەتی بەرز کردەوەو ئەم کۆمەڵە بوو بەکۆمەڵێکی پیشەسازی هاوچەرخ .

دووەم قۆناغیش لە ساڵی ۱۹۳۰ دەست پێ ئەکات کە تەنگەی تاراجی رژێمە سەرمایەدارەکانی هێنایە لەرزین‌و لە ئەنجامدا بەلای کەمەوە (۳۳) ملیون کرێکار ئیشیان لەدەست چوو .

لەگەڵ جێگیر بوونی سیستەم‌و ئۆردوگای سوشیالیستی‌و دابەش بوونی جیهان بەدوو سیستەم ، سەرمایەداری‌و سوشیالیستی ، گەردەلولی سێیەمین قۆناغی گیروگرفتی ئابوری‌و گرانی‌و بێکاری لەوڵاتانی سەرمایەداریدا هەڵی کرد .

لێرەوە سیستەمی سوشیالیستی‌و پتەووقایمی‌ی بنچینە ئابوریەکانی ئەوەندەی تر سەرنجی گەلانی سێیەمی جیهانی‌و وڵاتانی تازە پێگەیشتوی راکێشاو گەلانی جیهان بۆیان روون بۆوە کە سەرمایەدارەکانی جیهان نەك هەرناتوانن یارمەتی یاز بدەن بۆ بەتێن کردنی بنچینەی ئابوری‌و سەربەخۆیی ئابوریان بەڵکو خۆیشیان وایە رژێمە سەرمایەدارەکان بەدەست گیروگرفتی ئابوری‌یەوە ئەناڵینن ...

لەم سەردەمەشماندا دیسانەوە رژێمە سەرمایەدارەکان دووچاری تەنگوچەڵەمەی ئابوری‌و قەت‌وقری‌و گرانی بونەتەوەو بەدەست (تضخم)ەوە ئەناڵینن . بەڵام تا چ رادەیەك ئەم رژێمانە دان بەوەدا ئەنێن کە ئەو گیروگرفتانە لە خودی رژێمەکەی خۆیانەوە دێتەکایەوەو بەشێکە توندو تۆڵ بە سەرمایەداریی‌یەوە گرێ دراوە ، ئەمە شتێکی ترەوە بە جۆرێکی تر وەڵامەکەی ئەدرێتەوە بۆ ئەوەی لەراستی رابکەن‌و خەڵکی سادەی پێ بەفریو بەرن ... بۆ نموونە لە رۆژئاوادا پروپاگەندەیەك ئەمرۆ بڵاو ئەکرێتەوە گوایە شەڕی تشرینی نێوان عەرەبەکان‌و سایۆنیزمەکان بۆتە هۆی بەربا بوونی ئەم (تضخم)ەی رۆژئاوا !!

جا لێرەوە پرسیارێکی تر [illegible] گیروگرفتە ئابورییە نەخۆشی‌یەکی ئەساسی رژێمی سەرمایەدارییە وە هەرگیز بەرۆکی بەرنادات یاخود رووداوو دیاردەیەکی وەختی‌یەو رۆژگار خەفەی ئەکاتەوە ؟!

لەوەڵامی ئەم پرسیارەدا وا پیویست ئەکات دورك لەو هەنگاوە بدەینەوە کە فرانسوا میتران سەرۆکی حزبی سوشیالیستی فەرەنسا هاویشتی ... هەنگاوەکە چۆنەو چی‌یەو کامەیە ؟!

لە سەر داخوازی فرانسوا میتران لە (۵)و شەشی حوزەیرانی ساڵی ۱۹۷۵ بیست‌و پێنج ئابوری ناس‌و زانایانی ئابوری رۆژهەڵات‌و رۆژئاوا کۆبونەوە بۆ لێکۆڵینەوەی گیروگرفتی ئاوسانی پارە (التضخم) لە رۆژئاوادا ... لەو کۆبونەوەیەدا زانایانی ئابوری وەکو (گالبەرت‌و لیونتیف وپرۆفیسور ستیفان مارجلینی ئەمەریکایی‌و فرانسوا پیرۆی ئابوری ناسی فەرەنساو جاك ئەتالی ئیتالیایی‌و چەند زانایەکی یەکێتی سۆڤییەت‌و میسرو پولەنداو جەزایرو ژاپۆن بەشدار بوون .

ئەنجامی کۆبونەوەکە

پرۆفیسور ستیفان مارجلین مامۆستای ئابوری لە زانستگای هارفاردی ئەمەریکا لە سەرەتای کۆبونەوەکەدا لە ژێر ناونیشانی : (سەرمایەداری‌و گیروگرفتەکانی ئێستایی‌و پاشەرۆژی چارەنووسی لە جیهانێکی ئەسرەوت‌و گۆڕاودا) لێکۆڵینەوەیەکی خوێندەوەو تیایدا هێرشێکی توندی بردە سەر رژێمی سەرمایەداری . مارجلین لە لێکۆڵینەوەکەی‌دا وتی : رژێمی سەرمایەداری ئەمەریکا هۆی سەرەکی خولقاندنی گیروگرفتی ئابورییە چونکە ناکۆکی‌یەکی گەورە لە نێوان سەرمایەدارو کرێکارەکاندا هەیە واتە لە نێوان خاوەن کارگەو بەرهەم هێنەرە راستەقینەکان ... هەروەها ناکۆکی‌یەکی تری [illegible] کەسی‌و بەرهەمی کۆمەڵایەتی‌دا هەیە .

خاڵێکی تر کە ئەبێ لەم مەیانەدا ساغ بکرێتەوە ئەوەیە کە هەرچەندە رژێمی سەرمایەداری هەوڵ بدات گیروگرفتێك چارەسەر بکات ئەوەندەی تر دووچاری گیروگرفتی تر ئەبێت . ئەو تەنگوچەڵەمەیەی ساڵی ۱۹۷٤ دووچاری ئابوری ئەمەریکا بوو وەنەبێ شتێکی بچوك‌و سادە بووبێ بەڵکو بەراستی گیروگرفتی رژێمی سەرمایەداری ئەمەریکابوو .. کەوابوو بۆچی تەنگوچەڵەمەی سەرمایەداری شێوەی گیروگرفت‌و (أزمە) وەرئەگرێ ؟! وە بۆچی لەم سەردەمەدا بەتایبەتی گیروگرفتی سەرمایەداری سەری هەڵداوە .

لەوەڵامی ئەم پرسیارەدا ئەو قسەیەمان دێتەوە یاد کە ئەڵێ « ئیمپریالیزم بەرزترین قۆناغی سەرمایەدارییە » . وەکو دەرکەوتووە ئەو قازانجەی دەست مونوپولە سەرمایەدارەکانی ئەمەریکا کەوتوە ساڵ بە ساڵ پتر بووەو ساڵی ۱۹۷۵ خۆی داوە لە (۳۹۰۰) ملیون دولار بەرامبەر بە راووڕووت‌و تاڵان کردنی گەلان‌و برسی کردن‌و لە سەرکار لابردنی چینی کرێکارو زەحمەتکێشان . جگە لەمەش ئەم مونوپولانە هەمیشە بەشەڕی چەکدارییە (شەڕە)وە بەستراونەتەوەو پەنای ئەبەنە بەرو بەکاری ئەهێنن بۆ سەر لەنوێ دابەش کردنەوەی جیهان‌و پتەوو قایم کردنی شوێن پێی خۆیان‌و رووتاندنەوەی گەلان‌و چەوساندنەوەیان‌و کردنیان بەژێردەستەی سەرمایەدارە مونوپولەکان . جگە لەمەش لە کرمەڵی فرەچین‌وچینایەتی‌دا توێژێکی بچوك‌و کەم دەستی بەسەر دەزگاکانی بەرهەم هێنان‌و خێروبێردا گرتووەو چینە زۆرەزەحمەتکێشەکانیش لە هەموو ماف‌و خێرو خۆشی‌یەك بێبەشن .

لوتژەنینە

کاروباری ناوخۆی وڵاتان

رۆژنامەی گاردیانی لەندەنی لە ئابی ۱۹٦٥ دا نووسیبوی « شەڕی ڤێتنام سوودێکی گەورەی بەئابوری ئەمەریکا گەیاندو سیاسی‌یەکانی واشنتۆن‌و کۆشکی سپی پشتگیری سیاسەتی جونسون ئەکەن سەبارەت بە شەڕی خوارووی رۆژهەڵاتی ئاسیا ، چونکە ئەو شەڕە پیویستی بەچەك‌و تفاقی فابریقەکانی ئەمەریکا هەیە ، هەروەها وەزارەتی بازرگانی وبودجەی ئەمەریکاش هەست بەرەزامەندی‌یەك ئەکات دەربارەی زۆر بوونی داواکاری بۆ کڕینی چەك‌و تفاقی ئەمەریکایی » ... هەروەکو ئاشکرایە چینی سەرمایەدار کەدێتە سەرحوکم بۆ سوودو قازانج ومانەوەی خۆی لەسەر کورسی هەوڵ ئەدات بازارەکانی دەرەوە بەدەست بهێنێ‌و بیانخاتە ژێرچنگی خۆیەوە ... بۆ ئەم مەبەستەش پیویستی بە لەشکرو هێزی چەکدار ئەبێت . جابۆیە هێزی چەکدار قایل ئەکات کە لوت بژەنێتە کاروباری ناوخۆی وڵاتانەوەو شەڕی ناڕەوا هەڵبگیرسێنێ . هەڵگیرسانی هەردوو شەڕی تووناکەری جیهانیش هۆو ئەنجامی بۆربۆرێن‌و شەڕی نێوان دەوڵەتە سەرمایەدارە گەورەکان بوو بۆ بەدەستهێنانی بازارو کەرەسەی خاوو وڵاتان داگیر کردن‌و بەدەستهێنانی شوێن پێ‌و مەڵبەندی نفوز .

جالیرەوە گیانی میلیتاریستی و گیانی سەرمایەداری دوو جمکن‌و لەیەکتری جیا ناکرێنەوە .

پرۆفیسور جون ئیتون لەم بارەیەوە ئەڵێ : کاتێك سەرمایەداریی ئەگاتە قۆناغی مونوپولیەتی (احتکاری) ناچارە شەڕو هەرا هەڵبگیرسێنێ . چونکە یاسا ئابوری‌یەکانی سەرمایەداری مۆنۆپۆل هەر هەڵپەی فراوان بوونی ئابوری‌و بەدەست هێنانی بازاری نوێیانە بۆفرۆشتنی کەرەسەکەیان‌و دەسکەوتنی کەرەسەی خاوی هەرزان . خۆ ئەگەر ئەوەشمان لەبەر چاوو بێ کە جیهان بە پێی بەرژەوەندی ونفوزی دەوڵەتە گەورەکان دابەش بووە ئەوا فراوان بوونی ئەو ئابورییە بێ هیچ گومانێك ئەبێتە هۆی بەرپابوونی جەنگ ... بنە بڕ کردنی هۆیەکانی هەڵگیرسانی شەڕو شۆڕو جەنگ تەنیا بەبنەبڕکردنی سەرمایەدارە مۆنوپولەکان‌و هەڵتەکاندنی رژێمەکەیان ئەبێت .

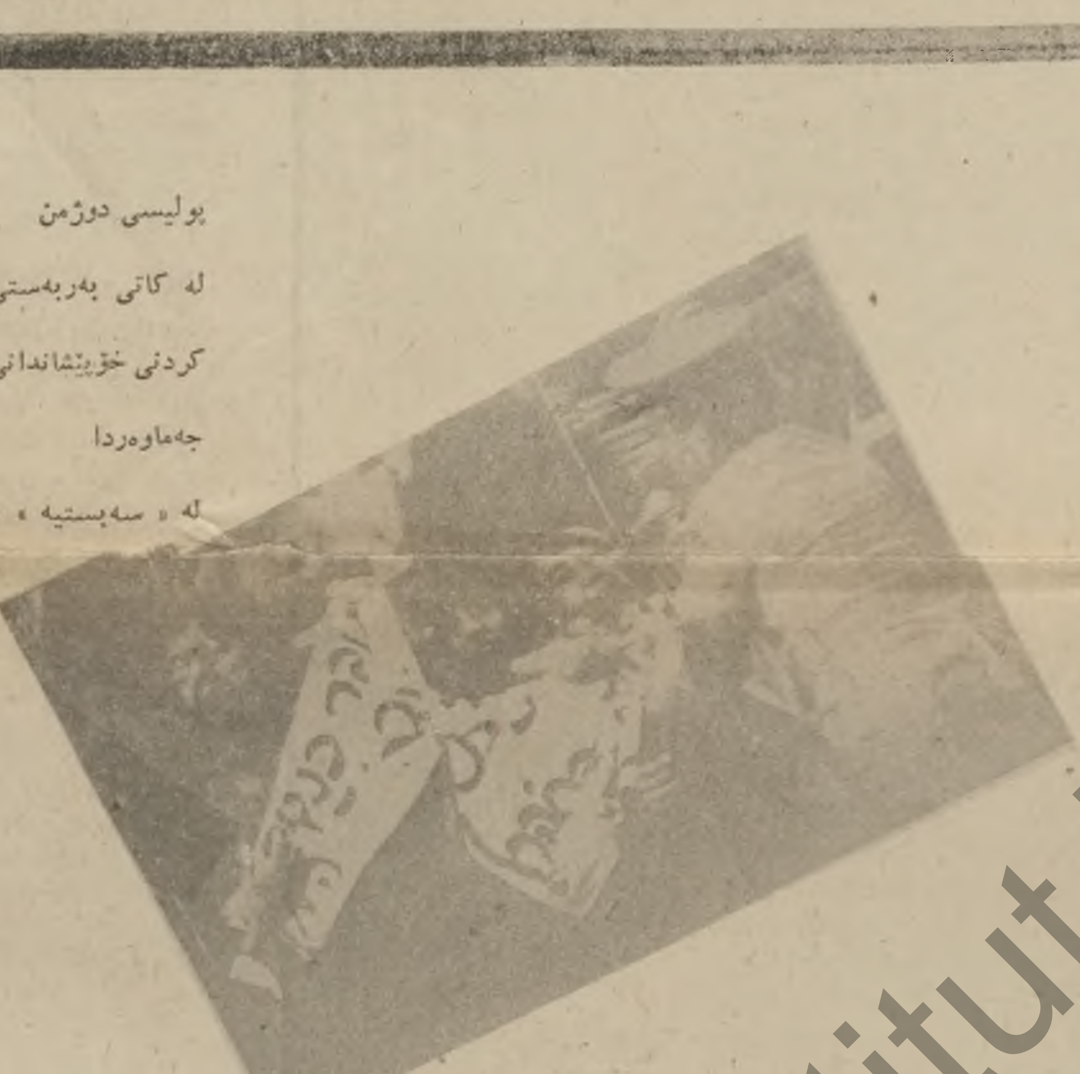

پولیسی دوژمن لە کاتی بەربەستی کردنی خۆپیشاندانی جەماوەردا لە « سەبستیە » .

راپورتێك لە فەلەستینی زەوت کراوەوە :

سەبستیە مەشخەڵێکی خەباتی جەماوەرەو

ماوەیەك لەمەوبەر ئاژانسەکانی دەنگوباس‌و رۆژنامەکانی جیهان هەواڵی راپەڕینی دانیشتوانی گوندی سەبستیەو ناوچەکانی دەوروبەریان بڵاو کردەوە دژی زایونیستی داگیرکەرو ئەوزایۆنیستانەی ئەیانەوێ لەو ناوچەیەدا جێگیربن .. کێشەکە لە کوێوە دەست پێ ئەکات ؟! چۆن گەلی فەلەستین لەوناوچەیەدژی دوژمن راپەڕی ؟! ئەنجامی ئەم راپەڕینە چی بوو ؟ هەوڵ ئەدەین کە لەم راپۆرتەدا وەڵامی ئەم پرسیارانە بدینەوە ..

لە مانگی کانونی یەکەمی ساڵی ۱۹۷٥ ، واتە دوو مانگ لەمەوبەر کاروانێکی زایۆنیستەکان کە سەر بە ناقمی (جویش ئەمۆنیم)ن بەچەند ئوتوموبیلی بارکێش‌و ئاخوندەوە گەیشتنە ناوچەی سەبستیەو باروبارگەیان لێخست‌و زایۆنیستەکان دەستیان کرد بە سینگ داکوتان‌و خیوەت هەڵدان‌و ئاخوندەکانیش (الحاخامات) لەلای خۆیانەوە بۆهان دان‌و بەتەوژم کردنی زایۆنیستەکان دەستیان کرد بە خوێندنی تەورات‌و چەند قسەیەکی تیودۆر هرتزلی دامەزرێنەری دەوڵەتی زایۆنیستەکان ... ئاخوندەکان لە قسەکردنەکانیاندا وایان دەرئەخست کە ئەم زایۆنیستانەی ئێستاکە هاتوون‌و ئەیانەوێ ناوچەی (سەبستیە)ی عەرەبەکان داگیر بکەن‌و تیایدا جێگیر بن (دامەزرێنەری کۆمەڵی پاشەرۆژی زایۆنیزم) و (سەربازی دڵسۆزی ئیسرائیلی گەورەن لە فوراتەوە بۆ نیل) هەروەها هانیان ئەدان کە ئاڵای شەش چوکڵەی ئیسرائیل لەسەر خاکی ناوچەکە بەرز بکەنەوە ...

جەماوەر راپەڕی

لەولایشەوە کە خەڵکی ناوچەکە پێیان زانی ناقمێکی (جویش ئەمۆنیم) هاتوون‌و ئەیانەوێ (مستعمرە) یەك لە دەوروبەری سەبستیە دامەزرێنن‌و خاکەکە زەوت بکەن ، خێرا یەك دڵ‌و یەك دەست دلێرانە راپەڕین بۆ بەرەنگاری کردنی دوژمن ! خەڵکەکە پەلاماری جولەکەکانیان داو پاچ‌و پێمەرەکانیان لە دەست دەرهێنان‌و بەپاڵ دوریان خستنەوە ... ئەمجار لە نێوان هەردوو لادا بەدەست‌و تیلاو بەرد شەڕ دەستی پێ کردو خێرا هێزەکانی ئاسایشی ئیسرائیل بۆ پاراستنی زایۆنیستەکان هاتن بۆ ناوچەکەو شورەیەکیان بەدەوری جولەکەکاندا دروست کرد بۆ ئەوەی لە توڕەیی‌و نارەزایی دەربڕینی عەرەبی سەربستیە بیان پارێزێ ... بەڵام ئەمەش هەر سوودی نەبوو هەتا ئەهات کێشەکە ئاڵۆز تر ئەبوو خەڵکی ناوچەکە ئەوەندەی تر بەرق دا ئەچوون ... لیرەدا پولیسی دوژمن کەوتە فرت‌و فێڵ‌و دەنگی جولەکەکانی‌دا کۆببنەوەو شت‌ومەکەکانیان هەڵگرن‌و خەڵکەکەی‌وت کە سەغڵەت

نەبن‌و عەرەبیانی ئەمانە لەناوچەکە بار ئەکەن ... هەرچەندە عەرەبەکان هیچ بروایەکیان بەقسەی دوژمن نیە بەڵام بڵاوەیان لێ کردو تاوەکو سبەینێ چاوەڕێیان کرد بزانن کێشەکە ئەگاتە کوێ‌و چی‌ی بەسەردێ‌و ئەم جولەکانە چی‌ی ئەکەن ؟

بەڵام کێشە کەبۆ سبەینێ بەلایەکی تردا شکایەوە دوژمن لەسەر بڕیارەکەی خۆی سوور بوو هێزێکی ئەستوریشی لە ناوچەکە مۆڵدابو بۆ پاراستنی زایۆنیستەکان ... سەرلەنوێ خەڵکەکە راپەڕینەوەو هێرشیان هێنا بەدەنگی بەرز هاواریان ئەکرد :

« هۆ زایۆنیست خاك‌و وڵاتەکەم بەجێ بهێڵە ئەمە خاك‌و وڵاتی منە لێی بڕۆرە بە دەرەوە » . ئەفسەرێکی پولیسیشی بۆ هێدی کر-

خەڵکــەکە مایکرۆفۆنێکی بەدەمەوە گرتبوو بەبێ وچان هاواری ئەکردو ئەیوت :

« ئەمانەی هاتون هیچ ئازارتان نادەن داواشتان لێ ئەکەم کە ئێوەش هیچ لاقەیان مەکەن‌و ئازاریان مەدەن » .

شورش

درێژە ئەکێشی !

هەموو تەقەلایەکی دوژمن بۆ خەفە کردنی راپەڕینی خەڵکەکە بەفیرۆ رۆیشت ... جگە لە دانیشتوانی سەبستیە خەڵکی گوندو ناوچەی نابلس‌و رام‌اللەو بیرەو تولکەرم ... هتد بەدەنگەوە هاتن‌و قوتابیانی قوتابخانەکانیش کەوتنە خۆو هەموو یەك دڵ [illegible]رێکی دژی دوژمن راپەڕین ... دنەوەی هەرچەندە دوژمن پەنای بردە بەر تیرۆرو گرتن‌و توقاندن‌و بەلای کەمەوە (٤٥) کەسی گرت بەڵام بێ سود بوو هەتا ئەهات شورشی دانیشتوانی خاکی زەوت کراو پتر درێژەی ئەکێشا ... لە دواییدا فەرماندەی سەربازی‌و کاربەدەستانی دوژمن بەچۆکا هاتن‌و ناچار بوون زایۆنیستەکان لە سەبستیە بگێڕنە دواوەو بیانبەن بۆ ئۆردوگایەکی لەشکر لەو ناوچەیە ... بەڵام ئەمە تەنیا دامرکاندنەوەیەکی وەختی ئەم کێشەیە یە .. گەلی فەلەستین دەست هەڵناگرێ درێژە بە خەبات‌و تێکۆشانی خۆی ئەدات لە هەموو قۆڵێکەوە تاوەکو بە هەموو مافە رەواکانی خۆی ئەکات .

***

دابەشکردنی چەك لە لایەن رژێمە سەرمایەدارەکانەوە رێگایەکە بۆ بەهێز کردنی نۆکەرەکانیان‌و بەگژا چوونی ئاواتی رزگاری خوازی گەلان

ئەدەبی منداڵ لە یەکێتی سۆڤیەت

نووسینی : سیرجی میخالکوف
(ئەدەب و ژیان)
لە ئینگلیزییەوە کردوویە
بە کوردی

« کتێبی دەربارەی رابردوو ، ئێستاو داهاتووی زەمین بنووسن و لە دوو رووەوە لێی بدوێن : جوگرافی و مێژوویی ••• »

گەلی خۆیان و هەموو گەلانی سەر رووی زەمین پێناوێنیتی بنوێنن !

ئەم ووشانەم لە نامەی کچێکی دوازدە ساڵی خوێندەوە کە بۆ ئێمەی - نووسەرانی سۆڤیەت - ی ناردبوو و بڕیارمدا لەم نووسینە بیخەمە بەرچاوانەوە ، چونکە لەو بڕوایە دام چۆن ئەم قسانە لەگەڵ ئێمە کراون هەر بەم جۆرەش دەشێ لەگەڵ نووسەرانی هەر وولاتێك بکرێن •• ئەم « سەدان هەزار - بۆچی ؟ - » یەی « کیپلینگ » باسی کردوون بە ردەوام دێن و لە دەرگەی ژووری نووسەرو قوتابخانەو تێبخانەو خانەکانی بڵاوکردنەوە دەدەن • ئەم خوێنەرە گەنجانەی ئێمە بەرهەمی ئەدەبی خۆمان بۆ تەرخان کردوون بێ بڕانەوە سەدان هەزار « بۆچی ؟ » و ملیۆنەها « چی ؟ » و « کەی ؟ » و « چۆن ؟ » و « لەکوێ ؟ » و « کوێ » دەپرسن و وەڵامیان دەوێ •

سۆڤیەت و هەمیشە رووی دەممان لەو خوێنەرە برسی و بە تاسانە بێت کە ئەو بارو زرووفەی بەسەر وولاتەکەمان داهاتووەو پێشی خستووە ، تینوێتییەکی بێ ئەندازەی لا پەیدا کردوون بۆ وەرگرتنی زانیاری و پەرەپێدانی رۆشنبیری گشتی •

منداڵەکانی ئەمڕۆمان وەکو ئەوانە نین کە پەنجا ساڵ بەر لە ئێستا بە شێوەی ترسکە بەری مەزن راگەیشتن ، ئەمانە چەشنە منداڵێکن کە لە زۆر بارێکی کۆمەڵایەتی تەواو جیاوازدا پێ گەییون •••

راستی ! ئەدەبێکی زۆر تایبەتیمان گەرەکە بۆ ئەو خوێنەرانەی کە خۆیان بە مامۆستاو خاوەنی دوا رێکی گەورەو نزیك دەزانن •

بێ گومان زۆر کتێبی وا هەبووە کە منداڵان ئەوە دوای ئەوە خوێندوویانەتەوە ، بەڵام وەك دەستوورێك ئەو کتێبانە بە تایبەتی بۆ منداڵان نەنووسراون ، بەڵکو منداڵ خۆیان لە ناو لافاوی بەرهەمی ئەدەبیدا هەڵیان بژاردوون ، کتێبی وایان هەڵبژاردووە کە ناسەیان دەشکێنێ و هەناوی تینوویان پاراو دەکاتەوە ، تینووی پاڵەوانێتی و دادپەروەری و رەوشت بەرزین •

بۆ ؟ چما « دانیال دیفۆ » « رۆبنسن کروسۆ »ی بە تایبەتی بۆ منداڵان نووسی ؟ یاخۆ « سویفت » قەت بیری لەوە کردبۆوە کە « گولیڤەر »و « والیلیپوشەنس » ئەم جێگە گەورەو مەزنەیە لە باخچەی ساواو کتێبخانەو قوتابخانەکاندا بگرن ؟

ئازایانەکەی « بارون منچهاوسن » بە تایبەتی بۆ منداڵان بڵاونەکرابووەوە •• بەڵام منداڵانی هەموو دونیا شتی وا لەم بەرهەمە بەرزانەدا دەبینن کە بە گیان و میزاجەوە زۆریان لێ نزیکەو ئەم پاڵەوانانەیان کردۆتە هاوڕێ و سەرمەشقی ژیان •

لە وولاتەکەی ئێمەدا بەرزترین نووسەرو مامۆستای رووس خەونیان بە دانانی چیرۆك و بەرهەمی پایەبەرزی راستەقینە دیوە لە راستەو حۆ ئاراستەی منداڵان کرابێ •• « بلینسکی » رەخنەگری گەورەو ناسراوی رووس زۆری لەم بابەتانە نووسیوە •• « پۆشکین »یش کە گەورەترین شاعیری رووسە زۆر بە قووڵی کەوتبووە بەر کاریگەری ئەدەبی منداڵان •• « لیۆتولستۆی » کە داهێنەری چیرۆکی سادەو مێشك تەزێنی بچووکانە ، گەلێ بەهرەو توانای خۆی بۆ خوێندنەوەی منداڵان تەرخان کرد •• مامۆستا « پۆشنسکی »ی ناودار زۆریان بۆ منداڵان نووسیوە ••

هەر کاتێ ئەم پرسیارە سەر بەرز کاتەوە :

« ئەرێ کێ بە دانەری بەردی بناغەی « ئەدەبی منداڵان »ی سۆڤیەت دادەنرێ ؟ »

راستەوخۆ ئەم ناوانە بە مێشك دادێن :

گۆرکی ، مایاکوفسکی ، مارشاك ، چوکۆفسکی ••

ئەدەبی منداڵانمان وەکو ئەدەبی گەوران لە ناوەرۆکا بیری خاوێنی مرۆڤایەتی بڵاودەکاتەوەو یارمەتی ... دەدا بۆ رێنمایی کردنی نەوەی نوێ بەرەو راستەڕێی ژیانێکی ئاسوودەو بەختیار •

- دەمانەوێ کە منداڵەکانمان گەورە بوون ببنە نیشتمان پەروەری دڵسۆز ، نیشتمانی خۆیان بە رێزو رێزی گەلانی - تریش بە رێزو بە چاوێکی بەرزەوە سەیری ئەدەبی و رەهەندیان بکەن ••

- دەمانەوێ خۆمان چۆن رکەکان لە شەڕ دەبێتەوەو بەربەرەکانێی شەڕ هەڵگیرسێنان دەکەین منداڵەکانیشمان ئاوا رکیان لێ بێتەوەو دژی شەڕ بن ••

- دەمانەوێ کە گەورەبوون ببنە جەنگاوەرو پێشمەرگەی نەبەزی رێگەی ئاشتی و ئاسایش و ئاسوودەیی !

- دەمانەوێ ئاشقی ئیش - کردن بن و ببنە پیاوی تێگەیشتوو ، هەموو بنیادەمێکیان خۆش بوێ و رێزی پیرو گەورەو بێنەوایان بگرن ••

- دەمانەوێ دۆستایەتی بێوێنە پەیدا بکەن و هەمیشە هەر سەربەرزین ، بە ناوی

لاپەڕە -٤-

خوێنەرە لاوەکانمان لەم پەیوەندییە دانەبڕاوە گەیشتوون کە لە نێوان کتێب و ژیان دایە ، باوەڕێکی پتەوو نەلەقیویان بەوە هەیە کە ئەدەب خواست و ئاواتی پیرۆزیان دەردەبڕێ ••

لە دونیای ئەدەبدا هیچ شتێ نییە لەگەڵ نموونە بەرزەکەی چیرۆکی « تیمورو تاقمەکەی »ی « ئەرکادی گایدار » بەراورد بکرێ •

پاڵەوانەکەی ئەم چیرۆکە منداڵێکی بچووکە ، لە گوندێکی نزیك مۆسکۆدا دەژی ، بێ ئەوەی لێیگەڕێ گەورەو ردین سپی بێ بزانن ئابوونەو بیتاك بۆ ئەو خاوخێزانانە کۆ دەکاتەوە کە پیاوەکانیان - باوك یا برا گەورەیان لە سەنگەری شەڕدا دەجەنگن •• بە راستی بیرێکی پاك و بەرزە ، منداڵی کچکە خزمەتی پەختیاران دەکەن ، باخچە لە دزو جەردەو رێگران پاس دەکەن و دەستی لە خۆیان بچووکتر دەگرن •

ئەم کتێبە سەرکەوتنێکی بێ هاوتای وەدەست هێنا ، هەستێکی لاسایی « تیمور »ی « گایدار »یان کردەوە •• کە ئاگری شەڕ هەڵگیرسا دەستیان بە کۆکردنەوەی یارمەتی کرد بۆ خێزانی ئەو پاڵەوانانەی لەسەنگەردا چەقی بوون •

ووشەی « تیموری » بوو بە ویردی سەر هەموو زمانێك و بزووتنەوەی تیموری وەك ئاگرو پووش هەموو لایەکی وولاتی گرتەوە •• بە راستی ئەم بزووتنەوەیە بزووتنەوەیەکی پیرۆزو ئازایانە بوو ناوەرۆکێکی نیشتمانی و مرۆڤایەتی قووڵی تێدا بوو •• دە فەرموو ئەم هەموو بزووتنەوەیە سەبارەت بە نامیلکەیەکی بچووکی وا هاتە دونیاوە کە نووسەرێکی ئەدەبی منداڵان نووسیویە •

بەرهەمی نووسەرە کلاسیکییەکانی رووس ، وەکو : پۆشکین و تولستۆی و نیکراسۆف و گۆگۆل و چیخەف و لیرمەنتۆف و تورجنیف بە ملیونان بۆ منداڵان بڵاو دەکرێتەوە جگە •• لە چیرۆکی خەیاڵی خۆی لەچوار چێوەیەکی فراواندا پەخش دکرێ چیرۆکی فۆلکلۆری گەلانی ئاسیاو ئەفریقاو ئوسترالیاو ئەفسانەی کۆنی (هیلین)یش دەخرێتە بەر دەست منداڵانەوە ••• منداڵە سۆڤیەت تەواو لە چیرۆکە خەیاڵییەکانی (هاوف) و (پیرۆلت) و (هانز ئەندرسن)و برایانی (گریم) ئاگادارن •

بە شێوەیەکی تێکرایی گەلێ بەرهەمی پوختەو روختەی نووسەری بێگانە ئێستا لەبەردەستی منداڵەکانمان دان و ئەم منداڵانە زۆر بە پەرۆشەوە بەرهەمی (مارك توین) و (دیکنز) و (جاك لەندەن) و (واشنگتن ئیڤرنگ) و (لونگ فیلۆ) و (فینیمۆر کوپەر) و (هاریت بیچەر ستۆوی) و (کیپلینگ) و (ئیرسکین کالدویل) و (یولیوس ڤیرنی)و (هیکتۆر مالۆت)و (سیرڤانتیس)و (دیفۆ)و (مایڤی‌رید) دەخوێننەوە •

لەم ساڵانەدا منداڵە سۆڤیەت زۆریان را لە (گیانی‌رۆداری)ی شاعیری ئیتالییەو بەرهەمەکانی پەسند دەکەن کە سێ ملیۆن دانەیان لێ چاپ و بڵاو کراوەتەوە •
منداڵەکانمان خۆشەویستییەکی سەیریان بەرامبەر بەم شاعیرە پەیداکردووە ، سەمۆیل-مارشاك زۆر وەستایانە بەرێك و رەوانی بەرهەمەکانی کردۆتە رووسی و خۆیشی توانایەکی زۆری هەیە بۆ ئەوەی بیرە بەرزەکانی لە قالبی گفتوگۆی منداڵانەدا دابڕێژێ !

نەك هەر ئەمانە بگرە نووسەرێکی قاڵبووی وەکو (ئەرنست هەمنگوای) زۆر باش بۆتە ناسیاری منداڵە سۆڤیەتیان ، و زۆریان مەراقی بەرهەمەکانین •• (پیرەمێردو دەریا)ی (هەمنگوای) یەکەم جار لەلایەن خانەی بڵاوکردنەوەی بەرهەمی منداڵان بڵاوکرایەوەو پاش ئەوەی منداڵان هەزاران جار ناویان بۆی ئەم ئینجا خانەکانی بڵاوکردنەوەی بەرهەمی گەوران ناوڕیان لە چاپ کردنی دایەوە •

بەراستی شتێکی خۆشە پیاو لە زمانی منداڵان بکات و بتوانێ بە زمانی خۆیان بیاندوێنێ •

من بەش بە حاڵی خۆم زۆر شانازی بەوەوە دەکەم کە کتێب و شانۆگەرییەکانم یارییدەی تێگەیاندنی نەوەیەك بتریان داوە لە خەڵکی سۆڤیەت خۆ شایێشم بەوەوە دێ کە لەقەبی (نووسەری منداڵانی سۆڤیەت)م پێدراوە ••

بۆ ئەوەی وا بکەیت کە منداڵ گزێت لێ رابگرن و متمانەت پێ بکەن ، نوکتەیان بۆ بڵێ ، دڵیان خۆش کە ، ئامۆژگاریان دابدە ، بە شێوەی لابەلا (غیر مباشر) شتی باش و بەکەڵکیان فێر بکە ، ئاواتی گەورانیان بخەرە بەرچاو •• بەڵام قسەی خۆمان بێ ئەمەش بە هەموو نووسەرێك ناکرێ ، نووسەری منداڵان دەبێ بە بەهرەمەندی بێتە مەیدانەوە چونکە نووسەری منداڵان ناخولقێندرێ ، بەڵکو دەبێ نووسەر خۆی بەهرەی ئەم جۆرە نووسینەی هەبێ و پاشان هەوڵ بدا ئەم بەهرەیە بگەشێنێتەوە خۆشترین و بەنرخترین پاداشتی نووسەری ئەدەبی منداڵان ئەوەیە کە ببینێ دانەکانی کتێبەکەی زۆریان ئەم دەست و ئەو دەست پێ کراوەو گوێی پەڕەکانیان نوشتاینەوە و بەرپووت و گەچلاو بووبن هەندێ منداڵ بیانخوێننەوە •

تۆ دەتوانی و هەقتە شانازی بەم جۆرە کتێبە بکەی چونکە دەتوانی بڵێی ئەم کتێبە ... بەر دڵی خەڵك و پەسەندیان کردووە •

●

هەفتەی « یەشار کەمال »
لە وولاتانی ئەسکەندیناڤیادا

دوایی ئەوەی کە رۆژنامەی هاوکاری بە زنجیرە رۆمانی (ئەفسانەی چیای ئاگری)ی چیرۆك نووسی کورد یەشار کەمال بڵاو کردەوە •• بە پێویستی ئەزانم ئەم نووسینە وەرگێڕراوە بخەمە بەرچاوی خوێنەرانی ئەو رۆژنامەیە کە پەیوەندی بە ژیانی ئەدەبی ئەو چیرۆك نووسەوە هەیە •• تا شتێك دەربارەی بزانن •

نووری سەعید قادر
کردوویە بە کوردی

ئەدەبی رۆماننووسی تورکیایی یەشار کەمال برەوێکی زۆری لە وولاتانی ئەسکەندیناڤیادا هەیەچ لەلایەن خوێنەران و چ لەلایەن دەستگا بڵاوکەرەوەکانی بەرهەمە ئەدەبییەکانەوە • دواترین چالاکییەك لەو چالاکیانە گۆڕینی بەشی دووەمی رۆمانی بەناوبانگی ئینجە مەمەد (حەمە لەڕ) بوو بۆ سەر زمانی نەرویجی • هەروەها سێ رۆمانی تریشی لەسەر شانۆکانی ئوستکهۆلمی پایتەختی سوید نیشان دراو ژمارەی وەرگێڕراوەکانی بەو زمانە گەیشتە شەش بەرهەم • رۆمانی •

- ئەفسانەکانی چیای ئاگری - لە ماوەی یەك مانگدا فرۆشراوە •
چاپەمەنییە ئەدەبییەکانی ئەو وولاتە ، ڕایان گەیاند کەوا یەشار کەماڵ هەڵبژێردراو بۆ نۆبلی ، بێ گەڕان خەڵاتەکە وەرئەگرێ ، تەنیا درەنگ و زوویی کەوتووە • خۆشی ئەکانی نیشاندانی رۆمانی ئەنەکەکەی وا کە لە سوید نیشان درا حازر بوو ، پار واتە لە ساڵی ١٩٧٤دا یەشار کەمال خەڵاتەکەی وەرگرت و قسەی رۆژنامەکان هاتەدی •

تەلەفزیۆنی سویدیش ماوەی سەعاتێك ، فلیمێکی دەربارەی ژیانی نیشاندا • فلیمەکە لەلایەن وێنەگرە سینەماییەکانی سویدەوە گیرابوو کە بۆ ئەو مەبەستە چووبوونە ئەستەمبوڵ و دێی (گۆکجلی)ی سەر بە شاری (ئەدەنە) کە شوێنی لەدایك بوونی یەشار کەمال بوو •

لە فلیمەکەشدا ، رۆمانی (زەوی ئاسنەو ئاسمان مسە) لەسەر شانۆ نیشان درا • هەروەها یاسەی دۆستایەتیی ئەنقەرەو تورکیا ئاهەنگێکی یەکتری ناسینی گێڕا ، ٣٠ رۆژنامەنووس تیا بەشدار بوون بۆ بڵاوکردنەوەی دەنگ و باسەکەی • لەو ئاهەنگەدا ، یەشار کەمال ، باسی ئاقی کردنەوەی رۆمان نووسیی ... هەمیشە شتێکی بنچینەیی و سەرەکی هەیە ، لە بیردا ، لەو بیرەدا کە لە مێشکا ئەگۆڕێ ، ئەو مێشکەی کە لە کارتێ کردنی کۆمەڵایەتییەوە لەدایك بوو •

ئەرکەسەی دەریای نەدیوە ، لەبیریا وێنەیەکی بۆدانەنێ گەلێ لە وێنە راستەقینەکەی جیاوازە •• یەکەمجار کە دەریام بینی ، تەمەنم نۆزدە ساڵ بوو ، کە دیم ، ئاسام و واقم وڕما ! چونکە بەتەواوی جیا بوو لەوەی کە بەهۆی خوێندنەوەو نیگارەوە لە مێشکما بۆم درووست کردبوو ، تەنانەت لە ڕەنگەکەشیانا دوور بوون لە یەکتری لەپاشا بۆم رێکەوت لە دەمێکدا بژیم و ببمە هاوڕێی و گشت نهێنییەکانی بزانم ، بەهۆی ئەو هات و چۆیانەی تیایا کردم• لەگەڵ هاوڕێ ماسی گرەکان و ئیسفەنج کۆکەرەوەکاندا)• (چاودێری کەری دارستان تەنیا خۆی ڕەنگدێر بوون و خۆشیی هەر یەکێك لە درەختەکان ئەزانێ ، چونکە ئەو لە کۆنەوە هاوڕێیەتیی لەگەڵا کردبوون و ناسیبونی) •
لە منالیما ، کە بە پەرۆشەوە ئەم ویست ، ڕەنگی شینی ئاسمان ببینم ، فرۆکەیەکم لە کاغەز دروست ئەکرد ، ئێستاش کە ئەمەوێ بە وردی سەرنج لەو ڕەنگە بدەم و تێ بینی بکەم ، هەر هەمان شتی پێشوو ئەکەمەوە) •
(هۆمیرۆس لەگەڵ رووداوی رۆژانەی گەلەکەیا ژیاوە ، لەکاتی ئەو جەنگە گەورانەی دوچاری ئەتەوەکەی بوون ،

بڕوانە ل -٢-

گیانە لەیلا

نە دەریای خەم ، ئەگری پشکۆی بیرەوەریم ئەشواتەوە
نە بزەیەکی هەتاوی بەرە بەیان •••
ئاور لە خۆزگەی ساڵانی ئاوارەییم ئەداتەوە ،
وێڵ و •• سەر گەردانە هەستم •••
گیانە لەیلا ، هاوڕێی رۆژانی هەڵبەستم
سووتام و •• سووتام و •• سووتام
کەچی هەر دوکەڵی سادەی •• مۆمی چاوەکانی تۆ بووم
دەسا گیانە ، دوا پەرداخی ئەم زستانە بدە دەستم
چی لەو ئاوازە خۆشترە کاتێ ئەڵێم :-
ئۆخەی •• کە ئیمشەویش •• مەستم •••

سەلام محمد

بەشێك لە هۆنراوەی جۆلانەکانی خەم

شیعری : عبدالله عباس

- ١ -
کچەکە گیان ، هاتی و تیشکی بارزە بوی ••
تەنیا جارێك دڵت پێکام •••
(- حەز ئەکەم هەتا ماوم ، هەموو رۆژێ
دڵدارییەکەم ، نوێ بێتەوە !)
هاتی ، هەروەك و گڕ بۆوە !
بەبزوێنی دڵی منا ، رابوردی و •• ئازار نەبووی ،
غەمێکی تا بڵێی خۆش بووی •

- ٢ -
لە بێ دەنگیما ، نهێنی ، ئەگریا ••
ئەگریا
ئەگریا •
قاقا پێ ئەکەنی ، تا بەگازی پشتا ئەکەوت
سەری بەهەنسکەوە هەڵئەکڕا ••
کچەکە گیان ••
- (شنەیەك هەڵئەکا •••
چڵەکان ، لەسەر ئاوازی سەما ئەکەن)
- نەچڵ ئەناسم ، نەشنە !

- ٣ -
تروسکەیەك ، دوان ، سیان ، چوار
کچێ هەزارهەزار
بەقەدەر قین و خۆشەویستیم
لەکاتێکا ئەمرم و ئەژیمەوە ••
تروسکەیەك ، تروسکەکان ، تۆیان هیناو
بێ ناونیشان ، لەقینا رەسمم کردی
بەقەدەر ئەو قینە ، خۆشمویستی
هەناسەیەك ، دوان ، سیان ، چوار
کچێ هەزار ، هەزار
هەموو تروسکەیەکیان هەڵمژی •••
تروسکەکان ، هەموو هەناسەکانیان
خواردەوە •

- ٤ -
گیانە ، کە تۆ هاتی ، ناونیشانی هەر کچێك لەدەفتەری
بەرباخەڵما بو ، بیرچونەوەو دڕاندمێ ، ئوتم نوسی ،
ناونیشانەکەت ئازانم ••
یان ، ئەیزانم و نایزانم و ••
ئەتناسم و بەپێنوس وێنەی چاوەکانت
رەسم ئەکەم ، لە ئاسمان فراوانترە ••
کچەکە گیان !
چاوەکانت ، جێگای هەموو پایزێك و هەموو زستانێك و هەموو
بەهارێك ئەگاتەوە ، هاوێن لەچاوەکانتا پەی ناکەم :
بۆیە ، کاتێ ، نامەوێت ••
ئەمەوێت و •• خۆشم ئەوێی ••
هەتا بڵێی خۆشم ئەوێی •

- ٥ -
گیانە ، دەزگیرانی ناسراو نەناسراوم ••
من غەریبم و غەمبار نیم ، غەم شیرینە ••
« بەڵام ، ئەوەی دۆستی درەخت نەبێ
پاساریەکانی خۆش ناوێ »
من غەریبم و غەمبار نیم ، غەم زۆر خۆشە
دەزگیرانی ناسراو نەناسراوم ، کچەکە گ
غەم ، شیرینە ••
غەم ، هەتا بڵێی خۆشە •

- ١٩٧٥

هاوکاری

التضامن

رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتی یە
لە دەزگای هاوکاری چاپو بلاوکردنەوەی
کوردی دەردەچێ
لە « دار الحرية »چاپ دەکرێ
وزارة الاعلام
دار التضامن للطباعة والنشر الكردية
بغداد ـ شارع الجمهورية ـ ساحة الخلاني
تلفون (٦٨٣١١ ، ٦٨٣١٢ ، ٦٨٣١٣)

HAWKARI, TEL 68311, 68312, 68313

سالی ١٩٧٠ دامەزراوە ١٩٧٦/٢/٦ ژمارە (٣٠٣) « ١٢ » لاپەرە « ٢٥ » فلس

عێراق داوای لەناوبردنی هەموو شێوەکانی ئیمپریالیزمو جیاوازی رەگەزایەتی ئەکات

نیۆیورک : تاس : ئا٠د٠ع : رۆژی ٣ ـ ٢ نوێنەری عیراق لە لیژنەی لەناوبردنی ئیمپریالیزمدا کە سەر بە رێکخراوی نەتەوە یەکگرتووە

بروانە ل ـ١١ـ

سەرۆک بەکر سلاو لە کۆششی رێکخراوی هاوکاری گەلانی ئەفەریقاو ئاسیا ئەکات

سەرکردایەتی سیاسی بەشێکە لەگەل وبە ئیرادەی ئەویش کارئەکات وبەردەوام تێ ئەکۆشێ بۆ هێنانەدی ئارەزووەکانی ئێستاو پاشەرۆژی

نامەی سەرۆک بەکر بۆ کۆنگرەی رێکخراوی هاوکاری گەلانی ئەفەریقاو ئاسیا

سەرۆکی فەرماندە کاک احمد حسن بکر سلاوی لە خەباتی گەلی ئەنگولا کردو بایەخی بەو دەورەدا کە کۆماری گەلی ئەنگولا ئەیگێرێ بۆ بەرەنگاری کردنی هێزەکانی رەگەزپەرستی و زایونیزمو ئیمپریالیزمو لەناو جێگیر کردنو بەرەپێدانی سەربەخۆیی نیشتمانی دا ٠٠٠ ئەو سلاوەی سەرکۆماریش لە نامەیەکدابوو کە بەرێز عزیز شریف جێگری سەرۆکی رێکخراوی هاوکاری گەلانی ئاسیاو ئەفەریقا لە لواندەی پایتەختی کۆماری گەلی ئەنگولا خوێندیەوە ٠٠ ئەمەش تەواوی نامەکەی سەرکۆمارە :

بۆ سێیەمین کۆنگرەی جیهانی هاوکاری کردن لەگەل گەلی ئەنگولا ٠
دۆستانی ئازیزو خۆشەویست :

پێ خۆشحالم کە بەناوی خۆمو لەجیاتی گەلو حکومەتی کۆماری عیراقەوە سلاو لە ئێوەو گەلو حکومەتی کۆماری گەلی ئەنگولا بکەم ٠

ئێمە دانمان بە حکومەتی کۆماری گەلی ئەنگولادانا چونکە شتگێری ی مافی گەلی ئەنگولا ئەکەین لەسەربەخۆیی نیشتمانو پەرەسەندنی سەربەخۆداو رازی بەو دەورەش ئەکرین کە کۆماری گەلی ئەنگولا ئەیگێرێ لە رووبەرووبوونی دەستدرێژی ی هێزەکانی رەگەزپەرستی و زایۆنیزمو ئیمپریالیزمدا ٠

ئێمە سلاوو رێزمان پێشکەش بەو کۆششو تەقەللایە ئەکەین کە رێکخراوی هاوکاری گەلانی ئاسیاو ئەفەریقا ئەیدات لە هاوکاری کردن دا لەگەل خەباتی گەلان دژی ئیمپریالیزمو کۆنەپەرستی و لەپێناو رامالینو پاکژدانی مەلبەندی گرژبوونو دەستدرێژی و لە پێناو پتەوبوونی کۆمەکی نێوان عەرەبو ئەفەریقا دژی زایۆنیزمو سەرەنێزەدەستدرێژی کەرەکەی لەرۆژهەلاتی عەرەب کەقەوارەی زایۆنیستەکانە ٠

داواکارم کە ئەو کارە نابرومەندەتان سەرکەوتنی بڕشنگدار بەدەست بهێنێ ٠٠

احمد حسن بکر
سەرکۆماری عیراق

عیراق بزوتنەوەی بێلایەنی بە نموونەی خواستی گەلان دائەنێ

- پێویستە پەیوەندی ئابوری ولاتانی ئەم بزوتنەوەیە پتەو بکرێت ٠
- ئەبێ پشتگیری ی بزوتنەوەی رزگاریخوازی جیهان بکرێت ٠
- عیراق داوائەکات دەزگایەکی گشتی بۆ بزوتنەوەی بێلایەنی دابمەزرێت ٠

بەو بۆنەیەوە کە لە ١٦ی ئابی ئەم سالدا پێنجەمین کۆنگرەی بەرزی ولاتانی بێلایەن لەکولومبۆی پایتەختی سریلانکا ئەگیرێ بەرێز وەزیری دەرەوە دکتور سعدون حمادی لە دوانێکدا رای کۆماری عیراقی دەربارەی چەند لایەنێکی بەرنامەی کاری کۆنگرەی ناوبراو روون کردەوە ٠٠

بەرێز وەزیری دەرەوە وتی بزوتنەوەی بێ لایەنی ٠٠ هەروەکو ساغ بۆتەوە ٠٠ کۆبونەوەی هەرمەکی یانەی چەند دەولەتێک نیە ٠٠ بەلکو ئەم بزوتنەوەیە نموونەی ویستو خواستی زیندووی گەلانە کە تێ ئەکۆشنو خەبات ئەکەن بۆ ئەوەی لەسایەی سەربەستی و سەربەخۆیی دا بە ئازادی و بەختەوەری بژین ٠٠ جا بۆیە ئەم بزوتنەوەیە لە چەند قۆلێکەوە گەشەی کردووەو پەرەی سەندووەو ئێستاش دەوری دیاری کراوی خۆی ئەگێرێ بۆ رەنگ رشتنو ئاراستە کردنی سیاسەتی جیهان ٠

ئنجا دکتور سعدون حمادی وتی ٠٠ سەرەرای ئەو خالانەی لەمەوبەر دەست نیشان کراون عیراق پێشنیاز ئەکات کە ئەم خالانەی خوارەوە بخرێنە بەرنامەی کاری کۆنگرەکەوە :

١ ـ دامەزراندنی دەزگاو ئەمیندارێتی گشتی بزوتنەوەکەو بارەگایەکی نەگۆراوی هەبێت کە کۆنگرە لە کۆبونەوەکەیدا دەست نیشانی بکات ٠٠ ئەرکی ئەم دەزگایەش سەرپەرشتی کردنو جێبەجێ کردنو پیاچوونەوەی بریارو ئامۆژگاری

بروانە ل ـ١١ـ

شۆرشگێرانی عومان زیانێکی گەورەیان لە دوژمن داوە

عەدەن : ئا٠د٠ع : لە بەیاننامەیەکدا کە رۆژی ٣ ـ ٢ لەعەدەن بلاوکرایەوە راگەیەنرا کە شورشگێرانی بەرەی گەلی رزگاریخوازی عومان پەیتا پەیتا دەستی دلێرانە لە هێزەکانی دوژمنو بەکرێ گیراوان ئەوەشێننو زیانی گەورەیان لێ ئەدەن ٠٠٠ بەیاننامەکە ئەلێ دوژمن بەهێزێکی گەورەوە لەمانگی رابوردوودا ویستی لەمەلبەندی (کزمیم)ەوە هێرش بێنێتە سەر ناوچەی ناوەراست لەهەرێمی زەفارو جەنگاوەران دلێرانە رێگایان پێ گرتو لەئەنجاما شەرێکی قورس هەلگیرساو دوژمن زیانێکی گەورەی لێ کەوت ٠٠٠ جەنگاوەران لەم شەرەدا چەکی ئوتوماتیکو نارنجۆکی دەستی یان بەکار هێناوە ٠٠٠ لەلایەکی ترەوە دوژمن دانی پیادا ناوە کە چوار کەسی لێ کوژراوە ٠

پەیوەندی لێکۆلینەوەی بەرنامەی کاری چاککردنی یاساوە

بەراستی ئەتوانین بلێین ئەمرۆ لەم چەرخو رۆژە ئەوەستاوەدا خوو رەوشتو نەریتێکی شۆرشگێرانەی جێگیر بوو هاتونەتەکایەوەو بوون بە باو ئەویش بریتین لەوەی سەرکردایەتی سیاسی شۆرش پەیتا پەیتاو هەرجارە ناجارێ لەجێگاو شوێنی تایبەتی و دیاری کراودا دائیرانەو بەوبەری چستوچالاکی و چاونەترسی یەوە سیاسەتو بەیرەوی حزبی پێشرەوو فەرمانەدە روون ئەکاتەوە ، بەرنامەی خۆی پێشکەش بە گەل ئەکاتو لاپەرەیەکی نوێ تر هەلئەداتەوە لە رێرەوی بەرەوپێش چوونو ئەسرەوتی شۆرشدا تاگەل شوێنی پێی خۆی بزانیو بەباشی هەنگاوی بۆ پێشەوەچوون بهاوێژێو ئەرکو فەرمانی رۆژانەی خۆی بەدروستی بەرێ بکات ، تاگیانی شۆرشگێرانەی جەماوەر جارێکی تر دەمەزەرد بێتەوە ، دەماری ئازایەتی و لەخۆبوردنی ببزوێت ، تاوەکو بەبروایەکی بەهێزتر لەجاران بۆ ئاواتو ئامانجە پیرۆزەکانی تەکان بداتو جۆش بخواو دلو دەروونی زاخاو بداتەوەو دلنیابێت لە رێرەوی نەخشەکێشراوی ، تا وشەی جوانو شۆرشگێری لەجێی خۆی بێتە تویشوی رێگای خەباتی لەبن نەهاتوی گەلە قارەمانەکەمان بۆ پشت گرتنی شۆرشو پاراستنی دەسکەوتو سەرکەوتنە مەزنەکانی یەک لەدوای یەکی ٠ تا حزبو جەماوەر پێکەوە دەست بخەنە ناو دەستو بجەنگن لەپێناوی دامەزراندنی کۆمەلگایەکی پەنرتووی پێشکەوتوو ، عیراقێکی نوێی سوشیالیستی بێتەکایەوە ٠

لە هەفتەی رابوردودا مامۆستا صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورش لەکۆبونەوەو لێکۆلینەوەی بەرنامەی کاری چاککردنی یاسادا وتارێکی بەنرخی خوێندەوەو جارێکی تر بەناوی حزبو سەرکردایەتی شۆرشەوە بانگی رامێشتو رێبازی شۆرشی خستەروو ئاشکراو رووی کردەوە بۆ هەموو دانیشتوانو هاوولاتی یانی عیراق بۆ هەموو سیاسی و دلسۆزان کە ئەمرۆ هیچ جۆرە باجێک ناخرێتە سەر بیروباوەر ٠٠٠ واتە وردو درشت ، هەموو مرۆڤێکی ئەم ولاتە لێپرسراون ، ئەتوانن بێترسو بە ئازایەتی یەوەو بەئارەزووی خۆیان چی یان لەدلدایە هەلی رێژن ٠٠ چی یان لەمێشک دایە بیخەنە روو ، بەراستی بلێن راستەو بەچەوتو هەلە بلێن چەوتە ٠ هەموو لایەک پێویستە لەخێروبێرو خۆشی ئەم نیشتمانەدا بەشداربینو مافی ئەوەیان هەیە هاوکاری بکەن لە گۆرینی ئەم کۆمەلگایەدا ٠٠ لەم دۆخو بارەوە بۆ قۆناغو پلەیەکی بەرزتر ٠

هەموو هاوولاتی یەک دەرفەتی ئەوەی هەیە چاکی مەردانەی لێ بکابەلاداو بازووی بخاتەکارو بۆئەم نیشتمانە تێبکۆشێ ٠٠٠ بۆ گۆرینی ئەم یاسایە بەشداری بکاتو لەجێگاکەیدا یاسایەکی ئەوتۆ دابنێ کە بگونجێ یاخود پربەپێستی ئەو سەرکەوتنو گۆرینانە بێت کە شۆرشی (١٧)ی تەمووز لەم سالانەی دواییدا رەنگی رشتون ٠٠٠ و راستو دروست لەگەل ئەم قۆناغو پلە شۆرشگێری یەدا بلوێ کەئەمرۆ گەلە قارەمانو نەبەزەکەمان پیایدا ئەروات ٠

مامۆستا صدام رای گەیاند کە : جاران کتێبمان دەرئەکردو قسەمان ئەکرد بەلام ئێستا پێویستە قسەو کتێب بینە کردەوە ٠٠٠ واتە ئەمرۆ رۆژی کارکردنو پشتێن بەستنە بۆ خۆشی نیشتمانو پێشکەوتنی گەل ٠٠ بۆ تەخت کردنی هەموو کەندو کۆسپێکی دواکەوتنو نەزانین ، بۆ چارەسەرکردنی هەموو گیروگرفتێک کە بێتە سەر رێگای پێشکەوتنمان ٠٠ ئەمرۆ هەموو خەلکی عیراق ئەوی نمەکی شیرینی ئەم خاکو خۆلەی کردوە ٠٠ لێپرسراون کە لە چوارچێوەی بەرژەوەندی بەرزی ئەم

بروانە ل ـ١١ـ

دەست پێ کردنی وتووێژی نێوان عێراقو تورکیا

ئێوارەی ٣ـ٢ کاک (احسان صبری جاغلیانکل) وەزیری دەرەوەی تورکیا لەگەل وەفدێکدا بە سەردانێکی رەسمی کە پێنج رۆژ ئەخایەنێ هات بۆ بەغدا ٠

وە لەفرۆکەخانە لەلایەن دکتور سعدون حمادی وەزیری دەرەوەو کاک عبدالحسین جمالی جێگری وەزارەتی دەرەوەو کاک عبدالودود شیخلی بەرێوەبەری گشتی (تشریفات)و ابراهیم الولی بەرێوەبەری دایەرەی سیاسی لە وەزارەتی دەرەوەو بالیۆزی تورکیا لەبەغدا ، پێشوازی کرا ٠٠٠

بروانە ل ـ ١١

فەریقی یەکەم صدام حسین ماجستێری لە زانستی عەسکەری داوەرگرت

مامۆستا صدام :

- ئەبێ بەرێزەوە باسی سەرکۆمار فەرماندەی ئێمەو گەل بکەین ٠
- سەرکردایەتی سیاسی بەشێکە لەگەل ٠
- ئەفسەرو سەربازی هێزی چەکدار رۆلەی گەلن ٠

لە جیاتی سەرکۆمارو فەرماندەی گشتی هێزی چەکدار مهیبُ احمد حسن بکر سەر لەبەیانی ١ـ٢ـ١٩٧٦ فەریقی یەکەم صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش لەئاهەنگی کردنەوەی چلو سێیەمین دەورەی ئەرکاندا بەشداربوو ٠

وە هەفال شبلی عیسمی یاریدەدەری سکرتێری گشتی حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەبو هەفالان دکتور زید حیدرو قاسم سلام ئەندامی سەرکردایەتی نەتەوەیی حزبو کاک سعدون غیدان ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرشو وەزیری هاتوچۆو کاک عزت دوری ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورشو وەزیری ناوخۆو چەند ئەندامێکی سەرکردایەتی قطری حزبو بەرێز وەزیرانو فەریقی یەکەمی رکن سوپاسالارو ئەندامانی مەکتەبی عەسکەری ی حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەبو ئەفسەرە بەرزەکانی هێزی چەکدار لەئاهەنگەکەدا بەشدار بوون ٠

لەسەرەتای ئاهەنگەکەدا لیوا رکن فەرماندەی کۆلیجی ئەرکان بریارەکەی ئەنجومەنی کولیجەکەی خوێندەوە کەتیایدا شەهادەی ماجستێر بەپلەی شەرەف لەزانستی عەسکەری ی لەگەل هەموو

بروانە ل ـ١١ـ

سەبارەت بەو پەلامارە ناڕەوایەی کرایە سەربارەگای رۆژنامەی «بیروت»و « المحرر »

کۆنەپەرستەر خۆبەدەستەوەدەران لە رووشی راستی ترساون

هەفتەی رابوردوو ، وەدوای زیاتر لە دە مانگ کوشتنو برینو شەرو ئاژاوەی تایفەگەری لە لوبناندا ، کە هەر لەسەرەتاوە رەگەزە کۆنەپەرستەکان ، بە هاندانی ئیمپریالیزمو زایونیزم وریژیمە خۆبەدەستەوە دەرەکان بەرپایان کردو بە مەبەستی هەنگاوێکی تر بۆ پێشەوە لەرێی تەواو کردنی پیلانی لە باربردنی شۆرشی گەلی فەلەستین کرا ، بەلی دوای ئەوکارە ساتە ، لە ئێوارەی رۆژی یەک شەممەی رابوردوا کۆمەلی چەکداری « صاعقە » پەلامارێکی نارەواو درندانەیان کردە سەر بارەگای هەردوو رۆژنامەی «بیروت»و «المحرر»ی

بروانە ل ـ١١ـ

Institut Kurde de Paris

دەزگای دەوڵەتان و پروپاگاندەی ئیمپریالیزم

پار دوای تەقەڵلایەکی بێوچانی ئەمریکا لەئەوروپاو لەلایەن عەزدە دەوڵەتی پیشەسازی سەرمایەدارەوە دەزگای وزەی دەوڵەتان دامەزرا بۆ بەربەرەکانی کردنی ولاتانی ڕیکخراوی نۆپێک و هەرزان‌کردنی نەوت ... هەروەکیش لەمەوبەر ڕۆژنامەی « لۆمۆند » کە لە فەرەنسا دەرئەچێ وتووێژێکی بەڕێوەبەری دەزگاکەی بڵاوکردەوە تیایدا دەربارەی چەند کیشەو بابەتێکی گرنگ دواوە :

بەڕێوەبەری دەزگاکە وتویە: ئەم ساڵ ئەندامانی دەزگاکە بازاڕێکی ناوکۆیی ئەکەنەوە بۆئەوەی بتوانن نەوت هەرزان بکەن و نرخی بەرمیلە نەوتێک لە ٦ تا ٨ دۆلار تێنەپەڕێ .

(ئەوەی شایانی باسیشە ولاتانی نۆپێک کاتی خۆی بڕیاریان‌دابوو کە نرخی بەرمیلێک نەوت لەبازارەکانی جیهان‌دا بە ١٥ دۆلارو ١٥ سەنت بفرۆشرێ !) .

هەروەکو ئاشکرایە ماوەیەکی زۆرە دەوڵەتانی ڕۆژئاوا کەوتونەتە هەڵپە هەڵپی بەربەرەکانی کردنی چالاکی‌یەکانی ڕیکخراوی نۆپێک و بەهەموو ڕیگاو شێوەیەک هەوڵ ئەدەن ئەو بڕیارانە هەڵوەشێننەوە کە ڕیکخراوەکە داویەتی دەربارەی نرخی نەوت . ئەم ولاتانەش کەوتونەتە بڵاوکردنەوەی پروپاگاندە گوایە ئەگەربێتو ئەم نەوتەی ولاتانی نۆپێک هەرزان نەکرێت ئەوا هەڕەشە لە ئاسودەیی و گەشەکردنی جیهان ئەکرێ و ئەوەندەی تر باری ئابوری شلۆق و شکستە ئەبێ ...

ئەم قسەیەی ولاتانی ڕۆژئاوا تا چەند ڕاستەو چەند بەستێکی سیاسی ناپاکی لەدواوەیە ؟! لە بواری ئەم نووسینەدا وەڵامی ئەدەینەوە ..

ئەگەر بێتو سەرنجێک لەسەرچاوەی وزە بدەین بە تێکرایی بۆمان دەرئەکەوێ کە ئەو وزەیەی لەنەوت ئەهێنرێتە بەرهەم زۆر کەمتری تێ‌ئەچێت لەو وزەیەی کە لە کەرەسەی تر دێتەبەرهەم خۆ نابێ ئەوەشمان لەبیر بچێ کە مەسرەفی دەرهێنانی نەوت و پیترۆلیش کەمی تێ‌ناچێت .. کەوابوو لێرەوە هەڵپەی دەوڵەتانی ڕۆژئاوا جورە بیانویەکە لەپێناو مەبەستێکی تایبەتی‌دا وە زوربەی کارزان و پسپۆڕو شارەزایانی ئابوری جیهان دان بەم ڕاستی‌یەدا ئەنێن و تکولی لێ‌ناکەن .

بەلام شتێک هەیەو نابێ بخرێتە پشت‌گوێ ، شتەکەش ئەوەیە کە نەوت کەرەسەیەکی سەرەتاییەو بۆ زۆر مەبەست بەکار ئەهێنرێ جا لەگەل ئەم بایەخ و گرنگی‌یەی‌دا نەوت وەکو کەرەسەیەک بەئەندازەیەکی دیاری‌کراو هەیەو لەوانەیە لەپاشە ڕۆژدا کەم ببێتەوە .

بەپێی ئەو لێکۆڵینەوانەی کراوون و ئەو بەلگانەی لەبەردەست‌دان ئەو نەوتەی ئێستاکە هەیە هەر بەشی پێویستەیەکانی ٢٥ ساڵ تا ٣٠ی ساڵی تری جیهان ئەکات ... کەوابوو وا پێویست ئەکات کە هەر لەزووەوە بیر لەسەرچاوەیەکی تری وزە بکرێتەوەو تارادەیەک دەست بە خەرج کردن و بەکارهێنانی نەوتەوە بگیرێ . هەرچەندە ئەم داواکاری‌یە بەپێچەوانەی

بروانە ل -١٠-

خەباتی گەلانی ئەمەریکای لاتین دژی ئیمپریالیزم

لـــەم سەردەمەدا ئەمریکای لاتین بوو بە مەیـــدانی بەرنگاربونێکی سەخت لەنێوان هێزە کۆنەپەرستەکان وهێزە پێشکەوتنخوازەکان‌دا . کۆنەپەرستی ناونەتەوەیی لە چەند سالی دووایی‌دا هەولی داوە ئەو ـــەنگەرانە لەدەستی چون وەریان بگرێتەوە. بەلام پێشهاتەکان سەلماندویانە کەڕەوتی بەرەوپێش چونی ئەو قارەیە گەڕانەوەی بۆنییە .

ئەوکارەساتانەی لە پێنج ساڵی دوایی‌دا لەو قارەیەدا قەوماون نیشانی دەدەن کەدەوڵەتەکانی ئەمریکای لاتین ئیمکانیاتێکی شۆڕشگێری مەزنیان پێک هێناوە . ڕەنگە خەباتی خەلکی ئەومەلبەندە جاروبار توشی نوشوستی وپاشەکشە ببێ ، بەلام تەنانەت ڕوداوی وەک کودیتا دژی شۆڕشگێریەکەی « شیلی »ش نەیتوانیوە ڕەوتی خەباتی دژی ئیمپریالیستی ئەم دەڕەیە بوەستێنێ .

ئەو هەوڵ و تەقەلایەی کۆنەپەرستی دەیدا بۆئەوەی (مبادرە) لەدەستی هێزە شۆڕشگێرەکان دەربێنێ شۆڕشگێری لە ولاتانی ئەمریکای لاتین‌دا بوەستێنێ و دۆخی کۆمەڵایەتی ئەمڕوی قەیرانـە بپارێزێ ، بەتەواوی بەپێچەوانەی ئەو هەل و مەرجە مەوزوعیەیە کە لە زوربەی دەوڵەتەکان‌دا هەیەیان خەریکە پێک دێ .

هێنـدێک جار دەبینین کۆنەپەرستی هێشتا توانای ڕیکخستنی کودیتا لەم یا ئەو وڵاتی‌دا هەیەو لایەنگرانی ئازادی و دیموکراتیەت دەچەوسێنێتەوەو نوسراوەی بیاوە هەلکەوتوەکان دەسوتێنێ بەلام نە ئەوکتێب سوتێنانەی ئاخرزەمان و نە ئاغا ئاشکراو نهێنی یەکانیان ناتوانن یاساکانی مەوزوعی پێشکەوتن هەلوەشێننەوە .

ئەمریکای لاتین توشی تەنگ و چەلەمەیەکی کۆمەڵایەتی و ئابوری گەورە بوە کە کێشەی لە ئاشت بونەوە ئەهاتوی نێوان پێداویستیەکانی پەرەسەندن و ڕژێمی کۆمەڵایەتی زوربەی ولاتەکانی ئەمریکای لاتین پێکی هێناوە . پەرەسەندنی ئابوری ئەمریکای لاتین ناتەباییەکی زۆری لەگەل دەسەڵاتی ئیمپریالیزم و بۆرژوازی گەورەوە هەیە کە ئەویش ڕاستەو خۆ بەئیمپریالیزمەوە بەستراوەتەوە .

ئەوتەنگ وچەلەمە ئابوریەی بەسەر هەمو دەوڵەتانی قارەی سەرمایەداری‌دا هاتوە ، لەبەر ئەوەی سەرمایەی ئەوولاتانە دەبێتە قازانج ودەچێتە گیرفانی مۆنۆپۆلە بێگانەکانەوە هەنادێ زیاتر دەبێ . دەسەڵاتی ئیمپریالیزم بەسەر زانیاریە ئەساسیەکانی پیشەسازی‌دا زیانێکی ئابوری گەورەی بە ئەمریکای لاتین گەیاندوە . هەروەها بازرگانی نابەرامبەری ولاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکاش لەگەل ولاتانی ئەمریکای لاتین زیانێکی زۆری لەو ولاتانە داوە .

کۆڤاری « ئەتڵەس » کە بانکی ناونەتەوەیی پەرەپێدان و

ئاوەدانی دەری دەکا ، لە کۆتایی مانگی کانونی یەکەمی ڕابردودا نوسیویە: « دەوڵەتانی ئەمریکای لاتین ڕۆژ بە ڕۆژ هەژارتر دەبن » دوکتۆر جویلرمو جومیز کارئاسی ئەڵێ یەکگرتوەکان دەلێ ٦٠ میلیۆن کەس لە ڕۆلەکانی ئەمریکای لاتین نیوە برسین و هەمو ساڵێ ١٠٠ منداڵی لێ دەمرێ . لە ئەمریکای لاتین نیزیکەی ٣٠ میلیون کەس بێکارەو چاوەڕوانی دەکرێ لە ساڵی ١٩٨٠ ژمارەی بێکاران بگاتە ٦٠ میلیون کەس . دوکتور جومیز دەلێ « بۆئەوەی لە نێوان ساڵەکانی ١٩٨٠ – ١٩٩٠ دا ئەمریکای لاتین توشی بەلایەکی گەورەی کۆمەڵایەتی نەبێ ، پێویستە بناخەی دەزگاکانی ئەو ناوچەیە بگۆڕدرێ » .

ڕەوتی شۆڕشگێری ئەمریکای‌لاتین تا ڕادەیەکی زۆر ئەرکەکانی خەباتی دژی ئیمپریالیستی لەگەل ئەرکە کۆمەڵایەتیەکان پێکەوە گرێ داوە. هۆی ئەمەش پێکەیشتنی نیسبی سەرمایەداری لە ئەمریکای لاتین و بونی

بورجوازیەکە تاقی کردنەوەیەکی سیاسی و کۆمەڵایەتی زۆری هەیەو لەمانەش گرنگتر بونی چینی کرێکارێکی خاوەن تێگەیشتنی سیاسی‌یە . ئەو بەربەرەکانیە کە پرولیتاریا دژی مۆنۆپۆلەکانی بورجوازی ودەرەبەگایەتی دەیکا ، ناوەرۆکێکی شۆڕشگێرانەی داوە بە جولانەوەی ڕزگاریخوازی و هەل و مەرجێکی باشی پێک هێناوە بۆ یەکگرتنی هێزە چەپڕەوەکان .

پەرەسەندنی پێکەوەی کۆمەڵایەتی بۆ ئال و گۆڕی شۆڕشگێرانە لە ئەمریکای لاتین‌دا بایەخێکی زۆری بۆ

جولانەوەی شۆڕشگێری هەیە . جوتیاران ڕۆژ بە ڕۆژ زیاتر لە گەل چینی کریکار لێک نزیک دەبنەوەو بەشێکی زۆر لە چینەکانی مام ناوەندی بەهاو پەیمانی جولانەوەی شۆڕشگێری دەژمێردرێن وهەروەها بەشێک لە بورجوازی نیشتمانیش هەلویستێکی دژی‌ئیمپریالیستی هەیە . هۆیەکی تازەش پەیدا بونی عەناسیری پێشکەوتنخوازە لە ناوهێزە چەکدارەکان وکلیسای کاتۆلیک لە ئەمریکای لاتین‌دا .

ئیمپریالیستەکان لایان وابو گەمارۆی ئابوری کوبا گیروگرفتی ئەوەندەی بۆ پێک دێنێ کە بۆی چارە سەرناکرێ و دەبێتە هۆی ڕوخانی حکومەتی شۆڕش . بەلام لەگەل ئەوەی ئەو گەمارۆ ئابوریە گیروگرفتی زۆری بۆ کوبا خولقاند ، ئەوولاتە بەپشتیوانی دۆستەکانی پشت ئەستور بو لە ئەنجام دابەسەر تەنگ و چەلەمەکاندا زال بوو پێشکەوتنێکی بەرچاوی بەدەست هێنا سەرکەوتنی کوبا لە دروست کردنی ژیانێکی تازەو چارەسەرکردنی گیروگرفتەکانی‌دا شتێکە کە تەنانەت دوژمنانی شۆڕشی کوباش حاشای لێ ناکەن .

ئەو پێنج ساڵەی ڕابردو دەری خست کە ئەوزیبازەی کوبا گوتویەتی گەڕانەوەی بۆنییە . هێزە شۆڕشگێرو دیموکراتیەکان لە وپێنج ساڵەدا لە هەمو شوێنێک تێکۆشانی خۆیان پەرەپێداوە وبەگوێرەی هەل و مەرجی ولاتی خۆیان هەمو شێوەیەکی خەباتیان بەکاربردوە .

حکومەتی شۆڕشگێری هێزە چەکدارەکانی پیرو کە ساڵی ١٩٦٨ هاتۆتە سەرکار بەهەمو توانایەوە پارێزگاری‌لە قازانجی نیشتمانی و پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی کردوە . تێکۆشانی ئەو حکومەتەکە لەلایەن هێزە پێشکەوتنخوازەکانەوە پشتیوانی لێ دەکرێ ، بەرەو دامەزراندنی بەرەیەکی سیاسی دەڕوا کە ئامانجی بەرگری لە شۆڕشی پیرۆبێ .

لە پەناما کە لەبنەباڵی ئیمپریالیستەکان هەلکەوتوە باسەوانە نیشتمانیەکان دەسەڵاتیان لە چنگی هێزە کۆنەپەرستەکانی ئەمریکا دەرهێناوەو لەبەرئەوەی بەدی هێنانی ئال و گۆڕێکی پێچینەیی داهەنگاو هەلدێننەوە ئێستا حکومەتی ئەوولاتە بەپشتیوانی هەمو نیشتمان پەروەران بۆ سەندنەوەی مەلبەندی کەنال (القناة) خەبات دەکا .

لە ئاکوا دۆریش حکومەتی هێزە چەکدارەکان بەرنامەیەکی داناوە بۆ بەدەستەوەگرتنی سیادەتی نیشتمانی و دەست بەسەردا گرتنی سامانە سروشتیەکان و مسۆگەر کردنی پەرەسەندنی ئابوری سەربەخۆ . هەروەها حکومەتی فەنزەویلاش کە سیاسەتی بەرگری لە قازانجی نەتەوایەتی گرتۆتەپێش لەم دوایانە نەوتی ولاتەکەی میللی کردوەو لە زوربەی بەشەکانی ئابوری‌دا سنوری بۆ چەم وجۆلی مونوپولەکانی بێگانە داناوە .

خەباتی کۆمەڵانی گەل لە ئەرجەنتین لە ساڵی ١٩٧٣ دابو بەهۆی ئەرجەنتین ١٩٧٣ دابو بەهۆی ڕوخانی دیکتاتۆری عەسکەری و

بروانە ل -١٠-

بۆچی باری ئاسایشی لوبنان هێمنی زایۆنیستەکان ئەشێوێنێ

حسن محی‌الدین بەرزنجی

هەر جارێک برۆژەی هێمنی‌لە لوبنان‌دا پەترۆ ببەستێ و بارو زەمینەیەکی ئەوتۆ بێتەکایەوەیان دەوڵەتێکی نیشتمانی هەمەبەرەی ئێستا پێک بێت کەنوێنەری ڕاستەقینەی قازانجی تەواوی توێژو کۆروکۆمەل و تاقمە سیاسی‌یەکانی ولات بێ ئەوا بێ پەرواکاربەدەستە زایونیستەکان ئەکەونە جموجول و هاوارکردن .. گوایە باری ئاسایشی ئیسرائیل ئەشێوێنێ .

گەلی عەرەب بەگشتی و شۆڕشگێرەکانی فەلەستین بەتایبەتی لەکۆنەوە بۆیان ڕون بۆتەوە کە بەهۆی سیاسەتی دو ڕویانەی هەندێک کاربەدەستی گەورەو تاقمی لەڕێ لادەرو ڕاست ڕەوەوە زەمینەی‌لوبنان هەمیشە دوچاری بارێکی سیاسی ئالۆز بوەو ولاتەکەشی بۆتە مەلبەندی پیلان و جێ‌بەجێ کردنی ئەخشە گومان لێ‌کراوەکانی ئیمپریالیزم .

ئەگەر لاپەڕەی دوێنێ و ڕۆژانی ڕابوردوی ئەم ولاتە هەلدەینەوە ئەبینین کە چۆن‌زایۆنیستەکان بەفیتی ئیمپریالیزمی ئاغایان زیاتر لەچەند جارێک بەچەک و فڕۆکە لە ئاکاوا هەلیان کوتاوەتەسەر بەشێکی لای خواروی ولاتی لوبنان و گەماروی هەواری پەنابەرەکان و بارەگای شۆڕشگێرانی فەلەستینیان‌داوە ، زایۆنیستەکان زۆرباش ئەزانن کە چەسپاندنی ئاسایش و هێمنی لە لوبنان‌دا زیانێکی گەورە ئەگەیەنێ بەدەست درێژی کەرانی زایونیزم ، پێشونان وتویانە :(دز حەز بە بازاری شڵەژاوو ئاژاوە ئەکات) . چونکە هەلی‌دەست وەشاندنی باشتر دەست ئەکەوێ .

زایۆنیستەکان لەپاش هێرشە دڕندانەکەی ساڵی ١٩٦٧وە تاکو ئەمڕۆ کە دەربارەی گەڕانەوەی ئاسایش بۆ ڕۆژهەلاتی ناوەڕاست شتێ وترابێ .. بەتایبەتی چارەسەرکردنی مەسەلەی‌فەلەستین و ڕزگار کردنی خاکی داگیرکراوی لەجەنگ‌زایۆنیستەکان . بۆ بەرهەلست کردنی ئامانجی ئەم گەلە لێ‌قەوماوە هەمیشە بروبیانوی هێناوەتەوە تا تەگەرە بکەوێتەڕێگای مەسەلەکە ، ئەوەش بەپاڵ پشتی ئەمریکا ، لەمدوایەش دا هەندێک ڕەوشتی دژ بە پەرژەوەندی جولانەوەی‌ڕزگاری خوازی عەرەب لەلایەن هەندێک لە کاربەدەستانی‌چەند دەوڵەتێکی عەرەبەوە کە ڕوبەڕوی زایۆنیستەکان‌وەستاون ، هەروەها خۆمەت کردن لەو برۆژەیەی کە سەرۆکی فەرماندەو تێکۆشەر احمد حسن البکر پێشنیاری‌کرد بۆ کردنەوەی بەرەی ڕۆژهەلات ، ئەمانە هەمو زیاتر زایۆنیستەکانی هان دان کە گوێ بەرای گشتی جیهان نەدەن ، تاکو بۆشی بلوێت نایەلێ مەسەلەی فەلەستین بەئارەزوی گەلی عەرەب چارەسەر بکرێ . چونکە زۆرلەوە ئەترسێ کە گەلی فەلەستین بەزەبری تێکۆشانی بێ‌وچانی‌زایۆنیستەکان و ئاغایان بەچۆکا بهێنێ بۆیەچەند جارکاربەدەستەسەر بە زایونیزمەکان وەکو شمعون پیریزو هی تریان ئەلێن جارێکی تر ئێمە ناماناەوێ بگەڕێینەوە سنوری‌پێش ٩٦٧ بەلکو سنورێکمان ئەوێت کە ئاسایش و هێمنی ئیسرائیل بپارێزێ .. ئەوەیان لەبیر چۆتەوە کاتی خۆی

بروانە ل -٨-

ئەندامانی ئەنجومەنی عەسکەری حەبەشەو خۆ خەلەتاندنێکی تر

ئەریتیریا

هەموو توانایەک بەرەو سەربەخۆیی تەواو

● لەکاتێکدا شورشگیرانی‌ئەرتیریا ، سەرکەوتن دوای سەرکەوتن بەسەر هێزە داگیرکەرەکانی حەبەشەدا بەدەست ئەهێنن‌وکار گەیشتۆتە ئەوەی شاری (ئەسمەرە)ی پایتەختی ئەرتیریا گەمارۆ دراوە ،

بەرێگای ئاسمانیدا نەبێ شتی بێ ناگات ، لە کاتێکی وادا ئەنجومەنی عەسکەری فەرمانڕەوا لە حەبەشە هەر خەریکی ئەوەن خۆیان لەو واقیعە گێل بکەن و نایانەوێ بکەونە گفتوگۆی بێ مەرجەوە لەگەل بەرەی ڕزگاریخوازی ئەرتیریادا ، کە تاکە نوێنەری ڕەوای گەلی ئەرتیریایە کە ئەم بەرەیە گفتوگۆیەکی وای کردۆتە مەرج بۆ دوای هێنانی شەڕو کشانەوەی هێزە داگیرکەرەکانی حەبەشەو دان نان بە مافی چارەنوس و سەربەخۆی ئەرتیریادا بە پێی نوسراوو یاساکانی دەوڵەتان .

ئەوەی ئاشکرایە ئەنجومەنی عەسکەری حەبەشە کەوتۆتە گێژاوێکی سەیرەوە ، چونکە باش ئەزانن بەردەوامی شەڕ لە ئەرتیریا بووە هۆی لەق بوونی ڕژێمەکەی (هیلاسی‌لاسی)و بەردەوامی ئەو شەڕەش ڕێگای بۆ ئەمان خۆش کرد پەلاماری (هیلاسلاسی) بدەن و بیخەن ، دوای ئەوەی باری ئابوری و عەسکەری و بەشەری ئەو ولاتە بە هۆی شەڕەوە گەیشتبووە وەزعێکی وا نە ئەتوانرا چاوی لێ بپۆشرێ .

بەلام بەردەوامی ڕژێمی ئێستای حەبەشە لەسەر هەمان سیاسەتی دوژمنایەتی کاری بەرامبەر مافی گەلی ئەرتیریاو شورشە چەکداریەکەی ، سەرەرای ئەوەی هەلویستی ناڕاست و شەڕ خوازی ئەو ڕژێمەیە بەرامبەر مافی ڕەوای گەلی ئەرتیریا ، هەلویستی دوژمنایەتی کردنیشە بەرامبەر

خواست و پێویستیەکانی گەلی حەبەشەش ، چونکە بەردەوامی شەڕەکە مانای بەردەوامی هەمان ئەو گیرو گرفتانەیە لە برسێتی و هەژاری و دواکەوتوی کە لە ئەنجامی بەردەوامی شەڕدا لە کاتی ڕژێمەکەی هیلاسی لاسیەوە بارە گرانەکەی لە ئەستۆی گەل بووە .

شورش و پاشە ڕۆژێکی روناک

گەرم‌بونی شەڕو پەلاماردانی شورشگێڕەکانی ئەرتیریا بۆ سەر بنکەو هێزەکانی حەبەشە بانگ دانە بە پاشەڕۆژێکی روناک بۆ گەلی ئەرتیریاو پاشەڕۆژێکی ترسناک بۆ دەستەلاتی داگیرکەرانەی حەبەشە .. بەرامبەر هەلویستی ناڕەوای ڕژێمی عەسکەری ئەدیس ئەبابا و بەکار هێنانی سیاسەتی کوشتن و برین دژی ڕۆلەکانی گەلی ئەرتیریا ، شورشگیران پەلامارەکانیان فراوانتر کردو هەموو لایەکی ئەرتیریای گرتەوەو لە زۆر شوێندا هێزەکانی دوژمن ڕاو ئەنران و تا گەیشتە گەمارۆدانی (ئەسمەرە) بەلام ئەمەریکا دیسان فریا کەوتەوەو ڕێگای ئاسمانی خۆی لەگەل ئەدیس ئەبابا تەرخان کرد بۆ گەیاندنی

یارمەتی عەسکەری و تازەترین چەکی بکوژ کە بەمە ئەیەوێ شەپولی ڕاگردنی شکاوانەی هێزەکانی حەبەشە لە ئەرتیریا بووەستێنێ .

لە گەرمەی ئەم شەڕەدا (نەقیب میکائیل قبری نجوس) ئەندامی ئەنجومەنی عەسکەری حەبەشە چووە پاڵ بەرەی ڕزگاریخوازی ئەرتیریاو ئەم کارە دەنگێکی گەورەی دایەوە .

هەر لەم دووایی‌یەشدا بوو کە ڕۆژنامەو ئاژانسەکانی جیهانی ئەو هەوالەی بلاو کردەوە کە جەنراڵ (زرئمائازازای) بەڕێوەبەری پێشووی پۆلیسی ئەرتیریا جۆتە پاڵ شورشگێرەکان و ڕاشی گەیاند کە ئەم کارەی بۆیە کردوە چونکە دژی ئەو سیاسەتە ناڕەوایەیە حکومەتی عەسکەری حەبەشە دەرهەق گەلی ئەرتیریا گرتویەتیە بەر .

لێدانێکی ئازایانە

لەم دواییەدا هێزەکانی بەرەی ڕزگاریخوازی ئەرتیریا لێدانێکی توندی ئازایانەی ئاراستەی بنکەی (کانیو)ی حەبەشەی کردو ئەم لێدانە بۆ هەموو دنیای رون کردەوە کە ڕژێمی حەبەشە ناتوانێ

بەری پەلاماری ئازایانەی شورشی ئەرتیریا بگرێ تا گەیشتە ئەو ڕادەیەی جەنراڵ (بانتی) سەرۆکی ئەنجومەنی عەسکەری حەبەشە بە ئاشکرا دانی بەوەدا نا کە (لەشکری حەبەشە ناتوانێ بەر لە هەمو پەلامارێکی شورشگێڕە ئەرتیریاییەکان بگرێ بە تایبەتی وەک ئەوەی ڕۆژی هەینی ڕوویدا کە مەبەستی پەلامارەکەی شورشگێڕەکانە کرایە سەر بنکەی (کانیو) .

شورشی گەلی ئەرتیریا ، ڕۆژ بە ڕۆژ ئەیسەلمێنێ کە پاشە ڕۆژ بۆ ئەوەو لەسەر ڕێڕەوی شەری چەکداری درێژخایەنی گەلی ئەرتیریا ئەتوانی چوک بە ڕژێمی حەبەشە دابدات و ناچاری بکات بە باوەڕ هێنانی تەواو بەمافی ڕەوای گەلی ئەرتیریا لە سەربەخۆی‌دا . بە تایبەتی دوای ئەوەی هەردوو بەرەی ڕزگاریخوازی گەلی ئەرتیریا لە ژێر ئالای بەرەیەکی یەکگرتوودا کۆبونەوەو هێزەکانیان کرد بە یەک و بەرەو یەک مەبەست کە ڕزگاری گەلی ئەرتیریایە .

لێرەدا جێگای خۆیەتی ئیشارەت بەو دەورە گرنگە بکەین کە شورشی عیراق لە یەک خستنەوەی هێزەکانی شورشی گەلی ئەرتیریادا بینی . کە بەمە ئەرکی شورشگیرانەی خۆی بەرامبەر مافی ڕەوای گەلی ئەرتیریا بەجێ هێنا .

بارام ئامادەی کردوە

Institut Kurde de Paris

[illegible]

بێداویستییەکانی دامەزراندنی دەوڵەتی شۆڕشگێڕ

أ - مەفهومی دەوڵەت :

مەفهومی دەوڵەت زۆر بەرینو فراوانترە لەمەفهومی حکومەت • چونکە دەوڵەت بەرێگاو شێوەی بەکارهێنانی دەسەڵاتی سیاسییەوە بەستراوەتەوە لەلایەن ئەو چینو توێژانەوە کە حوکمڕانی ئەکەن •

هەروەها ئەم مەفهومە لەدەزگاکانی بەڕێوەبەرییو تێکڕای دەزگاکانی دەوڵەت (لەشکرو پولیسو وەزارەت••) تێئەپەڕێ تا ئەگاتە تێکڕای دەزگاو لیژنەو دامەزراوو قەزایی کە بەهۆیانەوە چینێك یاخود چەند توێژێك حوکم ئەکەن •

لە ولاتی ئێمەدا ، چینو توێژە دەرەبەگایەتییە شۆڕشگێڕەکان هاوپەیمانی بەتایبەتی جوتیارو کرێکاران ••• وە لە لیژنەو ئەنجومەنی گەلی یاخود ناوەکو شێوەی تری سیاسییو پەرلەمانی گەلی ئەگەر هەبێ تائەگاتە لەشکرو ئاسایشو پولیسو دادگاو دەزگای ئەخشەکێشانی ئابوری و وەزارەتو دایەرەو دامەزراوەکان دەوڵەت پێك ئەهێنن • وەلە دەوڵەتانی سۆشیالیستیو شۆڕشگێڕدا سەرەڕای ئەوانەی لەسەرەوە باسمان کرد ئەقابەو ڕێکخراوە گەلییەکانی تر توندو تۆڵ پەیوەندییان بە بەکارهێنانی دەسەڵاتی سیاسییەوە هەیە بەتایبەتی لەمەیانی بەرهەم هێناندا هەروەها ئەبێ ئەم دەزگایانە ببنە ئامرازی چاودێری کردنی گەلی بەسەر حکومەتەوە •

پاشکەوتوون جا بە بەراورد کردن بێت لەگەڵ ولاتانی سۆشیالیستی پێشکەوتوو یاخود لەگەڵ ولاتانی سەرمایەداری پێشکەوتوو • لەم دەزگایانە (ولاتانی تازە پێگەیشتوش ئەگرێتەوە) لەسەردەمی دەسەڵاتی راستەوخۆو ناراستەوخۆی ئیمپریالیستیدا دامەزراونو بەمیرات بۆ شۆڕشە نیشتمانییە سەرکەوتووەکان ماونەتەوە • تاقمە فەرمانڕەوا نوێیەکان بەکاریان هێناون •• ئەم دەزگایانە بەگشتی ناکۆکو پێچەوانەن لەگەڵ بەهاو نەریتو ئامانجە شۆڕشگێڕیو شێوەی بەڕێوەبەری هاوچەرخو ڕێکخستنی کارامەو دەسکەوتی تەکنیکی پەرەسەندوو •

لەبەرئەوەی مەبەستی نووسینەکەمان وردی خۆمان ئەگرێتەوە باچەند نموونەیەك لەم بارەیەوە بهێنینەوەو روونیان بکەینەوە : ١- بەڕێوەبەری حکومەتی نوێو هاوچەرخ بەیەکجاری پەیڕەوی رۆتین ناخات چونکە هەموو ئیشو کارێك پێویستی بەهەنگاو کارکردن هەیە • بەڵام بەڕێوەبەری پاشکەوتوو پابەندی رۆتینی درێژو بێزارکەرە ، هەمو کێشەیەك دوا ئەخات ، هەرچیۆی تیا ئەدات ، چارەسەریشی ناکات بەڵکو هاوولاتیانیش بەیەکجاری قارسو بێزار ئەکات •

ئەوەیەکی تەواو لە کاربەدەستانی عیراق بەشێری ئەم رۆتینە کوشندەیە گۆش کراون ••• زۆربەی ئەم کاربەدەستانەش وا ئەزانن کە ئەم رۆتینە (شارەزایی)و (هونەرو تەکنیکە)و وابەئاسانی دەست خەڵکی تر ناکەوێ • بەم پێیە جۆرە رێبازو بیرکردنەوەی ئاوەها سەیرو سەمەرە خولقاوە •• هەندێ کاربەدەستی گەورە لەم بوارەدا دەوری شۆڕشگێڕیی خۆیان ئەبینن و هەوڵ ئەدەن کە کێشەکە بەلای خێرایی و شۆڕشگێڕانەدا بخەن بەڵام ئەم ئەرکە وا سووكو ئاسان نیە چونکە دەزگاکانی دەوڵەت پابەندی زنجیرەیەکی دوورودرێژی یاساو سیستەمو رێنوێنی بەڕێوەبەری یەکجار کۆنەپەرستو پاشکەوتوون •• خۆ ئەگەر سەرنجی یاساو سیستەمە دارایییەکان بدەین کە ئێستاکە کاریان پێئەکرێت بۆمان دەرئەکەوێ کە چەندە سەرەتاییو پاشکەوتوونو چەندین ساڵ لەمەوبەر دانراون کە ئەوکاتە داهاتی دارایی ولات بەو ئەندازەیەی ئێستا نەبووەو هیچ پرۆژەیەکی گەورەی پەرەپێدانو گەشە کردنو پەروەردەو روشنبیری

ئەم تێبینییانەی بەتێکڕایی پەیوەندییان بەدەزگاکانی بەڕێوەبەری دەوڵەتەوە هەیە کە سەرکردایەتی دەسەڵاتو شۆڕش بەگرنگییان زانیوەو بایەخیان پێداوەو ئەرکەکانی پێنج ساڵی ئایندەیان دیاری کردوە لەپێناو دامەزراندنی (دەوڵەتێکی نوێی شۆڕشگێڕ) هەروەکو لەراپۆرتی سیاسیدا هاتووە ••• ئاشکراشە کە ئەدەبیاتی حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەبو هێزە پێشکەوتنخوازەکانی ترەمیشە بایەخیان بەکێشەی پەرەپێدانو شۆڕشگێڕ کردنی دەزگای بەڕێوەبەری حکومەت داوەو رۆژنامەی (الثورة)ش دەست پێشکەری لەم مەیدانەدا کردوە • هەرچەندە تائێستا نووسینو لێکۆڵینەوەی گرنگ دەربارەی ئەم بابەتە بڵاوکراونەتەوە بەڵام رۆژ بەرۆژ پتر پێویستی بەلێکۆڵینەوە هەیە بۆ بایەخدان بەدەزگاکانی حکومەتو دەوڵەت ••چونکە دەزگاکانی حکومەتو کۆمەڵ بەسلبیو ئیجابییەوە کارئەکەنە سەر یەکتری جالیرەوە ئەمانەوی سەرنج بۆ ئەم کێشەیە رابکێشین لەم نووسینەمانەدا :

ب - پەرەپێدانی (نوێو هاوچەرخ) لەبەرچی ؟!

بۆچیو لەبەرچی راپۆرتی سیاسی هەشتەمین کۆنگرەی قطری حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەبو ئەدەبیاتو بەرنامە رەسمییەکان هەوڵی پەرەپێدانی دەزگای بەڕێوەبەری ئەدەن بە شێوەیەکی نوێو هاوچەرخ ؟!

لە وەڵامدا ئەڵێین ، لەبەر ئەوەی بنچینەو یاساو پراکتیکی ئەم دەزگایانە لەگیانی سەردەمی نوێو بۆچونەکانی

(خوێنەرانی بەرێز ئاگادارن کە لەرۆژنامەکانی وڵاتدا بەرنامەی کاری چاکردنی سیستەمی یاسا لەعیراقدا بڵاوکرایەوە ، بۆ ئەوەی شارەزایانو هەموو هاوولاتیانیش بتوانن بەوردی لێبکۆڵنەوەو باری سەرنجی خۆیانی بەرامبەر دەربڕن ، بەو ئاواتەی چاکردنی سیستەمی یاسا لەعیراقدا وا ئەویستری کە لەگەڵ بیروباوەڕەکانی شۆڕشدا بگونجێ •

جاوەك بەشدار بوونێ لەرۆژنامەی « هاوکاری »یەوە لەم لێکۆڵینەوەیەدا ئەم باسە بڵاوئەکەینەوە) •

- هاوکاری -

ئەوساکە لەبارادا نەبووە • هەروەها ئەم یاسا دارایییە کاتێك دانراوە کە پەیوەندی نێوان دەوڵەتو میللەت پەیوەندی چەوسێنەرو چەوساندنەوەو ئازاردان بووە •

لیرەوە پێویستە باسی ئەوە بکەین کە شۆڕش چەندە بایەخ بەبەهرەداران ئەدات کە ئێستا لە دەرەوەی ولاتنو چۆن یارمەتیو هانیان ئەدات بۆ ئەوەی بگەڕێنەوە ••• یەکەم ولات نیشتمانی خۆیانەو ولاتەکەیان پێویستی بەتەقەڵلاو کۆششو شارەزاییان هەیە بۆ درێژەدان بە کارو ئەرکی گۆڕینی شۆڕشگێڕانە • بەڵام نابێ ئەوەمان لەبیر بچێ کە زۆربەی ئەو خاوەن بەهرانە کە ئەگەڕێنەوە دووچاری دەستی رۆتینی بەڕێوەبەری ئەبن •

٢ - دیارترین نموونەی پاشکەوتوویی بەڕێوەبردن زیادە رۆییە لە ناوەندیتی بەڕێوەبەریدا (المركزية الادارية) جا لەبواری پەیوەندی نێوان دایەرەو لقەکانیدابێ ، یاخود لە نێوان ناوەندو پارێزگاکاندا ••• دەوڵەتی پێشکەوتوو دەوڵەتی پێشکەوتو (سۆشیالیستی یاخود سەرمایەداری پێشکەوتوو) هەوڵ ئەدەن رێگای نا ناوەندیتی بەڕێوەبەری (اللامركزية الادارية) بگرنە بەر بۆ ئەوەی ئیشو کارئاسان بێنو بەری تواناو بەهرە بەربدەنو رێگا بۆ کاربەدەستە گەورەکان خۆش بکەن تاوەکو بایەخ بە کاروباری گرنگ بدەن کە سروشتی سەرکردایەتی گشتیو ئاراستە کردنیان هەیە •

٣ - هەروەها دیاردەیەکی تری دواکەوتوویی بەڕێوەبەریو کۆمەڵایەتی لەوەدایە کە دەوری کات (الوقت)پشت گوێ بخرێ • لە ولاتانی سۆشیالیستیو ولاتانی پێشکەوتووی رۆژئاوا کات زۆر نرخو بایەخی هەیە • ئەمەش لەوەدا دەرئەکەوێ کە چەندە رێزی (کات) ئیش کردن ئەگرن • خۆ ئەگەر دۆستێك یان خزمێك هاتەلایانو لە دەزگای دان لەکاتی ئیش کردندا وەئەگەر ئەو هاتنە لایەیان پەیوەندی بە بەرژەوەندی گشتییەوە نەبێ ئەوا بە ئەدەبێکەوە دەرگاکە بەروویا دائەخەنو کاتی خۆیان بەفیڕۆ نادەن ••• بەڵام لەلای ئێمە لەبەر خزمیان دۆستێك دێت بۆلاتو چەند سەعاتێك دائەنیشی تەنیا بۆ سەلامو ئەحواڵ پرسینو ئەڵێ (بێرەدا تێپەڕیمو وتم بابچم سەلامێکی لێبکەم) • کاتێکی زۆرت بەفیڕۆ ئەداتو کارەکەشت دوائەخات • تەنانەت لە ولاتە

پێشکەوتووەکاندا بەسیستەمو رژێمە جۆربەجۆرەکانیانەوە هەر کاربەدەستە بەرنامەیەکی تایبەتی ئیش کردنی خۆی هەیەو تاکەساتێکی بەفیڕۆ نادات بەڵام لە دایەرەکانی عیراقی ئێمەدا

بە هەمی ناوخۆو دەرەوە ئەبێ قوربانی بدرێ بەکارکردن لە پێناو یاساو خوو رەوشتو نەریتی کلاسیکی کۆنی بەمیرات ماوەوە !! خۆ ئەگەر کاربەدەستەکە بەتەنێ کارەکەیەوە بێو کاتی خۆی بە فیڕو نەدات ئەوا دوورنیەدۆستو خوێشیو برادەرانی لێی زویر بێن !!

٤ - لەم بوارەشدا کێشەی دیپلوماسییەتو (شکلیات) دێتە پێشەوە کەئەم زۆر جار وەکو پەرستن ئەپەرسترێنو نیشانەی بیرکردنەوەی پاشکەوتوون •

راستە هەندێ نەریتو (شکلیات) هەیەو پێویستن بۆ کاروباری دەوڵەت بەڵام هەندێ جوری تر لەم بابەت هەن کە هیچ پێویست نینو تەنیا بەفیڕۆدانی کاروکاتو زیان دانن لە بەرژەوەندی گشتی •

٥ - دیاردەی هەرە دیاری هاوچەرخایەتیو نوێ کردنەوەی بە رێوەبەرایەتی چاكو بەباشی رێکخستنی کاروبارە لەگەڵ نەهێشتنی (ازدواجیەت)و ئاژاوەو تێکەڵکردنی لە کارکردندا • لەگەڵ بەباشی دەست نیشان کردنی ئەرکو فرمانی سەرشانی فەرمانبەرو کاربەدەست •

بەبێ زامن کردنی ئەم شتانەش دایەرەو دامەزراوەکە ئەبێ (بەکرۆلەیەکی بێسەرە دەزوو)و ئەرکو بەرپرسیاری کەسایەتی لەناو ئەچێ ••• ئەمانەش بەتەواوەتی لە دەزگاکانی بەڕێوەبردنی پاشکەوتوو دابەدی ئەکرێن • وە بۆنەوەی باکانە بۆ یەکێکی تر

بکرێ ئەڵێن (کاتی خۆی زیانی لێکەوتووە !) ئەبێ سوودی بێبڕیەنوێ ••• ئەم جۆرە قسەو کردارانەش بەتەواوەتی نموونەی نەریتی پاشماوەو میراتی بیری عەشایەرو تیرەگەری کۆنن •

ئەو (کورە باشە !) ئەبێ لەسەر دەمی شۆڕشو ئیشتیش بەراستی مرۆڤێکی شۆڕشگێڕ لێهاتوو بێ ئنجا ئەو مەلبەندو پایەیەی بدرێتێ • راپۆرتی سیاسی ئەڵێ : پێویستە سەرلەنوێ وەبەباشی چاو بەدەزگاکانی دەوڵەتدا بخشێنرێتەوەو ئەو پێودانگانە لابیربدرێن کەلەسەر بنچینەیەکی لەبارو گونجاو دانەنراون بۆ هەڵبژاردنو دانانی فەرمانبەر و (موظف) •

ئەوی راستبێ زۆر جار یەکێکی نەگونجاو لە جێگایەکی گرنگ دائەنرێو کەئەپرسی بۆ ؟! ئەڵێن ئەوکەسە لە رابوردوودا خزمەتی شۆڕشی کردوەو قوربانی داوەو تێکۆشاوە ••• بەڵام لەگەڵ ئەمەدا نابێ لەبیرمان بچێ کەئەو کەسەراستە خزمەتی کردوە بەڵام بۆ ئەم نیشە ناشێو بۆکارێکی تر ئەگونجێ •• کەوابوو ئەبێ (ئەو کەسەمان لەلائازیز بێ بەڵام ئەبێ حەقیقەت خۆشەویست تربێ) وەئەبێ دروشمی ئەمڕۆمان بەرامبەر بەم کەسانە بەم شێوەیەبێو راستەو راست بێسڵ کردنەوە بیڵێین :

(ئۆخۆشەویستی ئێمەیو هەقە خەڵاتبکرێی بەڵام بەرژەوەندی گەل گرنگترو گەورە ترەو مەرج نیە خەڵاتەکەت وەزیفەیەکی حەساس بێت) •

لەسەرێکی ترەوەو خەڵکی لای ئێمە کە خزم ودۆستو خۆیشێکیان بوو بەکاربەدەست وائەزانن ئەم وەزیفەیە (ئایزی) خۆیانەو ئەبێ هەموو کاریکیان

ئەکردن لە دەوڵەتدا ئەوا بەسووکیو بەچاوی قینەوە سەیری ئەکەنو وەکو لێیان هەڵگەڕابێتەوە ئاوەها سەیری ئەکەن •

٧ - شتێکی تر بە پێویست ئەزانم باسی بکەم ئەویش نەبوونی پێداویستی گەشتو گوزاری هاوچەرخو نوێ لەولاتی ئێمەدا • لەم سەردەمەماندا گەشتوگوزار بۆتە هۆو رێگای پەیوەندی گرنگ لە نێوان گەلانداو داهاتێکی زۆری داراییش بۆ ولات مسۆگەر ئەکات سەیریش نیە ئەگەر وتیلو جێگای حەوانی باشو نوێ نەبێ ئەمانەش بەمیرات لەسەردەمی دوابراوی کۆنەوە بۆمان بەجێ ماون ••• لەم قسەیەم دامەبەستم ئەوە نیە کە کاربەدەستانی باشایەتی بەکرێ گیراو لەپێناو دەست بەمەسرەفەوە گرتنی شۆڕش-گێڕانەو لەئاستی بەئەنگەوە هاتنی داهاتی دەوڵەتەوە ئەمەیان نەکردوە ، تا بەپێچەوانەوە ئەوکاربەدەستانە تایبەتمەندییان لە رابواردنی ئاپاڵدا نقوم ببونو بیری چەوتی تیرەگەریو کۆنەپەرستییان رێگای پەرەپێدانی ولاتی ئەنەدانو- بیریان لەکردنەوەی ئەم جۆرە مەڵبەندە بەنرخو بایەخ دارانە نەئەکردەوە لەولاتدا •

٨ - لیرەدا بە پێویستی نازانم کەباسی زانستی نوێی بەڕێوەبردنو بەکارهێنانی دەزگای ئەلیکترون بکەم چونکە ماوەکەم کەمەو مەبەستم شتێکی ترە •

ح - پەرەپێدانی شۆڕشگێڕانە:

هەموو لایەك باش ئەزانن کەپەرەپێدانی شۆڕشگێڕانە زۆر پێویستەو ئەم پەرەپێدانەش لەسروشتی شۆڕشی حەفدەی تەمووزو ئایدیولوجییە سۆشیالیستیو ئامانجە پێشکەوتوو شۆڕشگێڕییەکە-

٦- باسەرنجێك لەونموونەو نەریتو بەهایانە بدەین کەلەناو ئێمەدا باون بۆ ئەوەی بتوانین حوکم بەسەر ئەوکەسانەدا بدەین کە پەیڕەویان ئەکەن • ئەگەر بپرسین بلێین ئەوکەسە نەزانو ناشییە بۆ ئەو جێگا باشە دانراوە ئەڵێن : قەیناکات چونکە (گوناهو بێزیانە !) یاخود ئەڵێن (کوڕی باشە) بۆ بکات ، گیروگرفتیان بۆ چارەسەربکات چونکە ئەو خزمە فەرمانبەرەیان (نوێنەریانە) لەدەوڵەتدا بێگومان ئەمەش پاشماوەی نەریتی تیرەگەریو باوکایەتیو عەشایەری بەسالا چووە • خۆ ئەگەر ئەو کاربەدەستە بەقسەی خزمەکانی نەکردو کاری نا (شەرعی) بۆ

یەوە هەڵئەقوڵێ کەپشتی بەجەماوەری رەنجبەرو بزوتنەوەی شۆڕشی عەرەبو ئامانجە گەورەکانی ئەستورە •

بێگومان شۆڕشی حەفدەی تەمووز کە ئەمە بیروباوەڕو سروشتو ئامانجو پەیوەندییەکانی بێ ئەبێ رۆتینو دەزگا پەککەوتوەکانی سەردەمی کۆنەپەرستو دیکتاتوری رەت بکاتەوە • بەهوشیاریو

بەئاگاوە کاربکات بۆ دامەزراندنی دەزگایەکی شۆڕشگێڕو پێشکەوتووی حکومەتو دەوڵەت « شۆڕش ناتوانێ دەسکەوتەکانی بپارێزێو درێژە بەرەوتی بداتو پەیوەندی لەگەڵ جەماوەردا پتەو بکات ئەگەر ئەو دەزگایانەی حکومەت بەکار بێنێ کە لەسەردەمی کۆنەوە بۆی ماونەتەوەو لەگەڵ گۆڕانی شۆڕشگێڕانەدا نا گونجێنو بەسلبیو گەمەرخامانە رەفتاربکەن » (راپۆرتی سیاسی لاپەڕە - ١٢٨ چاپی عەرەبی) (جگە لەمەش ئەم دەزگا کۆنانەکەسانیوای تیادایە کەسەر بە ناحەزانن) ••• کۆمەڵە بڵاوکراوەو ئەدبیاتو بڕیاری رەسمی شۆڕش بەدوورو درێژی باسی ئەم لایەنانەیان کردوە کەوابوو لیرەوە ئەچمە سەرباسێکی ترو بابەتی دەوری کادیری شۆڕشگێڕو لێهاتووی بەڕێوەبەرایەتی باس ئەکەم •

پەرەپێدانی شۆڕشگێڕانە زۆر پێویستەو ئەم پەرەپێدانەش لەسروشتی شۆڕشی حەفدەی تەمووزو ئایدیولوجییە سۆشیالیستیو ئامانجە پێشکەوتوو شۆڕشگێڕییەکەیەوە هەڵئەقوڵێ

پێویستە بە باشی دەست نیشانی ئەرکو [illegible] فەرمانبەرو کاربەدەست بکرێ

دیاردەی هەرە دیاری هاوچەرخایەتو نوێ کردنەوەی بەڕێوەبەرایەتی نەهێشتنی « ئیزدواجیەت » ە لەکارکردندا

باڤیری ئەوە ببین ، ئەگەر لە کاتی ئیشوکاردا دۆستێك ، یان خزمێك ، هاتە لامان ، هاتنەکەی پەیوەندی بە بەرژەوەندی گشتییەوە نەبو ، بە ئەدەبێکە وەدەرگاکە بەروویا دائەخەینو کاتی خۆمان بەفیڕۆ نادەین

تیشك •

دڵێر

ئەو سەردانەی ئەمجارەی ئیسحاق رابینی سەرەك وەزیرانی دوژمن لە ئەمەریکاو ئەو وتووێژەی لەگەڵ جیرالد فۆردو کاربەدەستانی تری کۆشکی سپی واشنتۆندا کردی جارێکی تر ئەو راستییە دەرئەخات کە تاچ رادەیەك پەیوەندی لە نێوان ئەمەریکاو زایۆنیستی دوژمندا بە تینو بتەوە •

لەو وتووێژانەدا هەردوولا باسی ئەو ئامانجە دەست درێژی کارانەیان کردکە بریتییە لە ستراتیجی هاوپەیمانیەتی ئیمپریالیزمو زایۆنیزمو گرنگترینیان ئەمانەن :-

یەکەم :-

وتووێژەکان بە مەبەستی یەکخستنی هەڵویستی ئەمەریکاو زایۆنیزم بوو لەهەموو ئاستو بوارێکدا •

دووەم :-

هەروەها هەردوولا باسی ئەوەیان کرد کە ئەبێ ئەمەریکا لەمەولا یارمەتی عەسکەری نوێ بۆ قەوارەی زایۆنیستەکان بنێرێ •• بەپێی هەواڵی ئاژانسەکانی دەنگوباسیش ئەمەریکا پارەیەکی زۆرو زەبەندی تەرخان کردوە بۆ یارمەتیدانی دوژمن کە خۆی لە (١٥٠٠) ملیۆن دۆلار ئەداتو ئەمەش بەشێکە لەو (٥) ملیار دۆلارەی ئەمەریکا بڕیاری داوە بەیارمەتی بیدات بە زایۆنیستەکان •

سێیەم :-

لە وتووێژەکاندا باسی پرۆژەکانی ئەمەریکا کرا کە بۆ بەلایەکاخستنی کێشەی رۆژهەڵاتی ناوەراست رەنگیان رێژراوە ••• ئەم پرۆژانەش بۆ ئەوە لەلایەن ئەمەریکاوە دانراون تاوەکو بەرەسمی دان بە قەوارەی زایۆنیستەکاندا بنرێت ! ئەمەش ، بێگومان سوودو قازانجێکی لە ئەندازە بەدەر بە ستراتیجی ئەمەریکا ئەگەیەنێ لە ناوچەکەدا •

لەبەر رۆشنایی ئەو خاڵانەی لەسەرەوە باسمان کردن ئەتوانین ئەو هۆیانە بزانین کەلەبەرچی کاربەدەستانی ئەمەریکا ئەوەندە بایەخ بەم سەردانەی ئەمجارەی رابین ئەدەن •

هەموو کەس باش ئەزانێ کە ئەمەریکاو دوژمن چۆن دوستی گیانی بەگیانی یەکترین •• بێگومان ئەم سەردانەش بەڵگەیەکی تری ئەم دۆستایەتییە ••• نابێ ئەوەشماو لەبیر بچێتەوە کە چەند رۆژێك لەمەوبەر ئەمەریکا سەر لەنوێ پەردەی لەسەر رووی راستەقینەی خۆی هەڵماڵی لە ئەنجومەنی ئاسایشداو ڤیتۆی دژی کێشەو مافی گەلی فەلەستینی بەکار هێنا •

ئەمانە چەند راستییەکنو بۆ هەموو لایەنو کۆڕو کومەڵەیەك روونو ئاشکران وە ئەو تاقمو لایەنانەی خۆیانی لێ لەئەدەن تەنیا خۆیان تەفرە ئەخەنو کەسی تر بە قسەیان بەفریو ناچێت •

Institut Kurde de Paris

لەنێوان پێویستی و راستگۆییدا

نوێ کردنەوە

ئاواز و گۆرانی و وێنەی راکێشراو

— فاضل ئەحمەد —

بەرهەمێکی فیکری سەدەهـارەنگ) شان بە شانی (زەیتو نوێکردنـەوە ٠٠ ئاوە ژووکردنی وێنەی رابوردوو نی‌یـە نووسین لەسـەر دیاردەیەکی نوێ . کارێکی ئاڵۆزە ، رەگ‌و ریشەی لـە چەند زەمینەیەکی جیاجیادا داکوتاوە ، ئەنجامی کۆڕانی لایـەنە جیاوازەکانی کۆمەڵگایە ، بـە جیا جیا ، و کارتێکردنیان لـە یەکتـرو دینامیکیەتی کۆڕانی کۆمەڵگە و بـەردەوامی گەشەکـردن‌و پێشکەوتن ، نابێ سنوور بـۆ هیچ کۆڕانێك بکێشین ، بـەدابـەش کردنی بۆ چـەند قۆناخێك . چونکە قۆناخـەکان بە کۆترەی زنجیرەی کات ، لە یەکتر پەیدا ئەبن ، نەك لە باڵ یـەك . واتـە جەکـەرەی شێوازێکی ئێستا ، بۆ رەگێکی پێش هەزاران ساڵ ئەگەڕێتەوە ئەم بەردەوام بوونە بە شێوەیەکی راستـەوخۆ بێ ، یان ناراستەوخۆ ، هـەر حـۆی ئەتوانێ ... دابـەش کردنی مێژوی ئەدەب ، هونەر ، مێژوو ٠٠ تاد ، بۆ چەند قۆناخێك ، شارەزایانی ئـەم بابەتانـە پەیڕەویان کردوە بۆ ئاسـان کردنی لێکۆڵینەوەو تێگەیشتنی سروشتی راستەقینەی هـەر بابەتێك .

نوێکردنەوە ، لـە هـەر سەردەمێکدا ، پابـەندی یاسایەکی تایبەتیە . لووتکەی سەرجەمی ئەو بابەتەیە ، لەگەڵ کارتێکردنی لایەنە جۆربەجۆرەکانی کۆمەڵگە ، و ئاوێتەبوونی تەوژمە فیکریەکانی بێگانە ٠٠ ئـەم دیاردانە بە گشتی کار ئەکەنە سـەر خەڵك ، باڵیان پێوە ئـەنێن ، هەستی خۆیان بەرابـەر هـەموو رووداوێك دەربڕن ، گەر ئاگادار بن ، یا بێ ئاگـا بن ٠٠ و لەگـەڵ گۆڕانی ژیاریدا ، بیروباوەڕی خەڵکیش ئەگۆڕێ ، لە زانیاری ساکاری پیاوی ئاسایی ، تـا ئەگاتـە شارەزایی ئەدەبی و فەلسەفی‌و هونـەری قووڵ ٠٠ پێویستی‌و شارەزایی یـەك ئەگرێتەوە ، گەشە ئەکا ، لـە قەوارە کۆنەکانی جاران جێی نابێتەوە ، تەقینەوە روو ئەدا ، رژێمی کـۆن‌و بیـروباوەڕو دەزگاکان لـە بەربەرەکانی ئەکەون ، چونکە زۆربەی خەڵك بایەخیان پێ‌نادا ، رژێمی نوێ جێی ئەگرێتەوە ، نەك لـە جوارچێوەی هـەمان بازنـە ، بەڵکوو بە رادەیەکی بەرزتر لە جاران هەر بازێکی چەندا یەتی، بڕی ئـەوترێ : قـۆناخێکی مێـژوویی ٠٠ هەرچـەند داتاشـینی زاراوە زۆر گیروگرفتی تر دروست ئەکا ، لێـرەدا ماوەی باس کـردنی نابێتەوە .

گـەر لـە بازنەی شێوەی گشتی بێینە دەرەوە ، و ئەدەبی کوردی لەسـەر پەیڕەوێکی زانستی شێوە بکەین ، ئـەوە دەر ئەکەوێ ، هەر شاعیرێك بە ئیسلووبێك شیعری داناوە ، بەشێکیان زۆر لە یەکـەوە نزیکن ، و بەشێکیان زۆر لـە یەکەوە دوورن . ئەمە بچووك‌ترین بەڵگەیە بۆ ئەوەی ئەدەبی کوردیش بە چەند قۆناخێکـدا تێپـەڕیوە (کلاسـیکی ، رۆمانتیکی ، ریالزمی ٠٠ تاد) و بەربەرەکانی توندو تیژ لـە نێوانیاندا رووی داوە . بایەخ نەدان بەم دیاردەیـە ، کارێکی خراپی کردۆتە سەر پێشکەوتنی ئـەدەبی کوردی ، و زیانێکی گەورەی بـە گشـت جۆرەکانی ئەدەب گەیاندووە .

ئەوانەی وا ئەزانن ، مێژووی ئەدەبی کوردی ، لەگەڵ ئەدەبی تۆمار کراوە ، زۆر لە راستیەوە دوورن ٠٠ کێ ئەڵێ کاتێـك خـانی (مەم‌و زین)ی دانا ، هەموو کوردستان چەپڵەی بـۆ لێ‌داوە ؟ رەنگـە زۆربـەی خوێنـدەوارانی ئـەو رۆژە ئالتەیان پێ‌کردبێ ، چونکـە لە نەژادی فۆلکلۆری لای‌داوە ٠٠ کێ ئەڵێ جـەماوەر زۆر شـادمان بووە ، کاتێـك شـێخ نوری ، شـێخ سالح‌و گوران لـە قوتابخانەی کلاسیکی لایاندا ، و بناغـەی قوتابخـانەی رۆمانتیکیـان دامـەزراند ٠٠؟ بێ گـومان خوێنـدەوارانی ئـەو رۆژە مێشکیان بە هۆنراوەی وەکـو هی شیللی‌و کیتس زاخـاو نەدرابوو . لای ئـەوان شیعر داتـان ، گـەرەك لاسـایی کردنەوەی نالی‌و سالم‌و کوردی بووایە ٠٠ بۆیە هیچ سـەیر نیە ، گەر شیعری شێخ نوری‌و گۆران بە دڵیان نەبێ ، هـەر چـەند ئـەو هەڵویستە لـە خزمەتی بەرژەوەندیان نەبێ ٠٠ چونکە شاعیری مەزن ئاسۆی بیرکردنەوەی فراوانە ، بـە هۆی ، ورد بوونـەوەی لـە سامانی ئـەدەبی نەتەوایەتی‌و ئەدەبی بێگانە ، بەڵام جەماوەر هـەر چاوی لـە هونـەرو مێوانەکانی جارانە ٠٠

نوێکردنـەوە کردەوەیـەکی سـاکار نیـە ، زۆر ئاڵۆزە ، پەیوەندی لەگـەڵ هـەموو شتێکدا هەیە ، نابێ بیری یەك لایی لێ بکرێتـەوە ٠٠ نوێ‌کردنەوەی ئێسـتا جیاوازە لەگـەڵ نوێکردنـەوەی پێش پەنجـا ساڵ . نوێکردنەوەی سەدەی نۆزدەهـەم جیاوازە لەگەڵ نوێکردنەوەی سـەدەی دەهـەم . چونکە کومەڵگەی ئێتی کۆن لـە قەوارەیـەکی ئەسکا ژیاوە ، ژیاری (بابل) ئاگای لە ژیاری (هند) نەبووە ، پەیوەنـدی ئابووری‌و ئایینی‌و سـیاسی‌و رۆشنبیری لاواز بووە . هەریەکە لە پەنایـەك ژیاوە ، گۆڕانی ئەم بەشە کاری نەکردۆتە سەر بەشەکانی تر ٠٠ گـەر ئـەم وێنەیە لەگـەڵ سەدەکانی ناوەڕاستیدا بەراورد بکـەین ، وێنەکە سەرەوژێر ئەبێ ، ژیاری پێشکەوتووتر ، پەیوەندی بەهێزتر ، بەربـەرەکانێی توندو تیژتـر ... هەر

نەتەوایـەتی‌و دەربڕینی دەنگی سەرچاوەی تێدا رژاوە ، بـۆ نموونە فەلسەفەی (اخـوان الصفا) گەلێ رەگی هـەیە ، هندی ، یونانی ، ئیسلامی ... تاد چیرۆکی (الف لیلە و لیلە) هەر چیرۆکێکی لە بنی بەردێکـەوە هـاتووە ٠٠ رۆژئاوایش دووچاری ئـەم کێشەیە بوو ... جا ئـەدەبی کوردی بە هەر چاوێك سەیری بکەین ، نابێ پێچەوانەی مێژوو بکرێتـەوە ، سەرنجدانێکی سـەرپێی لە بەرهەمەکانی بابا تایـەری هەمەدانی‌و مـەلا بەرشان‌و خانی ، ئەو راستیە ئەسەلمێنێت ، ئەدەبی کوردی بە هۆی موو‌تربە کردنی بـە ئـەدەبی بێگانـەوە پـەرەی سەندووە .

نوێ کـردنـەوە لـە دوا جارەکەی سەدەی بیستـەمدا ، نابێ دووبارە کردنـەوەی تاقی کردنەوەی پەیڕەوی جاران بێ ، چونکە لـە چوار چێوەیەکی پێشکەوتووتر رووی داوە ، لە سەردەمی پەلە پەل‌و خێرایی ، ئەلکترۆن‌و ئـەتۆم ، رزگاری‌و پێشـکەوتن ، دۆزینـەوەی ئاسمان‌و دەریا ٠٠ تاد . ئـەم گۆڕانـە زیاتر رووپێوی گێتی ئەهێنێتەیەك ، بە چەشـنێك بچووکترین رووداو ، لـە نەناسراوترین شوێن روو بدا ، هـەموو جیهان پێی ئەزانێ ، رادیۆ ، تلفزیۆن ، رۆژنامە ، سینەما ، بلاوی ئەکاتەوە بـۆ شوێنەکانی تر . کەم کەس هەیە دەنگوباسی ئەدەبی ، ئابووری ، وەرزش ، هونەری ، سیاسی ، زۆربـەی دەوڵەتەکانی بـە بەردەوامی پێ نەگا ... ئـەم دۆخە زەمینەیەکی لەبار بـۆ ئاڵوگۆڕ کـردنی کـاڵامەیی‌و شارەزایی لە نێوان هـەموو دەوڵەتان پەیدا ئەکا ، ئێسـتا ژیاری رۆژهەڵات‌و رۆژئاوا بە تەواوی تێکەڵاو بووە . لـە ئـەدەب‌و هونەری رۆژئاوا دا وێنـەی ژیانی رۆژهـەڵاتی ئەدۆزرێتـەوە ، پێچەوانەیش راستە ٠٠ بەڵام ئەم ئاوێتـە بوونە ، ئەبێتە هـۆی بـەربا کردنی چـەندەها گیروگرفتی جۆر بە جۆر لە ئەدەب‌و هونەر، مەسەلەی راستگۆیی ئەخاتە ناو تـەرازووی هەڵسـەنگاندنی زانستیەوە .

نزیك بوونـەوەی بەشـە جیاوازەکانی گێتی کـارێکی گەورەی کردە سەر ، گەشـە کردنی ئەدەب‌و هونەری هەردوو لا (رۆژهەڵات‌و رۆژئاوا) . کانگای ژیاری رۆژئاوا گەیشتە ووشکی ، لە مەرگ نزیـك بووەو بە پەرۆشەوە پەنای بردە بەر رۆژهەڵات تا ئاوی ژیانی پێ‌ببەخشێ ٠٠ رۆژهەڵات لـە دەست دواکـەوتن ئەناڵێنێ ، هەست بە کەلێنێکی گـەورە ئەکا ، کاتێك خۆی لەگـەڵ رۆژئاوا بـەراورد ئەکـا ، ئەکەوێتە خۆی ، بە پەلـە ئەیەوێ بگـاتە کـاروانی پێشکەوتنی ژیاری ٠٠ واتـە هەر دوو لا پێویستیان بە یەك هەیە ، بێ گۆبوونەوەی ئـەم دوو رووە رەوورەوەی مێـژوو بەرەو پێشەوە ناڕوا .

چاو خشاندنێك بە گشـت لایەنەکانی ئەم سەردەمـەدا ، ئەو وێنـەیەمان بـۆ روون ئەکاتـەوە ، گۆڕانی هونەری ئەشکیلی رۆژئاوا ئەهاتۆتە دی بێ ئاوڕ دانەوەی هونەرمەندە‌کانیان لە هونەری سـاکاری رۆژهەڵات‌وولاتەدواکەوتووەکان (هونـەری : هۆزە قوولـە رەشەکانی ئەفەریقا . فرعەونی سۆمەری . چین . ژاپۆن ... تاد .) . تـەوژمی تەکعیبی بەرهەمێکە لە بەرهەمەکانی ئەم ئاوڕە ، و سـوود وەرگرتنیش لە سنووری نیگار نەوەستا ، بەڵکوو دەست کرا بە ئاڵوگۆڕ کردنی ئامرازی هونەری . پەرە پەرە (حبری چینی رەنگـاو

رەنگە ئاوییەکان) بە کار هێزان ٠٠ لـە لایەکی ترەوە هونەرمەندەکانی رۆژهەڵات لەهونەری رۆژئاوا وردبوونـەوە ، بـە پەرۆشەوە کەوتنە دوو سیحری تەوژمی (ئیتباعی) سریالی ، تەکعیبی ،٠٠) و ماوەیـەك (تخطیط)یان خستە پشت گوێ .

نوێکردنەوە تەنها لاسـایی کردنـەوەی هونـەری تەشـکیلی رۆژ ئـاوا نیە ، بە چەشنێك شـەقڵی نەتەوایەتی پێـوە ئەمێنی ، یەکسەر لەسەر نەخشـەیەکی ئامادەکراو نەخشە بکێشـێ (شـێواندن . تەکعیبی . سریالی ... تاد) بێ رەچـاو کردنی شناسنامەی نەتەوایەتی مەبەست لەم قسەیە ، رێ گرتن نیە لە تەوژمی نـوێ ، دوورە پەرێزی لە رێبازی هونـەری رۆژئاوا ٠٠ پێویستە سـوود وەرگرتن لە جوار چێوەیـەکی فولکلـۆری‌و مێتۆلۆجیدا بێ ، تەقینەوەی ژان‌و ئازاری مرۆڤی وڵاتە دواکەوتووەکان بێ — بێ بزر کردنی — شناسـنامەی نیشتمانی . ئەوانەی ئەیانەوێ تەنها لە رووی تەکنیکیەوە باش ئەکەون ، تابلۆکانیان لـە پەروانەی پیکاسۆو ڤان کۆگ‌و رینوار دەرئەچێ ، چەواشـەی راستین‌و لە ناوەرۆکی هونـەر تێ‌ناگەن‌و تابلۆکـانیان بـە مردوویی لە دایك ئەبێ .

هەمان قسـە مۆسـیقاو گۆرانیش ئەگرێتەوە ، ئامرازی مۆسیقای رۆژهـەڵات بەرەو رۆژئاوا کۆچی کردوە (ساز . دەهۆڵ . قانون . نای . عود ...) هەروەهـا ئامرازی ئەوانیش بەرەو رۆژهـەڵات کۆچی کـردوە (پیانۆ . ئۆکۆردیون . گیتار . ئۆرغن ....) ئێسـتا زۆربـەی مۆسیقارەکان کـاتی دارشتنی پارچەیەکی مۆسیقی هـەر دوو ئامرازەکان ئاوێتە ئەکەن بۆ دانانی کۆرسێکی مۆسیقی نوێ ٠٠ رۆژئاوایش سوودی زۆر لە فۆلکلۆرو گـۆرانی‌و ئاوازی رۆژهـەڵات وەرئەگـرن ٠٠ رۆژهەڵاتیش ناتوانی لەسیحری ئاوازو گـۆرانی رۆژئاوا خۆی لابدا ٠٠ بۆیە ئەوانەی بایەخ بە نوێ کردنـەوەی ئاوازو مۆسیقای فۆلکلۆری ئـەدەن و تۆمار کردنی سەر لە نوێ بـە دووبارەکردنەوەی پەخشـی مۆسیقی (التوزیع الموسیقی) لە چوارچێوەیەکی تازەدا ، و سەر ئامرازی مۆسیقی هەردوولا و نابێ بخلیسکێنە چلپاوی دوو رێبازی هونەری یەکـەم : پابەنـدی قەوارە رزیوەکـانی فولکلۆرو مەقام‌و ئاوازی کۆن ، بێ ئاوڕ دانەوەلە لایەنە سوود بەخشەکانی هونـەری رۆژئاوا ٠٠ دووەم : لاسایی کردنەوەی کوێرانەی مۆسـیقاو گۆرانی رۆژ ئاوا ، بێ ئەوەی هیـچ بایەخێك بدرێتە رەسـەنی‌و سامانی هونەری نەتەوایەتی ٠٠

بێ گومان هـەر دوو لا بەرهەمەکانیان بە مردوویی لە دایك ئـەبێ ، و زۆربەی جەماوەریش گەر بۆ ماوەیەکیش چەپڵـەیان بۆ لێدا ، پاش ماوەیەکی کورت ئەیخاتە پشت گوێ ٠٠

گۆشەی سێیەم (ئەدەب) ئەبێتە پارسەنگی ئـەو دوو گۆشەیە ، و بە هەمان هەڵسەنگاندن پێوانە ئەکرێ ، و لە ژێر سێبەری یەك یاسادا گەشـە ئەکەن ، هەرچەند لق‌و پۆپی زۆرترە ٠٠ نووسەران دووچاری کێشەیەکی ئاڵۆز ئەبن لە دیاری کردنی تەکنیك‌و رێبازی فیکری بەشێك بیری لە قالبی ژەنگاوی جاران ئەگۆشن‌و رەفزی هەموو تازەکردنـەوەیەك ئەکا ، و بەشێکیش لاسـایی ئەدەبی رۆژئاوای نوێ ئەکاتەوە ، بێ رەچاو کردنی گیان‌و شـەقڵی

بروانە ل —١٠—

مەگری بۆمن بگری بۆخۆت

— لەتیف هەڵمەت —

وەکو دارێ لە رەگەوە دەری بێنی
تۆم لە ناخی دڵم دەرکرد ... ،
وەك کاغەزێك بیسوتێنی
خۆشەویستی تۆ ئاوا مرد ٠٠
وەك بروسکە ون‌بێ لە ناو شەوی تەما ٠٠
ئاسمانم بۆ تۆ ئاوا تەما ٠٠
.....
وەك باڵدارێ لە کەلاوەی خۆی بێزاربێ
وەك روبارێ لە سەرچاوەی خۆی بێزاربێ
بێزارم لێت ... بێزارم لێت
ئەو رۆژانەی تۆم خۆش دەویست
من شێت بووم ... شێت ...
.....
رۆژانێ بو ئەی ئەزانم
بەستەی حەزی لە ناخەوە هەڵدەسانم ٠٠
ئەو چاوانەی جێەی نیگاکانیم دەبیست ...
رۆژانێ بو تاقە ئاواتی گیانم ...
هەر ئەوە بو تـۆ ببێتـە دەسگیرانم ...
تۆ بکەمە خۆشەویست
.....
رۆژانێ بو جاران ... سەیری تۆم دەکرد
ئیتر کێوی ژانم دەمرد ...
ئێستا بە چاوتا بڕوانـم...
دەنەقێ سەرچاوەی ژانم ...
رۆژانێ بو تۆ لە دڵما
کۆتەڵێکی پیرۆز بووی ...
ساوێلکە بووم کچێ کە من وام دەزانی تۆ دڵسۆز بووی
بە گشت زەبری پاچی قینم ،
کۆتەڵی پیرۆزم شکان ...
بۆ جوانە مەرگی ئەوینم ...
تاقە فرمێسکێکم نەڕژان ...
من چۆن فرمێسکی ئازار ...
دەڕژێنم بۆ کچێ بێ بار ٠٠
.....
ئەوەندەی من تۆم خۆش دەویست
من ئەوەندە خۆم خۆش نەویست
کەچی تۆ هەر خۆشمت نەویست
کچێ تازە ئاو ببرێ لە رۆخانە ...
بەڕوو قات بێ لەو کێوانە
من دڵ بەتۆ نادەم ئیتر ...
ئیتر بەتۆ ناڵێم گیانە ...
کچێ ئاخر ... من نەفام‌بووم کە شیعری خۆم ...
ئاخ ... بۆ کچێك دەکرد بە مۆم ...
کە نەك شیعر ٠٠ ئینجیل تەورات
زەبوور ٠٠ قورئان ٠٠
هەزاران شار ٠٠ تاکو وڵات
دەگۆڕێتەوەو دەدات ...
بە گوارەیەك ٠٠ بلووزێ جوان ...
.....
هۆ کچەکە ئەگەر رۆژێ ئەوین فێر بووی
ئەگەر رۆژێ لە زمانی برین فێر بووی ...
ئەگەر رۆژێ بە هۆنراوەی زیزی منا ...
چاوت خشان ...
گەر هەستت کرد واخـەرێکە لە ناوەوە ٠٠
بتخراتەوە چەمی گریان ...
رێنماییم ئەوەیە بۆت
مەگری بۆ من ٠٠ بگری بۆ خۆت .

کۆچی دوایی شاعیری نیشتمانپەروەر مەلا حامد حەمدوون زەکی

کەمال فەرەج تۆفیق

بەو پەڕی خەم‌و ناسۆرەوە مێژووی ئەدەبی کوردی کۆچی دوایی شاعیری کلاسیکی (مـەلا حامد حەمدوون زەکی)ی تۆمار کرد . کاتێ لە شاری کرکوك سەعات (١٠)ی رۆژی یەکشـەممەی رێکەوتی ٣ـ١ـ١٩٧٦ی زاینی ، یادەی مەرکی خواردەوە بۆ هەمیشـە سـەری ناسۆریی نایەوە . مەلا حامد کوڕی مەلا حەمدوون کوڕی مەلا ئیسماعیل کوڕی مەلایوسفـە (لـە ساڵی ١٨٩٦ زاینی لە شاری سلیمانی لە گەڕەکی سەر کارێز لـە دایك بووە ... بەرهەمی یەکەمی (شێرزادو گوڵشاد)ە کە بریتی‌یە لە شەش هەزارو پێنج‌سەد شیعر لـە ساڵی ١٩٤٩ ی زاینی لە شێوەی شانامە دایناوە ٠٠ شاعیر بەهرەی شیعرەکانی لـە سەرچاوەی خۆشەویستی نیشتمانەوە وەرگرتووە ٠٠ بەرهەمی دووەمی بریتی‌یە لە (کۆچی پێنج سـەفەر)چیرۆکێکی دینی‌یە باسـی پێغەمبەرەکان ئەکات لە ئادەمەوە تا (محمد) سـڵاوی خوایان لێ‌بێ ٠٠ لەبەر هەمەکانی تری شاعیر (سکاڵای دایکی نیشتمان)ە لـە بابەت سەرکەوتنی شۆڕشی چواردەی تەمموزەوە دای‌ناوە ...

٠٠ (٢٩ شیعری دڵفرین‌و خەیاڵ پەروەری هەیە لە بابەت وەسفی کوردستانەوە کە سەرەتاکەی بـەم جۆرە دەست پێ ئەکا ٠٠

سەرەتا ...

ترێفەی تیشکی پرشنگی شەلالەی ئاوەکەی زەڵمی
لە تاریکی شەوا شێوەی لە دور وەك ماهی تابانە
لە ناو جەرگی چیا ئاوی حەیاتە بۆ زەمین ئەڕژێ .
شەرابی عەیش‌و سەرمایەی ژیانی کوردو گۆرانە
بلوسکی رەحمەتە قەترەی شیفایە بۆ هەموو دەردێ .
شرینقەی دەفعی سی‌وشکەی‌مەڕو ماڵات‌و حەیوانە
بەهاران دەوری روباری ئەبینی هەروەکو فیردەوس
هەزاران عاشق‌و مەعشوقی تیا سەرمەست‌و حەیرانە

٠٠ جگە لەم بەرهەمانە تەلقین‌و معراجی کردوە بە کوردی ٠٠ لەسەر هەڵبەستی بێخودو حمدی‌و شێخ رەزا زۆر پێنج خشتەکی هەیە لە باسی ناینا ٠٠ نازناوی شاعیر لە سەرەتای ژیـانی ئەدەبیـدا (بێ‌غەش) بووەو ئەم بۆیژەمان ئیلهامی شیعری لە خوێندنەوەی بەرهـەمی شاعیرە گەورەکانمان وەرگرتوە وەکو (نالی‌و وەفـایی‌و ئەدەب ٠٠ جگە لە حافظ‌و سەعدی‌و فردەوسی کە کاریان تێ‌کردوە) . جگە لەمانە شاعیر دڵداری راستەقینە بوە دڵداری کردوە بەڵام بە پاك‌و راستی . کەواتە دڵداری‌و خوێندنەوەی هەڵبەستی شاعیرە دڵسۆزەکان وایان لە مەلا حامد کردوە کە پەل بۆ دەریای بێ‌پایانی شـیعرو ئەدەب باوێ و ببێ بە شاعیرێکی ناسـراو بەرز ٠٠

هەروەکو جـۆن مـەلا حمدونی باوکی شـاعیرێکی بەناوبانگ‌و بلیمەت بوو ٠٠ئاواش مـەلا حامدی کـوڕی بوو بە شاعیرێکی نیشتمان پەروەرو ناسراو ٠٠ مـەلا حامد کاتێك کە قوتابی بووە لای مەلا فەتاحە حەرە لەسەر شەقام لە مزگەوتی مەلا عزیز خوێندویەتی ٠٠ پاشان لای مەلا عبداللە لە مزگەوتی دوودەرگا پاشان مزگەوتەکانی سلیمانی بە جێ دێڵێ و روو ئەکاتە گوندی (قسر) لـە شارەزوور لای مەلا ئەحمەدی‌قسر خوێندویەتی پاشـان لەوێ‌وە ئەچێ بۆ سەقز لەوێ لەگەڵ رۆشنبیرو شاعیرو نیشتمان پەروەرانی کورد ئەبێ بە هاوڕێی بیرو بڕوا ٠٠ لەبەر ئەوەی خۆی وهاوڕێکانی بران بۆ شـەڕی روس‌و عوسمانی نەی‌توانی ئیجازەی علمی وەربگرێ ٠٠ شاعیر دوجار براوە بۆ شەڕی روس‌و عثمانی . هەر بەم بۆنەیەوە زۆربەی ئێرانی دیوە ٠٠ شـاعیر سەقزو سابلاغ‌و نەغەدەو رەشت‌و گیـلانی دیوە ٠٠ مـاوەی حەوت ساڵ لـە سەقز ماوەتـەوە مەلایەتی کردووە دوکانیشی هەبووە لـە موکریان مەلایەتی کردوە لای بەگزادەکان زۆریان لێ‌کردوە بمێنێتەوە بەڵام نەماوەتەوە ٠٠ مەلا حامد کە لەکەتێکی‌جوار شانەی سوورو سپی بوو چاوەکانی شین‌و گەش بوە بەڵام لە دوایی‌دا چاوی کوێر بوو .

زۆر روخۆش‌و قسە شیرین بوو ٠٠ زۆر بە دین‌و موسوڵمان بوو ٠٠ قورئانی‌هەموو لەبەر بوو .

کاتێ لە مـزگەوتی حاجی مەلا رەسول بـووە حوجرەیەکی هەبوو (٦٠) قوتابی تیا بووە سروودی نیشتمانی پێ وتون‌و وەرزشی پێ‌کردون . جگە لەمـە ماوەی شەش ساڵ بە مامۆستایی لە بازاڕ گەڕاوە خەڵکی فێری خوێندەواری کردووە ٠٠ شاعیر هێشتا لە ژیانا بوو گۆڕی بۆ خۆی هەڵکەند بوو لە مەرقەدی شیخ مارفی نۆدێ لە سلیمانی لەسەر ئەرکی خۆی ئەو مەرقەدەی چاك کردوەو چەتری لەسـەر شیخ مارف کـردوە ٠٠ تەرمەکەی مەلا حامد هـەر لە رۆژی یەك شـەممە ٣ـ١ـ١٩٧٦ هێنرایەوە بۆ سلیمانی‌و لە مەرقەدی شیخ مارف بە خاك سپێردرا .ئەو گۆڕەی لـە ساڵی ١٩٥٥ زایینەوە بۆ خۆی ئامادەکردبوو پێنج خشتەکی مەلا حامد لەسەر هەڵبەستی شیخ رەزای تالەبانی :

بروانە ل — ١١

Institut Kurde de Paris

ع.ح.ب و زمانێكی شیعرو ڕویەكی ڕیالیزم

ئومێد ئاشنا

٣ ـ نەبونی شۆڕشێكی ڕۆشنبیری تەواو ، كە هەمو ئافرەتان بكرێتەوەو سەربەستی ئافرەت بە ڕوە عەمەلیەكـــەی تریاندا بخوێنندرایەتەوە ، كە سەربەستی زیـــاتر پەیوەندیدار بێت بە ناوەوەی مرۆڤو واز لەو ڕوالـەت پەرستیە بهێنرێ • یاخـــود بەو پلەیە كە ڕوالــەت پەرستیەكە ئازاری ناوەوە ئەدات كەم بكرێتەوە •

بۆ چونەكەی سیاب لەوەدایە ، سەركەوتنەكەی كە تكا لە ئافرەتەكە ئەكات كە دەست لـــە ملی هەلگرێ ••؟ بۆ ••؟ چونكە ڕادەی وەعی دروست بونی نەفسی ئافرەتەكە ، لەوەدا نیە بتوانی لەگەل هەنگاوەكانی ئەودا بەرەوپێش بچێو لـــە هاوڕێكانی دوا نەكەوێ ، بەڵكو ئەگەر بیبات لەگەل خۆی دیارە كە بە زیانێكی زۆر ئەگەڕێتەوەو ئەو پیاوەی ڕێبواری ڕێگای تێكۆشانن ، بەهۆی ترسنۆكیو ڕێ نەهاتویی ئەوی ئافرەتەوە دوا ئەكەون •

بەڵام ئەوەی (ع•ح•ب•)وا بزانم ئەچێتە ڕیزی ئـــەو شیعرە تەقلیدیانەوە كە تەنها بۆ ئەوەی شاعیر شـــیعری بۆ بەشداری ـ مساهمه ـی ئافرەت لە ڕۆشنبیریا بكات ، شیعرەكە بڵێت نەك وەك ئەوەی بال بێرەنەرێكی بەهێزو بۆ چون لـــە ڕوانگەیەكی زانستیانەو واقعیانەوە بێت •

ڕەنگە هەندێ بپرسن هەڵوێستەكەی ـ سیاب ـ بۆچی ڕاستتر لە وەی (ع•ح•ب)و ئەگەر ئەمەش وابێ كەواتـــە هەڵوێستی ـ سیاب ، لەگەل ئەمانە دایە كە نایانەوێ ئافرەت فێربكەنو پشت گوێیان ئەخەنو بەوە قایل نابن كە شـــان بە شانی ئەوان هەنگاو بنێن • لە وەڵامدا ئەڵێین ، كە ســـیابو هاوبیرەكانی لەو قۆناغە ڕۆمانسیەشدا ئاگاداری ئەوەبون كە هەر ئەبێت شۆڕشێكی نوێ ، بۆ پەرەپێدانی زانیاری ئافـــرەت بكرێت بیاری وەها دروست بێت كە بزانێ لە كوێوە دەردەكە دەرمان ئەكرێ ، ـ سیاب ـ ئەیەوێ بونی ئافرەت ـ بونێكی پێشكەوتو ـ بونێكی ڕەوا بێتە كایەوە •• ئەوەتا ڕوو ئەكاتە خۆشەویستەكەیو پێی ئەڵێ ـ با هەست بە بونت بكـــەم ، وەرە بمكوژە با هەست بكەم هەیت ، كە توانای كوشـــتنی خۆتێكت هەیە (ئەم كوشتنەمەبەستە مەجازیەكەی نی یـــە ، كە كوشتنێكی گیانی بێت وەك حەسرەت) سیاب ئەڵێ •

ئەمویست بمكوژی •••
تا هەست بە بونی توانات بكەم •
برۆ بكوژە ڕای مالە ،
بە لافاوی خوێن •• بە ئاگرێك لە تۆوە ••
لە سوتانێكی بێ گڕی تۆوە •

دیوانی ـ المعبد الغریق ـ ل ٢١٠ ـ

خۆشەویستی ع•ح•ب ـ ئاگرێكی نەكوژاوەیە لە دوای تەپەڕینی تەمەنێكی درێژو چەندەها ڕۆژكاری تالو ســـوێر خۆشەویستی خۆی بۆ جوانێك نەدۆڕاندوە لەپاش هیـــوا براوی بەڕێ ئەو ئاواتانە هێندەی نەبردوە جەرگی شـــەوی بریوەو بۆتەوە بە بەرەبەیان پاش لەدەست چونی ـ ڕەحمە ـ (بروانە لاپەڕە ٧٦ی ـ گرێی نهێنیـــەكان) پای گرتنو چەرمە سەرێی ژیان گوڵاڵەی خۆشەویستەكەی بە تـــاوە بارانێكی بەهاری دل تەڕی سەر هەلئەداتەوە :

ئێستاش وەكو
سالانی زێوی قوتابخانە
ناسەی كفتی نیوە مردوو
بۆ دیدەنیت پەرێشانە

ویستویەتی لەبیری بەرێتەوە ـ پەردەیەك بەسەر ئـەو تالی چاوەڕوانیو شیرینی ئازاری دلداریەدا بكێشـــێت بەڵام نەتوانێو ناتوانێ •

ویستم بەڕاستی فەرامۆشت كەم •
كەچی نەمتوانیو ناشتوانم قەت •• قەت
وەها نوسراوە لە چارەنووسما
من هەر وا بژیم تا ماوم هەلبەت •

ڕەخنەگرێك كە دێتە سەر لێكدانەوەی شاعیریەتی هەچ شاعیرێك ، ناتوانێ ئەو بڕیارە بدات كە پێویست بوە هەمـــو شیعرەكانی لەو شیعرە بەرزە بن كە ئەو بە نمونە هێناویەتیەوە ، چونكە شاعیر شیعرێك ئەڵێت ئەنجـــامی كولانی دەرونی خۆیو ئارەزوی دەربڕینێكی مرۆڤانەیە ـ بۆ ئەوەی بەختیار بێت ئەگەر بتوانێت لەو تاریكیـــەی ئازاری ئاداتێ وەك مۆمێك ڕوناكی ببەخشی ئەگەرچی لە سوچێكیشەوە بوە بتوانی شتێك لە مەسەلەكە بگۆڕی • شاعیر لـــەو كاتەدا شیعرەكە تەنها بۆ ڕەخنەگر نالێتو بە بێوانیی ئەو حیساب بۆ وشەكان ناكات • بەڵكو ئەو شیعرە بۆ جەماوەر ئەڵێـــتو ڕەخنەگریش پێویستە لە چاوی جەماوەرەوە تەماشای بـــكات نەوەك لە چاوی تەنیا كەسی خۆیەوە •

شاعیر كە باسی خۆی ئەكات ، زاتی خۆی لێ ئەبێ بە زاتی میللەتێك • چونكە ئەو سەردەمە ئەو شیعرەی تیـــا وتراوە یەكێك بوە لـــەو هەمو سەردەمە پڕ لــــە توشیو نەهامەتیانەی میللەتی كوردی پیادا تێپەڕیوە • ســـەردەمێك بوە قەبی لە مێشكی مرۆڤی خاوەن مێشك گرتوەو زامـداری كردوەو ئازاری داوە •

كاتێ كـــە خۆم ناسی چیم
لە ڕێبازی ژینـــا چەقیم
منی لـــە ژێر بارا تاساو
لە كاروانی ژیان جێماو
منی پەرستی سەرگەردان
ئاوارەی چۆڵو ناو هەردان

لەو ڕووەوە كە شاعیر خۆی بە شاعیرێكی زاتیو سروشت بەرووەرو تەڕی جوانی وەك جوانی لـــە بونی مادەدا نەناسراوە مەترسی ئەو گۆشەگیریو زال بونی ئەو عاتیفە سادەیە كـــە ئەنجامی هەلچونێكی كاتیە كەمئەبێتەوە • وە ع•ح•ب لەپلەی یەكەمدا شاعیری مەسەلەیەكە كـــە بە ڕۆیشتنی لە ڕیالیـــزمی سۆشیالیستیەوە بۆی ئەچێت • شیعرەكانی زۆر زیاتر بۆ ئەو مەسەلەیە وتراونو لە پێناوی ئەودان • ئەمەش دوو ڕوالـــەتی زەق ئەخـــــانە پێش چاو • یەكەم : ئیلتزامی شـــاعیرو خۆبەستنەوەكەی جـــۆرە وشكیەكی لــــە شیعرە دلدازیو سروشتیەكانیدا پەیدا كردوە ، زۆر لەو شاعیرانەی كە ماوەیەك بە ســـەر تەمەنی شیعر وتنیـــاندا تێ ئەپەڕیو تێكەلاوی مەسەلەیەكی سیاسی ئەبنو تیا قال ئەبن • لایەنـــە هونەریو تامو چێژە ڕۆمانسیەكەی لە دەست ئەدەن • جگە لەوەی ئـــەم ڕوالەتە لە شیعرەكانی (ع•ح•ب)دا شتێكی تازە نیە لە چـــاو شاعیرەكانی پێشو هاوچەرخیدا تەنانەت ئەگـــەر بە چاوێكی مەوزوعیەوە سەیری (سروشتو دەرونی) مامۆستا گـــۆران بكەین لە ڕۆی چێژو هونەریو تازەگەریەوە زۆر جیـــاوازە لە ـ لاوكو پەیام ـ ، بە مەرجێ لایەنە ئایدۆلۆژیەكەی بخەینە ئەولاوە بەلای منەوە وایە كە مامۆستا ـ گۆران ـ شیعرەكانی ـ لاوكو پەیامـی بە پێویستیەك زانیوەكە دای بنێو ویستویەتی دروستی بكات • واتە ئەم شێوەكەی بۆیە داناوە كە قۆناغی بیری سیاسی ئەو وەهای ویستوە ، نەك وەك شیعرەكـــانی ـ سروشتو دەرون ـ كە شیعرەكانی دیمەنی سروشـــتو ئافرەتی بونو وەك شتێكی هەست پێكراو هاتونو خۆیان نیشان داوەو بزواندویانەو لەگەل مەزاجی شیعری ڕاســـتەقینەیدا گونجاوە • ئەیڵێمەوە كە ئەو وەستایەتیەی ـ گۆران ـ لـــە شیعرەكانیدا هەیەتی لە شیعرە سیاسیە ڕوتەكانیدا نی یە •

هەندێ كەس ئەڵێن ـ گۆران ـ لە سەردەمەكانی دوایی تەمەنیدا ئەو شیعرە سیاسیانەی وتوە ، بەڵام ئەمە ئەگـــەر وەهاش بێت ئەوە ناگەیەنێ كە تەمەن لە خۆشەویستی ئەوی بەرامبەر سروشتو ئافرەت كەم كردبێتەوە ، ئـــەوەتا لەدوا ڕۆژەكانی ژیانیدا لە خەستەخانەی ـ كرملین ـ لە ڕوســـیا جوانیو ڕەوشتی برین پێچـــەكەی چۆن كاری تێ ئەكاتو ئەڵێت :ـ

ڕاكشا بوم لەسەر پشتم
دكتۆرەكەم
ماری شێر پەنجەی ئەكوشتم
نالیم وەك دایكێكی دلسۆز
فرمێسكی بۆ هەڵئەڕشتم
بەڵام تەواو وەك كچی خـــۆم
دەستی ئەخستە ناو مشـــتم

(وەڵامی پرس)

وەك وتم (ع•ح•ب) گرنگی كێشە سەرەكیەكەی خۆی كە كێشە سیاسیەكەیە گرنگترەو ئەو جیهانەی كـــە بوكی ئەرمنی دلداریو خۆشەویستیە دڵتەزێنەكەی ئەمی گرتۆتە خۆ لە خەووخەیالانێكی پرچ زیاتر چی تر نی یە • لەســـەر خـــۆ تەماشای ئەكاتو دەستی تای گاتێ هەموو شت ئەبێتە هـــۆی ئەوەی ئەم نەی گاتێ ، ئەمە ئەكاتە پلەیەك كە بێتە سەر ئەو ڕایەی خۆی بە خاوەنی خەیالێكی خاوو دوای كلاوی بابردو كەوتوو بزانێت :

كە دەركەوتی بە ڕێكەوت جارو بارێ
هەمووم هەر چاوە بۆ تۆ تیـــانەكەم
وەها دیارە لە دوای ئەم عومرە زۆرەش
خەیالم خاوە بۆ تۆ گیانەكەم

سال لای شاعیر پێوانە ناكرێ بەوەی كـــە مشوری شاعیریەتی خۆی خواردبێو ویستبێتی بە چـــەند دەربڕینو واتایەكو گۆڕینی شتێ بە شتێكی تر لای مەبەست بوبێ • وەك خۆی لە وەڵامی پرسیارێكما وتی ـ كە من دێمە سەر ئەوەی شیعرێك بڵێم لەوەو پێش ئەخشەم دائەناوە كـــە شیعرێك ئەڵیم بەڵام ئەكەومە ژێر كاریگەری شتێكی وژدانیەوە ، ئەوەی ئەمەوێ دەری ئەبڕم وە هیچ كاتێ بیر لەوە ناكەمەوە كە چۆنو لەسەر چ شـــێوەیەك شیعرەكە دابڕێژم یاخود لەوانیتر بـــە ڕوالەتێكدا جوێ بكرێنەوە بەڵكو شیعرەكە چۆن هات ئاوەهـــا ئەینوسم) •

لەبەر ڕۆشنایی ئەم قسەیەی خۆیداو لە بەراوردكردنی شیعرەكانا بە پێی سالی دانانی هیچ گۆڕانێكی ئەوتۆ بەدی ناكرێت لە چونە پێشەوەی شاعیردا ، لە هونەری شیعرو جۆری دەربڕیندا ، ئەو هەر لە بازنەكەی خۆیدایەو چۆن لە پەنجاكاندا شیعری خۆی دیوە لە شەستەكانی ئێستاشدا هەر هەمان شێوە ئەیان بینێ ، كە داخەكەم ئەنەبوایە وەها بوایەو هەر چەنـــدە ئەویش وەك هەمو شاعیرێكی كورد وێلی دوای نانو ژیـــانو كابوسێكی سەر جیهانی شاعیریەتیەتی • بەڵام ئەبوایە ئەوەشی بە بیرا ـ بهاتایە كە شاعیری ڕاستەقینە نابێ شـــیعرەكانی لەیەك ڕووەوە ببینرێ هێندە گوێ نەداتە داواكاری ئەوە بەرلەو بزانێ دوێنێ چ جۆرە شـــــیعرێكی لێ ویستوەو ئەمرۆ چ جۆرێكی تری ئەوێ • چونكە هەر سەردەمە قالبێكی تایبـــەتی خۆی هەیەو ئەدەبەكەش لە هەمو ڕویەكەوە ئەڕواو ناوەستێ ، بۆیە پێویستە شاعیر تەنیا بەوە واز نەهێنێ كە ئەوەی ئەیەوێ بی لێت ، بەڵكو بزانێ ئەوەی ئەو ئەیلێت دوێنێ چۆن وتراوەو ئەمرۆ پێویستە چۆن بوترێ • ســـــەرەڕای ئەمانەیش لای (ع•ح•ب) مغامەرەیەكی شیعریو چونە پێشەوەیەكی نوێ دەست ناكەوێ ، بۆیە بە تایبەتی لە ـ گرێی نهێنیـەكان ـدا خوێنەر توشی جۆرە ـ ملل ـێك ئەبێو چەبكێ شیعر بەیـــەك شیعر تێ ئەگاو لە زۆربەیا هەمان دەربڕین دووبارە بوەتەوە • لەم بارەیەوە ـ محمد الجزائری ـ لە (ویكون التجـــاوز)دا ئەڵێ • (مغامەرەی شاعیر لە ڕادەی توانای تێپەڕبونیدایە لە شتە ڕۆتینیو عادەتیەكانی ڕۆژانە ، بتوانێ سەرسامی دروست بكاو كوتوپڕیو بڕوایەكی تەواو دەربخات لەگەلیـــا زمانێكی شیعری باش هەبێو دەنگێكی جیاواز بێت) ل٧١ •

ئێمە داوا ناكەین كە شاعیر هەر ڕۆژەی بە جۆرێ شیعر بڵێت ، بەڵام كە شاعیریەتی ـ گۆران ـ لە شاعیرێكی پێش خۆی جوێ ئەكرێتەوە لە جۆری دەربڕینو زمانو وشـــەی شیعرەكان زیاتر چیمان بەدەستەوەیە بۆ بەلگە • ڕەنگە هەندێ شت كە ـ گۆران ـوتویەتی ـمەحوی ـ یاخود (مەولەوی)یان (سالم) یان (وەلی دێوانە) یان هە چ شاعیرێكی تربێت لـــە پێش ئەوەوە وتبێتی كەچی گۆران ئەوانەی وەها دەرئەبڕی كە شەقلی تەواوی تازەگەریان پێوە بێت و ئەپرسین ئاخـــۆ ئەگەر گۆران لەسەر زمانو دەربڕینی شیعرەكانی ـ یادگاری كۆن ـ بڕۆیشتایە ئایا ئەو گۆڕانە ئەمڕە ئەبوو كـــە ئێســـتا ئەیخوێنینەوە ؟؟ ئەگەر شۆڕشێكی لە زەمینەی شیعردا بەرپا نەكردایەو تینووی پێشـــــكەوتنو گۆڕان نەبوایە گۆڕانێكی تر نەبوو •

ع•ح•ب ـ شاعیرێكی ناسراوە لە ئەدەبەكەماندا بەوەی مۆركێكی تەواوی پێشكەوتن خوازانە بە شیعرەكانیە وەیەتی • لەگـــــەل بوونی ڕەشبینیو دژواریە فیكریەكانی شـــیعرە سرووشتیو دلداریەكانیدا توانیویەتی لە لایەنێكی ترەوە بـــە ماندووبونێكی تەواو لـــــە ڕێگایەكی سەختەوە شـــیعرە سیاسیەكانی بخاتە دلی زۆربەی خەلكی ڕۆشنبیرو پێشكەوتن خوازەوە • هێندەی ئەو ئیلتیزامە تۆخەی بە مەسەلە سیاسیەـ كەوە تەڕیو بڕیو توانای هونەری داهێنانی لـــە شیعرەكانی زەوت كردوە ئەوەندەش بۆتە هۆی جێگیـــر بونێكی تەواوی هەلوێستە سیاســـیەكەی خۆی • ئەو دەنگی پێشـــــكەوتن خوازانەی خۆی ئەخاتە پال دەنگی گۆڕانیەكانی ـ نێــرودا ـ نازم حیكمەت ـ •

ع•ح•ب ـ ئەیەوێ جاڕ بدات كە خەباتی كوبایی یەكان تەنیا بۆ خۆیان نی یەو زنجیرەی ڕزگاری میللەتانی مافخوراو ئەپساوەو ڕزگاری یەكێكیان سەرەتایە بـۆ پێكەیشـــتنی ئەوی تریان • ئیمپریالیەت ڕۆژەهاتو دەستكەوتە گەورەكانی لـــە مەترسیدانو بەرامبەر هێزی پێشكەوتن خوازانەی جیهان ڕۆژ لە دوای ڕۆژ بڕوایان ئەڕوخێو بەرژەوەندیان نامێنێ :

ـــ لە ئەمەریكا

لە كوبای جوانی كەنەمرێ
لاوانی ئازا
خەبات ئەكەن بۆ منو تۆ

شاعیر لە سالی (١٩٥٩) داو لــــە گەرمەی خەباتی ولاتی ملیۆنێك شـــەهیدا بەنجە بۆ خەباتی گـــەلی جەزائیر ڕائەكێشێ چیرۆكی ڕسوایی زۆردارەكان ئەگێڕێتەوە :

ـــ ئەوەتانێ لە جەزائیر
لاوی بازو قەوی ئەمڕ
بە خوێنو شۆڕشی مەزن
داگیر كەریان كردۆتە كون ـــ

ـ ماویەتی ـ

ڕازێكی كۆن لە سالی نوێ دا

مصطفی صالح كریم

نازانم بۆچی هەر كـــــە ئاكۆكییەك لە نێوان دوو ئەدیبا ئەبیستم ناس ئەم پانەوە ، یان كە یەكێكیان باسی ئەوی تریانم لا دەكات ، لێوم دەكرۆژم دیارەدەبی هۆی ئەوە بێ كە دەست بـــەجێ زامی كـــزنو نوێ دەكولێتەوە چونكە ئـەو جۆرە زامانە وا بە ئاسانی ساریژنابن جێی تیغ تیمار دەكرێت ، بەڵام جێگای قسە نەء !!

ئەمە لە كاتێكا كە دەبوایـە ئەوانەی دەست دەدەنە قەڵەم ، وازیان لە هەموو خۆ خۆبییەك بهێنایەو نموونەی ڕاستگۆییو دلپاكیو بەوەفا بوو نایـــــە بەرامبەر یەكتر ، بـەڵام داخی گرانم گەلێ شتێ وا ئەبیسترێ ، ئەبینرێ بەڵێن بۆ ئـــەوەی كـــــە بلێین ئەبێ لــــە مانای ووشەی ڕووناكبیریو نووسەر و ئەدیب نە گەیشتبین ، چونكە ئەمانە دوورن لە ناوو ناتۆرەو سەروكـــویلاك نەپانـــدن ، فلانیان پاشقولی لە فیســـار گرتوە ، ئەو نووســـەرەیان چیرۆكێكی نووسیوە تەنیـــا مەبەسی ئەوە بوە توانجێك لـــەیەكێ لە هاوڕێكانی بگـرێ ، دوانیانشەوو ڕۆژ پێكەوەن هەر كەلێك جیـــابوونەوە بیریان دەچێتەوە كـــــە شتێكی زۆر پیرۆزیەكی خستوون كە ئەویش (وشەیە) ، فلانە نووســـەر بەر هەمێكی هەیەو دەیـــەوێ چاپی بكات داوای یارمەتی لـــەدەسگایەكی ڕۆشنبیری دەكات ئەوانیش دەی نێرنە لایـــەكی لە هاوڕێكانی بۆ هەلسەنگاندن ئەمیش سووكو ئاسان لـــــەسەری دەنووسی (شـــایانی یارمەتی نی یە) ئەی ئافەرین ! بەس ئەبوو ئەوەندەت لەدەست هات ، بەڕاســـتی هەندێ نائێستا لە مانای هاوڕێیـەتیو نانو نمەك نەگەیشـــتوون ، خۆ ئەگەر لـــە دەمت دەرچوو نهێنییەكی خۆت لە لادركاندن ئەوەندەی پێ ناچێ ئیتر دەماو دەم ئەڕواتو ئەبێ بە مـــەزەی سەرمێز !!

هەندێكیشیان هەر ئەوەندەت دەناسن تا دەستت دەڕوات یان دەسەلاتێكت هەبێ ، یان لەبەرچاوان بیت ، كە ئەوانەت نەما حۆشت لەدو ناوانا ، نامینیت بۆچی ئەبێ هەر كە سـەخەمی خری بێتو بەس ، ین عــەرحۆی بەشت بزانێو هی ی ئێ ئەی بە ـەر نووسەر حەمخواری ئەمو ئەو ئ بێت نووســـەر تی یەكەی لە كوێ دایە : بۆ ئەبێ هەندێكمان هەر هەولی ئەوەمان بێت لە ســـــەرو ڕۆژنـــەلانی هاوڕێكانمان بدەین یا هـــەزار كوول بئەشێنەوە ، چونكـــەهەریەكەیان جۆرە بژێنێـــكو جۆرە ڕەنگێكی هەیە، ئاخوندجـەیەكی نوێ بڕشكوێ باخچـــەی ئەدەب زیاتر ئەڕازێنێتەوە ، بەڵاموا دیارە ئەم (دزمە) تایبەتی نییە بە ئەدیبـــانی كوردەوە ، چونكە برا عەرەبەكانیشـــمان سكالایانە بەدەستیەوە ، لــــەمڕۆژانەدا لەم بابەتەوە وازێكی ئەدیبی ناسراو كاك (عبدالرحمن مجید ربیعی)م خوێندەوە تیایا ئـــەڵێ : « بۆچی دان نـــەنێین بەشتی باشی یەكتریدا ، چی تیایەئەگەر من ستایشی بەرهەمی باشی ئەوانە بكەم كە ئانـــەت جیاوازیو ناخۆشی یەكێـــش

بروانە ل ـ١١ـ

ناوڵێنانی كوێرێك

كیریل ئۆڤالدزی

١٩٣٠ ـ ئەدەبو ژیان لـەئینگلیزییەوە كردویە بـــە كوردی

بەڕاستی نـــاو هەلبژاردنیش زەحمەتە ،
كە ناچار دەبم ناو لە یەكێ بنێم
دەلێی ئەو ئەشكەفت نشینەم
كە لە بیركردنەوەدا ختم بووبێ
بیر لە (بەربەیان) بكاتەوە
یەكەم جاریش بێ خۆی ئامادە بكا
ناوێك لە بلێسەی جاویدانی ڕۆژ بنێ
ئای ! دونیا چەندی ئاوتێدایە !
جا ڕۆلە !
ئاخۆ تاقە ناوەكەی تۆ چی بێت ؟
كە هەردەم بەوەوە گازت بكەن !
ئاخۆ تاقە ناوەكەی تۆ چی بێت ؟
كە دەقەبەرت دەكرێ
وەك چۆن ئێمە جارێكو بە یەكجاری
كەرامەتمان پێدرا
وەك چۆن ئێمە جارێكو بە یەكجاری
ژیانمان پێدرا
وەك چۆن ئێمە جارێكو بە یەكجـــاری
نیشتـــانمان پێدرا
وەك چۆن ئێمە جارێكو بە یەكجـــاری
دلی خۆمان پێدرا ••
ناو كە سەر هەلدەدا
وەك دەنگێكی كز وایە
ناو وەختی دەوێ تا دەبێتە ناوو دەچەسپێ
سەرەتا بۆشو بەتالە
وەك ئەو دەشتە چۆلەیَ
ڕۆژ تا ئێوارە بەناویا دەسوورێمەوە
چیلكە بۆ كەپرو كەوێل دەچنم ••
دەبێ تۆ ناوت
سەرشار بێ لە هەست
وەك شاری دوا ڕۆژ
كە پڕە لە مالو مندالو باخو سال
لە ناو ناوی تۆدا
(دوارۆژ) سەرەتاكێم لەگەل دەكا
ناوت وەكو دەنگە گەنم وایە
كە شین دەبێو بنج دەكاو كول دەردەكا
ناوت وەكو هێلكە وایە
كە دەتروكێو جووجكەی لێدێتە دەر
ناوت وەكو شتل وایە
كە دەڕسكێو دەبێتە درەخت
ناوت بۆ برادەران
دەبێتە هۆی شادیو بەختیاری
كەچی بۆ ناحەزان
دەبێتە مایەی نیگەرانی
ئەو ناوەی ئاواتو گەنجینەی
خۆمی تێدا دەبینم
وای ناوێكی پاكو پیرۆزە
خۆشترین ووشەیە كە تا ئێستا
بەرگوێم كەوتبێ
ناو لە خۆڕا دروست نابێ
بێشتر هەیەو دروست بووە
دەیەوێ بیشكوێو دەم بكاتەوە
وەك كەسكو سووری پاشبارانە
جارێك وەدەر بكەوێ
قەت لە بیر ناكرێ
كە خانم چپەدوو
دەیڵێتو دەیڵێتەوە
هێندە دەگمەنو پاكو و بە نرخە
دەلێی زێڕە
ـــ ئەرێ سكەكەی داناوە
یان ماویەتی ؟!

Institut Kurde de Paris

لە بەر ڕوناکی ووتەکانی هەڤاڵ صدام حسین دا

دلشاد

وتەکانی هەڤاڵ صدام حسین لە کۆمەڵی یاسا شوناسەکانی کۆلیجی ئەرکاندا لە هەفتەی رابوردوا روکارە نەتۆراوەکانی ڕێبازی شۆرشی ١٧ی تەموزی پێشکەوتنخوازی رون کردەوە کە ئاسۆی ئیستراتیجیتی کردەوەکانی شۆرشی لە ماوەی ساڵانی رابوردوا نیا بەدی نەکرا ، هەروەها ئەو بۆچوونانەی سەرکردایەتی حیزبو شۆرشی کرد بە بەڵگە لە بارەی داوارۆو گۆرینی پێشکەوتنخوازانەی قوڵەوە کە ئیستا لە وڵاتدا دەستی پێ کردوە ، وە ئەوەی سەلماند کە پشت بەستن بە ڕاستگۆیی و بیروڕا دەربرین بۆ هەر ئامانجێك شیوەیەکی دیموکراتیانەی بەرهەمی شۆرشی ١٧ی تەموزە کە باوەڕی بە تواناو ئارەزوی گەل هەیە لە بارەی سەرکەوتنی شۆرشو قوڵکردنەوەی ڕێبازەکەیەوە .

هەروەها هەڤاڵ صدام حسین وتی : شۆڕشی ١٧ی تەموز شۆرشی هەمو هاووڵاتیەکی عیراقە کە بە دڵسۆزانە خزمەتی بەرژەوەندی وڵاتەکەیان بکەن و پشتگیری لە دەسکەوتەکانی شۆرش بکەنو هەوڵ بدەن کە گۆرانی شۆرشگێرانە لە هەمو بەشەکانی دەوڵەتو کۆمەڵدا بەرپا بێ .. ئەگەر بە وردی لەوتەکانی هەڤاڵ صدام حسین بکۆڵینەوەو سەرنجی بدەین زۆر بە ئاشکرا رواڵەتێکی حەقیقەتی بەرنامەی زانستی شۆرشگێرانەی تیا بەدی ئەکرێ کە ڕێگا لەبەردەم شۆرشی ١٧ی تەموزی سەرکەوتوو سەرکردەکانیا رون ئەکاتەوە لە ڕێگای سەرکەوتنی یەك لە دوای یەکدا کە ئەتوانین هەنگاوە بنەرەتیەکانی دەست نیشان بکەین .

یەکەم :

ئەو سەرنجدانە قوڵە تاقی کراوەیە کە لە ناو جەرگەی کۆمەڵ کۆڵاوەتەوەو هۆیەکانی دواکەوتنی دۆزیوەتەوە و نەخشەی واقیعیکی تازەی بۆ پڕ کردنەوەی شوێنی ئەو دواکەوتنە کێشاوە کە لە گەڵ باری هۆشیاریو گۆڕینی سەردەمدا بگونجێ .

دووەم :

شۆرشی ١٧ی تەموز بە شۆرشی هەمو جەماوەری دڵسۆزی ئەم گەلەو بۆ پێك هێنانی بەختەوەری و خۆش گوزەرانی گەلو گۆڕینی بەرەو پێشکەوتوانەی کۆمەڵ دابنرێ .

سێیەم :

زەمینەیەکی لەبار بڕەخسێ بۆ ئەوەی ئارەزوکانی گەل بگاتە دوا ئامانجی شۆرشو ئاواتەکانیان بەدی بێت .

چوارەم :

پشت بەستن بە تاقی کردنەوەی زانستیانەو شۆرشگێرانە بۆ پێك هێنانی هەمو قۆناغە یەك لە دوای یەکەکان لەسەر ڕێگای ئامانجە ئیستراتیجیەکانی شۆرش .

پێنجەم :

پشت بەستن بە نەخشە کێشانی زانستیو بەرنامەی بەکەڵك بۆ بەدی هێنانی دەسکەوتەکانو دور کەوتنەوە لە کاروباری سەربەخۆو پێچی بەناو بڕیاردانی بە پەلە .

شەشەم :

یەکخستنو خستنە کاری هەمو توانایەك بۆ خزمەتی

بڕوانە ل -٧-

مامۆستا دوری ڕێککەوتننامەی دروست کردنی بەستی حەمرینی مۆرکرد

ڕۆژی چوار شەممەی رابردو مامۆستا عزة الدوری ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرشو سەرۆکی ئەنجومەنی بەرزی کشتو کاڵ ڕیکەوتن نامەی دروست کردنی بەستی حەمرینی لەگەڵ کۆمپانیای هیدرۆ گرادینای یوگسلافیدا مۆرکردوە ، بەستەکە ٥٤ملیونو ٨٥٨ هەزارو ١٩٨ دیناری تێ دەچێت .

لە مۆرکردنی ڕێکەوتننەکەدا بەرێز دکتور حسن فهمی جمعە وەزیری کشتوکاڵو چاك کردنی کشتوکاڵو کاك عفیف الراوی جێگری وەزارەتی ڕەیو چەند ئەندامێکی ئەنجومەنی بەرزی کشتوکاڵو هەندێك لە لێپرسراوان بەشدار بون .

مەبەست لە بنیات نانی ئەم بەستە کە بە پێنج ساڵ تەواو دەکرێت ، نەهێشتنی مەترسی لافاوی روباری دیالەیە بوسەر بەغداو ئەو زەویو زارانەی دەکەونە خواروی بەستەکەوە وە بەهۆی ئەم پرۆژەیەوە ئاوی روبارەکە ڕێك دەخرێتو ئاوی زەویوزاری پرۆژەی خواروی دیالەی پێدەدرێت هەروەها پرۆژەیەکی کەهرەبائی پێدەخرێتە کار ، کە لەوزەیدا دەبێت ساڵی نزیکەی (٢٧٠) کیلووات کارەبا بەرهەم بهێنێت .

ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش یاسای نوێی وەزارەتی گواستنەوەی مۆرکرد

ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش یاسای نوێی وەزارەتی گواستنەوەی مۆرکردوە ، ڕۆژی دووشەممەی ڕیکەوتی ٢ی ئەم مانگە لە ڕۆژنامەی رەسمیدا بڵاو کراوەتەوە .

یاساکە لە ١٤ ماددە پێك هاتووە ، بەپێی ئەم ماددانە سێ دەزگا بۆ خەتی شەمەندەفەرو گواستنەوەی ئاویو وشکانی دائەمەزرێو هەر دەزگایەکیش چەند دامەزراویکی ئەبێ بەگوێرەی ئەم یاسا نوێیە دەزگای هاتوچۆو گواستنەوە پەیوەندی بە وەزارەتی شارەوانیەوە نامێنێتو دەخرێتە پاڵ وەزارەتی گواستنەوەو ناو نراوە دامەزراوی گشتیی هاتوچۆو گواستنەوە لەشاری بەغداو بۆتە دەزگایەکی سەر بە دەزگای گواستنەوەی وشکانی .

ماددەی ٢ی یاساکە دەڵێت : بارەگای وەزارەت دەکرێت بە چەند بارەگایەکی سەرەکیەوە ، بارەگای تایبەتی وزیر بارەگای جێگری وەزارەت بۆ کاروباری نەخشەدانان ، بارەگای وەزارەت بۆ کاروباری دەزگاکان .

بارەگای جێگری وەزارەت بۆ کاروباری نەخشەدانان شەش دایەرەی دەخرێتە سەر (دەستەی لێکۆڵینەوەو نەخشەی پرۆژە گەورەکان ، دایەرەی نەخشە جۆربەجۆرەکان ، دایەرەی هێزی کرێکارو پەرەپێدانی بەڕێوەبەرایەتی ، دایەرەی داراییو بەرهەم هێنان ، دایەرەی کۆکردنەوەو ڕیکخستنی نەخشە، لە بەش بەرێوەبەرایەتی سەرژمارکردن) .

بەندی حەوت هەمی یاساکە ئەوەی رون کردۆتەوە کە هەریەکەو دەزگاو دامەزراوانە لەبارەی داراییو بەرێوەبردنەوە سەربەخۆیەکی تەواویان دەبێت .

هەروەها دەزگاکانی سەر بەوەزارەت بە سەرۆکایەتی وەزیرو ئەندامێتی هەردوو جێگری وەزارەتو سەرۆکی دەزگاکان ئەنجومەنی بەرێوەبردنی بۆ دادەنرێت .

بەگوێرەی یاساکە دەزگای خەتی شەمەندەفەر لە دەزگایەکی سەرەکیو دامەزراوی گشتیی خەتی شەمەندەفەری ناوچەی ناوەراستو خواروو دامەزراویی گشتیی خزمەت گوزاری خەتی شەمەندەفەر پێك دێت .

هەروەها دەزگای گشتیی گواستنەوەی وشکانی لە دەزگایەکی سەرەکیو دامەزراوە گشتیەکانی گواستنەوەی کەلوپەلو گواستنەوەی تایبەتیو گواستنەوەی خەڵك گواستنەوەو هاتوچۆ لە بەغداو خزمەت گوزاری گواستنەوەی وشکانی پێك دێت، بەڵام دەزگای گشتیی گواستنەوەی ئاویی لە دەزگایەکی سەرەکیو دامەزراوە گشتیەکانی گواستنەوەی ئاوییو گواستنەوەی وشکانی ووەکالەتی دەریاییو خزمەت گوزاری گواستنەوەی ئاویی پێك دێت .

وتارێك دەربارەی ئاسۆی بزوتنەوەی ئەدەبو هونەر لەوڵاتدا

سەرلەبەیانی ڕۆژی سێ شەممەی رابوردو مامۆستا شفیق الکمالی ئەندامی مەکتەبی کاروباری پەروەردە لە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرشو سەرنووسەری گۆڤاری (افاق عربیە) وتارێکی بۆ دەورەی چوارەمی خوێندنگای نەتەوەیی یەکێتی ڕۆژنامەنووسانی عەرەب بە ناونیشانی (ئاسۆی بزووتنەوەی ئەدەبیو هونەری لە وڵاتدا) خوێندوەتەوە .. لەوتارەکەیدا وتویەتی: سەرکردایەتی حیزبو شۆرش بەچاکی پشتگیری بزووتنەوەی ڕۆشنبیری کردوەو لەیارمەتیدانی درێغی نەکردووە ، شۆرش زەمینەیەکی لەباری بۆ بزوتنەوەی ئەدەبیو هونەری وەدی هێناوە ، تابتوانن بەشێوەیەك پێشکەون کە لەزادەی ئەو دەستکەوتنە مەزنانەدا بێت کە شۆرش بەدی هێناون .

واچاوەروان دەکرێت ئەم دەورەیەی نەقابەی ڕۆژنامە نووسانی عیراق بەهاوکاری لەگەڵ خوێندنگای نەتەوەیی یەکێتی ڕۆژنامە نووسانی عەرەب پێکی هێناوە ئەمرۆ تەواو بێت .

دەورەکە کەپتر لە ٤٨ ڕۆژنامەنووسی وڵاتە عەرەبیەکان بەشداری تیاکردوە ، گەلێك وتاری دەربارەی دەرهێنانو چاپو رێبازە هاوچەرخەکانی ڕۆژنامە نووسی تیادا خوێندراوەتەوە ، لەگەڵ مێژووی ڕۆژنامەنووسی لەعیراقو فەلەستینو ئەو پێشکەوتنانەی وڵات لەرووی پیشەسازییو کشتوکاڵەوە ئەمرۆ بەدی هێناون .

بەشدارانی دەورەکە بەدیدەنی چوونەتە ناوچەی ئۆتۆنۆمیو لەوێشەوە دیدەنی جێگانەوتەکانی کەرکوکو بەسرەیان کردوە . ئەوەی شایانی باسە ئەم دەورەیە لە ٢١ی مانگی کانونی یەکەمەوە دەستی پێ کردوە .

لیژنەی بەرزی چاودێری کۆمەڵایەتی لە داڕشتنی یاساکەی ئەکۆڵێتەوە

سەر لەبەیانی ڕۆژی سێ شەممەی رابوردو لیژنەی بەرزی چاودێری کۆمەڵایەتی لە وەزارەتی کاروباری کۆمەڵایەتی بۆ لێکۆڵینەوەی یاسا نوێیەکەی وئامادە کردنی بۆ ئەوەی پێشکەش ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش بکرێ کۆبونەوەیەکی کردوە ، کۆبونەوەکە بە سەرۆکایەتی کاك انور عبدالقادر وەزیری کاروباری کۆمەڵایەتی بوە .

لە سەرەتای کۆبونەوەکەدا بەرێز وەزیر ئەوەی دەست نیشان کردوە کە گرنگی یاساکە لەوەدایە کە هەموو پێویستیەکی یەکێکەوتەکانی زامن کردوە .

هەروەها وتویەتی : یاساکە ئەو کچو کوڕانەی بلوق نەبونو یا ئەو قوتابیانەی بێباوکن یا پیرەژنی بێ کەسو کار یا ئەو نەخۆشانەی لەوڵاتدا چارەیان فییە ژیانی زامن کردون .

لە بارەی عیادەی پزیشکی ئیستیشاریەوە لە سلیمانی

پەیامنێری هاوکاری لە سلیمانی نوسیویەتی ئەڵێ :

بۆ وەرگرتنی مەعلوماتی تەواو ، بە پێویستمان زانی چاوێکمان بە سەرۆکی تەندروستی سلیمانی کاك حەسەن ئیسماعیل عەبدولا بکەوێتو لە دانیشتنێکی تایبەتیدا زۆر ڕاستی بۆ ڕون کردینەوەو لەبەر ڕۆشنایی تێبینیو پرسیارەکانی ئێمەداوتی !

- ئەم عیادە ئیستیشاریانە بەرهەمی دەست پێشکەریو دڵسۆزی پزیشکەکانەو هاندەرێکی دەرونیو کیانی خزمەت بالی پێرەنان ئەم هەنگاوە پیرۆزە بنێن ، بەڵام یاسایەك لە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرشەوە دەرچوە ئەم پزیشکانە بە رێتەوە .
- دو عیادەی ئیستیشاریو دو عیادەی میللیو یەك عیادەی دانو چوار دەرمانخانە هەیەو لەوانەیە ژمارەی دەرمانخانەکان زیاد بکرێن ، سیو شەش پزیشك ئیشیان تیا ئەکەن ، خەفارەتیش هەیەو بەنۆرە پزیشکی ئیختصاصی لە هەردو عیادە ئیستیشاریەکان هەمو نەخۆشیەك ئەماشا ئەکەن ، لە عیادەی میللیدا پزیشکی ممارس هەیە .
- تێکرا هەمو پزیشکەکان بەکیانێکی بەرزی هەست کردن بەلێپرسینەوەوە ئیش ئەکەن ، بەپێی یاسایەك مخصصاتی تایبەتیان هەیە .
- جەماوەری گەل، بەتایبەتی چینە هەژارو دەستکورتەکان ئەم دەسکەوتەیان زۆر پێ خۆش بو ، نیشانەی ئەم پێخۆش بونە لەزۆر شێوەدا دەر ئەکەوت ، فەحسی هەرزان ، دەرمان بە نرخی تێچون ، دڵسۆزی پزیشکەکان ، بایەخو رێز هەمولایەکی جوڵان ، جگە لەوەش کە زۆر جار دەرمان بەخۆڕای بەهەژارەکان ئەدرێ .
- خەڵك بەبلیت ئەچنە ژورەوە ، هەندێ پزیشکی جەراحو ئافرەت یاریدەی نەخۆشیان هەیە بۆ ئامادە کردن ، ئەگەر دو نەخۆش بچێتە ژورەوە یەکێکیان بۆ فەحسەو ئەوی تریان بۆ ئامادە کردن .
- دەوام لە ٣٫٥ تا ٦٫٥ هەیە جاروبار لەبەر زۆری عەشامات لە ٣وە ئەکرێتەوە تا ٨ هەیە .
- نرخی فەحس بۆ أخصائی ٢٥٠ فلسەو بۆ ممارس ١٠٠ فلسە .
- وەزارەتی تەندروستی رەنجێکی زۆریدا تا لە ماوەیەکی کورتی سێ ڕۆژیدا توانی لە بچوکترین پێویستیەوە تا گەورەترین شتمان بۆ بنێری کە خۆمان بە تەما نەبوین .. یەکسەر لە گومرکەوە ، یان لە ئالاتی دەقیقەوە بە ئوتومبیلی خۆیان بۆیان ناردین .
- ناتەواویمان تەنیا تەنگوچەڵەمەی جێگایە ، خانو نیە ، هاوین نەخۆش زیاتر ئەبێ چارەمان بۆ داناوە ، جەنابی پارێزگار مامۆستا محمد امین احمدو ڕێکخراوی حزب زۆر یارمەتیمان ئەدەنو پشتمان ئەگرن . ئێمە بەوپەری هەست کردنەوە سوپاسیان ئەکەین ، لەم ڕووەوە پارێزگاری سلیمانی هەست بە لێپرسینەوەیەکی تەواو ئەکاتو بەدەنگمانەوە دێت .
- نەك هەر پزیشکەکان بگرە هەمو موجەخۆرانی تەندروستی بێ حەوانەوە خەریکن ، دایەرەکانیش یارمەتیمان ئەدەن .
- هەر نەخۆشێك پێویستی بە ڕاکشان بێت لە خەستەخانە ئەخەوێنرێ .
- ئەم کارەش پرۆژەیەکی بەنرخو گەورەیەو پارێزگای سلیمانیش یەکەم پارێزگایە بەکۆمەڵ پزیشکەکانی بە پیر ئەم ئەرکەوە بچن وقوڵی ڕاپەڕاندنی لێ هەڵکەن .

بڕوانە ل -١١-

کردنەوەی دەورەیەکی مەشق پێ کردن بۆ ئافرەتانی ئاراستەکاری کۆمەڵایەتی لە هەولێر

ڕۆژی یەك شەممەی رابوردو کاك بشیر ئەتروشی ئەمینداری گشتیی بەڕێوەبەرایەتی کشتوکاڵو چاك کردنی کشتوکاڵی ناوچەی ئۆتۆنومی دەورەیەکی مەشقیی بۆ ئافرەتانی ئاراستەکاری کۆمەڵایەتی (مرشدات الاجتماعیات) لە پارێزگای هەولێر کردۆتەوە . دەورەکە سەرۆکایەتی ناوچەکشتو کاڵیەکانی پارێزگای هەولێر ڕێکی خستوە ٣١ ئافرەت بەشداریان تیادا کردوە ، لە ئاهەنگی کردنەوەدا هەڤاڵ کاظم بطین سکرتیری حیزبی بەعسی شوشیالیستی عەرەب لقی هەولیرو چەند کاربەدەستێك ئامادەبون .

لە سەرەتای ئاهەنگەکەدا بەرێز ئەمینداری گشتیی بەرێوەبەرایەتی کشتوکاڵو چاك کردنی کشتوکاڵ وتارێکی خوێندەوە ، لەوتارەکەیدا ئەوەی دەست نیشان کردوە کە پێویستە بایەخ بە ئاراستەکردنی ئافرەتانی لادێ بدرێت بە شێوەیەکی ئەوتۆ کە لەگەڵ خواستی سەرکردایەتی سیاسی حیزبو شورشدا بۆ پێك هێنانی لادێیەکی شوشیالیستی بگونجێت .

ڕاستکردنەوەی دوو هەڵەی چاپ لە گۆڤاری (بەیان)و (کۆڕی زانیاری کورد) دا

لە وتارەکەی دوکتۆر کەمال مەزهەر ئەحمەددا کە لە ژمارەی دوایی گۆڤاری بەیاندا بڵاو کراوەتەوە ، لە ستوونی یەکەمی لاپەڕە ٩دا نووسراوە (ساڵی ١٩٧٣ لە هەموو هۆڵەندەدا دەوروبەری ١٣٠ کەسی بێ کار هەبوو) .

دکتۆر کەمال خۆی ئاگاداری کردووین کە ئەو ژمارەیە هەڵەی چاپەو ڕاستەکەی ١٣٠ هەزارە .

لە مۆسکۆیشەوە قوتابی دوکتۆرا کاك فاروق عومەر صدیق ئاگاداری کردووین کەوا دوو هەڵە لە وتارەکەیدا ڕووی داوە کە لە گۆڤاری کۆڕی زانیاری کورددا بڵاو کراوەتەوە .. هەڵەی یەکەمیان ئەوەیە لە دێری (٩)ی لاپەڕە ٤٣٤دا نووسراوە « لە ساڵی (٦٥١ - ٢٢٤)ی پێش لەدایك بووندا » .. کەچی ڕاستیەکەی بەم جۆرەیە (٢٢٤-٦٥١)ی پاش زایین . هەڵەی دووهەمیشیان ئەمەیە لە دێری ١٤و ١٥ی لاپەڕە ٤٤٨دا نووسراوە «یاکە» Yake کەچی ڕاستیەکەی Yeke

بەڕێوەبەری گشتی دەزگای هاوینە هەوارو گەشت بۆ ڕۆژنامەی هاوکاری ئەدوێ

- **گەلێك هەنگاوی گەورەو پرۆژەی فراوانمان لە هاوینەهەوارەکانا جێبەجێ کردوە ..**
- **وەرزی داهاتو هاوینە هەوارەکانمان زیاتر لە جاران خۆیان ئەرازێننەوە ..**

مامۆستا طارق عەزیز وەزیری راگەیاندن فەرمانی داوە لیژنەیەك پێك بێنن لەنوێنەرانی دەزگای گشتی هاوینەهەوارو گەشتوگوزار بیان نێرن بۆ ناوچەی زوورو بو سەرنجدانی پێویستی هاوینەهەوارەکان بۆ ئەوەی بەهاریکاری ئەمینداریتی گشتی بەڕێوەبردنی شارەوانی هاوینە هەوارەکانی ناوچەی ئۆتۆنومی پێویستیەکان جێبەجێ بکرێن .

دکتور علی غالب العانی بەڕێوەبەری گشتی دەزگای هاوینە هەوارو گەشتو گوزار وتویە ئەم بڕیارە لە دوای ئەو کونگرەیە بو کە مامۆستا طارق عەزیز لە کۆتایی مانگی رابوردوا بەستی کە بەرێزان مامۆستا محمد جاسم الامین جێگری وەزارەتی راگەیاندنو ئەمینداری گشتی بەڕێوەبردنی شارەوانیو هاوینە هەوارەکانو پارێزگارەکانی سلیمانیو هەولیرو دهۆکو نەینەواو کەرکوکو بەڕێوەبەری گشتی هاوینە هەوارو گەشتو گوزارو چەند لێپرسراوێکی کاروباری هاوینە هەوارو گەشتو گوزار تیا بەشدار بون بۆ لێکۆڵینەوە لە بارەی چوێتی هاوینە هەوارو خانوبەرەو گەشتو گوزاریەکانەوە لە ماوەی وەرزی داهاتودا ..

بەڕێوەبەری ناوبراو وتویە ئەم لیژنەیە گەلێك بایەخ بە چارەسەر کردنی کەموکورتیەکان ئەدات .. وە بەر لە ١٥ی مانگی شوباتی ئیستادا راپورتی خۆی لەم بارەیەوە پیشکەش ئەکات .

لە بارەی کونگرەکەوە وتی : لە بارەی وزەو توانای پێنج پارێزگاکانی ناوچەی زوورەوە دواون و باسی جێبەجێ کردنی ئەرکی پێویستیەکانی هاوینە هەوارەکانو دەزگا خزمەت گوزاریە کۆمەڵایەتیەکانیان کردوە . باسی مەسەلەی روپێو کردنی گەشتو گوزاری ناوچەی زوورو ئەو نەخشەیە کراوە کە لەبەر روناکی ئەم روپێو کردنەدا دائەنرێ ..

مامۆستا طارق عزیز باسی ئەو خانوانەی بۆ پارێزگارەکان کردوە کە لە شەش ناوچەدا ئەکرێنەوە وەکو : سەلاحەدین، شەقلاوە ، حاجی ئومەران ، سەرسەنگ ، سوارەتوکە ، سەرەرەش .. لە ماوەی وەرزی داهاتودا ، وە ئەم خانوبەرانەش جێگای ١٤٠٠ تەختی خەوتنی تیا ئەبێتەوە ، ئەمانە جگە لەو خانوبەرانەی تر کە لە هاوینە هەواری سەلاحەدین بە دەستەوەیەو لە مانگی ئەموزی داهاتودا تەواو ئەبن .هەروەها لەلای هەمو شوێنو ناوچەیەك لە مانەی باس کران هەواری چادرنشینی تایبەتی بۆ هاووڵاتیە گەشتو گوزار کەرەکان ئامادە ئەکرێ .. کە هەمو هۆیەکی حەوانەوەیان تیایە .. جگە لەم شوێنانەش لە چەند شوێنیکی تری پێویستدا هەمان هەواروبارگەو بنە ئەرازێتەوە . وە هیوادارین گازینوو میوانخانەیەك لە ئەحمەد ئاواو میوانخانەیەك لە پێنجوین بکرێتەوەو بەم نزیکانە تەواو بێ . جگە لە چەند دوکانو میوانخانەیەك لە دەربەندیخان .

وەزارەتی راگەیاندن داوای لە وەزارەتی نەخشە کێشان کردوە کە لە جیاتی وەزارەتی ئیش کردنو خانەسازی پرۆژەکانی میوانخانەی زاخۆو سۆلاف لە پارێزگای دهۆك جێبەجێ بکات . وە ٣٠ هەزار دیناری تر بۆ گازینوی ئەحمەد ئاوا تەرخان بکرێ .. هەروەها لیژنەیەك بە سەرۆکایەتی پارێزگاری سلیمانی پێك هاتوە بۆ سەربەرشتی کردنی پرۆژەی میوانخانەو گازینۆ لە پێنجوین .

وا چاوەروان ئەکرێ لە سەرەتای وەرزی گەشتو گوزاری داهاتودا ئەم پرۆژانە تەواو بن .

Institut kurde de Paris

هاوکاری

برۆژەیەکی نوێی گەشت و گوزار لە هاوینە هەوارەکاندا

رۆژی یەك شەممەی ریکەوتی ١ی ئەم مانگە دەزگای هاوینە هەوارو گەشت و گوزار لەگەڵ یەکێك لە دەزگا جیهانیەکاندا ریکەوتنێکی بۆ جێبەجێ کردنی برۆژەیەکی نوێی گەشت و گوزار مۆر کردوە، ئەو برۆژەیە ٤ ملیون و ٤٠٠ هەزار دیناری تێدەچێت برێتیە لە بنیات نانی خانوی حازر ، سەرجەمی ئەوخانوبەرانە جێگای ٤٠٠ قەرەوێلەی تیادا دەبێتەوە ·

خانوبەرەکان لە سەرسەنگ و سوارەتوکەو سەڵاحەدین و سەری رەش و شەقڵاوەو حاجی هۆمەران بنیات دەنرین ·

لەگەڵ هەر دەستەیەک لەو خانوبەرانەدا چەند دوکان و بازاڕو شوێنی جل شوشتن و کافتریاو جێگایەک بۆ بەرێوەبردن دروست دەکرێت · بەگوێرەی ئەو ریکەوتنەی مۆرکراوە ئەبێت برۆژەکە بەهەموو کەلوپەل و کەرەسەی بەرێوە چونێکەوە لەسەرەتای مانگی ئەمموزی داهاتوودا تەواو بێت تا خەڵکی لە ئەمساڵدا کەڵکی لێوەرگرن ·

ریکەوتنەکە لەلایەن عیراقەوە دکتور علی غالب العانی بەرێوەبەری گشتیی دەزگای هاوینە هەوارو گەشت و گوزار مۆری کردوە ، وە لەلایەن ئەو دەزگا جیهانیەشەوە بەرێوەبەری گشتیی یەکەی مۆری کردوە ئەمەش تەفەللایەکە بۆ پێشخستنی هاوینە هەوارەکانی ولات ·

سەرنج و هەڵوێست

– عادل –

دکتور حسن فهمی جمعە وەزیری کشتوکاڵ و چارەسەر کردنی کشتوکاڵ لە ماوەی سەردانەکەی ئەم دواییەیدا کە بوو بۆ هەردو پارێزگاکانی دهۆك و هەولێر لە بارەی روخسارو بەروبومی کێڵگە دەوڵەتیەکانەوە دواوە ·

وەزیری ناوبراو دوای سەردانی ناوچەی (سرشور) کە دێیەکی تۆ کراوەی فەلاحەکانەو کێڵگە دەوڵەتیەکانی الرائدەو سلیمانی وتویە : روپێوی ئەم زەویانەی کە لەم کێڵگانەدا چێنراون ٢٠ هەزار دۆنمە ، وە داوای کردوە کێڵگەیەکی تازەی تری دەوڵەتی کە روپێوی بگاتە ٢٠٠ هەزار دۆنم لە ناوچەی ناوبراودا پێك بهێنرێ ·

ئەم سەردانەی وەزیرو تەماشا کردنی برۆژە کشتوکاڵیەکان و باسکردنی هەمە جۆرەی کۆمەڵە هەرەوەزیە کشتوکاڵیەکان ئەوە ئەگەیەنێ کەتاکو چ رادەیەك سەرکردایەتی سیاسی حزب و شۆرش بایەخ بە کەرتی کشتوکاڵ ئەدەن لەدوای جێبەجێ کردنی یاسای ژمارە (٩٠) کە بە تایبەتی لە بارەی پەیوەندیە کشتوکاڵیەکانی ناوچەکەوەیە ·

دیسانەوە ئەم سەردانە جۆری کارکردن و داخوازی و جێبەجێ کردنی پێویستیەکان بە گورجی نیشان ئەدات لە پێناوی بەرە سەندنی بەرهەم و زۆر بونی داهاتی نەتەوایەتیدا بۆ بەختیاری گەل ·

زۆر کردنی کێڵگە دەوڵەتیەکان و کۆمەڵە هەرەوەز کاریەکان شان بەشانی ئەخشەکانی دەوڵەتن کە کەرتی سوشیالیستی سەرپەرشتی کشتوکاڵیەکان ئەکەن ·

هەروەکو راپورتی سیاسی هەشتەمین کونگرەی قوتری حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب دایناوە کە لە روزگاری داهاتودا هەوڵ بدرێ بۆ کەم کردنەوەی شێوەی بەرهەم هێنانی تاکە کەسی بۆ ئەوەی بەروبوم زۆرتر بێ و ژیانی فەلاحەکان خۆش گوزەران بێ و بەپەلە بەرەو گۆڕینی سوشیالیستی برۆن ··

سێ هەواڵ لە دهۆکەوە

* رۆژی سێ شەممەی ریکەوتی ٣ی ئەم مانگە بەرێوەبەرایەتی شارەوانی پارێزگای دهۆك پرۆژەی کارەبای خانوەکانی ئەسکان و زەوی کۆمەڵی خانوبەرەی هەرەوەزی دایەرەکانی سەر بە پارێزگاکەی دەست پێ کردوە، پرۆژەکە ٤ هەزار دیناری تێ دەچێت و لە ماوەی سێ مانگدا تەواو دەکرێت ·

* مەڵبەندی ئاراستەی بەیتالخانەی سەر بە سەرۆکایەتی ناوچە کشتوکاڵیەکانی پارێزگای دهۆك چەند کۆرێکی ئاراستەیی بۆ جوتیارەکانی مەسیفاو مەتاریی سەر بە قەزای ئامێدی رێك خستوە ، لە کۆرەکاندا ، چەند فلیمێکی سینەما پیشان دراوە ·

* بەرێوەبەرایەتی پەروەردەی پارێزگای دهۆك لە دێهاتەکانی ناحیەی سمیل و نیروئاریکان و بەروازی باڵاو گەلی و سەرسەنگ شەش مەڵبەندی نوێی قەلاچۆ کردنی نەخوێندەواریی کردۆتەوە ·

ئەوەی شایانی باسە ٩٨ مەڵبەندی قەلاچۆ کردنی نەخوێندەواریی لە پارێزگاکەدا هەیە کە ٤٠٠٩ کەسی تیادا دەخوێنێت ·

لەبەر روناکی – پاشماوە

رێرەوی جەماوەری زەحمەتکێش تاکو بە ئاواتەکانیان بگەن ·

حەزتەم :

تێکۆشان بۆ مسۆگەر کردنی پارێزکاری رێبازی شۆرش و رێگا لەبەردەم هەمو پیلان و نەخشەیەکی دژی شۆرشدا ببرێ ·

بەم جۆرە شۆرشی ١٧ی تەموز ئەتوانێ بارێکی پێشکەوتوانەی ئابوری و کۆمەڵایەتی و سیاسی لە ولاتا پێك بێنێ و دەسکەوتی گرنگ لە پێناوی بەرژەوەندی چینە زەحمەتکێشەکانا بێنێتە دی ·

– ئاوات ستار –

خوا کوڕێکی بەخشیوە بە کاك ستار محمد رسول و خێزانەکەی ، ناویان نا «ئاوات» پیرۆزبێ و هیوای تەمەن درێژی بۆ « ئاوات » ئەخوازین و لە سای بەختیاری دایك و باوکیا گەورە بێ ·

پارتی شۆرشگێری کوردستان مەکتەبی سیاسی

کورتەی راپۆرتی سیاسی کۆنگرەی سێیەمی

پارتی شۆڕشگێری کوردستان

پارتی شۆرشگێری کوردستان کونگرەی نویەمینی لە هۆڵی (الرباط) لە بەغدا لە ٢٤ – ٢٧ کانونی یەکەمی ساڵی ١٩٧٥ بەست · بە ئامادەبونی (١٢٠) هەڤاڵ هەڵبژێردراوو بانگ کراو لە ناو ریزەکانی شانەو رێکخراوەکانی پارتی · وەبەم بۆنەیەوە هەڤاڵ حسن العامری ئەندامی قیادەی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست نوێنەری ئەمینداریتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست و سەرۆك کۆمار وتاری قیادەی قوتری خوێندەوە لەیەکەم دانیشتنی کونگرەکە · هۆڵەکە رازا بوبوەوە بە چەند دروشمێکی نیشتمانی و نەتەوایەتی و پارتیمان ، وە ئەم کونگرەیە لەژێر دروشمی (لە پێناوی بەهێزکردنی خەباتی ناوکویی نێوان گەلی کوردو عەرەب)دا بەسترا ·

لەپاش کردنەوەی کونگرەکە یەك دەقیقە هەمو راوەستان بۆ گیانی پاکی شەهیدانی رێی رزگاری ولات و شەهیدانی پارتی شۆرشگێری کوردستان کە لە پێناوی بڵاوکردنەوەی بیروباوەڕی پارتیمان بەدەستی دوژمنان شەهید کران ، پاشان هەڤاڵی سکرتێری کومیتەی ناوەندی پارتی وتاری کومیتەی ناوەندی خوێندەوە ·

وتارەکەی کومیتەی ناوەندی بەدورو درێژی رای پارتیمانی تیا دیاری کراوە دەربارەی مەسەلەی کوردو مافی نەتەوایەتی ،هەروەها دەربارەی ئەو هەمو دەسکەوتە شۆرشگێرانەی کە حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست جێبەجێی کردوە لەسەرەتای شۆرشی ١٧–٣٠ی تەموزی پیرۆزەوە کە لە ساڵی ١٩٦٨ هەڵگیرسا · هەتاکو ئەمرۆ چ لەروی سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتیەوە بێت لە ولاتدا چ لەروی هەڵوێستی شۆرشگێرانەی بەرانبەر بە ئیمپریالیزم و نۆکەرانی لە دەرەوەی ولات وە بە تایبەت هەڵوێستی بەرانبەر بە مەسەلەی گەلی فەلەستین و مافی نەتەوایەتی وە بەربەرەکانی کردنی هەمو ئەو پیلانانەی کە ئیمپریالیست و نۆکەرانی دروستی ئەکەن بۆ ئەوەی بەربەستی شاڵاوی شۆرشگێری لە ناوچەی عەرەبدا بکەن و مافی رەوای گەلی فەلەستین ژێر پێ بکەن و دەوڵەتۆکەکەی زایونیزم بچەسپێنن ·

هەروەها وتارەکەی کومیتەی ناوەندی لە بارەی روداوەکانی ولات هەڵوێستی پارتیمانی بە ئاشکرا دەربڕیوە وە لەم بارەوە ئەڵێت ·

(لەم ماوەیەدا پارتیمان بە رۆژگارێکی گرنگدا تێ ئەپەڕێ لەوماوەو روزگارەشدا وەلەگەڵ کاروانی سەرکەوتن دا شارەزاییەکی فراوانی سیاسی پەیدا کردوخستیە سەرشارەزایی و تاقی کردنەوەکانی پێشووی و توانی ئەرکی نیشتمانی و نەتەوەیی پێشکەوتوخوازانەی بەجێ بێنێت وە بە مەردانە چوە بەگژ پیلانەکانی ئیمپریالیزمدا ئەو پیلانانەی کەدژی عیراق رێك خران بە تایبەتی بەگژاچوونی بزوتنەوەی یاخی بوونی بەکرێ گیراوی چەکدار لە کوردستاندا کە تاقمە ناوبراوەکەی مستەفا بارزانی سەرکردایەتی ئەکرد ، پارتیمان بەسەدان شەهیدی لە ئەندامە تێکۆشەرەکانی و رۆڵە ئازاکانی گەلی کوردی بەخت کرد وە پێشڕەوی شۆرشگێران بە توندی بەروی ئەولایەنانەدا وەستا کە بێ هودە هەوڵی ئەوەیان ئەدا کاری خراپە بکەنە سەر یەکێتی نیشتمانی لەعیراقدا وە نمونەی بەرزی هەردو گەلی کوردو عەرەب بشێوێنن ، ئەمڕۆش کە کونگرەی نۆیەممان ئەبەستین لە رۆژگارێکدایە کە لەو بارو رۆژگارانەی کونگرەکانی پێشومان تیایاندا بەستوە جیاوازە ، ئەم کونگرەیەمان لە بارێکدایە کە ئاشتی و دڵنیایی چەسپاوە وەسەربەستی دیموکراتی بۆ هەمو هێزە نیشتمانی پەروەرە پێشکەوتوخوازەکان لە عیراقی شۆرشدا عیراقی میللی کردن و ئوتونومی و بەرەی نیشتمانی و نەتەوەیی پێشکەوتوخواز بە سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست جێگیر بوە ، لێرەشدا ئەوە ئەڵێین کە ئەم کۆنگرەیەمان یەکەم کۆنگرەی ئاشکرای پارتی پێشڕەوی پێشکەوتوخوازی کوردستانە لە مێژوی عیراقدا لە دوای کۆنگرەی پێنجەم کە لە (٥)ی مایس ساڵی ١٩٦٠دا لە بەغدا بەسترا و جەماوەری زەحمەتکێشان هیوایەکی گەورەی بەم کۆنگرەیە هەیە وە چاوەڕێی ئەنجامی باشی لێ ئەکات ، لە دانانی بەرنامەیەکی شۆرشگێرانەدا بۆ پارتی و پیاچوونەوەی بەرنامەی پێشو گۆڕینی بە جۆرێك کە لەگەڵ پێویستیەکانی پێشکەوتنی ولاتدا لە قۆناغی داهاتودا بگونجێ بەتایبەتی کە شۆرش سەرەتای گواستنەوەو بەرەو سوشیالیستی دائەمەزرێنێ ، هەروەها لە خواست و داواکاریەکانی کونفرانس ئاشتی و بڕیارەکانی کونگرەی هەشتەم کە لە ٣٠ی تشرینی دووەمی ١٩٧٣دا بەسترا بکۆڵێتەوە ·

هەروەها لەوتارەکەدا باسی دەسکەوتەکانی گەلەکەمان کراوە کە لە سایەی شۆرشی ١٧–٣٠ی تەموزدا جێبەجێ کرا وەك چەسپاندنی ئوتونومی ناوچەی کوردستان و دامەزراندنی هەردو ئەنجومەنی (تەشریعی) و (تەنفیزی) وەدانانی یاسای ژمارە (٩٠)ی ریکخستنی ملکیەتی کشتوکاڵ لەناوچەی ئوتونومیدا وە لەناو بردنی تەواوی جوڵانەوەی یاخی بونی چەکدارانەی بەکرێ گیراو و گەڕانەوەی ئاشتی بۆ ولات و بەشداربونی پارتی شۆرشگێری کوردستان لەبەرەی نیشتمانی و نەتەوەیی پێشکەوتوخوازدا کە بۆ یەکەم جارە لە مێژوی پارتیە کوردیەکانی ولاتدا ، جگە لەمانەش جێگیر کردنی گەلێ دەسکەوتی شۆرشگێرانەی تر بۆ جەماوەری گەلەکەمان بەجێ هێنراوە وەك : چاك کردنی باری ژیان کە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش لە ٧ی شوباتی ١٩٧٥ بەدی هێنا هەروەها یاسای گۆڕینی دوانزە هەمی یاسای (ملاکی موچە خورەکان) کە دەسکەوتێکی گرنگ بو بۆ موچەخۆرەکان ، سەرەرای بە خۆرایی کردنی خوێندن لە هەمو قوناغەکانی خوێندن وەدامەزراندنی هەزاران موچەخۆرو کرێکار لەوانەی بۆ سەرنیش و کاریان بەپێی فەرمانەکانی مادەی ١٣ لە یاسای خزمەتگوزاری مەدەنی ، جگە لە گەڕانەوەی هەمو ئەو موچە خۆرو کرێکارانەی کە گەڕاونەتەوە بۆ ریزی نیشتمانی لە دوای روخاندنی تاقمە چەپەڵەکەی مەلا بارزانی، جگە لە گەلێك یاسای تری پێشکەوتوخواز کە دەرچوو دەربارەی راکێشانی شارەزایانی عیراقی و عەرەب بۆ ئیش کردن لە عیراقدا هەروەها رێگا پێدانی گەڕانەوەی جولەکە عیراقیەکان بۆ نیشتمان و جیاوازی کردن لە نێوان سایۆنیزمدا وەك جوڵانەوەیەکی رەگەزپەرستی و لە نێوان جولەکەدا وەك ئاینێکی ئاسمانی وەکو هەمو ئاینەکانی تر بۆ ئەوەی هەمو رێگایەك لە سایۆنیزمی جیهانی ببڕێت کە هەمیشە ویستویەتی جولەکەکان بە ناوی ئاینەوە بکاتە بیانو ، بۆیە پێویستە پشتگیری بڕیاری کۆمەڵی نەتەوەیەکگرتوەکان بکرێ کە زایۆنیزم بە جوڵانەوەیەکی رەگەزپەرستی ئەداتە قەڵەم ، جگە لەم هەمو دەسکەوتانە ، چەند رۆژێك لەمەوبەریش بڕیاری ئەنجومەن دەرچو بۆ یەکسانی ئافرەت و پیاو لە هەرانی ژیاندا وە بایەخ دان بەدەوری ئافرەت لە بنیات نانی کۆمەڵدا ، هەروەها دەرچونی یاسای ژمارە (٢٠٠)ی ساڵی ١٩٧٥ دەربارەی میللی کردنی پاشماوەی بەشەکانی کومپانیا مونوپولەکان لە کومپانیای نەوتی بەسرە بۆ بە هۆی ئەوەی کە عیراق توانی سەربەخۆیی ئابوری جێگیر بکات بە تەواوی ·

وتارەکەی کومیتەی ناوەندی بە دوورو درێژی باسی زروفی تازەی ئێستای کوردستانی کردوە پاش چەسپاندنی ئوتونومی بۆ کوردستان ، وە لەم روەوە پارتیمان بە توندی پشتگیری هەمو ئەو دەسکەوتە پێشکەوتوخوازانە ئەکات کە بۆ گەلی کوردمان بەدی هێنراوە وەبەربەرەکانی هەمو پیلان گێڕەکان ئەکات بە (کۆن و تازەوە) کە بەئەمای جێبەجێ کردنی نیازی گڵاوی ئیمپریالیزم و سایۆنیزمن · هەروەها پارتی لە وتارەکەی تاکید ئەکات کە (بەکرێ گیراوانی نوێ) ناتوانن بە هیچ جۆرێك ئاژاوە بخەنە نێوان گەلی کوردو عەرەب لە عیراقدا وە جارێکی تر رێگا نادەین کەلەکەمان بە هەڵەدا ببەن بۆ خزمەتی پیلانەکانی ئیمپریالیزم و نۆکەرانی · وەلەم بارەشەوە لەوتارەکەدا ئیشارەت بەبەیانی قیادەی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستی سوریا ئەدات ، هەروەها پارتی زیاتر تاکید ئەکات کە پاراستنی ئوتونومی ئەکەوێتە سەرشانی هەمو هێزە نیشتمانیەکان و پێشکەوتوخوازەکان لە عیراق وەلەم روەوە ئیشارەت ئەدات بە بەیاننامەکەی سەرۆك کۆماری تێکۆشەر (احمد حسن البکر) کە دەربارەی بڵاوکردنەوەی یاسای ئۆتۆنۆمیدا ئەڵێت : (جێبەجێ کردنی ئۆتۆنۆمی لەوناوچەیەدا کە زۆربەی زۆری کوردنشینن و لەسەر بنەڕەتی دیموکراتی رێگای جێگیر کردنی هەمو مافێکی نەتەوەیی رەوای گەلی کوردمان لە چوار چێوەی یەك نیشتمانداو لەسای پەیوەندیەکانی برایەتی و یەکسانی و لێپرسینەوەی ناوکۆیی نێوان رۆڵەکانی و یەکێتی نیشتمانی پتەو ئەکاو ئەو دەسکەوتانە ئەپارێزێ کە شۆرش بۆ جەماوەری بەدی هێناوە ، هەروەها بەربەستی هەمو مەبەستێکی ناڕەوای ئیمپریالیزم و هێزە کۆنەپەرستەکان ئەکا · دیسان بەشداربونی رۆڵەکانی گەلی کوردمان لە دەزگا نیشتمانیەکاندا بۆ تەواوی و جێگیر کردنی مافی روشنبیری کەمەبراکان بەپێی ئەو یاسایانەی شۆرشی ١٧ی تەموز لەسای بیروباوەڕی رێرەوی دیموکراتیدا داینا وە لە چوار چێوەی کاروباری نیشتمانی ناوکۆییدا کەبەرەی نیشتمانی ئەبێ ئەو ئاتەواویانە ئەهێڵی کە گەلی کوردمان و کەمەبراکاندا لەسەردەمە دکتاتوری و کۆنەپەرستیەکاندا و لەئەنجامی سیاسەتی شوفینی و زۆرداراتیەیاندا بەسەریان هاتوە) ·

هەروەها وتارەکەی کومیتەی ناوەندی تیا دیاری کراوە کە شۆرشی تەموز بەردەوامە لە هەوڵدان بۆ پەرەپێدان بە ناوچەکە لە هەمو رویەکی کشتوکاڵی و پیشەسازی و روشنبیری و تەندروستی و گەشت و سەیران ، وەلەم روەوە پارتیمان زیاتر گرنگی بە یاسای ژمارە (٩٠) کە دەربارەی رێکخستنی ملکایەتی کشتوکاڵ بۆ ناوچەی ئوتونومی کە ئەبێتە هۆی لەناوبردنی ئەو تەنگ و چەڵەمەو کەموکوڕیانەی کە توشی زەحمەتکێشان و جوتیارانی کوردستان هاتوە ، بە هۆی زروفی ناوچەی کوردی و سروشتی شاخاوی زەوی و زارەکەو کەمی شوێنی کشتوکاڵ کە یاسای چارەسەر کردنی کشتوکاڵ لەپاش شۆرشی ١٤ی تەموزی ساڵی ١٩٥٨ دەرچو وە ئەو کەموکوڕیانەو گیروگرفتانەی تێیدا چارەسەر نەکردبو · جگە لەوەش ئەم یاسایەی تازە بە تەواوی (علاقاتی) ئاغایەتی و چەوساندنەوە لەناو ئەبات ، وە جێبەجێ کردنی ئەبێتە هۆی هەڵکێشانی دراوەکەو ریشەی پەیوەندیەکانی دەرەبەگایەتی ، وە جوتیاری کوردستان زەوی وزاری پێویستی خۆی دەست ئەکەوێت وەژیانێکی باش و دورلەچەوساوە ژامەن ئەبێت وە ئەم دەسکەوتە گرنگە پارتیمان هەمیشە لەبەرنامەی خەباتی هەوڵی بۆ جێبەجێ کردنی داوە ·

هەروەها پارتیمان لەو تارەکەی باسی بەرەی نیشتمانی و نەتەوەیی پیشکەوتن خواز ئەکات وە بەیەکێك لەبەرهەمە گرنگەکانی میللەتەکەمانی دائەنێ کە جێبەجێ کرا لەسای شۆرشی ١٧–٣٠ تەموز، وەلەم روەوە دووپاتی ئەکاتەوە کەبەرەکە زیاتر بەهێز تربو بە بەشداربونی پارتی شۆرشگێری کوردستان ، هەرچەندە ئیمپریالیزم و نۆکەرانی هەوڵێکی بێ پایانیان ئەدا بۆ کز کردنی دەوری بەرە بەڵکو بۆ تێکدانی ، بەلام هەمو هێزە نیشتمانیەکان بە سەرۆکایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست توانیان هەمو ئەونیازە گڵاوانە لەناو بەرن و بەتوندی بەرانبەری راوەستێن بۆ ئەوەی (بەرە) دەوری خۆی بنوێنێ لە بنیاتی دانانی کۆمەڵگایەکی سوشیالیست بۆ گەلەکەمان بە کوردو عەرەب و کەمە نەتەوایەتیەکانی تر ·

جگە لەوەش وتارەکەی کومیتەی ناوەندی رای پارتیمانی بەدورو درێژی دەرخستوە دەربارەی هەمو روداوەکانی جیهان ، وە بە تایبەتی روداوەکانی ناوچەی رۆژهەڵاتی ناوەراست و ناوچەی عەرەبی ·

لەروی مەسەلەی فەلەستین پارتیمان دەری خستوە هەمیشە کە سەندنەوەی مافی رەوای گەلی فەلەستین و رزگاری کردنی خاکی عەرەبی لەژێر چنگی سایونیزمەکان پێویستە بە هیچ جۆرێك مساوەمە نەکرێ لەگەڵ ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستان ، وەچاکترین رێگا بۆ گەیشتن بەم مەبەستە بەولەی تفەنگە چونکو داگیرکەر ئەبێ بەم جۆرە دەربکرێ ·· هەروەها پشتیوانی خەباتی گەلی فەلەستین بکرێ بەهەمو جۆرێك ، وەلەم روەوە پارتیمان بە توندی راوەستێ بەرانبەر بە هەمو ئەو پیلان و نیازانەی کە ئیمپریالیزم و زایونیزم بەئەمایەن جێبەجێ بکەن لە رێگای کۆنەپەرستانی عەرەبەوە بۆ چەسپاندنی دەوڵەتۆکەکەی زایونیزم و پارێزکاری ئەماعکاری ئیمپریالیزمەکان ، هەروەها پارتیمان بە توندی راوەستێ بەرانبەر بەوهەوڵ و تەقەلایەی کە ئیمپریالیزم و تایفەگەریەکان ئەیدەن بۆ کردنی ولاتی لوبنان بەدوبەشەوە لەسەر بناغەی تایفەگەری وە لەم رێگایەشەوە بۆ ئەوەی لەبزوتنەوەی رزگاری گەلی فەلەستین و لوبنان بدەن ·

هەروەها پارتیمان هەڵوێستی خۆی دەربڕی بەرانبەر بە بزوتنەوەی گەلان بۆ بەدەست هێنانی مافی رەوای و رزگاری ، وە لەم روەوە پشتیوانی بزوتنەوەی گەلانی عەرەب و قبرص و شیلی و ئەفریقیاو ئاسیاو گەلانی ئەمەریکای لاتین بۆ دەرکردنی ئیمپریالیزم ونوکەرانی و رزگاری ولاتەکانیان ، هەروەها پیرۆزبایی ئەکات لەو گەلانەی کە توانیان بە خەباتی سەختی قارەمانانەیان ئیمپریالیزم وداگیرکەران بروخێنن و ولاتەکانیان رزگار بکەن وە ئازادی و سەربەخۆیی جێگیر بکەن ، وەك گەلی ڤیتنام و کەمبودیاو لاوس و گەلانی تر ·

هەروەها پارتیمان رای خۆی دەربڕیوە لە وتارەکەی بەرانبەر بەبزوتنەوەی ولاتە بێلایەنەکان و ئاسایش لەئەوروپاو رێکخراوی (ئوپێك) وەپیشانی داوە کەبزوتنەوەی ولاتە بێ لایەنەکان توانیویەتی دەوری باڵای خۆی بنوێنێ لەکۆمەڵگای دەوڵی و ئەتوانێ زیاتر دەوری خۆی ببینێ ئەگەر ریزەکانی پاك بکاتەوە لەو دەوڵەتانەی کە ئاتیستا بە هەر شێوەیەك پەیوەندیان یا لەژێر چاودێری دەوڵەتە ئیمپریالیزمەکان و کۆنەپەرستەکانن وە لەبارەی ئاسایش لەئەوروپا پارتیمان کونگرەی (هلسنکی) وبڕیارەکانی بەرهەمێکی زۆرباش بو بۆ لەناو بردنی بەلکەکانی مەترسی هەڵگیرسانەوەی شەڕ لە ئەوروپا· وەلەبارەی رێکخراوی (ئوپێك) لەوتارەکەی کومیتەی ناوەندی پارتیمان رای خۆی دەربڕیوەو ئەڵێت (ئوپێك) رێکخراوێکی بە کاروسەرەکی بە بۆبەدی هێنانی ئامانج و ئاواتەکانی ولاتانی ئەندام ، بۆ گەیشتن بە ئامانجی باشیوا کە سودو قازانجی گەلانی ئەو ولاتانە وەگەلانی ولاتە تازەپێ گەیشتوەکان · وەبڕیارەکانی کونگرەی بەرزی ولاتانی خاوەن نەوت (ئوپێك) لە مانگی مارتی ئەمساڵدا بەربەچ دانەوەیەکی توندو شۆرشگێرانەی ئەو هەوڵدانە بو کە ئەمەریکا هەولی بۆ ئەدا بۆ ئەوەی وای لەرای گشتی جیهانی بگەیەنێ کە گیروگرفتی ئابوری ئاڵۆزو ناسەقامگیری سیستەمی خەرجی لە جیهاندا لە ئەستۆی ولاتانی خاوەن نەوتە وەك ئەوەی لەبیر چووبێ کە ولاتە پیشەسازیە سەرمایەدارەکان خۆشی و پێشکەوتنی خۆیان لەسەر حیسابی هەژاری ولاتانی جیهانی سێیەم بنیات ناوە · جا بۆ هەمو جیهان رون بوەوە کە نەوت هەرزان ترین سەرچاوەی وزە (الطاقە)یە · هەروەها وتارەکە پیشانی داوە کە لەولاتەکەماندا (عیراق) تاقی کردنەوەی پێشڕەوانە کە میللی کردنی نەوت و راماڵ کردنی دەسەڵاتی کومپانیا مونوبولیەکان وەبەکار هێنانی داهاتی ئەوتە لە پێناوی گەشەکردنی ئەتەوایەتی و خزمەتی جەماوەردا وە بەرەو دروست کردنی کۆمەڵێکی پێشکەوتو ویارمەتی دانی بزوتنەوەی رزگاری خوازەکانی دنیا ، ئەمە رێگایەکی راست بو بۆ بەکار هێنانی ئەم سامانە لە پێناو خزمەتی گەلدا وکردنی بە چەك لەتێکۆشاندا بەروی ئیمپریالیزمدا ، وەبۆ ئەم مەبەستە رێکخراوی (ئوپێك) پێویستە رێگا نەدەن بە ئیمپریالیزم کە لەبەریان بخاتە ناوەوە وە ورباو چاو کراوەبن·

هەروەها وتارەکەی کومیتە دەربارەی ئایدیۆلۆجی پارتیمان تێدا دیاری کراوە وەلەم روەوە ئەڵێت : بزوتنەوەی رزگاریخوازی کورد بزوتنەوەیەکی مێژویی مەوزوعیەو وەك پێویستی پێشکەوتنی کۆمەڵی کورد هاتەکایەوە ، بێ گومان کردن بزوتنەوەیەکی رزگاریخوازە چونکە بزوتنەوەیەکی شۆرشگێرانەیە، هەرچەندە ناوبەناو توشی شێواندن بووە، ئەویش بەهۆی خۆسەپاندنی کەسانی دەرەبەگ و کۆنەپەرستەوە بەسەر

بڕوانە ل –٨–

Institut Kurde de Paris

یەکیەتی قوتابیانی کوردستان ئامادەی ئەکات

دەوری ڕۆشنبیری یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق

رۆشنبیری بابەتی کۆمەلایەتی و ئابوری‌و سیاسیشی لێ جیا ناکرێتەوە چونکە روشنبیری سەر ئەنجامی بەناو یەکا چون‌و لێکدانەوەیە کە کار لەمرۆڤ دەکات .. روشنبیریش ئەگەر پێشان لە هەمو شتێك مرۆڤێکی چەوساوەو لە دەدواو کەمیشی دەبێکا ئەمرۆ پێناوی بەرژەوەندی میللەتە بۆ لە سەردەمی شۆڕشی ١٧ی بنیات نانی کۆمەلگایەکی نوێ، تەموزدا وا نیە، بەلکو بۆ هەمو کە دەلێین روشنبیری دەبێ بۆ خەلك بێت مەبەستمان هەو ئەوە نیە بە زمانێکی رەوان‌و سادە بنووسرێ، بەلکو دەبێ ناوەڕۆکە کەی ئەوە بێت کە رووبەکی ژیان سودی لێ وەر بگیرێت، رۆشنبیریش بۆ شۆڕش دەورێکی سەرەکی

فریاد بلال

ئەگێرێ، چەکی هۆشیاری بلاو کردنەوە بەناو خەلکدا تا جەماهیرو شۆڕش لێك نزیك بکاتەوە، بەرنامەی کاری نیشتمانی بەنجە بۆ ئەم لایەنە درێژ ئەکات‌و ئەلێ (روشنبیرو هونەرو راهێنانی پێشکەوتو ترین بەروبومی شارستانیەتی مرۆڤایەتی‌یە لەروی هێزو کارکردنیەوە)، کەچی هەر قۆناغی ژیانی مرۆڤیش جۆرە روشنبیری‌یەکی سەردەمی خۆی هەبوە کە بۆ سەردەمی‌دەورێکی لە باری گێراوە بەلام لەگەل پێشکەوتن‌و هاتنە پێشەوەی بیرو باوەڕی پیشکەوتوخوازی‌و داهێنانە پیشەسازیەکانی ئەمڕۆ دەوری رۆشنبیریش گۆڕا .. ئەگەر هەر سەردەمەو ئاکارێکی روشنبیری خۆی هەبێت بەلام ئەدەبی ئەمر ئەوەیە بە شێوەیەکی راست‌و رەوا لایەنە ئیجابیەکانی سەردەم دەست نیشان بکات بێ ئەوەی خۆی بکاتە پارسەنگی هەموو لایەنەکانی سەردەمی کە بێ گومان لایەنی خراپ‌و چاکی هەیە، چونکە ئەو روشنبیری‌یەی تەنیا پیا هەلدان‌و بە پیرۆز گرتنی رۆژگارێك باس دەکات لەگەل ئاوا بوونی ئەو رۆژە ئەو بەشی ئامێنێ، بەلام ئەگەر وەك مرۆڤێکی نیشتمان پەروەر باسی بکات‌و دەوری دیاری بکات خۆی دەگرێ ئەوەشمان بۆ ئەوە وت تا رۆشنبیری خۆی لە ژانی میللەت‌و واقیعی کۆمەل نزیکتر بکاتەوەو لە ئازاری ئەوانەوە بەرهەم هەل هێنجێ کە دیارە جەماهیریش سوتەمەنی شۆڕش‌و بنکەی تەقینەوەی هەمو گۆڕان‌و گواستنەوەیەکە، حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب بۆ ئەوەی رۆشنبیری دەوری خۆی ببینێ لە هەمو پارێز گاکان خانوی روشنبیری کردۆتەوە کە ئەم شوێنانەش دەور دەگێرن‌و شان بەشانی دەزگا روشنبیریەکانی ترخەلك هوشیار دەکەنەوە، ئاسان کردنی پێویستی‌یەکان‌و دەست پێشخەری کردن بۆ بەرپاکردنی شۆڕشێکی رۆشنبیری کارێکە شۆڕش لە مێژە هەولی بۆ دەدات، چونکە تێ گەیاندنی خەلك لە هەر لایەنێکی ژیان لەوە پێویست ترە پاسا دابنرێت، ئەم تێ گەیاندنەش لە رێی کۆڕو ئیستگەو تەلەفزیون‌و رۆژنامەوە دەبێ میللەتیش تێکرا دەنگی خۆی هەیە بۆ هەلبژاردنی ئەو

بروانە ل -١٠-

سیروان ئامادەی کردوە

وەڵامی چوار پرسیار و چەند رازێك

ئەمە ماوەی چەند مانگێکە لاپەڕەی (خەباتی قوتابیانی کوردستان) لە رۆژنامەی (هاوکاری) خۆشەویستەوە بلاو ئەکرێتەوەو بە پێی توانا کردنەوەی ئەم لاپەڕەیە ماوەی بە زۆر لە قوتابیان داوە رازو نیازی خۆیانی لەسەر بلێن .. جا بۆ ئەوەی کاروباری بەڕێوەبردن‌و ئامادە کردنی بلاو کراوەکانی ئەم لاپەڕە بزانین‌وامان بە باش زانی لەگەل کاك (خالید جوتیار) بە پێی بەرپرسیارێتی‌و باری لێکدانەوەی خۆی ئەم گفتوگۆیە بکەین :

● دەربارەی دەوری ئەم لاپەڕەیەو گرنگی پەیدا بوونی شتێکمان بۆ باس بکەن !؟

— هەمو پارت‌و رێکخراوو یەکێتیەك مادام لە پێناوی چاکەو بەرژەوەندی خەلکدایەو دەیانەوێ دەنگی راستی رێکخستنیان بگەیەنە خەلك‌و ئایدیۆلوژیەکەیان بۆ رون بکەنەوە دەبێ بە رێکەیەکی راگەیاندنەوە خۆیان بگەیەننە جەماهیر. روژنامەو بلاو کراوەی ناوخۆ لە لایەك‌و ئیستگەش باشترین هۆی ئەم راگەیاندنەن کە رۆلێکی گەورە لەپێ گەیاندن‌و هوشیار کردنەوەی جەماهیردا دەگێرێ. بە نیسبەت لاپەڕەی قوتابیان کە مەکتەبی سکرتاریەتی یەکێتی لە رۆژنامەی (هاوکاری) دا سەرپەرشتی دەکات تاکە دەنگی قوتابیانەو بە تەواویش هەمو پێداویستی‌و دەست پێشخەری‌یەکی بۆ سەرکەوتنی نیشان کردوە . دەوری ئەم لاپەڕەیەش تەنیا لەوەدا نیە کە دەتوانێ هەفتە بە هەفتە بەرێکی بەرهەم بلاو بکاتەوە بەلام دەبێ بزانین ئەو بەرهەمانە چین‌و هی کێن ؟ بەلکو بەلای ئێمەوە دەورە کە لەوەدایە کە یەکێتی بە درێژایی تەمەنی لە رۆژنامەیەکی هەفتانە لاپەڕەی نەبوە ، جگە لە چەند کورتە وتارێك کە هەندێك نوسەر دەیان نوسی .. بەلای ئێمەوە قوتابیان باشترین نمونەن بۆ دەست نیشان کردنی راستی‌و دروستی هەر بەرهەمێك چونکە ئێمە بۆ ئەوان دەنوسین‌و هەر بەرهەمی ئەوانیش بلاو دەکەینەوە زۆر جاریش کە گفتوگۆو نووێژمان لەگەل قوتابیان کردوە ئەو پرسیارەمان لێ کردون ئەوانیش بە زۆری بەسەرکەوتویان دانا‌وە .

● کەلێك قوتابی گلەیی دەکەن و دەلێن بەرهەممان بۆ بلاو ناکەنەوە ئێوە دەلێن چی ؟

— دوای ئەوەی ئەم گۆشەی قوتابیانە بوو بە لاپەڕەیەکی تەواو باس‌و بەرهەمێکی زۆرمان لە قوتابیانەوە بۆ هات ، تا وای لێ هات بتوانین ئەگەر گۆڤارێکیش بلاو بکەینەوە ماتل ئەبین .. لە روی جم‌و جول‌و بەشداری قوتابیان بەلام ئەو بەرهەمانە چی بوون ؟ ئەمە بەلای ئێمەوە زۆر گرنگە .. نوسینێك کە بلاو نابێتەوە هۆی هەیە‌و هۆیەکانیش ئەوەندە راستن خاوەنەکەشی ناتوانێ لاری لێ بکات . ئێمە هەر وتومانەو قوتابیان دلنیا دەکەینەوە ئێمە دەنگی خۆیانە بەلام کە بەرهەمێك بلاو دەکرێتەوە تەنیا گرنگی ئەو بەرهەمە رەچاو دەکرێ بێ گوێدانە ناوو کەسەکە، ئەو بەرهەممانەی تا ئیستا بە دەستمان دەکەوێت زوربەیان باس‌و بابەتی وان کە بە هیچ جۆرێك لەگەل رێبازی لاپەڕەکە ناگونجێت چونکە یان لە بارەی مێژووی کە ئەو باسەش بە رونی لە مێژوو دەکۆلێتەوەو پەیوەندی بە باسی مێژوویی بزوتنەوەی قوتابیان نیە، یان ئەوەتا نوسینی وا دەنێرن کە بە بێ سەرچاوە نانوسرێت‌و کەچی بەنجە بۆ سەرچاوەکەی درێژ ناکەن ، شیعرەکانیش تا ئیستا زۆر بەرهەمی شیعریمان بۆ هاتوە بەلام مەتەوای شیعرەکان ئەوە نەبوە بە کەلکی بلاو کردنەوە بێت ، شیعر گۆڕین‌و دەسکاری کردنی بە رەوا نازانرێ ئەوە بەنیسبەت ئێمەوە بەلام‌دەستەی نوسەرانی

رۆژنامەی (هاوکاری) خۆشیان مافی بیرورا دەربڕینیان هەیە بەلام لە سنوری بەرژەوەندی سودو سەرکەوتویی لاپەڕەکە ئێمە دەمانەوێ ئەو لاپەڕەیە وتارو باسی وا بلاو بکاتەوە کە نەك هەر بە نیسبەت خۆمان بکرە خەلکی تریش بەسەرکەوتویی باسی بکەن چونکە قوتابیان کەسانی وایان هەیە دەتوانێ بەرهەمی بە سودو لێکۆلینەوەی زانستیانە بنێرێ .. کەوای لێ‌هات باقەت چاومان لەوە نەبێ تەنیا نوسینمان بلاو بێتەوەو ناومان بکەوێتە سەر روی رۆژنامە بەلکو دەبێ بزانین چی دەنوسین چ بەرهەمێك هەلبژێرین تا خزمەتی قوتابیان بکات .

● بۆ داخوازی‌و گیروگرفتی قوتابیان کەم بلاو دەکەنەوە ؟

— مەسەلەی کەم بلاو کردنەوەی گیروگرفت‌و داخوازی قوتابیان بە دەست ئێمە نیە ، دیارە لە خۆمانەوە ناتوانین گیروگرفتی قوتابیەك بلاو بکەینەوە ئەگەر خاوەنەکەی داوای نەکردبێ، زۆر گیروگرفت‌و پرسیاریشمان بۆ دێت پێویست بەوە دەکات بە نامەی تایبەتی وەلامیان بدەینەوە، یان ئەوەتا مەکتەبی سکرتاریەت لێ ئاگادار دەکاتەوە تا لە بنچی مەسەلەی گیروگرفتێك بکۆلێتەوە خو جاری یەکەمیشمان نیە کە دەلێین هەر داخوازیەکمان پێ بکات دەیخەینە روو بەلکو زۆر جاری تریش باسمان کردوە ، لێرەو بەدواوەش هەر داخوازی‌یەك بکات یەکسەر روبەروی لێ‌پرسراوانی دەکەین‌و وەلامەکەی بۆ دەنوسین ..

بروانە ل -١٠-

لە ناو دارستانەکانی مۆزەمبیق دا

نەریمان

دوای ئەوەی گەلی مۆزەمبیق وەك هەر گەلێکی بەشخوراوو چەوساوە مافی خۆی وەرگرت‌و لە هەمو رویەکەوە بەرەو پێشەوە چوو ، جولانەوەیەکی گەشە پێدانی گشتی ئاکارو ناوەڕۆکی گەلێ لایەنی گرتەوە خوێندن‌و خوێندەواریش کە چرای پێشکەوتن‌و پلەی سەرکەوتنی هەر میللەتێك دیاری دەکات بایی خۆی برەوی پێ دراوە لەم بارەیەوە سەرۆك کۆماری مۆزەمبیق ئەلێ :

(دەبێ هەمو خەلکی‌مۆزەمبیق‌فێری خوێندن بکرێ‌و قوتابخانەش لەهەمو ناوچەکاندا بکرێتەوە ، خوێندنیش مافی گەورەو بچوکە) . دەزگا پەروەردەییەکان بەگشتی برەوێکی زۆریان بەباری‌خوێندن‌داوە تا قوتابخانەو بنکەی قەلاچۆ کردنی نەخوێندەواری‌یان لەناو دارستانە چرەکانیش کردۆتەوە وەك دارستانی (تیت) کە لە کاتی خوشی‌دا بەرەی شەڕکەری سێ‌هەمیش‌دژی کولونیالیزمی پورتوگال لە سالی ١٩٦٨ لەوێوە بەرپابوو .

بەڕێوەبەری قوتابخانەی‌دارستان ناوی (نوگستێو دانگیر)ە‌و تەمەنی ٢١ سالەدەبێت کە سەبارەت بەباری تێ‌گەیاندن‌و خوێندنی خەلکەکە‌دەلێ : (لەم قوتابخانەیەکەورەو بچوك فێری خوێندن دەکرێن ، بەزۆوریش هەول دەدەین نەخوێندەواری‌لەناو گەورەکاندا نەهێلین‌و مندالانیش بۆ داهاتو پەروەردە بکەین) .. مەسەلەی‌فێر کردن ئەگەرچی هەندێك سنورو چەند خالێکی سەرکەوتنی بۆ دادەنێن بەلام لەشوێنێکی‌ئەوهاو بۆپێویستی‌وهەست کردنی رۆلەکانی ئەتەوە زۆرجار لە یاساو سنورکێشان‌دەچێتە دەر ، ئەم قوتابخانانەی ئەوێ ئەگەرچی لە قوڕو کادروست کراون و بێ کارەبایەو پێویستی‌یە سەرەکیەکانی تێدانیە ، بەلام مۆلگەی پەروەردە کردنی مرۆڤی لێ هاتووشۆڕشگێرە ، کە دەزانێ چۆن رێگا لە ئیمپریالیزم بگرێ‌و نیشتمانیش بە چێ پێش ئەکەوێت ..

دیسانەوە بەڕێوەبەری‌قوتابخانە دەلێ : (ئێمە بە هەمو رێگەیەك هەول دەدەین تا نەوەیەکی شۆڕشگێرو تێگەیشتوو پێ بگەیەنین) کاتی‌خوێندنیش لە نیوەڕۆیان تەواو دەبێت ئەبوتی یان کەمی مامۆستاش دیسان هۆیەکی ترە بۆ بەدوا خستنی کاروانی بەرەوپێشەوە چونی گەلی موزەمبیق سەرەرای ئەو دواکەوتویی‌و ئالۆزی‌یەش پورتوگالیەکان وایان داناوە گوایە مێژوی‌موزەمبیقیەکان لەگەل هاتنی ئەوانەوە دەست پێ ئەکات بەواتا بەشێکن لەوان ، کە ئەمەش پروپاگاندەیەکی چەوسێنەرو ئیمپریالیزمەکانە دژی هێزی رزگاری خوازی گەلان ، بەلام بۆ بەرپەرچ دانەوەی ئەم بیروڕایانە‌شۆڕشگێران بەهەمو توانایەك‌و قوتابخانەو دەزگا پەروەردەییەکانیش راستی مەسەلەی رزگاری یان بۆ خەلك رون کردۆتەوە ، بە مە (فرلیمو) سەلماندی کە تەنیا هێزێکی کۆمەلایەتی پێشکەوتوخوازیشە و دەتوانێ گۆڕان‌و گواستنەوەلەم قۆناغە وەدی بهێنێ .

قوتابخانەیەکی وەك ئەم قوتابخانەیەی ناو دارستانەکە بێ بەش لە پێویستی‌یەسەرەکی‌یەکان‌و حەواندنەوەی مندالە شەهیدەکان ئەگەرچی کەموکورتیشی هەبە بەلام تێکرا لەگەل کاروانی رزگاریخوازی گەلی موزمبیق بەرێوەیەو نەوەی شۆڕشگێری چاونەترس پێ دەگەیەنێ .

لە ڕاپۆرتی سیاسی دا

سەربەخۆیی ئابوری یەکێکە لە ئامانجە مەرکەزی‌یە رزگاری خوازەکانی شۆڕش‌و لە گرنگی‌دا هاوشانی سەربەخۆیی سیاسی‌یەو تەواو کەرێتی‌و بێ‌سەربەخۆیی راستەقینەی ئابوری بایەخدارترین بنکەو ناوەڕۆکی سەربەخۆیی سیاسی ون ئەبێت‌و هەمیشەش لەمەترسی‌دا ئەبێت . لە بزوتنەوەی شۆڕشی عەرەب‌و لە بزوتنەوەی شۆڕشگێڕیتی جیهانی سێ‌یەم دا کە حیزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب سەر بە هەردوکیانەو نوێنەری بەرەیەکی پێشرەوێتی‌یە تیایان دا ، ئامانجی سەربەخۆیی ئابوریانە گرنگی یەکی دو ئەوەندەی وەرگرتوە ، پاش روخاندنی ئیمپراتوریەتە کولونیالیزمەکانی کۆن بەتایبەتی بەریتانیاو فەرەنسا وە بە رێگاو شێوازە راستەو‌خۆو زۆر کۆنەکانیانەوە ، وە بە دەست هێنانی سەربەخۆیی سیاسی لە لایەن زۆر لە گەلانی ولات داگیرکراوەکان دا وەلەوانە گەلی عەرەبمان‌و لە هەرێمە جیاوازەکانی دا وەپاش ئەوەی زۆران بازی‌یەکان لە نێوان گەلان لەلایەك‌و دەولەتە ئیمپریالیزمەکانا لە لایەکی ترەوە لە گۆڕی سیاسی‌دا‌خەست بۆوە ، کاتێ حزبی بەعس لە (١٧)ی تەموز لە عیراق دەسەلاتی وەرگرت کۆششێکی زۆری بۆ هێنانەدی‌سەربەخۆیی ئابوری کرد تا لەگەل رێڕەوی شۆڕشگێڕێتی‌دا بگونجێ بۆ ئازادی نەتەوەی عەرەب‌و یەکگرتنی .

باخچەی منالان یان قوتابخانەی ساوایان

جەلال سنجاوی

بۆیەکا منالان پێویستە کە بایەخێکی ئێجگار بێ شوماریان پێ بدرێت‌و داخوازیەکانیان بێتە دی‌و کۆمەڕیەکانیان بن‌بڕ بکرێ چونکە ئەو بایەخ پێدانە دەورێکی بالا تارادەیەك لە پاشەرۆژی پیشکەوتنی گەلا ئەگێرێت .. وە پێویستە لەسەر بنچینەیەکی باش‌و بەجێ پەروەردەو رێنماییان بکرێت‌و بەو پەڕی خۆشی‌و کامەرانیەوە باوەشی رێزو عاتیفەیان بۆ بکرێتەوە لە گشت لایەنێکی ئیشی رۆژانەدا .

پەروەردە کردنی منال شتێکی ئێجگار پیرۆزە .. منال خونچەی ئیمرۆو گولی گەشاوەی سبەینێن .. لە هەمان کاتدا خاوەن بەهرەیەکی باش‌و لەبارن ئەم بەهرەو توانایەیان لەو رۆژەوە تیادا بەدیار دەکەوێت کە لەگەل کۆمەل جۆش دەخۆن .

باخچەی منالان یەکێکە لەو دەزگا هەرە بایەخدارانەی کە حکومەت بۆ پەروەردە کردنی ساوای تەمەن (٢-٣) سالانی ئەکانەوەو تاکو سالی پێنجەمی تەمەنیان تیادا دەمێننەوە .

ئەم قوتابخانەیە لە قۆناغی پێش سەرەتاییەوە دەست پێ ئەکات‌و ئەم دەزگایە لە چەندان مامۆستاو زاناو پسپۆڕی ئەوتۆ کە شارەزاییان لە پەروەردە کردنی منال‌دا هەیە کاری تیا ئەکەن ، هەروەها ئوتومبیلی تایبەتیشیان هەیە بۆ گواستنەوەی منالەکان ، ئەمەو جگە لە چەندەها یاری خۆش کە لەم قوتابخانەیەدا منالەکانی پێ دەخافلێنن ، ئەوەی شایانی باس‌و لەبەر چاو، ئەم جۆرە

بروانە ل -١٠-

قوتابینە

عبدالله ئامێدی

قوتابینە روناهینە
خوێندە فانێن بەراهینە
زێرە فانێن وەلاتینە

●

خوێندە فانین پەهلەوانین
دێ بەلاف‌کەین زاروزانین
دێ پارێزین ئاخا زێرین

●

جان فیدائێن میللەتینە
ئەم زاروکین سەرکەتینە
ئەم دلێرێن بەرکەتینە

●

ل جیهانی خوشتڤینە
بۆ میللەتی پێتڤینە
ل زانینێ پێشکەتینە

ڕاپۆرتی سیاسی - پاشماوە

سەرکردایەتیەکەیدا کە ویستویانە لە رێگای ساخی وەك بزوتنەوەیەکی رزگاریخوازی شورشگێر لابدەن وە لە ناوەڕۆکی نەتەوەیی‌و مرۆڤایەتی خالی بکەنەوە ، بەلام کەسانی نیشتمان پەروەرو پیشکەوتوخواز توانیویانە دەورێکی بالابگێرن لەروی پەرەپێدانی بزوتنەوەی کورددا ، بە تایبەتی لەم قۆناخەدا ، ئەویش بەدانانی بەرنامەیەکی فیکری‌و سیاسی ناوەڕۆك ئاشکرا کە خزمەتی جەماوەری زەحمەتکێش ئەکات‌و خزمەتی یەکگرتنی هێزە نیشتمان پەروەرەکان‌و ئەو جەماوەرە ئەکات بەستراوە بە خەباتی نەتەوەیی‌و ناوکۆییەوە لەگەل نەتەوەی عەرەبدا [illegible] رۆلەکانی گەلی کوردماندا زۆر بەهێزە ئەویش بە هۆی

بەدەنگەوە هاتنی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستەوە لەبەدی هێنانی خواستەکانی گەلی کوردماندا‌و دان نانیا بە مافەرەواکانیا وەبەشداری بەکاری پارتی شورشگێری کوردستانمان لە دیاری کردنی ئەو بیروباوەڕە نەتەوەیی‌و سوشیالیستیە کە پارتی باوەڕی پێیەتی‌و پارتیمان دژی هەمو لایەنێکی خۆپەرست‌و جیاوازکەرو شوڤینی وەستاو لەبەرنامەکەیداو لە کاروانی تێکۆشانیا هەلوێستی بەم جۆرەدیاری کردوە (بەلام هەلوێستمان بەرانبەر جیاوازکەری‌و شوڤینیەت‌و خۆپەرستی ئەودروشمە دەری ئەبڕی کە دروشمی یەکگرتنی تێکۆشانی بەینی هەردوو گەل کوردو عەرەبە .

بەپێڕەوی کاروانی خەباتیا بەم جۆرە دیاری کردوە : (پارتیمان پارتیەکی شورشگێری سوشیالیستی‌یە کە ئاوات‌و خواستی نەتەوەیی هەیە وەشان بە شانی رێڕەوی نەتەوەیی رێڕەوی شورشگێری سوشیالیستی باوەڕ بو بە زوران بازی چینایەتی‌و بنیات نانی کۆمەلگای سوشیالیستی دیموکراتی دور لە چەوسانەوەی چینایەتی هەیە جا ئەم دوشەقلە پێویستەیەك بگرن‌و تێکەل بن وە پێکەوە برۆن لەم روانگەیەوە ئێمە لە پێناوی دروست کردنی کۆمەلێکی سوشیالیستی دیموکراتی‌دا تێ ئەکوشین کە باوەڕی چەوساندنەوەی مرۆڤ لەلایەن برای مرۆڤەوە تیایدا [illegible]

تایبەتی لەگەل برای گەورەی نەتەوەی عەرەبدا لە عیراقدا بە یەکسانی ماف‌و ئەرکی سەرشانیدا .

هەروەها وتارەکەی کومیتەی ناوەندی لەروی رێکخستنی پارتایەتی دواوە وە پیشانی داوە کە پارتیمان زوربەی‌زۆری جەماوەری کوردلە دەوری کۆبۆتەوە وەبە تایبەتی کرێکارو جوتیارو روشنبیری شورشگێر .

رێبوارێکی ماندوو - پاشماوە

بەلام « رێحانە »م زۆر پێ‌خۆشە !

گوتم :-

— ئەوبەستانەی تۆ زۆرتر لەوە دەچێ دەنگت بۆ بەستە بشێ ، تۆ یەکەم کەسی کە گوتوتێ لەسەر رادوێ ؟

گوتی :

— هەندێکی غەیری من پێش من گوتوویانە . وەك رەشۆل‌و قالەی حاجی حسێن . هەندێکی من لەپێش ئەواندا گوتوومن .

لێم پرسیی :

— بەرامبەر گۆرانیەکانی ئەم رۆژگارە دەلێیت چی ؟

گوتی :

— وەللاهی، هەندێ گۆرانیی کە ئیستا دەیلێنەوە ، لەسەر ئوسوولی خۆی نییە !

گوتم :

— وەکو ؟ بۆچی ؟

گوتی :

— وەکو بزمارەو بزمارە ، هەنار هەنارەو زۆری‌تر . پاوکم جارێ مندالە وردکێ‌و ئەو بەستانەیان نەگوتووە . مۆسیقەکەش تەواو نییە !

گوتم :

— من بە دەردت دەزانم ، بەلام نازانم ئیستا چۆنیت ؟

گوتی :

ئامبینیت ؟ شەش سەرخێزان ، تەنانەت ژنەکەشم لە مالەوە کەوتووەو نەخۆشە . چوار مندالی وردیش، سیانیان لە مەکتەبن ، منیش کزلەوار ، باشی چی‌بم ؟

گوتم :

— ئەی چار ؟ هەروەکو جاران دەژیت ؟

گوتی :

— چارچی بێت ؟ ئەرێ‌وڵا لە جاران خراپتر ، لەوە زۆر ئەم باری نزولە ، ئەم دەردە تاالاوم دەداتێ . ژیانەکەش هەر ئەوەیە ، رەفیق‌و برادەرو هەروا موسلمانان ، یەکێ دەلێت : هانەو پەنجا فلس ، یی کێ سەد فلس‌و ئیتر بەو نەوعە « خێرم پێ دەکەن !)

ئیتر .. .دەبووایە چی تری لێ بپرسم ؟

بەڵام لە کاتێکدا کە بەندە بە هونەرمەندێکی میللی دەزانم‌و چریکەی خۆشیی لەگوێ‌و دلداتواندمەوە ، ئەوەم پێ باش بوو، دلنیای بکەم کە رازوگلەیی لەش‌و گیانی بەرەورووی - کۆمەل - دەکەمەوە ، بە تایبەتی رادوێی کوردی بەغدا ، هەروەها تیپەکانی هونەرو هونەر دۆستان ، هەروەها گەورە گەورەکانی دنیاش .. [illegible]

باری ئاسایشی - پاشماوە

لەدەسگای خاوەن بەلێنی بلفۆری چارە ڕەش‌و کاربەدەستانی ئیمپریالیزمی بەریتانیا بەوەوە شانازیان ئەکرد کە خۆر لە سنوری دەسەلاتیان ئاوا نابێت ، بەلام لە [illegible] ئازادی [illegible] بەرزی خەباتی بێ‌وچان سەرکەوتن‌و هەلهات، بەڕۆژی نیوەڕۆ شەوەزەنگ‌و ناهومێدی [illegible] دلی سیستەمی ئیمپریالیزمی گرت تەنانەت لەدورگەی بەریتانیای مەزن دێوی سەرمایەداری سەری شۆڕ کرد ئەوە سەر گێژیەی ئەمانی [illegible] ئەگەر زایۆنیستەکان‌و ئیمپریالیزمی ئەمریکای ئاغای وانەیەکیان لە رابوردوی ئیمپریالیزمی بەریتانیا وەربگرتایە ، پەلاماری داگیر کردنی سنوری نیشتمانی عەرەبیان نەئەدا ، ئەمە بەلگەیەکی رونە بۆ داگیر کردن سنوری هێمن ئاسایش ناپارێزرێت .

حسن محی‌الدین بەرزنجی

Institut Kurde de Paris

زنجیرە گوتارو لێکۆڵینەوە لەسەر کردنەوەی هونەری کورد

ڕێبوارێکی ون ڕێبوارێکی دیار

چریکەی دەنگی خۆشی وڕان

خۆی ·· هەیەو دیارە · هەرهیچ نەبێت، ئەوە وێنەکەیەتی · هەبوون و دیاربوونیشی ئەگەرچی بەبەر چاوی خەڵکەوەیە ، هەبوون و دیاربوونێکی ونە ! ونبوونیشی – ئەگەر ڕاستیی – هەبوون و مانایی هەبێت ، مایەی دوومەڵامەتە : نەدایەرەو کۆگاو ئۆتۆموبیل و تەلەفوونی هەیە کە لە کۆمەڵێکی شەقاودا ، هەرکۆمەڵێکی وا بگریت ··· بەو پارسەنگانە « مرۆڤ » دەکێشرێت · هەروەها بۆ یەکێکی – بیر – وشەڵ و بێکەس ، مەڵامەتی پێشووش لە پاڵیدا ، ئاسان نییەو زۆر گرانە ئاسیاوی ئەوەی ئیمڕۆ بێ ·

با هەڵوێستەیێك بکەینەوەو بڵێین : ئەو مرۆڤە دیارو ونە چیرۆکی ژیانی پێشوویشی – ئێستایشی – هەردووك ون ، لەولاوە بوەستێت ، ئەو مرۆڤە هیچ دوورنییە چەشنی ڕێبوارێ بێ لە بیاباندا ، بەڵکە ڕێبوارەو هەموو پشتیوانیشی هاتووەتە سەر گۆچانە دارەکەیی و سەوزی ئاك و تەرایی – ئەملی قەدیم – و ئاسیاوانی ڕۆژگاری خۆی کە ئەوانیش وەکو – ئاسووقیان – لێهاتووە !

بەڵام بەقسەی – مێژوو – هەر لە کۆنەوە ، لە ناو ئێمەدا – ڕێبوار – زۆر بووە· تەنانەت هێند زۆر بوون ، بەڕیز کاروانیان ڕاکێشاوە · کاروانیش ، کاروانی بێ دەسەڵاتیی و بێهۆشیی و خراپەکاریی نەبووە · بە عەکسەوە ، کاروانی خۆشویستنی کۆمەڵ و چاکە کردن و ژان بووە ، کە ژانیش ، هەموو ژانێ کۆمەڵ و چاکە هەموو ژانێ هەر بۆ ڕێبوارەکان خۆیان بووە · خۆ ئەگەر بە ژماردنیش بێ ، سەدان پارچە قاقەزو هەزاران وردە بیرەوەریی خەڵك لەلایەکەوە ، هەروەها هەزاران بەری چاکەی شیرین و دیارو پیرۆزی ئەوان، مۆریان بە ژیانمانەوە پرشنگ دەداتەوە ·

سەیرو سەراسیمەش ئەوەن کە ئەو ڕێبوارانەی لەکۆڕی گەرمی چاکە کردن و ژاندا بە ناموڕادیی سەریان ناوەتەوە ، لەپاش سەرنانەوەو ماڵ ئاوایی یەکجارەکیی ، ئەوجا – کۆمەڵ ! – ئەقڵی بە چۆڵیی شوێنیان شکاوەو سا یا بۆیان گریاون ، یا ئاهەنگیان بۆ گێڕاون ، یا جەپڵەیان بۆ لێداون ، یا سوێندیان بە گۆڕیان خواردووە ، کە « خۆیشیان لە دنیای نەبووندان و دەربەست نین! » ·

دیارترین ڕێبواریش کە هێشتا لە ژیاندابوو ، کە ڕوو بە ڕووی ئەو « دوو ڕوویییەی کۆمەڵ تەقیێەوە » مامۆستا مەلا نەجمەددین بوو کە فەرمووی ·· ڕاستیشی فەرمووە « ئێمە زیندوو کوژی مردوو پەرستین ! »

ئەو تیرە تیژو ڕاستەیش کە بۆ ئەوەیە جەرگمان کون بکات ، بۆ ئەوە نییە جەرگمان کون بکات و بمانمرێنێت ، هەڵبەت بۆ ئەوەیە خوێن لە جەرگمان بتکێ و برینی خۆمان بناسینەوەو تیماری بکەین ، تیمارێکی ئەوتۆ ، وامان لێبێت بەسەر ئەو پارسەنگە ـوو کانەدا ، ئازایانە بپەڕینەوەو بیابان بکەین بە سروشتێکی نەخشین و پیرۆزو ڕیزی کاروانی ژان تێکبدەین و ڕێبواران بکەینەوەبەو « مرۆڤە بەنرخە »ی کە لە هەموو شتێکی تر بە نرخەو زیندوویی خۆیان و کاری چاکیان لە ژیانیادا ، تەنانەت لە پاش مردنی خۆیشیان ، بە زیندوو بزانین ·

دڵۆپی خوێنی گەشی جەرگیش کار دەکاتە سەر دەماری ئەقڵ و دڵ بۆ لە باوەش گرتنی ئەو دیوی ئەو وێنە فۆتۆگرافییەی – بەرچاوان – بۆ ناسینەوەی نهێنییەکانی دوو توێی ئەو لەش و گیانە دیارو ون و دیارە ·

دەست پێشکەرییش هەر بۆ ڕاستییە کە بیرای بیرم لە بیرم ناچێت ··· وادەمان وابوو سەعات سێی پاش نیوەڕۆ تەشریف بهێنێت بۆ ماڵمان · هێند سەر ڕاست بوو ، هێند نرخی خۆیی و چاوەنوارێی بەرامبەرەکەیشی دەزانیی ، لە سەعات سێ و چارەکدا ، بە شەلە شەل و لەقە لەق ، گەیشتە بەر ماڵمان ڕاستێکەیشی ئەو چارەکەیەش کە لە وادەکەمان لایدابوو ، مایەی سستیی – پاسی مەسلەحە –ی هاتو چۆ بوو··· ئەمەش یەکێ ، لەم وڵاتەدا ، ڕاستر لە ناو ئەم – کۆمەڵەدا – یەکێکێ ببینم ، سەرەڕای – دەنگی ئەوگۆچانە – کە نرخی کات بزانێت !

هەر کە گەیشتە بنەر دەرگامان کە – چاوەنوارییم – دەکرد ، نەگەییشت چاک و چۆنیم لەگەڵ بکات ، چەند وێنەیێکی فۆتۆگرافییم گرت · دیار بوو ئەو ، ئەم کارەمی پێ سەیر بوو بۆیە لێی پرسییم :

– چی لەم ڕەسمانە دەکەیت ؟

دووای وێنەگرتنی ، تەنانەت لە ژووریشەوە ، کە پەنجەشم بۆ « ماکینەفۆن » تەکەشم درێژ کرد ، وەڵامی خۆمم پێ گوت :

– خۆن ئازانیت ؟ ئامەزرۆم یادگارێکی شیرینت بچێنە ڕیزەی یادگارە شیرینەکانی ترەوە !

ڕاستییەکەیشی ، لە چاوە گزەکانیدا کە ئەمی بیریی لێڵی کردوون ، تەنانەت لەسەر ئاڵە ڕیشە سپییەکەیدا ، وێنەی دەم و دووی جارانیم دەبینییەوە کە پێی ئونبووم : « بەچی دەچێت خۆ کەسێ نییە مشوورێکم بخوات ؟ » ·

مشووری چی ؟···

لە دەمە دەمی کۆتایی ساڵی ١٩٧٢ دابوو ، کە باوکم باسی بۆ کردم و دووای ناسینەوەیی و ژانی · داوام لێ کرد کە ببینێت و ئاگاداری بکات چاوەنوارێی دەکەم، چەکاتێ ئەو بتوانێت· کە درەنگیش بۆ یەکەمین جار بە خزمەتی گەیشتم و زانیم کە ئەرکی سەرشانمە – مشوورێکی – بخۆم ··· ئەرزوحاڵێکم پێنووسییەوە بۆ دامودەزگای ڕادوێ و تەلەفزیۆن کورتی باسی ئەرزوحاڵەکەیشی ئەمە بوو « من ·· کە فلان کوڕی فارم ، لەساڵی هەندەدا گۆرانییم بۆ ئیزگەی بێتەلی عێراق تۆمارکردووەو وا ئێستا ماون و منیش هەژارم و نوقسانم و پیرم و کۆشێ سەرخێزانم هەیەو لەکارو کاسپیی کەوتووم ·· بەشکو مەرحەمەتتان هەبێو ·· دەستم بگرن ! »

منیش هەر بەو ئاوەوە کە کارگەرێکی پچووکی ئەو دەزگایە بووم · هەروەها بەو خەیاڵەوە کە لە سێ چارەکەی ساڵی ١٩٧١دا بەڕێوەبەری گشتی دەزگای ناوبراو چەند بەڕێوەبەرێکی تری ئەو دەزگایەم ئاساداری بێ دەرەتانیی و نەبوونیی و نەخۆشیی « کاك حەسەن جەزیری » کرد کە تەنانەت مۆڵەتی ئەدەدرا گۆرانیش بڵێ گوایە « هیچی لێ ناژانێ و پەکی کەوتووە ·؟ » دەڵێم ئەنجامی کۆشش و تێکەییشتنی ئەوانیش ، ئەوە بوو مانگی « ٢٠ » دیناری بۆ بڕایەوە هەتا خانەنشین کرا ·

«بەو بیانووەشەوە کە – ئەم مافێکی لەوێ هەیە ، ئەرزوحاڵەکەییم برد بۆ کاربەدەستانی ئەوێ و بۆراستییش بەڕێوەبەرێ بێ پێچ و پەنا پێی گوتم :

– دەتوانین چی بۆ بکەین ؟ دەتوانێ گۆرانیی بڵێت و شتێکی بۆ بکەین بەشتێ ؟

– بۆ گۆرانیی گوتن بێ ، خۆیشی دەڵێت « ناتوانم ! » ئەوە هەیە ئەگەر دەتوانێ ، ئەم فلانەکەسە یارمەتیی پێدەشێ !

ئێتر چاری ئەکراو ئەکراو مشوورێکی نەخورا بۆ یادگارێکی مێژوویش ئەوە دەگێڕمەوە کە بە توندیی بۆ « خەڵکی » دەگێڕمەوە : ژانی ئەوەم ئەبوو لە بەرنامەی « پەیامی هونەر »ی تەلەفزیۆندا کە بەندە گەڵاڵەی دەکرد ، باسی بکەم یان – خۆی – بخەمە بەرچاو بە لەش و گیانەوە ، چونکە دەمزانیی – کۆمەڵ – دەیەوێت شت ببینێت و ڕابوێرێت ، بەڵام هەر لەبەر تەلەفزیۆنەکەی ماڵی خۆی دابنیشێت و نەجوولێت · ئەم باوەڕەشم مایەی ئاقیکردنەوەیە کە کاتێ « کاك حەسەن جەزیری »م هێنایە کۆڕی ئەو بەرنامەیەوە « کە بەدەکمەن شتی وا ڕوودەدات» و بەئاشکرا مانای بردەبەر خەڵکی کۆمەڵ و گوتی : خەڵکە بۆ خوا ! گۆرانییم بە کوردیی بۆ گوتوون و ئەوا کوێرم و ژن و منداڵم هەیەو بژێوانمان نییەو وا لە ڕوویێتان دەڵێم : دەستم بگرن ! »

تەنانەت کەسانێکی تریش لە دڵدا ئەوەم پێ دەگێڕنەوە، کە لەو ماوەیەدا بوو ، ڕۆژێك لە بەغدا لە ئۆتۆموبیلی – ئەفەراندا – بووم و بابایەك سواربوو · بێ ئەوەی من بیناسم ئەو منی ناسییەوەو گوتی « ئەرێ برا ئەوەت پێ جوانە ، تۆ حەسەن جەزیری ، بۆ شتی وا دەهێنییتە سەر تەلەفزیۆن ؟ » ڕاستییەکەیشی ، بەرامبەر بەم قسە دڵ یەشێنەرەی بەتوند وەڵامم دایەوە ! » ·

ئێستاش ساڵی ١٩٧٦ەو فلانەکەمان ، ڕێبوارەکەمان ، دیارو ونەکەمان ، بۆ – یادگار – لای من هاتووەتە زمان · بەڵام یادگارەکە تەنها هەر هی من نییە ، هەڵبەت هی مێژووە کە هەرگیز ئەمی پێفەرامۆش ناکرێت ، بە تایبەتی مێژووی هونەری گۆرانیی !

لێم پرسیی :

– تۆ کێیت ؟

بەدەم هەناسەیێکی ساردەوە گوتی :

– من ناوم تالبە ، تالب کوڕی مەجی کە بە مەجە·ی قاڵەی ئامە مەشهوورە ، خەڵکی گەڕەکی دەرگەزێن – سلێمانی· باپیری باوکیشم ناوی عوسانە · بنچینەیشمان شارباژێڕە ·

پرسیم :

– ئەی کەی دنیات دیوە ؟

وەڵامی دامەوە :

– ساڵی ١٩١٥

« بوەستە ! (١) تالب = طالب · مەجی = طالب مجید· (٢) – ١٩٧٦ – ١٩١٥ = ٦١ ساڵ · (٣) کورتەی ناویشی : تالب = تەڵە ! »

لێم پرسی :

– ڕۆژگارای ڕابوردوو چەکارەبوویت ؟

بە غەمەوە بیری خۆی گوشیی و گوتی :

کمال روف محمد

– وەکو ئێستا شەکەت نەبووم · کاسپ بووم · وڵاخم هەبوو ، کاروانم پێ دەکرد · لە دووایيدا ماوەیە دەستم کرد بە تووتن‌فرۆشتن لە سلێمانی· ئەوە باوکت ، ئەوەدەزانێ چۆن کوڕێ بووم !؟

« بوەستە ! : باوکم لە دانیشتنەکەدا ئامادەبوو ، هەڵیدایەو گوتی : ڕاست دەکات · زۆر گورج و گۆڵ و ئازابوو · سەردەمێکیش لە کانە بەردەکانی گوێژە ، لە تەك باوکیدا – خودا عافووی بکات – بەردیان دەردەهێنا ! »

بە جۆشێکەوە گوتم :

– بەڵام سەرەڕای ئەو کارانەت ، تۆ لای ڕادوێی کوردی بەغدا ، بە تایبەتی لەلای هەموو گوێگرەکان دیاریت ئەگەرچی ونیشت · جا بە بیانووی ئەو دیاربوونەتەوە لێت دەپرسم : تۆ چۆن فێری گۆرانیی گوتن بوویت و لەکەیەکەوە ، ئایا فێریشیان کردیت ؟

وەڵامی دامەوە :

– ڕۆژگاری خۆی ئەم دیوو ئەو دیوو هەبوو ، منیش کە وڵاخدار بووم ئەچووم بۆ ئەو دیو لەوێ کە دەچووم بۆ (رزق) هێنان و فرۆشتن ، لەوێ گۆرانییم لە دەمی خەڵك دەبیست و چونکە خۆمیش هەر لە هەڕەتی لاویمەوە ئارەزووم لە گۆرانیی بوو ، زوو ئەو گۆرانییانەم لەبەر دەکردو کە دەهاتمە ئەم دیو لە بەرخۆمەوە ، لە لایێکی ترەوە لە ناو کۆڕی بەزمی دۆست و برادەردا دەمگوتنەوە تەنانەت پیاوی گەورە گەورەش کە – دەهاتمەوە – چاوەنوارێی گۆرانیی تازەیان لێ دەکردم · هەر ئەوانیش بوون کە ناچاریان کردم هەندێ لەو گۆرانییانە لەلای ئیزگەی بێ تەلی عێراق « ڕادوێی کوردیی ئێستا » بڵێم ·

هێشتا وەڵامی تەواوەتیی نەدرابوومەوە ، بۆیە گوتم :

– بەڵام پێت نەگوتم لە چە تەمەنێکدا دەستت بە گۆرانیی گوتن کرد · گۆرانیی گوتنیش هەر لەبەرکردن نییە ، هەڵبەت هەر چشتێك هانی داویت ؟

گوتی :

– خۆم عەمرم هەژدە دەبوو، حەز لێ کردنیش هەبوو ، حەزم لە ئافرەت دەکرد ، حەزم لە شت دەکرد ، حەزم لە جەماڵی جوان دەکرد ، ئیتر دەستم کرد بە گۆرانیی گوتن و بەرەبەرە وام لێهات و ناچار بووم کە شەوو ڕۆژ دەم لێک ئەنێم !

لێم پرسیی :

– ئەی باشە ، یەکەم گۆرانییت چیبوو ؟

« بوەستە ! : بە ئاوازەوە گۆرانییەکەی بۆ گوتم کە ئەمەیە : »

(١)

ئای ··
بەری ماڵیان بەداره
سەوزە دەڵێی خەیاره
دوێنێ ئێوارێم ماچ کرد
ئیمڕۆکە لووتی خواره ···
ئەی ئیمڕۆکە لووتی خواره
پێم لێنێ ، وای پێم لێنێ ،
پێم لێنێ بووکەزاره
سجیلەکەت هەڵکەرە
بابرۆیینە بای ئیداره

پێم گوت :

– ئەم گۆرانییە کە دەستەیە، لەلای ڕادیۆی کوردی بەغدا هەیەو « پێم لێنێ »ی ناو دەبەن · ئەمە بەیت و ئاوازی خۆتە ؟

خێرا گوتی :

– نا بابە · هەرچیم گوتووە نە بەیت ، نە ئاوازی من نییە · من لە دەمی خەڵکم بیستووە !

زۆر بەو ڕاستگۆیێەی شادبووم، بۆیە من دەنگم خستە پاڵ دەنگییەوەو گوتم :

– ڕاست دەفەرموویت · ئەمە میراتیی باوو باپیرانمانەو بەم تەرحە هەڵبەست و ئاوازانەش دەڵێن « فۆلکلۆر » · جا وەکو ئەم ڕاستییەت نەشاردەوە ، ئەو ڕاستییەشمان پێ بڵێ چۆن ، ئەو گۆرانییانەت لە گۆرانیی بێژی دیارو ناسراو دەبیست یان لە خەڵکی تر ؟

گوتی :

– لە خەڵکی لادێ !

گوتم :

– مەسەلەی چوونت بۆ سەرڕادیو چۆنە ؟ هەر لە خۆتەوە بوو ، یان هانیان دایت · هەروەها کە چوویت چەند گۆرانییت وت ؟

بە دەم جگەرەکێشان و بیرکردنەوەوە گوتی :

– ڕەشیدی غەفور هەبوو – خودا عافووی بکات – کە لێرە ساڵی ١٩٤٣ قایمقام بوو · ناچاری کردم · هەرچەندە ئەو وەختە لەپەر لۆمەو تانووتی خەڵك حەزم نەدەکرد بچمە سەر ئیزگەو گۆرانیی بڵێم ، چووم بۆ بەغداو وەڵلاە کە چووم ، لە داڵانێکدا ، تاقمی جالغی « مەبەستی تیپی مۆسیقایە » گوێیان لێ گرتم و جەمیل بەشیرێ هەبوو ، عەلی مەردان و هی تری لێبوو · لە دووایيدا ، ڕۆژی جومعە بوو گۆرانییەکانم گوت !

« بوەستە ! : ئەوکاتە تۆمارکردنی گۆرانیی لەسەر قەوانی گەورەی تایبەت بەو دەزگایە بوو ! »

لێم پرسیی :

– ئەو ڕەشید غەفوورە ، چۆن زانیی کە تۆ گۆرانیی دەڵێیت و ئاوازتی ؟

گوتی :

– دەنگی بیستم !

پرسیم :

– چۆن دەنگی بیستبووی ؟

گوتی :

– وەڵلاە لەبەر بەڵەدییەکەدا « لە سلێمانی » هەروا وردە وردە لەبەرخۆمەوە گۆرانیم دەگوت ، بۆ خۆم · ئەویش بەو ناوەدا ڕابووردو کە گوێی لە دەنگم بوو ، پێی خۆش بوو بانگی کردم و گوتی : « تەڵە » کە تۆ وا گۆرانیی دەزانیی بۆ ناچیتە سەرڕادیوو خەڵکیش گوێیان لێت بێت ؟ منیش وەکم لێ گرت کە ئەچم ، بەڵام ئەو – عێزەت نەجیب – ی لێ ڕاسپاردم کەهەر دەبێ بچم !

لێم پرسیی :

– باشە ، بەڵام بییر بکەرەوە ، تا ئەو کاتەی کە ڕەشید غەفوور گوێی لێت بوو، دێنەوە بیرت چە گۆرانییکت دەگوت ؟

سەرم سوڕما کە یەکسەر گوتی :

(٢)

– مەقامێکی ئۆرفە ، بە دەم ئەم بەیتانەوە :

خۆت بپارێزە لە ئاهی دڵ بریندارانی شەو
نەك خوا ئاگرد گیرابێ دۆعای ناڵانی شەو
یاوەرو یاری ئەنیسم ئاهو ئەشکی حەسرەتە
ئافەرین ئەی بارك اللە دیدەیی گریانی شەو ·
دڵ ئەبێتە قەترەیی خوێن و لە دیدەم سەرئەکا
هەر کە ڕابووری بە دڵما سوحبەتی جارانی شەو
ئەشکی حەسرەت لازمی جەمعی سیا بەختانە هەر
شەونمی سوبحە دەلیلی قەترەیێك گریانی شەو
(نوری) لەم پێچ و خەمی زوڵفە ئەجاتت زەحمەتە
لای سەخیی طەبعان مەحالە ڕوخسەتی میوانیی‌شەو

پێم گوت :

– ئەمە شیعرەکەی ڕەحمەتیی « شێخ نووری شێخ سالحە » · باشە تۆ هەمووی چەند گۆرانییت لەسەر ڕادیو گوت ، هەروەها ، بە خۆڕایی بوو ، یان چی ؟

گوتی :

– جارێ بۆ گۆرانییەکان پارەیەکیان دایێم · گۆرانییەکانیش ئەو مەقامەی لێ دەربچێ کە نازانم ماون یان نا، هەموویان «٩٠» گۆرانیین کە هەشتیان بەستەیە بەڕیز ئەمانەن : « پێم لێنێ · زێنەبێ · بارانە · خانمۆڵێ · مەقامی ئۆرفە · بۆت بێنم لەوکەتانە · مەگری مەگری · ڕێحانە · سەڵتەنە ! »

پێم گوت :

– دەتوانییت لەهەریەکەیان چشتێکم بۆ بگێڕیتەوە ، هەر هیچ نەبێ بزانم دەنگت تامی جارانی هەیە ؟

یەك لەسەریەك ، بێ پشوودان ، بێ ئاو خواردنەوە ، بەستەکانی بۆ گوتم ،

پێم گوت :

– تۆ بۆ بەمنت دەگوت تاقەتی گۆرانییم نەماوە ڕاستت دەوێ هەروەکو جاران چریکەت خۆشە ! پێم بڵێ ڕۆژگارو ساڵانی ڕابوردوو کە ئەم گۆرانییانەتان دەگوت ، تۆ ، یان غەیری تۆ – بێ چوونە سەر ڕادیو – لە کوێ دەتانگوت ؟

گوتی :

– ئەو زومانە تەلەفزیون ، ڕادیۆ ئاسووق بوو· تەلەفزیون ئەوە هیچ تازە بابەتە · ئینجا شوێن ئەنها ماڵانی دۆستو ئاسیاوان بوو ، یان لە جایخانەدا کە عەیب نەبوو ، لە ماڵانیشدا بێجگە لە گۆرانیی گوتن ڕابواردنی کوردەواریش هەبوو وەکو یاریی «فنجانێ» ·

سەرەڕای ئەوەی لە لای من ئەوە سەیر بوو ، کە لە ماڵان و لە جایخانەدا گۆرانیی گوتن – عەیب – نییەو هەر لەسەر ڕادوێ – عەیبە – زۆرم لەوەنە کۆڵینەوەو پرسیم :

– لە گوێیندەکانی ئەوسەردەمە ، با بڵێین ئەوانەی پێش سی‌ی ، چل ساڵ کێت لێ دەناسیین ؟

گوتی :

– ڕەشۆڵ · حەمەی بەکر · قالەی حاجی حسێن ·

گوتم :

– ئەی سەید عەلی ئەسغەر مەلا کەریم ، ئەوانت نەدیبوو

گوتی :

– بەڵێ دیومن · هەرلێرەش بە تایبەتی سەید عەلی ئەسغەر کە لەسنەش دییومەو لێرەش · خۆم لە هەموویاندا حەزم بە دەنگی ئەوە ، بە تایبەتی گۆرانێکی کە بە مەقامی « قەتاری سنە »وە دەیڵێ :

قوربان ! قوربانەن ، جەژنەن ، شادییەن
دەس نەکەردەنەن ، ڕۆی ئازادییەن
هەی دەس بۆس دەس بۆس وەش نیگارانەن
خەیر ، پابۆس پابۆس‌خاتر دارانەن
کۆن و کۆشتیی و ، باردێی گوڵ چەمینانەن
هەی سەر هەی ئەرواح دڵ خەمینانەن
هەرکەس گیان وەکەس پەی نیگا ڕیژەن
هەر یەك قوربانیی وەفاداریژەن ·

« بوەستە ! : گوتنەوەکەی ئەو کە بە ئاوازەوە ،بەیتەکانی جوان دەرنەدەخست ، لەبەر نووسیینەوەش متمانەم بە کتێبەکەی مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیسە کە بە ناوی – دیوانی مەولەوی – یەو چاپکراوی بەغدا – چاپخانەی « النجاح » ساڵی ١٩٦١ ! »

لێم پرسی :

– ئەی ئەحەی ناسر ؟

گوتی :

ئەویشم دیوە · بەڵام با باسی ئەوەشت بۆ بکەم کە وا بزانم ساڵانی سی‌بوو سەید عەلی ئەسغەر لە ئێران ڕای کرد بوو ، لێرەش لە سەرا گیرابوو ، خوا عافوی بکات ، قادر ئاغای عەتار بە عەبدولواحیدی کوڕیدا خۆراکی بۆ دەنارد ·

(بوەستە : لەبەرئەوە قادر ئاغای ڕەحمەتیی نەماوە پرسی بۆ ئەولادەی – ئەم –م پێبکرێت ، بە تەلەفوون پرسم بە کاك عەبدولواحیدی کوڕی کرد کە ناوی ئەویش گوتراوە ، کەچی – ئەم – گوتی شتی وام نایێتەوە بیر ، ئەوە هەیە ، باوکم دەیگوت کە لەودییو – سەید عەلی ئەسغەری – دییوە !

جا لێرەدا ، بەرامبەر – خاڵە تالب – ئەوە دەڵێم کە ئەو – لافەیی – پێم ڕاست نییە ، هەروەکو ئەوەشیم پێ ڕاست نییە کە گوایە – گوێی لەئەحەی ناسر – بووەو دییوێتی · چونکە ئەحەی ناسر خۆی لە ساڵی١٩٢٣دا مردووە « بڕوانە نامیلکەی ئەحەی ناسری هونەرمەند – نووسینی : غەفوور ڕەشید داراغا : ١٩٧١ – چاپخانەی کامەرانی – سلێمانی » ئەوجا ئەگەر – خاڵە تالب – لە ساڵی ١٩١٥دا هاتبێتە دونیاوە ، ئاخۆ لە تەمەنی – ٨ – ساڵاندا ، ئەحەی ناسری چۆن دییوە ؟)

ئەو گومانانەی کەوتنە دڵمەوە ، خستنە لایێکەوەو لەمەڕ خۆی ، گوتم :

– تۆ تەنها یەك جار چوویتە سەر ئیزگەی بێتەل ، یان ··؟

قسەی پێ بڕییم و گوتی :

– تەنها هەر ئەو جارە بوو ، ئەو گۆرانییانەم تۆمار کرد ، بەڵام جاروبار کە دەچوومە بەغدا بۆ کڕینی هۆڕو جەواڵ و ئیحتیاجیی خۆم ، دەچووم سەریشم لەوێ دەداو شتێکم بەسەر پێیوە دەگوت !

پرسییم :

– ئیتر نەچووتیەوە ؟

گوتی : ·

– نەچوومەوە ، چونکە کەس بانگی نەدەکردم، دووەم ڕاستت دەوێت لەبەر تانووت و لۆمەی خەڵك خۆم دوور دەخستەوە ، ئەوی بچووایە پێیان دەگوت لای خەڵك چوونە سەر ڕادوێ ئەنگ بوو ·

– لۆتی ! – ·

بە دەم یادکردنەوەیی گۆرانییەکانییەوە گوتم :

– لەناو گۆرانییەکانتدا کامیانت زۆر پێخۆشە ؟

گوتی :

– هەموویان · ئەگەر پێم خۆش نەبوونایە دیارە نەمدەگوت ·

بڕوانە ل -٨-

Institut Kurde de Paris

چالاکیەکانی خوێندنگای ئامادەکردنی مامۆستایان لە هەولێر

ئامۆزگای ناوبراو یەکێکە لە دەسکەوتە گرنگەکانی شۆرشی ١٧-٣٠ی تەموزی نەتەوایەتی و ساڵی چەندان مامۆستا پێ ئەگەیەنێ ..
بەڕێوەبەری ئامۆزگای ناوبراو مامۆستا (غانم عبدالكريم) لە گفتوگۆیەکدا لەگەڵ پەیامنێری (هاوکاری)دا وتویە :

ئەم ئامۆزگایە لە کاری پەروەردەو فێرکردندا گەلێک شوێن دەستی دیارەو لە بارەی فێرکردنی کۆمەڵایەتیەوە زۆر هەوڵ ئەدات .. مەسەلەی تێکەڵاوی نێوان کورو کچ لەو ئامۆزگایەدا شتێکی بنچینەییەو روخسارێکی ئاسایی وەرگرتوە

.. بە زیادیشەوە ئەرکە هونەری و ڕوشنبیریەکانی سەرشانی جێبەجێ ئەکات ، وە بە پێی ڕێبازی شۆرشی ١٧ی تەموز کادیری ئیشکەرو روشنبیرو لێ هاتو پێ ئەگەیەنێ ، ئەم کادیرانەش ئێستاو دوارۆژ بەشداری ئەو گۆڕانکاریە بنەڕەتیانە ئەکەن کە لە وڵاتەکەمانا پەو دەستی پێ کردوە ، وە بە تایبەتی لە ناوچەی ئوتونومی دا کە لەم رووەوە زورتر پێویستی پێی هەیە چونکە بەهۆی ڕۆژکاری ڕابوردووەوەدا ئارادەیەك لەم رووەوە دواکەوتوبو ، دیسان لە بارەی چالاکی روشنبیریەوە نیازوایە لەم نزیکانەدا گۆڤارێك بە ناوی (ئاوات) بە کوردی و عەرەبی دەرکەین ، وە لەوانەیە لەم ڕۆژانەدا یەکەمین ژمارەی بکاتە دەست خوێنەران . وە لە ڕۆژی ٧ی نیسانی داهاتودا هەفتەی روشنبیریمان دەست پێ ئەکات کە لەو هەفتەیەدا چەند کۆڕێکی سیاسی و روشنبیری و کۆمەڵایەتی تیا پێك دێت پیشانگای هونەری تیا ئەکرێتەوەو بڵاوکراوەیەکی سەردیواریش بڵاو ئەکەینەوە و بەسەر هەندێك قوتابخانەدا دابەشی ئەکەین ...

لە بارەی ڕەوتی خوێندنەوە مامۆستا (غانم) وتی :

لە سەرەتای مانگی تشرینی-یەکەمی رابوردوە وە لە پۆلی دوەم دەست کراوە بە خوێندن ، وە پۆلی یەکەمیش لە سەرەتای مانگی تشرین دووەمدا بوو .. پروگرامی خوێندنی ساڵانەمان لە لایەن وەزارەتی پەروەردەوە بۆ ئامادە ئەکرێ ، کە لەگەڵ پێداویستیەکان و جۆری پەروەردەیی قۆناغی ئێستای وڵاتەکەمانا ئەگونجێ .. وە لەسەر ڕۆشنایی ڕابوردتی سیاسی هەشتەمین کونگرەی قوتری حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب ئامادە کراوە . لە کۆتاییدا هیواداری خۆی بەرامبەر بە سەرکەوتنی قوتابیان و جوڵانەوەی پەروەردەیی دەربڕی لە هەمو وڵاتا ..

پەیامنێری هاوکاری

گەشتێکی تر بە کوردستاندا
« مەرگە » یان « شاری مەرگێ »

لە گەشتی پێشوماندا سەرمان لە گوندی کانی توو داو لەبەر سێبەری دارچنارەکانی دا تۆزێك حەساینەوەو دەممان بە باسوق و مێوژو بادام و گوێزە ناپابەکانی شیرین کرد ... ئەوەشمان لەیاد نەچوو کە سەرێکیش لەجۆلاکانی بدەین و چاومان بە شالی ناپابی (رانکو چۆغە) بکەوێ کە ئەم گوندەو بەرهەمەکەی لەمەرگەو پشدەرو ڕانیەدا ناوبانگی دەرکردووە .

ئەمجارە گەشتێك بەمەرگەدا ئەکەین یاخود هەروەکو خەڵکەکە خۆیان ئەڵێن « سەرێك لە شاری مەرگێ ئەدەین » . مەرگە دووەم مەڵبەندی ناحیەی بنگردە کەجاران سەر بەقەزای قەڵادزەو ئێستاکە سەر بەقەزای ڕانیەی پارێزگەی سلێمانی یە ... کە ئەڵێین مەرگە یەکسەر خەڵکی ئەم دوو قەزایە (پشدەر ورانیە) هەموو ناوچەی مەرگە بەگوندو لادێکانیان بەبیردا دێت ... خو ئەگەر لەیەکێکی ئەو ناوە بپرسی : کاکە گوێندەرێت ناوی گوندەکەی خۆیت پێ ناڵێ بەڵکو یەکسەر ئەڵێ مەرگەییم وانە خەڵکی ناوچەی مەرگەم .

هەروەکو ڕیش سپی یەکان ئەگێڕنەوە مەرگە شارێکی جوان و خنجیلانە بووە لەسەردەمی کۆندا مەڵبەندی (فەروخ) پاشا بووە کە لە کتێبی (ئەحمەد سەڕ بەحمە ساد) باس کراوە ئێستاکەش قەڵاو پاشماوەی شوێنە دێرینەکانی ئەو پاشایە ماون . پیرۆتە سوری مەرگە ئێستا کە شەخسەو خەڵکی زیارەتی ئەکەن میرزای فەروخ پاشا بووە کە موسلمانەکان هاتووە یەکسەر موسڵمان بووەو فەروخ کوشتویەتی .

مەرگەی ئێستا شارە دێیەکەو لەچوار گەڕەك پێکهاتووە هەر گەڕەکە مزگەوت و کانیاوی خۆی هەیە هەریەکەش لەو گەڕەکانە بەناوی کانیاوەکانەوە ناونراون وەکو : کانی گەرمک بۆ گەڕەکی گەرمک و کانیەچاوان بۆ گەڕەکی چاوان و کانی سەردەشت و جافان بونەتە گەڕەکی سەردەشت و جافان . جگە لەم چوار کانیەش چەند سەرچاوەیەکی تری ئاوی تیادایە وەکو کانیە کەرویشکی و کانیە قولکێ و کانی یە جمگەو کانیە شەوکوێران و کانی علی چاوەش .

مەرگە هەرچەندە دەستی شارستانیەتی نیوێ نەیگەیشتۆتێ بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا دیمەنێکی سروشتی ی رازاوەو رەنگینی هەیە بەدرەختی ئەمە جۆرو ئاووهەوای سازگار ناوبانگی دەرکردووە ... چەند کیلومەترێکی کەم لەمەڵبەندی ناحیەی بنگردەوە دوورە ، قوتابخانەی کوڕان و کچانی تیادایە ، شارەوانی و خەستەخانەشی لێیە ... شوێن و مەڵبەندی مەرگە هەر لەدەمێکەوە سەرنجی کاربەدەستانی ڕاکێشاوەو چەند جار بڕیار دراوە کە ئاوو کارەبای بۆ بچێ و خانوی پشودان و خانوی مامۆستایانی لێ بکرێتەوەو شەقامەکانی قیرتاو بکرێن و پردێك لەسەر زێی بچوك لەنێوان ڕانیەو مەرگەدا دروست بکرێ بۆ ئەوەی کاتی لافاو ڕێ لەخەڵکەکە نەگیرێ .

ڕەزوباخ پەروەردەکردن و ئاژەڵداری و توتن و گەنم و جۆو هەنجیرو ترێ و مێوژو باسوق و هەنارو هەرمێ و بادام بەرهەمی سەرەکی دانیشتوانی ئەم ناوچەیەیە ... خۆ هاوینان ئەگەر لە ڕانیە یاخود لە مەیانی مێوەی قەڵادزە ولاخ دارێکت بینی بارێك مێوەی پێیە ئەوە بۆ سەل کردنەوە بزانە کابرا مەرگەییە . دۆشاوی ترێی مەرگە ناوبانگی تایبەتی خۆی هەیە .

لەم دواییەدا داواکاری-یەکانی دانیشتوانی مەرگە لەلایەن کاربەدەستانی ناحیەوە پەسەندکراو بەرزکرایەوە بۆ کاربەدەستانی قەزاو پارێزگە ، خەڵکەکە هیوایان زۆرە کە دڵسۆزان بەباشی ئاوڕیان لێ ئەدەنەوەو ئەو پرۆژانەیان بۆ جێبەجێ ئەکەن .

ئازاد حەمە سور

باخچەی منالان - پاشماوە

قوتابخانانە لە وڵاتی ئێستەدا تاکو ئێستا چەند ئەلقێکی لە پارێزگاکانی وڵاتدا لێ کراوەتەوە .

حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب زۆر بایەخی داوە بە پەروەردە کردنی منال منالانی عیراق بە کشتی و ساوایانی کوردستان بە تایبەتی پێویستیان بە بایەخێکی گەلێک جۆرە دەزگایانە نەک لە شارە گەورەکان بەڵکو لە گوندە-کانیش بکرێتەوە بۆ ئەوەی منالە هەژارەکانیش لەم لایەنە بێ بەش نەبن .

دیارە مندال کە بەر لە قۆناغی سەرەتایی ئەگەر لە باخچەی مندالانەوە تاقی کردنە-وەیەکی ژیانی هەبێ و چاوی کرابێتەوە زۆر جیایە لەگەڵ ئەو منالەی یەکسەر دێتە قوتابخانە ، ئەمەش جۆری پەروەردەو ڕاهێنانیان دیاری دەکات .. مندالیش لەساڵی دووەم تا ساڵی پێنجەمیشی پێویستی بە پەروەردەیەکی ئەوتۆ هەیە ڕەنگە لە دوارۆژ-یشدا ئەگەر بە ڕاستی فێر کرابێ لە قۆناغەکانی ژیانی دا ڕەنگ دەداتەوە ، لە باخچەی منالاندا جۆرەها یاری و لاواند-نەوەو شتی نوێ هەیە کە ڕەنگە منال لە ماڵەوە نەی دیبن ، لێرە مامۆستاو پسپۆڕان ڕایان دەهێنن تا بەرێکی بە هەمو داهێنانێك و پەروەردەیەکی بە سودیان بناسێنن

ئەلانی ئەمەریکای - پاشماوە

هێزەکانی لایەنگری ئاڵو گۆڕی کۆمەڵایەتی لە هەڵبژاردن داسەرکەوتن . کۆمەڵانی خەڵك لە هەڵو مەرجی دژواری ئەمڕۆی وڵاتەکەیاندا خەباتێکی بەردەوام لە دژی پیلانگێری هێزە فاشیستەکان دەکەن و هەوڵ دەدەن بەرنامەی ئیسلاحاتێك کە زۆر بەی بەشدارانی هەڵبژاردن دەنگیان بۆداوە ، جێ بەجێ بکەن .

پێنج ساڵە کۆنە پەرستان هیوایەکی گەورەیان بە میلیتا ریزەی نوێ (العسكرية الجديدة) هەیەو بەجەکێکی کاریگەری دەزانن بۆ بەربەرەکانی هێزە دیموکراتی و پێشکەوتنخوازە-کان . بە ڕواڵەت ڕوداوەکانی شیلی بەڵگەی ڕاستی ودروستی ئەوهیوایە بون ، بەڵام ئاڵو گۆڕەکانی ئاکوا دۆرو پەناما بەتەواوی پێچەوانەی ئەو بۆچوونەی هێزە کۆنە پەرستەکان بون . تەنانەت دیعایەی ئایینی ودژی کومونیستی سەربازەکانیش (وەك ئەوەی لە دانیشکا سەربازیەکانی ئەمریکادا دەکرێ) پێشی بیروباوەڕی نیشتمانی ودژی ئیمپریالیستی پێ نەگیراوە . ژەنرال تۆریجۆس سەرۆکی حکومەتی پەناما کە بۆخۆی لە یەکێك لەو دانیشکایانەی خوێندوە لە وتارێکی خۆی داکوتی هەمیشە بەدڵ لایەنگری ئەو کەسانە بوم کە عەسکەریەکان لە دژیان هان دەدایێن .

پەرەی خەبات بۆ ڕزگاری نیشتمانی وەنەبێ تەنیا لە چوارچێوەی یەك وڵات دابێ ، بەڵکە ئەوخەباتە لەم ساڵانەی دواییدا خۆی کێشاوەتە مەیدانی پێوەندی ناو دەوڵەتانیشەوە . ئێستا دەوڵەتانی ئەمریکای لاتین بە توندی هەوڵ دەدەن بۆ پێك هێنانی هەڵو مەرجێکی لە بار بۆ بازرگانی و هاوکاری لە قارەکەدا بەشێوەیەك کە قازانجی هەمو لایەنەکان بپارێزێ . ئەو [illegible]

دیبلۆماسی یەش کە ئەمریکا خستبویە سەر کوبا بە هەوڵو تەقەلای کشت لایەك تێك شکاوە . لە ڕاستی دا ڕێکخراوی دەوڵەتەکانی ئەمریکای لاتین خێرێکی بۆ ئیمپریالیزم تێدانەماوە : ئەو سیستەمیە ئابوریەی بەپێچەوانەی بەرهەڵستی ئیمپریالیزم لە ئەمریکای لاتین پێك هاتوە هەمو دەرەتانێکی ئەوەی هەیە کە ببێتە هۆیەکی کاریگەری هاوکاری وپشتگیری وڵاتانی ئەومەڵبەندە بۆ یەکتر .

دیارە ئێستاش هێزە پێشکەوتنخوازەکانی ئەمریکای لاتین کە ئەوکۆسپێکی زۆریان لە پێشدایە . ئەمانە لە لایەك ڕووبەڕوی دوژمنێکی بەهێزو فێڵبازن ولەلایەکیش لە بەشێك لەو وڵاتانەدا ڕژێمێکی کۆنە پەرست ودژی گەلی لە سەرکارە . هێزە کۆنە پەرستەکان لە پیرۆو ئاکوا دۆر خەریکی پیلانگێران و خەراپکارین وئیمپریالیزمیش هەمو شتێك دەکا بۆ ئەوەی یەکێتی نێوان دەوڵەتانی ئەمریکای لاتین تێك بدا .

بەڵام ئیمپریالیزم ناتوانی ئاووهەوای ئەمریکای لاتین بکۆڕێ ورێبازی سیاسی بۆ پەرەسەندنی ئەم ناوچەیە دیاری بکا . زەبروزەنگ و پیلانگێرانیش قەت بەمانای بەهێزی نیەو بە پێچەوانە نیشانەی بێ دەسەڵاتی کۆنە پەرستی وترسی پاشە ڕۆژیەتی .

ڕێبازی ئەساسی پەرەسەندن لە ئەمریکای لاتین دا خەباتی کۆمەڵانی خەڵك لە پێناوی مافی داناتی چارەنوس دا دیاری دەکا . ئەو کۆمەڵانەی بۆ یەکێتی هێزە نیشتمانی وپێشکەوتنخوازەکان و بۆ ڕزگاری نیشتمانی تێدە کۆشن . کەسیش ناتوانێ پێشی ئەوخەباتە بگرێ ، یا بڕوا بە سەرکەوتن لەو خەباتکەرانە بستێنێ کەبۆ ئەو ئامانجە پیرۆزە هەوڵ دەدەن .

وەلامی چوار پرسیار - پاشماوە

چونکە لەو باوەڕەداین قوتابیان پێویستیان بە خزمەت کردن و پەرە پێدانی باری ژیان و خوێندنیان هەیە ، تا لە دەرس و ڕۆژانی خوێندنیان سەرکەوتوو بن .

● زۆر جار وتووێژ لەگەڵ قوتابیان بڵاو دەکەنەوە بەڵام بە قوولی لە مەسەلەکان نادوێن !

- لە ڕۆژانی سەرەتای ئەم لاپەڕەیە تا ئەمڕۆ ئەوەی بەلای ئێمەوە گرنگ بووە ناساندنی قوتابیانە بە خەڵك و گەیاندنی دەنگیانە بە خوێنەواران . ئەوەش بەلای ئێمەوە گرنگە چونکە هەم قوتابیەکە هەست دەدات وە هەم بەهرەوەرێکی تر دنیای ڕوناکی دەبینێت و چەند خوێندەوارێك گوێ لە مرازو نیازەکانیان دەگرێت بەڵام مەسەلەی بە قوولی لەشتەکان ناکۆڵنەوە بەلای ئێمەوە هیچ شتێکی شاراوەو نهێنی مان نیە تا خۆی لێ نەدەین و باسی نەکەین ، ئێمە باسی بەرنامەی خوێندن دەکەین ، گیروگرفت و داخوازیەکانی دەخەینە روو ، دەوری ئەمڕۆی یەکێتی دەخەینە ڕووە باسی لاپەڕەی قوتابیان دەکەین ، ژیانی زانکۆو خوێندن بە خۆڕایی و بەشی ناو خۆیی .. تاد کە ئەمانەش بەلای ئێمەوە جێگەیەکی دیار لە ڕێبازی یەکێتی دەگرێتەوە سنوریشمان بۆ وەڵام دانەوەی کەسێك دانەناوە ، ڕەنگە زۆر جاریش بە شێوەیەکی سابکار شێوەی گفتوگۆ کە بێتە بەرچاو ئەوەش بە پێی لێ زانینی ئەو برایەی گفتوگۆکە دەکات ، ناشمانەوێ زەمی ئەو برادەرانە بکەین ، بەڵکو لە ڕوی ڕۆژنامەگەریەوە تاقی کردنە-وەیان پێشتر نەبووە ، لەمەولا دەمانەوێ زیاتر برەو بە باری نەفسی قوتابیان بدەین لە ڕوی هەڵس و کەوت و باری سەرنجی تێکەڵاوی یان لە زانکۆکاندا ، لە کۆتاییشدا دەڵێم بیرو باوەڕ دەربڕین دەسکاری لێ ناکرێ ئەوەی بێ دەرکێنن هەر ئەوە بڵاو دەبێتەوە .

● دوا وتەتان بۆ ئەم لاپەڕەیە چیە ؟

- دوا وتە نیە هەر گفتارێك سەرەتای باس و خواستێکی ترە ئەوە نەبێ لەم ئێدوانەی ئەمجارەمان ئەوە دەڵێم لاپەڕەیەکی وەك (خەباتی قوتابیانی کوردستان) لە ڕۆژنامەیەکی وەك (هاوکاری) کە ئەمڕۆ تاکە ڕۆژنامەی کوردیەو ماوەیەکی زۆریشە خزمەتی وشەی کوردی دەکات دەڵێم با نووسینەکانی ئێمەش شوێنی خۆیانی لێ بگرن و دەورێکی باڵاش لە بواری ڕۆژنامەگەری کوردیدا ببینێ ، تا باری سەرشانی ئێمەش تۆزێك کەم بێتەوەو خزمەتی وشەی کوردی بکەن .

دەوری ڕۆشنبیری - پاشماوە

ڕۆژنامەوە دەبێ میللەتیش تێکرا دەنگی خۆی هەیە بۆ هەڵبژاردنی ئەو بابەتانەی سودی لێ وەر دەگرێ و ئەو بابەتانەش کە کرچ و کاڵە بەلای دەدات . شورش ئەمڕۆکە دەیەوێ دەزگاکانی دەوڵەت لە سەر ڕێبازی ڕاپورتی سیاسی برۆن بۆ ئەوەیە گۆڕانێکی بنەڕەتی لە دەزگاکانی دەوڵەت بێنیتە دی کە تاکو دوێنێ پشت گوێ خرابو ، خاڵەکانی ڕاپورت دەست نیشانی ژیانێکی نوێ دەکات بۆ عیراق ڕوشنبیری یەك کە بیەوێ میللەت بڕەنێنێ و کاروانی ڕوشنبیری شێلو بکات دەبێ بەلا بدرێ و میللەتیش لەوە بگەیەندرێ کە ڕوشنبیری سەردەمی دەرەبەگایەتی و بورژواکان بە ساڵا چوەو بەرگەی گۆڕان و داخوازیەکانی میللەت ناگرێ ، ئەمڕۆ میللەتانی دنیای سێیەم زوربەیان گەیشتوتەتە مافی ڕەوای خۆیان بۆیە ڕوشنبیری سەردەمی ئەمڕۆیان کە ڕزگاری یە ئەوەی دوێنێ نیە کە دەسەڵاتێك یان کۆمەڵە دەرەبەگێك حوکمیان کردوە ، بۆ ئەم لایەنانەش شورش بە تەواوەتی بەناو ویست و ئاوانەکانی جەماهیر قوڵ بۆتەوەو کاروانی سەر فرازی ڕوشنبیری بەڕێ دەکات .

دەزگای وزەی - پاشماوە

بەبەستی دام و دەزگاکانی ڕۆژئاواوەیە چونکە ئەوان تەنیا بەدوای سوودو قازانج کۆکردنەوەدا ئەگەڕێن وەشوری پڕکردنی گیرفانیان ئەخۆن .

هەرچونێك بێت ئەو هەراو هۆریایەی دەزگای وزەی دەوڵەتان و ڕژێمەکانی ڕۆژئاوا ، بۆ ئەوەیە کە ٥٠٪ی سوودی نەوت لەوڵاتانی ئۆپێك بقۆزنەوەو دووچاری تەنگوچەڵەمەی دارایی و ئابوری یان بکەن .

بەڵام ئەم دەزگایە باش ئەزانێ کە وڵاتانی ئۆپێك بەفریو ناچن و چاوبەستەکرێیان لێ ناکرێت و قایل نابن بە هەرزان کردنی نەوت و ئەو تەقەللایەی ڕۆژئاوا ئەیدات بێسوود ئەبێت و ڕێکخراوی ئۆپێك لەخشتە نابات .

سەرەڕای ئەمەش هەروەکو وڵاتانی ڕێکخراوی ئۆپێك چەند جارێك بڵاویان کردەوە دەوڵەتانی ڕۆژئاوا بەم پڕوپاگەندانەیان ئەیانەوێ وڵاتانی بەرهەم-هێنەری نەوت ئەفرەبدەن چونکە نرخی ئێستای نەوت بەهیچ جورێك لەگەڵ نرخی ئەو شتومەکەدا ناگونجێ کەوڵاتانی ڕۆژئاوا لە فابریقەکەیاندا ئەیهێننە بەرهەم بەگرانی ی بە وڵاتانی خاوەن نەوتی ئەفرۆشنەوە ... نابێ ئەوەشمان لەبیر بچێ کە ئاواسانی (تضخم)ی بارەی ڕۆژئاواوو گرانبوونی شتومەك هەر ساڵێ پار بەڕادەی ٣٠٪ زیانی لە دارایی وڵاتانی ڕێکخراوی ئۆپێکداوە .

ڕۆژئاوا بەگشتی و ئیمپریالیستەکان بەتایبەتی هەمیشە هەر خەریکی ئەخشەو پیلان و پڕوپاگەندەن بۆ زۆرە ملێ کردن و تەفرەدانی وڵاتانی سێیەمی جیهان و بەتایبەتی وڵاتانی خاوەن نەوت ئۆپێك . بۆ ئەوەی ئەم وڵاتانە دەست لەمافێکی ڕەوای خۆیان هەڵبگرن کە فرۆشتنی نەوتە بەنرخێکی گونجاوو بۆ ئەوەی بەشێکیان لە تێکۆشان ساردبێتەوە ... بەڵام ئیمپریالیزم ئەم تەقەللایەی بۆ ناچێتە سەر چونکە ڕەوڕەوەی مێژوو جارێکی تر بەرەو دواوە ناگەڕێتەوە .

لە نیوان پێویستی - پاشماوە

ڕاستکۆیی ... نابێ ئاسۆو ڕۆشنبیری نووسەر (شاعیرو چیرۆکنووس و ڕەخنەگر ...) لە سنوورێکی تەسکدا بخنکێنرێت ، و پەیڕەوی تاقە نموونەیەکی مردوو بکرێ ، بێ سەرنج دانی پێویستی و تیشکدانەوەی گۆڕانی کومەڵگە و داهێنانی تازەترین شێوە ، بۆ تازەترین بابەت کە لە دڵی مرۆڤی ئەم سەردەمەدا بجۆشێ دووبارە لە ئاسایی و دووبارە کردنەوەی ڕێبازی ساردو بێ گیان .. بێ گومان لێکۆڵینەوەیەکی سەرپێی وا چارەسەری ئەم مەسەلە ئاڵۆزو گرنگە ناکا ، تەنها لە ڕووی پەیوەندی گشتی یەوە نەبێ ، چونکەقوول بوونەوە لە هەر هونەرێك پێویستی بە پسپۆڕێك ئەکا ، لایەنە شاراوەکانی بدۆزێتەوەو نهێنیە نەزانراوەکانی هەڵبهێنێ .. ئەمەش لە توانای تاقە کەسێکدا نیە ، بۆیە ئومێدەوارم نووسەرو هونەرمەندەکان ، هەر یەکە بەشێك لەم ئەرکە پیرۆزە جێ بەجێ بکەن ...

پول ڕۆبسن - پاشماوە

لە هۆڵەکەدا دەنگی دەدایەوە . لە ساڵی ١٨٩٨ لە شاری (پرلستون) لە ناوچەی (نیوجرسی) لە دایک بووە . یەکەمین ڕەش بووە کە چۆتە زانکۆی (روتر جیرز) هەر لەوێ چۆتە تیپی تۆپی پێی زانکۆوە ، هەرچەند بەربەرە-کانێش دەکرا ، زانکۆ داوای لێ کرد تیپەکە بجێنێتە دەرەوە چونکە تیپەکانی تر لەبەر ئەو یاری یان لەگەڵ ئەو تیپەدا نەئەکرد ، دوایی چوو خوێند- نگای (یاسا) بەڵام ئەوەی زۆر پێ خۆش نەبوو .. خۆی لە شانۆ نزیك کردەوەو لەو تیپە هونەریەی کە (یوجین ئونیل) شانۆگەری بۆ ئەنوسی بووە ئەندام .. لە چەند شانۆ-گەریەکدا بەشداری کرد ، لە هەشت فلیمی سینەماییشدا کە لە هۆلیۆد تۆمار کراون خۆی نواندوە .. بەڵام لەبەر ئەوەی بە ئاشکرا مافی ڕەشەکانیان زەوت ئەکرد ئەوێشی بەجێ هێشت .

چۆن وەرزێك - پاشماوە

دایمەزراند .

— باشە ئێستا هەستە بچۆ زێڕەکە بێنە ، من چاکتری دەتوێنمەوە ، دەست خۆشانەی تۆش دەکا .

— نەخێر گەورەم زێڕەکە ناهێنم .

— بۆچی نای هێنی گیانە-کەم ؟ چی لێ دەکەی ؟

— هیچ من زێڕ شك نابەم .

— چۆن ؟ ئەی ئەو پرسیارو هات و هاوارەت لە چی بوو ؟

— هیچ هەر لە خۆمەوە ویستم بزانم

— هەستە دەرەوە تولەباب .. خان لە داخا سور هەڵگەڕا بوو ، کە مێکی مابوو شێت بێ .. کابرا وتی :

— گەورەم ئەوەندەش بێ ئەقڵ نیم ، من بە گاڵتە لەگەڵ تۆ نانم خوارد ، سێ جەواڵ گەنم و جوونە گایەکیشم بردەوە ، پیاوی بێ ئەقڵ ناتوانێ کاری وا بکا

« ئەمەی وت و لە دیوەخانی ئاغا دەرچو » ..

Institut Kurde de Paris

فەریقی یەكەم صدام حسین (پاشماوە)

مافێكیدا درا بە فەریقی یەكەم صدام حسین جێگری سەرۆكی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش •

بەم بۆنەیەوە مامۆستا صدام وتارێكی خوێندەوەو تیایدا باسی دەوری هێزی چەكداری كرد ئەمەش تەواوی وتارەكەیەتی :-

برایانە •••

ئەندامانی ئەم دەورەیە ••

لەسەرەتاوە ئەبێ سوپاسی ئەنجومەنی كولیجەكە بكەم سەبارەت بەوەی شەهادەی ئەركانی پێبەخشیم •• وە ئێمە ئێستاكە پێشوازی دەستەیەكی تری برایانی ئەفسەر ئەكەین كەلەكولیجی ئەركاندا ئەخوێنن •• بەم بۆنەیەوەو لەم جێگایەدا پێویستە شتێك دەربارەی پەیوەندی ئەركی سەرشانی هێزی چەكدار بەگەلەوە بڵێم •• ئەم كێشەیە لەحیسابی شۆڕش و بۆچوونی بیروباوەڕو حیسابی ئێستاو پاشەڕۆژو حیسابی هەموو پاشەڕۆژی نەتەوەدا كێشەیەكی گرنگە لەسەر ڕێگادا ••

ئەفسەر بگرە سەرباز لەهێزی چەكداردا ڕۆڵەی گەلە ئەویش لەم جێگایەدا ئەركی ڕۆژانەی گەل ڕائەبەڕێنێ لەسەر ڕاستە ڕێگای ئامانجە گەورەكان ••

گەل ئیمتیازێك ئەدات بەسەرباز لەهێزی چەكداردا ئەبێ ئەو سەربازەش لەهێزی چەكداردا بەپلەو ناستە جۆربەجۆرەكانەوە ئەو ئیمتیازە بكات بەخزمەتی ڕۆژانە لەسەر ڕێگای ئامانجە گەورەكان • نابێ خۆی لەگەڵ بە بەرزتر بزانێ چونكە ئەو بەشێكە لەگەڵ وەئەبێ هەموو ڕۆژێ ئەوە باش بزانێ كەبەبێ گەل نەك هەر هەست بەبونی خۆی ناكات وەكو هاووڵاتییەك لەنیشتمان و لەنیشتمانی گەورەی عەرەبدا بەڵكو ناشتوانێ ئەركی سەرشانی خۆی لەمەیدانی شەڕیشدا بەجێ بگەیەنێ •

بەم نزیكانەش و ئێستاش لەچەند جێگایەكی نیشتمانی عەرەبدا چاوەڕوانی هەندێ ڕووداوی لەپڕو لەناكاو ئەكرا بەڵام بەهۆی هەست بەرزی و هوشیاریتانەوەو دەرك بردنتان بەو پەیوەندییەتان لەگەڵ گەلدا كەباسمان كردن ئینشاءالله لەباشە ڕۆژیشدا لەبەردەم هیچ ڕووداوێكی لەناكاودا نابین •• ئەڵێم لە بەشەكانی تری نیشتمانی عەرەبدا ئەم وێنەیە بەتەواوەتی دیاری نەكراوە لەبەر دوو هۆ :

هۆی یەكەم : ڕووناكیی سیاسی لەسەر ڕێگای ئامانجەكانی گەل كەبریتییە لەسەركردایەتی سیاسی •• وە لەبەرئەوەی لەشكر بەشێكە لەگەڵ و ئەو ئەركەی پێسپێردراوە جێبەجێی بكات كە لە ناخی گەلدا بەنگی خواردۆتەوە ، لەبەرئەوەی هێزی چەكدار لەهەندێ بەشی نیشتمانی گەورەی عەرەبدا وائەبینێ كە پەیوەندییەكانی لەگەڵ سەركردایەتی سیاسیدا بەو ڕادەیە ڕوون و دیاری كراو نییە كەوای لێبكات گوێ ڕایەڵی كردنی سەركردایەتی سیاسی بەئەركی سەرشانی بزانێت •

لەم شوێنەدا نامەوێ باسی ئەو دەسكەوتانە بكەم كە لە ١٧ - ٣٠ی تەمموزی ساڵی ١٩٦٨ بەرەودوا لەسەر ڕێگای ئامانجەكانی گەلدا بەدی هاتوون بەڵام ئەو شتەی كە ئەڵێم ئەوەیە كە سەركردایەتی سیاسی لەم وڵاتەدا بەشێكە لەگەڵ و لە خواستی گەلەوە كارئەكات ••

وە لە هەموو هەنگاوێكماندا كە ئەبهاوێژین ئەوەمان لەبیر ناچێتەوە كە پەیوەندی پتەو لەنێوان ئەم گەلەو گەلە گەورەكەدا هەیە كە ئەویش گەلی عەرەبمانە لە هەموو شوێنێكدا •

ئەفسەری ڕوكن كە لەكولیجدا گەشت بەناو كتێبدا ئەكات بۆ ئەوەی سوود لەتاقی كردنەوەی خەڵكی تر وەربگرێ ئەبێ خۆی لە لاسایی كردنەوەی میكانیكییانە بپارێزێ • ئەبێ هەمیشە چەك و تفاق و خاك بپشكنێ و نابێ لەسنوری نەخشەی فەرماندەدا گیر بخوات و ئەبێ بەردەوام مەیدانی هەموو شەڕو بەرەكانی (جبهە)ی لەبەرچاو بێت •• هەروەها لاسایی كردنەوەی میكانیكی نەخشەی فەرماندەیەكی تر كە لەبەرەیەكدا (جبهە) بەكاری هێناوەو ئەفسەرێكی تر بێت و لەشەڕی نەتەوەیی و نیشتمانیدا بەكاری بهێنێ بێ‌هیچ گومانێك ئەكەوێتە هەڵەیەكی گەورەوە •

پێویستە لەسەر بەعسییەكان لەهێزی چەكداردا ئەوەیان لەبیربێ كە دوو ئەوەندە خزمەتیان لەسەرشانە • خزمەتێك لەهێزی چەكدارو حزبداو خزمەت كردنی برا ئەفسەرانیان كە بەعسی نین •

هەندێ برای ئەفسەر كە بەعسی نین زۆر جار لە چارەسەركردنی كێشەی سیاسیدا لە وەحدەكانیاندا سەغڵەت ئەبن • پێویستە ئەفسەری بەعسی هەروەكو هەڤاڵ عقید ركن علاء الجنابی وتی ، ڕەوشتی كۆمەڵی پێغەمبەرانی هەبێ لەئەمەك و وەفاو ڕەوشت بەرزیدا لە چاودێری كردنی برایانی بچوكی خۆی لە لەشكردا ئەبێ ئەم ڕەفتارەشیان لەبرواوە بێ نەك تەنیا بەقسەو ڕوخسار بۆ ئەوەی تەنیا بڵێن فلانەكەس باشە • بەڵكو ئەبێ وابێ بۆئەوەی بڵێن بیروباوەڕی فلانەكەس بیروباوەڕی باشە •

پێویستە ئەو برایانەی بەعسی نین و لەڕیزی هێزی چەكدار دان بزانن كە سەركردایەتی حزب و شۆڕش جیاوازی لەنێوان ئەفسەرێك و یەكێكی تردا ناكات لەسەر بنچینەی لایەنگرتنی سیاسی حزب بەڵكو جیاوازی ئەفسەرویەكێكی تر ئەكات لەسەر بنچینەی پشتگیری شۆڕش و لایەنگیری كردنی گەل وەباشە ڕۆژی ئەو ئەفسەرەش لەهێزی چەكدار لەسەر بنچینەی ئەم بیروباوەڕانە دەست نیشان ئەكرێن هەروەها (صفەی) حزبی ئیمتیاز نییە بەڵكو چوارچێوەیەكە بۆ پتر خزمەت كردن بەگەل و نەتەوە •• هیواداریین و هەوڵیش ئەدەین كە هەموومان خزمەتی گەل و بیروباوەڕە دیاری كراوەكانی گەل بكەین وەكو ئامانجی ستراتیجی لەیەكگرتن و سەربەستی و سوشیالیستیدا •

لەم جێگایەشدا ئەبێ بەسەر بەرزی و ڕێزەوە باسی سەركۆمار فەرماندەی گەل ، فەرماندەی هەموومان بكەین و ڕائەگەیەنین كەپشتگیری ئەو بیروباوەڕە ئەكەین كەفەرماندەی گەل بڕوای پێیەتی و كە پێش و دوای شۆڕش خەباتی لەپێناودا كردووە •• ئیتر سوپاستان ئەكەم ••

ئەوەی شایانی باسە دەورەی چلوسێیەمی ئەركان ناوی دەورەی (فەریقی یەكەمی ڕوكن صدام حسین)ی لێنرا • ئەمە لەلایەك ، لەلایەكی تریشەوە عقید ركن علاء الدین الجنابی وتاری مەكتەبی عەسكەری سەركردایەتی قطری حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەبی خوێندەوە تیایدا وتی :-

بەڕێز نوێنەری سەركۆمارو فەرماندەی هێزی چەكدار مهیب احمد حسن بكر •

بەڕێز جێگری سەرۆكی ئەنجومەنی سەركردایەتی شورش و جێگری سكرتیری سەركردایەتی قطری فەریقی یەكەم ركن صدام حسین •

میوانانی خۆشەویستی •

جێگای شانازییە كە بەناوی مەكتەبی عەسكەرییەوە قسەتان بۆ بكەم وە لەم ئاهەنگەو لەم بۆنەیە گرنگەدا وتار بخوێنمەوە •• ئێمە كاتێك بیر لەوە ئەكەینەوە كە ئایا ئەبێ بەعسی چۆن بێ یەكسەر خوو ڕەوشتی كۆمەڵی پێغەمبەرانمان دێتە بەرچاوو ئەوەشمان لەیادە كە ئێستاكە بارو زروف جیاوازترەو ڕووداوی گرنگی سیاسی و قطری عەرەبی و دوەلی هاتونەتە كایەوە •

هەروەها عقید ركن جنابی وتی دامەزراوی لەشكر دامەزراوێكە لە دامەزراوە هەرە گرنگەكانی پاراستنی شۆڕش و دەسكەوتەكانی •• كێشەی پێگەیاندنی سیاسی و بیری لەڕیزی هێزی چەكداردا ئێستاكەو بەتایبەتی دوای سەركەوتنی شۆڕش لە ١٧ - ٣٠ی تەمموزی ١٩٦٨ بەهەنگاوێكی بەرامبەر بۆ پێشەوە ئەڕوات لەگەڵ پەروەردەی زانستییانەی عەسكەریدا • دوای تەواو بوونی ئاهەنگەكە مامۆستا صدام جێگری سەرۆكی ئەنجومەنی سەركردایەتی شورش لە ئاهەنگی چا خواردنەوە بەشدار بوو كە كۆلیجەكە سازی كردبوو ••• ئنجا هەڤاڵ شبلی عیسمی یاریدەدەری سكرتێری گشتی حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب و دكتور زید حیدرو كاك قاسم سلام ئەندامانی سەركردایەتی نەتەوەیی حزب پیرۆزباییان لە فەریق ركن صدام حسین كرد بەبۆنەی وەرگرتنی نیشانەی ئەركانەوە •

ئا•د•ع

عێراق بزوتنەوەی بێلایەنی (پاشماوە)

یەكانی بزوتنەوەو كۆنگرەكانی بێت •

٢ - عیراق زۆر بەگرنگی ئەزانێت كەباسی ئەوە بكرێت ئەبێ ئوقیانوسی هێمن (المحیط الهادی) ناوچەیەكی ئاشتی و ئاسودەیی و ئارام بێ ••

٣ - پێویستە بایەخ بەشەڕی نێوان عەرەب و زایۆنیستەكان بدرێت بەوشێوەیە كە ئەم شەڕە لە نێوان وڵاتانی عەرەب و هاوپەیمانییەتی چەپەڵی ئیمپریالیزم و زایۆنیزمدایەو لەدوورو نزیكدا ئەم شەڕە كارئەكاتە سەر بزوتنەوەی بێلایەنیی •

٤ - عیراق پێشنیاز ئەكات كە پێویستە بەتەواوەتی پشتگیری بزوتنەوە ڕزگاریخوازەكانی جیهان بكرێت بۆ ئەوەی بتوانن بەباشی ئەركی سەرشانیان بەجێ بگەیەنن لە پێناو وەدەست هێنانی سەربەخۆیی و ئازادی گەلانیاندا

٥ - عیراق وای بە پێویست ئەزانێ كە بایەخ بەلایەنی ئابوری بدرێت و پەیوەندی ئابوریی نێوان وڵاتانی بێلایەن پتەو بكرێت •

ئا•د•ع

بۆزانین

وەزارەتی ناوخۆ

بەڕێوەبەرێتی گشتی هاتوچۆ كردن

مناقصەی نهینی ژمارە (٢/١) بۆ كردنەوەی چوار خانو بۆ نوختەی تەفتیشی بار عەلگرتن لەسەر ڕێگای دەرەوە لە پارێزگای بەسرە •

ئەوا بڵاوی ئەكەینەوە كەمناقصەی نهینی سەرەوە بە پێی ئەم مەرجانەی خوارەوەیە :

١ - ڕەنگێ بێ استمارەكانی مەرجی مناقصەكە لە بەڕێوەبەرێتی هاتوچۆی پارێزگای بەسرە بە (پینج) دینار دەست بكەوێ و ئەم پارەیەش نادرێتەوە ، ئەبێ ئەو كەسەی قونتەرانەكە ئەكات مەرجە گشتی و مواصفاتە فەنیەكان كە ئیشی بێ ئەكرێ لە وەزارەتی ئیش كردن و خانەسازی بكرێ كە قۆنتەرانەكەی وەر گرت •

٢ - تاكو سەعات ١٢ی نیوەڕۆی ڕۆژی پێنج شەمەی ڕێكەوتی ١٨-٣-١٩٧٦ عەتائات وەرئەگیرێ و ئەبێ پێشكەش بە سكرتێری لیژنەی جێبەجێ كردنی پڕۆژەی نوختەكانی تەفتیشی بارهەڵگرتن لە سەر ڕێگای دەرەوە بكرێ لە بەڕێوەبەرێتی گشتی هاتوچۆ كردن • وە ئەبێ لە ماوەی شەش مانگدا ئیشەكە تەواو بكرێ •

٣ - ئەمانە لەگەڵ عەتائاتەكان ئەبن :

أ - تەئمیناتێكی سەرەتایی (سەد دیناری) بە شێوەی كەفالەتی مەسرەفی كە بۆ ماوەی شەش مانگ لە بەرواری مناقصەكەوە كار بكات یان چەكێكی ئیمزا كراو •

ب - هەویەی زوری بازرگانی لەگەڵ پسولەی بەڕێوەبەرێتی باجی دەخل كە ئەمساڵ تازە كرابێتەوە •

ج - لیستەیەكی ئەو كارانەی لەمەوپێش و كردوێتی

د - هەویەی قونتەراتچیتی •

٤ - هەر عەتائاتێك لە كاتی دیاریكراوا پێشكەش نەكرێ وەرناگیرێ •

٥ - ئەم بەڕێوەبەرێتی ملزم نیە بە نزمترین عەتائات یان هەر عەتائاتێكی تر وەربگرێ •

٦ - عەتائاتەكان لە ڕوی قونتەراتچیەكاناو لە كاتی دیاریكراوی سەرەوەدا ئەكرێنەوەو ئەنجامە سەرەتاییەكەشی لە لەوحەی ئیعلاناتدا هەڵ ئەواسرێ •

٧ - بۆ هەر ڕۆژێك دواكەوتن (دە) دینار سزایەتی •• وە ئەبێ قونتەراتچیەكە هەر كەقونتەرانەكەی وەر گرت ئەندازیاری سەرپەرشتی كردن دیاری بكات •

عەمیدی هاتوچۆ
یاسین حسین العزی
جێگری بەڕێوەبەری گشتی هاتوچۆ

بەبۆنەی لێكۆڵینەوەی (پاشماوە)

وڵاتەدا دەماخ و دەروون بسوتێنن ، بەشداریبكەن ، شان بەشانی شورش بجەنگن ، هاوپشتی بێوێنەی دڵسۆزی سەركردایەتی شۆڕش بكەن ، بەوێنەی تێكۆشەرێكی لێهاتوو لەپێناوی بەدیهێنانی ئاوات و ئامانجە پیرۆزەكانی گەل و تا وڵاتمان ببێتە بەهەشتی سەرزەمین و خێروبێری خۆمان بكەینە بناغەی پێشكەوتن و بەرزی و بەختیاری •

مامۆستا صدام دووپاتی كردەوە كە ئێمە ، مەغرور نین و وامان لێنەهاتووە كە بڵێین پێویستیمان بەهەوڵ و كۆششی كەس نیە ••• ئەم ڕاستییانە جارێكی تر پێشانی ئەدەنەوە كە شۆڕش هەرچەندە بەهێزو پێشكەوتوو بێت و گەیشتبێتە پۆپەی بەرزیش ••• بێ‌گومان هەر پێویستی بەپشتگیری گەل هەیەو ناتوانێت لە پشتیوانی جەماوەر دەست بەردار بێت ••• شۆڕش هەمیشە پێویستی بەهەموو مرۆڤێكی نیشتمانپەروەری عیراق هەیە •• هەرچییەك بێت ••• كورد بێت یان عەرەب كرێكار بێ یان ڕوشنبیر ، جوتیار بێ یاخود زانا ، پیاو بێت یان ئافرەت • بەم ڕەنگە سەركردایەتی سیاسی لەگەڵ گەل و ڕۆڵەكانی ئەدوێت ، بانگیان ئەكات بۆ بەشداربوون بۆ هاوپشتی شۆڕش و پاراستن و جێگیر كردنی حوكمی ئۆتۆنۆمی كوردستان •• بۆ جێگیر كردنی میللی كردنی نەوت و دانانی یاسای نوێ و بەرەوپێش چوونی هەموو سەركەوتن و دەسكەوتەكانی شورش ••

بەم جۆرە مامۆستا صدام بانگی هەموو گەل ئەكات • لە كۆبونەوەكەدا تێیان ئەگەیەنێ كە شۆڕش ، شۆڕشی هەموو گەلە بەبێ جیاوازی ••• هەموو هاووڵاتیانی عیراق بێ سێ و دوو لێكردن لێپرسراون لەبەردەم شۆڕشدا ••• وە هەریەكە لەجێگای خۆیەوەو بەگوێرەی تواناو وزەی ، پێویستە پاڵپشتی شورش بێ ، كەمتەرخەمی و سستی ئەنوێنی لەو ئەركەی كە خستویەتی ئەستوی خۆی •• تا شۆڕش كڵپە بسێنێ و بەئاگری خەباتەكەی ئیمپریالیزم و نۆكەرانی بسوتێنێ و دنیایەكی بەختیارو كامەران پێك بهێنێ •

ئیتر با ئیمپریالیزم و كۆنەپەرستان سەری خۆیان هەر لەبەرد بدەن ، شۆڕش بەردەوامەو بۆ پێشەوە ئەڕوات ، گەلیش بێ‌پەروا پاڵپشتی دڵسۆزی شۆڕشەو لەپێناو سەركەوتن و درێژەپێدانیدا هەرگیز درێغی ناكاو قوربانیی ئەدات •

ساڵێكی نوێ - پاشماوە

هەیە لە نێوانماندا » •

دیارە بەخۆرایی ئەم وشانەی نەونوە ، بەڵكو هۆی ئەوەیە كە دیویەتی هەندێكیان لە پێناوی ناوو شۆرەتی خۆیانا مافی ئەدیبانی تریان پێ‌شێل كردوەو مەسەلەی من منە كە زاڵ بوە بەسەریانا •

نووسەری ناو براو ، ئەمجا دێتە سەر باسی ئەم ڕەوشتە لەناو ئەدیبە بێگانە كاناو ئەڵێ : كولون و لسونیش لەم ڕووەوە وتویەتی (بۆم دەركەوت خەڵكی دوشمنی سەركەوتنن ••• بۆ؟ نازانم) هەروەها لە یادا شتەكەی شاعیری شەهید بابلونیرودا ئەوە دەخوێنینەوە كە چۆن ئەدیبی وا هەبوون ئاستوكهولم ئەوە ستاون ،

بەهەڵە دەوان ڕویشتوون وخۆیان ئەیاندوتەلای (لیژنەی خەڵاتی نۆبل) وداوایان لێ كردوون كە ئەوخەڵاتە ئەدەن بە « نیرۆدا » ، بەڵام ئەوەی باش بوو هەر ئەركی ڕێگایان بۆمایەوەو بەدەستی بەتان ئەزانەوە •

كەوانە لە سەرەتای ساڵی نوێ مانا ، با باوەش بكەینەوە بۆ هەموو شتێكیجوان ، بابۆنی هەموو كوێكی بۆنخۆش بكەین ، بادەستی خێر لەیەكتری بنێین و شادمان ببین بەخۆشەی جوانی یەكترو زیاتر لێك نزیك ببینەوەو ڕێز لە دیری ڕازاوەی بەنرخ بگرین و كەمێك لە دەستیاو دوور بكەینەوە •

بۆزانین

بە كرێ دانی یانەی شەوانەو سینەمای هاوینەی سەرسنگ

ئەمینداریتی گشتی بەڕێوەبردنی شارەوانی و هاوینە هەوارەكان هەمو ئەو كەسانە بانگ ئەكات كە شارەزاییان لە بەڕێوە بردنی یانەی شەوانەو سینەمای گەشت و گوزاری نوێ هەیە بەشداری بەكرێ گرتنی یانەی شەوانەو سینەمای سەرسنگ لە پارێزگای دهوك بكەن بۆ ماوەی ١-٣-١٩٧٦ تاكو ٣١-١٢-١٩٧٦ ، ڕەنگێ بێ مەرجەكان لە ئەمینداریتی گشتی بەڕێوە بردنی شارەوانی و هاوینە هەوارەكان دەست بكەوێ •• عەتائاتەكان پێشكەش بە ئەمینداریتی گشتی بەڕێوە بردنی شارەوانی و هاوینە هەوارەكان ئەكرێ لەناو زەرفێكی مۆر كراوا •• ئەبێ عەتائاتەكان تەئمیناتێكی سەرەتاییان لەگەڵا بێ بە (١٥٠ر٠٠٠) دینار بە پارەیی یان بە شێوەی كەفالەتی مەسرەفی لەلایەن بانقیكەوە ، چەكی ئیمزا نەكراو وەرناگیرێ تاكو سەعات ١٢ی نیوەڕۆی ڕۆژی یەكشەمە ڕێكەوتی ١٥-٢-١٩٧٦ عەتائات وەر ئەگیرێ •• هەر عەتائاتێك لە كات و شوێنی دیاریكراوا پێشكەش نەكرێ ئیتر وەر ناگیرێ ، ئەبێ وەسڵی ئەمیناتەكەو كتابی ضمان و بروانامەی شارەزایی لەگەڵدا بێ •• كرێی ساڵانە بە سێ جار وە لە ماوەی شەش مانگی یەكەمدا ئەدرێ ، حەقی بڵاو كردنەوەی ئەم بۆزانینە لەسەر ئەو كەسەیە بە كرێی ئەگری • ئەم ئەمینداریتییە ملزم نیە بەوە كە زۆرترین نرخ یان هەر نرخێكی تر وەر بگرێ •

سیروان جاف
ئەمینداری گشتی بەڕێوەبردنی شارەوانی و هاوینە هەوارەكان

٢-١

كۆنەپەرست و خۆ بەدەستەوەدەران (پاشماوە)

لوبنانی و گوللەبارانیان كردن و چەند ڕۆژنامە نووسێك شەهید بوو لەگەڵ بریندار بونی ژمارەیەكی تر و سوتاندنی سەردوو بارەگاكە •

بێ‌گومان ، ئەم كارە دڕندانەیە ئەگەر هیچ نەگەیەنێ ئەو حەقیقەتە زیاتر ئەچەسپێنێ كە كۆنەپەرستەكان و ئەوانەی دەستیان گرتوە بەدوانی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و ڕژێمە خۆ بەدەستەوە دەرەكانەوە ، لەو شەی ڕاست و دەنگی هەق تۆقیون و پەلامارەكەیان بۆ سەر ئەو دوو ڕۆژنامەیە نیشانەیە ، چونكە هەردوو ڕۆژنامەی «بیروت» و «المحرر» دەستەیەك ڕۆژنامە نووسی پێشكەوتو خوازی وای تیایە كە وشە بە پارە نافرۆشن و نایەنەوێ لایەنەكانی ئەو پیلانانەی لە وڵاتی لوبناندا ڕێك ئەخرێت دژی سەربەستی گەلی لوبنان و فراوان بون و بەردەوامی شۆڕشی فەلەستین و ئینجا پیلان گیران بەرامبەر هەموو دەنگێكی ئازاد لە ناوچەكەدا ، ئەڵێن نایانەوێ ئەمانە هەموو بشارنەوەو بەڵكو بە دەنگی بەرز ئەچن بەگژیا •

بۆیە ئەو دەستدرێژییە نارەوایەیان كرایە سەر •

ئێمە لە كاتێكدا ، سڵاوی ڕێزو خۆراگرتن و ئازایەتی ئاراستەی هەموو خاوەن قەڵەمێكی ڕاست و چاو نەترس ئەكەین لە ڕۆژنامە نوسە پێشكەوتوخوازەكانی لوبناندا بەتوندیش نارەزای دەرئەبڕین بەرامبەر ئەو تاوانە نامرۆڤایەتییەی بەرامبەر بە هەردوو ڕۆژنامەی « بیروت » «المحرر» كران و دڵنیاین دوا ڕۆژ سەركەوتن هەر بۆ ڕێڕەوی ئازادیخوازانەی سەر بەمیللەتەو چوك دادان بۆ هێزە كۆنەپەرستەكانە كە وشەی ڕاست توقاندونی •

- هاوكاری -

لە بارەی عیادەی (پاشماوە)

- لە هەر عیادەیەكی ئیستیشاری بیكری موختەبەرێكی تەواو هەیە بۆ فەحسی جۆرە نەخۆشییەك كە نرخەكەی هەرزان و ڕەمزییە • ئەشعەیەكی زۆر گرنگیش لە ئیستیشاری دوەم هەیە كە هێشتا دا ئەنراوە ، هەروەها لە ئیستیشاری یەكەمیش جیهازێكی ئەشعەی زۆرباش هەیە •

- بۆ نەخۆشی چاو ئیختصاصی لە یەكەم و دوەم هەیەو بۆ ئەو پێویستییانەش كە هەیەتی بەم نزیكانە مەڵبەندێكی تایبەتی ئەكەینەوە كە بەتایبەتی هی چاوەو پیشانگەیەكیش بۆ چوار چێوەی چاویلكە دا ئەنرێت •

- بۆ نەخۆشی ددان مەڵبەندێك هەیەو سێ پزیشك و ٣ جیهازی تازەو جیهازی ئەشعەی تیا ئامادە كراوە بۆ ئەحسو چار كردن و پڕكردنەوە هەروەها موختەبەرێكی ددان دروست كردن بە هەمو جۆرێك و بە نرخێكی هەرزان و لە ماوەیەكی كەمدا هەیە •

لە ئەنجامدا دكتور حەسەن ئیسماعیل سەرۆكی تەندروستی وتی : ئێمە دڵنیاین كە عیادەی ئیستیشاری میللی لە عیادەی تایبەتی باشترە ، چونكە پەیوەندی ئێمەو نێوان نەخۆشەكان پەیوەندییەكی مرۆڤایەتییە ••• كاروباری خزمەتی مرۆڤ و زانستی بەرچاو ئەخرێت ، مەبەستیش بازرگانیی نیە • بۆ نمونە زیادە گۆشتێك جاران لە عیادەی تایبەتی ٣٠ی دیناری تێ ئەچو ئێستا بەدینارێكە • عەمەلیاتی كورتاح ٥٠ دیناری ئەویست بەڵام ئێستا دینارێكی بەسە • ئەم نرخەش ڕەمزییە •

بەم بۆیە لەسەر ڕێبازی شۆڕشی ١٧ی تەمموز لەژێر سێبەری شۆڕشدا مەبەستمان قازانج نیە ، مەبەستمان تەنیا خزمەت و چاك كردنەوەی هاوڵاتییەكانە •

دەست پێ كردنی گفتوگوی (پاشماوە)

جاتێلیانێكل لەوتووێژێكدا لەگەڵ پەیامنێری (ئا•د•ع) وتی : بێ‌خۆشحاڵم كەسەردانی عیراق و ئەو دیدەنی بەشمان بوارێكدا ئەبێتە هۆی پتەوكردنی پەیوەندی دۆستانەی نێوان عیراق و توركیا لەهەموو •

وە سەر لە ئێوارەش دكتور سەعدون حمادی پێشوازی وەفدەكەی توركیای كردو وتووێژی نێوان عیراق و توركیا دەستی پێ كرد •

ئا•د•ع

عێراق داوای (پاشماوە)

كانە داوای‌كرد هەموو شێوەیەكی ئیمپریالیزم و جیاواری ڕەگەزایەتی لە جیهاندا لەناوببردرێن •

هەروەها نوێنەری عیراق لە كۆبونەوەكەی لیژنەدا لەنیویۆرك وتی : ئەگەر هەموو گەلانی دنیا بەمافی خۆیان شاد نەبن و كۆت و پەیوەندی ئیمپریالیزم دانیاوە نەشكێنرێن ئاشتی و ئاسایش لەجیهاندا جێگیر نابێ •

مەلا حامد حەمدون - پاشماوە

تا چەرخی فەلەك دەورە ئەكا ڕۆژی ڕوناكی
پەروانەی شەمعی وەتەنە كورد نییە باكی
بۆ شۆڕشی ئازادی بۆ دەفعی هیلاكی
مەبووتە حەیاتم بە سلێمانیی خاكی
خۆزگەم بە سەگی قاپەكەی ئەحمەدی كاكی
قوتبێكی وەها باعیسی ئەسكین و تەسەللا
بۆ میللەتی كورد غەوسی زەمانە لە مەحەللا
شەو ڕۆژە لە كاتێ كە ئەكا نوری تەجەللا
ئەو مەرقەدە ئالایە كە وەك عەرشی موعەللا
مەحفوزە بەزەواری مەلەك دەوری شەباكی
بۆ ئەجری خودا خەلقە مەبن باعیسی سادات
ئاك ئەحمەدی شێخ دیارە وەكو ڕۆژ بە كەرامات
ئەولەی لەبەعشەر بەسەتوە هێشتا نیە بروات
ئەو قدوەیی ساداتە كە شوكانی سەماوات
شەریانە لەسەر موجدە لەبەر مەرقەدی پاكی

ئەمەش نموونەی پێنج‌خشتەكی مەلا حامد حەمدونە كە لەسەر هەڵبەستی ئەحمەد بەگ (حمدی) :

ئەی شەهنشاهی ئەوەڵین و ئاخرینم ڕەحمەتێ
ئەی هومای ئەوجی سەماواتی زەمینم ڕەحمەتێ
من كە ڕوا دایم خەریكی زارو شینم ڕەحمەتێ
یا رسول اللە زەلیل و دڵ حەزینم ڕەحمەتێ

ژمارەی سپاردنی بە کتێبخانەی نیشتمانی ١٥٦-١٩٧٤

مەحموود دەروێش و

شیعرو.. منداڵی و.. فەلەستین..

تا دێ وولاتانی جیهان ڕۆژبە ڕۆژ پتر بایەخ بە ئەدەبی شۆڕشگێڕی فەلەستین دەدەن‌وسوود لە تاقی کردنەوەی شاعیرە بەجەرگ‌و بەرچاوروونەکانیان وەردەگرن‌و بەم دوایی‌یەش گۆڤاری (فرانس‌نوفیل) گفتوگۆیەکی لەگەڵ (مەحموود دەروێش)ی شاعیری‌شۆڕشگێڕو ناسراو کرد بوو و لەم گفتوگۆیە هەندێ‌پرسیاری لێ‌کردبوو کە (هاوکاری) بە پێویستی‌دەزانێ کورتەی وەڵامەکانی بخاتە بەرچاوی خوێنەرەکانیەوە

● هەر ئەدەبێکی سەیری‌دەکەی دەبێ ئەدەبی نیشتمانی بێ ، بە تایبەتی ئەگەر نووسەریا شاعیر لەناو ژان‌و ئازارو

ئەشکەنجەی کۆمەڵەکەی بتوێتەوەو ببێتە پارچەیەك لە خەم‌و خەفەت‌و چەرمەسەری چەوساوەو زۆرلێ کراوە کانی نەتەوەکەی ، شیعر دەورێکی گەورەو گرنگ لەم بارەیەوە دەگێڕی بۆ پتەوکردنی بارەڕی داڕژاوی مرۆڤی خەباتگێڕو نەبەز و کۆڵنەدەر و بۆ بزواندن گەشە پێدانی هەستی پاکی نەتەوایەتی‌و هاندانی خەڵك بۆ بزووتن‌و جوولانەوەو شۆڕش کردن ..

شیعری فەلەستینی خەسیەتێکی تایبەتی خۆی هەیە ئەویش بریتی‌یە لەو تاقی کردنەوە تفت‌و تاڵەی چارەکە سەدەیەکە یەخەگیری (گەل)ێك بووە کەنیشتمانی خۆشەویستی بە زۆر لێ زەوت‌کراوە .. ئێمە نابێ بیر لە ڕابردوو بکەینەوەو یادگارەکانمان بلاوێنینەوە ، بەڵکو ئەرکی هەرە قورسی سەرشانمان ئەوەیە کە هەستی شۆڕشگێڕانەی جەماوەری خەڵك بە پاشەڕۆژێکی گەشەوە ببەستینەوە ، و بۆ ئەو پاشەڕۆژە بمرین‌و بژین‌و تێ‌بکۆشین .. بۆ نموونە من لە شیعرەکانمدا نالێم « گەڕانەوە بۆ فەلەستین » بەڵکو دەڵێم « چوون بۆ فەلەستین » .. لەو بڕوایەش دام کە شیعر تەنیا بیرو هەستی نەتەوایەتی ناجووڵێنی‌و بەس بەڵکو دووبارە ئەم هەستە لە نوێوە تازە دەکاتەوەو دەیخاتە قەوارەیەکی شۆڕشگێڕانەی گەرمەوە ، گومانیش لەوە ناکرێ کە شیعری فەلەستینی هاندەرێکی توندوتیژ بووە بۆ لە دایك‌بوون‌و پێ گەیشتنی هەستی شۆڕشگێڕانە ، پێش ئەوەی کە بەرەی ڕێکخراوە ئازادیخوازەکانی دژی زایۆنیستی داگیرکەر بێتە مەیدانی تێکۆشانی چەکدارانەوە

شیعر هێزێکی گەورەو بە تەوژمە ، باوەڕ دەخاتە دڵی هەموو مرۆڤێکی چەوساوەو لێ‌قەوماوەوە ، کە یەکێ شتێکی بە نرخی لێ وون دەبێ‌و گیانی دەکەوێتە بۆشایی‌یەکی بێ ئارامەوە یەکسەر روو دەکاتە شیعر بۆ ئەوەی فەرامۆشی پێ‌بێنێتەوە .. من خۆم وون‌بوونی نیشتمانە داگیرکراوەکەم سەرنجی بۆ لای شیعرو ئەدەب ڕاکێشام..

لە بیرمە حەوت ساڵان بووم کاتێ کەداگیرکەرە زایۆنیستەکان لە دێیەکەی خۆمان دەریان بەڕاندین‌و ئاوارەو دەربەدەرو بێ جێ‌و ڕێیان کردین ، دێیەکەم ، دەوری منالیم ، مانگی ئەوساو .. زۆر شتی‌تریش تا ئێستا لە دەروونما پەنگ دەخۆنەوەو هەناوم دەهەژێنن ، ئەم جۆرە یادو ئاوات‌و بیرەوەری‌یانە هەرگیزو هەرگیز ناسڕێنەوە .. هەر ماون‌و تا منیش مابم هەر دەمێنن ..

یەکەم جار کە هاتە سەرم ئەم هەستە هەڵقوڵاوەم بە نووسین دەربڕبرم تەمەنم (دە) ساڵ بوو - پاش ئەوەی کە چوومە قوتابخانە بۆم دەرکەوت ئەو هەموو شتانەی کە نووسیبوومن ، شیعرن ، یەکەمین کۆمەڵە شیعریشم لە تەمەنی (١٩) ساڵی‌دا چاپ کرد ..

قەت ئەو زەبرو زللەیەم لە بیر ناچێ کە ئەفسەری-ڕەقابە-لێی دام ئەو وەختەی کە بێزو ناڕەزایی بەرامبەر شیعرەکانم دەربڕی . هەر لەو کاتەشەوە بۆ کەیم کە شیعر چەکەو ئەگەر بمەوێ لەگەڵ دوژمندا بەشەڕ بێم‌و بەرەرەکانێی لەگەڵ بکەم ئەوا دەتوانم شیعر بکەمە چاکترین چەك‌و بەو چەکەوە بچمە مەیدان‌و دوژمنی خوێنڕێژ بێبەزێنم ..

پۆل ڕۆبسن

ئومرۆڤی گۆرانی بۆرەشەکانی وت

عارف عومەر بەرزنجەیی

لە یەکێك لە نەخۆشخانەکانی (فیلادیلفیا) دا لەم دواییەدا گورانی بێژی ناسراو ، ئەو (پول ڕۆبسن)ی کە بەرگری لە مافی ڕەشەکان ئەکرد لە ئەمەریکا ، لە تەمەنی ٧٧ ساڵیدا کۆچی دوایی کرد .

ئەم گۆرانی بێژە دلێرە خاوەن دەنگێکی بە سۆزو ناسراو بوو ، بەوە ناوی دەر کردبو کە نەغمە خوانی خەباتی مرۆڤایەتی‌و سەربەستی ژیانی ڕەشەکانە .. هەر لەبەر ئەوەش بوو کە چەندەها جار دوچاری گیروگرفت‌و ئازاردانی دەستی چەوسێنەران بووە .

لە چلەکان‌و پەنجاکاندا لە لایەن حکومەتی ئەمەریکاوە گەلێك تومەتی درایە پاڵ ، گوایە سەر بە خەباتی ئازادیخوازانەی ڕەشەکانەو لە پیناوی ئەواندا هونەرەکەی ئەنوێنێ .. ناچار بوو ڕای کرد بو ئینگلتەرەو لەوێ ماوەیەك بە کەساسی مایەوە . دوای ئەوەی گەڕایەوە بۆ وڵاتەکەی خۆی وتی :

(باوکم ژێردەستە بوو ، ئەوەکانی میللەتەکەم لە پێناوی ئەم خاکەدا مردن ، منیش ئاواتە خوازم وەکو ئەوان شوێنی پارچەیەك لەم خاکە پیرۆزە بگرم) .

لە ساڵی ١٩٦١ بێ‌کار بو ، لەگەڵ هەندێك لە خزمەکانیا لە خانوویەکی سادەدا ئەژیا لە یەکێك لە گەڕەکە ناخۆشەکانی (فیلادیلفیا) ڕێگای ئەوەی نەئەدا تەنانەت ڕۆژنامە نوسەکانیش بچن بۆ لای‌و گفتوگۆی لەگەلا بکەن ..

کوڕەکەی ئەوەی دەر خست کە باوکی ئەیویست بە هێمنی‌و ئاسایش بژی‌و ئەوانەی هەوڵی ئەوتاندنی ئەدەن لێی نزیك نەبنەوە .. هەر لەبەر ئەوەش بوو کە لەم ساڵانی دواییەدا گۆشەگیر بوبو خۆی دەر نەئەخست ..

لە ساڵی ١٩٧٤ کاتێك کە جەماوەرێکی فراوان لە هۆڵی (کارینجی) لە نیویۆرك کۆ بوبونەوە و ئاهەنگی ڕێز لێنانیان ئەگێڕا بە بۆنەی تیپەڕ بونی تەمەنی ٧٥ ساڵیەوە ، ئەو نەخۆش بوو نەی توانی لە ئاهەنگەکەیا بەشدار بێ لە جیاتی خۆی گۆرانیە بەناوبانگەکەی (ڕوباری پیاوە پیرەکە)

بڕوانە ل -١٠-

ئاوڕێك لە ڕابوردوو / ئالام ئامادەی کردووە

ژیانی ژمارە (٣٨٩)ی ساڵی ١٩٣٤ لەگۆشەی (هزلیات)دا ئەمەی بلاوکردبوەوە

... ئەحمەد ڕاسم بوو لە ئەستەمبول بەڕاستی جوانی ئەنووسی‌و سەر محرر بوو ، ڕۆژێك پرسی ئەبێ ، تاریخی بامیەی نووسیبوو ، منیش ئەمەوێ حلی کەشکەك‌و هەریسەو کەنمە کوتاو بکەم ، هەرسێکیان لە ڕەگەزێکن ، چۆن لەیەك جیا ئەکرێنەوە . بەڵام ئەوانە بۆ ڕۆژوەوان قورسن : شۆرباى أشكمەو مرباى تويكلە شوتی‌و تور کە تازە هاتوونە ئاوباشن . شۆرباى اشكمە بەسیستەمی قلندر والێ دەنرێ :

جارێ ورگەکە تەمیز خۆش ئەکرێت‌و زۆر چاك ئەکولێ ، پەلە ورگەکان لە ئاوە گەرمەکە دەردێنێ ، ئەیخەیتە ئاوی سارذەوە تانیو سەعات بۆنەکەی ئەمێنێ ، دوایی قیمە ئەکرێت ، پاش قیمە لە ڕۆناسوور ئەکرێتەوەو ئاوی گۆشتی بەکولی بۆ دانراوە لەناویا دووبارە ئەکولێ ، دەمی داگرتن هێلکەیەك ئەشکێنیتە ناو قاپێکەوە ، لیمویەکی ترشی بەسەردا ئەگوشی ، دەی دەی بە کەوچك ئەیشڵەقێنی تاکەف ئەکاو سپی هەڵدەگەڕێ ئنجا لە ئاوی شوربا کە هەندێ ئاوی گەرمی تێ دەکەیت بەدەم شڵەقاندنەوە کەمێ ئاردی تێ دەچێنی ئەیکەیتە ناوشورباکەوە .

ئەمە (تربیە)ی پێ دەڵێن ، کاشکی هەمو تربیەیەك ئەوەندە ئاسان بوایە ، بە هێلکەیەك‌و لیمۆیەك‌و مستێ ئارد بکرایە ، بەڵام لەلای من تربیەی چاك بە لقێ میوەی بەهەشتە کەکوتەکی پێ دەڵێن . یاخـوا یاکوتەك بێ دەنگی بخەیتە کەرەك .

ئەم جارە باشوربا بخۆین ، ئەگەر خۆش بوو ، خۆش بوین جارێکی‌تر لەمرەبای توێکلە شووتی‌و توور ئەدوێین .

ئارام :

ئەم برادەرە بەدەم گروگاڵی ڕۆژووی ڕەمەزان‌و برسێتییەوە باسی شۆرباى (اشکمە)ی کردوە ، کە لەهەندێ شوێنی لای خۆمان شۆرباى (ـــدە)ی پێ ئەڵێن کە لە ورگی مەڕوو ماڵات دروست ئەکرێ بەو (بەهارات)ەوە کە کاکی نوسەر پێوەی کردوە . دیارە کاکی نوسەر ، هەربەدەم برسێتیەوە وڕێنەی کوتەك وشاندنیش ئەکات . دەساوەك کوتەك لەبەهەشتەوە هاتوە ، بەڵام بەقسەی خۆشیش نەبێ مار لە کون نایەتەدەر .

گۆشەی منداڵان ..

چیرۆکی ئوکرایینی بۆ منالان : شلێر کردویەتی بەکوردی

چۆن وەزیرێك لەگەڵ ئاغا نانی خوارد ؟!

ڕۆژێك لە ڕۆژان ئاغایەکی دەماخ‌و لوت بەرزو دەوڵەمەند لە گوندێك دەژیا کەس نەیدەتوانی ئاموشۆی بکا لادێیی‌و زەحمەتکێشی هەر بە ئینسان نەدەزانی .

ڕۆژێك وەرزێرەکان لەناو گوندەکە کۆ ببونەوەو باسی ئاغایان دەکرد یەکێکیان وتی :

— لە مەرزا توشی ئاغا بوم لە نێزیکەوە دیم ، یەکێ تریان وتی :

— من دوێنێ شەو لە مەرزا دەهاتمەوە لە دور دیتم خان لە هەیوان دانیشتووەو قاوەی دەخواردەوە ، ڕوتەیەکی فەقیر کە گوێی لەو قسانە بو پێکەنی‌و وتی :

— جا ئەوانە چین ؟ من قەت لە دورەوە چاو لە ئاغا ناکەم ، ئەگەر بمەوێ دەچم لەگەڵی دادەنیشم‌و نانیشی لەگەل دەخۆم .

— چۆن دەتوانی نان لەگەڵ ئاغا بخۆی ؟ هەر لە نێزیکەوە چاوی پێت بکەوێ دەرت دەکات ، لە نێوان ڕوتەو خەلکەکەدا بووە دەمە تەقە .

— درۆ مەکە تۆ ناتوانی لەگەڵ ئاغا دانیشی .

— درۆ نیە ، حەز بکەم دەچم نانی لەگەل دەخۆم .

— باشە مەرج دەکەین ئەگەر توانیت لای ئاغا دانیشی‌و نانی لەگەل بخۆی سێ جەوال گەنم‌و جووتە گایەکت دەدەینێ ، ئەگەر ئەوەت نەکرد ئێمە چ بلێین دەبێ وا بکەی .

— باشە مەرجمان کرد .

— کابرای ڕوتە بەرەو کۆشکی ئاغای کەوتە ڕێ ، نۆکەرەکان پەلاماریان داو دەریان کرد .

— لە چی دەگەڕێی ؟

— ڕاوەستن خەبەرێکی خۆشم بۆ خان هێناوە .

— خەبەری چێ بلێ بزانین .

— بە کەس نالێم تەنیا دەبێ بە ئاغا بلێم . نۆکەران چونە لای ئاغاو خەبەریان دایە . خان بیری کردەوە ، خۆ بۆ مت خواستن نەهاتوە ، ڕەنگە خەبەرێکی بێ بێ‌و قازانجێکی بە ناو چاوەوە بێ .

— لێی گەڕێن بابێ ، نۆکەرەکان کابرایان ڕێگا داو چوە دیوەخانی ئاغا

— ها ! خەبەری چت پێیە ؟ لە چی دەگەڕێی ؟ کابرای ڕوتە چاوێکی لە نۆکەرەکان کردو وتی :

— خان دەمەوێ بە تەنیا بین‌و کەسی تر نەزانێ ، خان شکی توند تر بوو ، دەبێ چی بێ ؟ نۆکەرو پێش خزمەتی کردە دەرەوە ، کاتێکی دوو بەدوو مانەوە ، کابرا سەری بردە بن گوێی خان‌و بە چپە وتی :

— بەڕێز ! پێم بلێ زێڕێکی بە قەدرایی سەرە ئەسپێك چەندی دێنێ ؟ قیمەتی چەندە ؟

— بۆ چیتە ؟

— دەمەوێ بزانم کارم پێ‌یەتی ، ئاغا واقی وڕماو زاری پڕ بوو لە ئاوو دلە کوتەی گرت ، فیکرێکی کردەوە :

— ئەکا ئەو کابرایە خەزێنەی دۆزیبێتەوە ، بە خۆڕایی ئەو پرسیارە ناکا ، ڕوی کردە کابراو وتی !

— گیانەکەم پێم بلێ بزانم ئەو پرسیارەت لە چی‌یە ؟ کابرای ڕوتە ئاخێکی هەڵکیشاو وتی !

— باشە ئەگەر وەڵامم نادیتەوە خۆت دەزانی من لەوە زیاتر ڕاناوەستم ، چونکە لە برسان هیلاکم ، دەچمەوە .. ئاغا تەماع گرتی ، لەبەر تەماع فیزو لوت بەرزی لەبیر چووبۆوە .

« با ئەم ڕوتەڵەی کەرکەم‌و بە قسەی خۆش زێڕەکەی لێ بستێنم »

— بۆ دەچیەوە پەلەت لە چی‌یە ؟ لێرە پێکەوە نان دەخوین .

— ئا نانی حازر کەن ، کێ لەوێ یە ؟ نۆکەران بە گورجی نانیان هێناو سفرەی جوت ڕەنگیان ڕازاندەوە .

— وەرە نان بخۆین ، شەرم مەکە باش بخۆ ، کابرای ڕوتە شانی داداو دەستی کرد بە خواردن . خان پیالە لە دوای پیالە بۆی تێ دەکرد کاتێکی سەریان گەرم بو خان

بڕوانە ل -١٠-

سەرگوزشتەی سامان و جادوگەر

١ - جادوگەر لە سامان‌و ئاواز داخ لە دل بو ، پەلاماری چەترەکەی ئاوازی داو ڕای کرد .

٢ - جادوگەر بە ئەفسانەی خۆی چەترەکەی کردەوە ، زۆر گەورەو فراوانی کرد ، کورتە باڵاش هات بۆ لای سامان‌و ئاواز .

٣ - کورتە باڵا چوە لای جادوگەر ، پێی وت مادەم چەترەکەت گەورەیە جێی من‌و مام بزن‌و کەرویشك بکەرەوە .

٤ - کە دانیشتن ، تەنگیان بە جادوگەر هەڵچنی‌و خستیان بەزەویداو کلاوەکەی لەسەر کەوت کە بەبێ ئەوە جادوگەری بۆ ناکرێ .

سەرگوزشتە

ڕیوەیەکەی عەلی قزلە خورمال هەژاری جاف

ڕوژگار ساڵی ١٩١٢ی زاینی بو ، ژاندرمەی عوسمانلی بەناوچەی خورمالدا پیاسەیان ئەکرد ، عەلی قز ناڕیك سەرکردەی چەند ژاندرمەیەك بووە ڕیویەکی ماڵی هەبو ، ڕوژێکیان خزمەت چیەکەیان پێی ئەلێ :

- قوربان ڕیویەکە دیار نیە ، رەنگە بێ ڕۆیشتبێ .

- قەیناکا دێتەوە ..

- چۆن دیتەوە ؟ ڕیوی زمان نازانێ‌و ڕیگاش هەڵە ئەکات ، ئیتر چۆن دێتەوە ؟

- ئیری چا خواردنەوەم کردوە ، لە چیا چای دەست ناکەوێ ناچار ئەبێ هەربێتەوە !

پاش چەند ڕۆژێك ڕیویەکە بەناچاری ڕیگای ئاوایی گرتەبەرو خۆی کردەوە بەماڵ عەلیە فەندیدا .. خەلکی کە ئەمەیان زانی زۆر پیکەنین‌و وتیان : چا خواردنەوە شیرازەی پەیوەندی نیوان عەلیەفەندی‌و ڕیویەکەیە ..!

یەکتری ناسین

١ - ناو : دالیا جزا محمد

تەمەن : ٢ ساڵ

ئارەزو : گۆرانی ..

٢ - ناو : دلخواز علی

تەمەن : ٨ ساڵ

ئارەزو : فلیمی کارتۆن

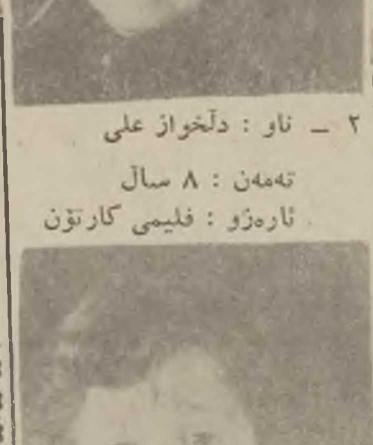

٣ - ناو : دیار غریب

تەمەن : ٤ ساڵ

ئارەزو : گورانی‌و بینینی فلیمی کارتۆن

فەیروز لە بەغدا

ئێوارەی ڕۆژی سێ شەممەی رابوردو گۆرانی بێژی ناسراو (فەیروز) ، لەگەڵ هونەرمەند (عاصی‌و منصورو زیاد رەحبانی)و (نصری شمس الدین)و تیپی هونەری گەلی لوبنان کە لە ٨٠ مۆسیقارو گورانی بیژو سەماکەر پێك هاتوە گەیشتنە بەغدا .

« فەیروز »ی هونەرمەند لەگەڵ ئەو تیپەدا چەند ئاهەنگێکی گەورە لەسەر شانۆی هولی « خلد » لەبەغدا پێشکەش ئەکەن‌و لەئێوارەی ١٠ی ئەم مانگەوە دەست پێ‌ئەکاو بەسەر پەرشتی وەزارەتی ڕاگەیاندن ئەم ئاهەنگە ڕیك ئەخرێن .

ئەوەی شایەنی باسە ، ئەمە یەکەم جارە هونەرمەند « فەیروز » هاتۆتە عیراق‌و ڕوو بەرووی جەماوەری عیراق گورانی ئەڵی .

ڕۆژ ژمێری هاوسەر

لە ئامادەکردنی کاك (هوشیار محمد عزیز قەفتان) بۆ ساڵی نوێیەم ڕۆژمێری « هاوسەر » بەکوردی بلاوکرایەوە ، کاك هوشیار چەند دانەیەکی لە ڕۆژمێرە جنجیلانەکەی بەدیاری بێ‌بەخشیوین سوپاسی ئەکەین‌و سوپاسیش بۆ دەرلی دلسۆزانەیەی کە بۆ دەرکردنی ئەو ڕۆژمێرە داویەتی .

هاوکاری

ماموستا صــــدام پێشــوازی خاوەنی ڕۆژنامەی « المحرر »ی بیروتی کــرد

ماموستا صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومــەنی سەرکردایــــەتی شۆرش ئێوارەی ١١ـ٢ لە بارەگاکـەیدا لــە ئەنجومەنی نیشتمانی پێشوازی کاک (ولید أبو ظهر)ی خاوەنی ڕۆژنامەی (المحرر)ی لوبنانی کرد ، بەو بۆنەیەوە کە ئێستا بە سەردان لە بەغدایە ••• وەکاک طـــارق عزیز وەزیری ڕاگەیاندن لەکاتی دیدەنی یەکەدا ئامادە بوو •

هاوکاری

التضامن

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەی گشـــتی یە
لە دەزگــای هاوکاری چاپو بلاوکردنـەوەی کـــوردی دەردەچێ
لە « دار الحریة »چـاپ دەکـرێ
وزارة الاعلام
دار التضامن للطباعة والنشر الكردية
بغـداد ـ شارع الجمهورية ـ ساحة الخلاني
تلفون (٦٨٣١١ ، ٦٨٣١٢ ، ٦٨٣١٣)

HAWKARI, TEL 68311, 68312, 68313 — سالی ١٩٧٠ دامەزراوە — ١٩٧٦/٢/١٣ ژمارە (٣٠٤) — « ١٢٠ » لاپەرە — « ٢٥ » فلس

ئەبێ بـــڕوابـــوون بـــە دەوری گــــەل لەبەرنامەیەکی نەگۆڕاوی بیروباوەڕەوە هـــەڵبقوڵێ

مــامــۆســتا صــدام حــســیـن لــە کــۆبــونــەوەی کــۆنــگــرەی مــامــۆســتــایــان دابــەشــدار بــوو

وتارە نەتەوەیی یەگرنگەکەی سەرۆکی فەرماندە لەبیرەوەری شۆڕشی هەشتی شوباتی پیرۆزدا

- لەشکری گەلی (مێلیشیا) پاڵپشتی هێزی چەکدارە •
- ئــەبێ بڕوا بوون بەدەوری گــــەل لەبەرنامــــەیەکی نەگۆڕاوی بیروباوەڕەوە هەڵبقوڵێ •

بە سەرپەرشتی سەرکۆمارو فەرماندەی هێــــزی چەکدار مهیب احمد حسن بکر ڕۆژی ٨ـ٢ بەبۆنــــەی ســــیانزە ساڵەی بەرپابوونی شـــــۆرشی چواردەی ڕەمەزانەوە کە حزبی بەعسی سوشیالیســـــتی عەرەب سەرکردایەتی کرد ئاهەنگێکی گەورە گێڕدرا •• وە لە ئاهەنگەکەدا هەڤاڵ شبلی عیسمی یاریدەدەری سکرتێری گشتی حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەبو فەریـــق رکنی یەکەم صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشو هەڤالان ئەندامانی هـــــەردو سەرکردایەتی نەتەوەیی و قوتری حیزبو ئەندامـــــانی ئەنجومەنی ســەرکـــردایەتی شـــورشو وەزیـــرانو سوپاساڵارو سەرۆکی دەزگادیپلوماسی یەکانی بێگانەو جەماوەرێکی زۆر ئامادەببوون •

سەرۆکی فەرماندە کاك احمد حسن بکر وتارێکی لە ئاهەنگەکەدا خوێندەوە تیایدا باسی چەند مەسەلەیەکی گرنگی ناوخۆو عەرەبو نێـــــو دەوڵەتانی کرد ئەمەش تەواوی وتارەکەی سەرکۆمارە :

بەناوی خوای بەخشندەی میهرەبانەوە
جەماوەری گەلە مەزنەکەمان
ڕۆلانی نەتەوەی جوامێری عەرەب

لەم بیرەوەری یە مێژوییە گەورەیەدا ســــــلاوی خەباتو تێکوشانتان لێ ئەکەم ••• بیرەوەری سیانزە ساڵەی شۆرشی چواردەی ڕەمەزان ••• کە ئەمرۆ یادی ئەکەینەوەو شورشـــە نەتەوەیی و سوشیالیستی یەکەمان •• شۆڕشی حەڤدەی تەموز بەتواناو جێگیربوونـــەوە ساڵی هەشتەمی بەسەردا دێتو لەسەر ڕێگا مێژوییەکەی بەرەوپێش ئەڕوات •• ئەم یادەش لەرۆژێکدا ئەکەینەوە کە هوشیاری ی و بڕوابەخۆبوونو یەکێتی نیشـــــتمانی

بروانە ل ـ ٢ ـ

مامۆستا صدام لەکۆبونەوەی کۆنگرەی مامۆستایان دا بەشدار بو

ماموستا صدام حســــین جێگری سەرۆکی ئەنجومــەنی سەرکردایەتی شۆرش ئێوارەی ٩ـ٢ لەوتارێك دا کــــــە لە کۆبونەوەی کۆنگرەی مامۆستا یاندا خوێندیەوە داوای کـــرد کە پیویستە بەرامبــــەری ی و هاوکێشەیی لەنێـــوان مافو ئەرکی سەرشـــاندا بکرێتو شانازی بەکەلەپورو مێـــژووی عەرەبەوە بکرێتو بە بـــــەردی بناغەی دامەزراندنی ئێســـتاو پاشەرۆژ دابنرێن •

هەروەهـــا وتـــی :
نەرێتێــــــك لــە دەزگـــاو دامەزراوە بەرهەم هێنەرەکاندا هەیەو بریتی یە لە تەقەللادانـــی هەرەوەزی ی و بە کۆمەڵ بـــۆ لێکۆلینەوەو رەخنەگرتنوراست کردنە وەی ئەندامو کارگەرانی بەتواناو باش بۆ سەرکردایەتی کردنی دامەزراوەکانیان •
کێشــــــەی بەئـــارەزوو بەشداربوون لەم کۆڕانــــەدا پێویستی بە باوەڕ بوونــە •• بێ گومان ئەم باوەڕبوونــەش چەند لق و رەوتێکی هەیـــــە

بروانە ل ٧

سەرۆك بەکر پیویستە نەخشەکانی خوێندنو گەشەکردن لەولات دا هاوکێشە بن

سەرۆکی فەرماندە کاك احمد حســــن بکـــر ڕۆژی ١١ـ٢ لەکۆشکی جمهوری سەرپەرشتی کۆبونـــەوەیەکی ســــەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنی خوێندنی بەرزو لێکۆلینەوەی زانستی ی ـ کرد •• وە لـــە کۆبونەوەکەدا داوای کــرد کــــە قوتابی یانی زانستگا هوشیار روشـــنبیر بکـــرێنو بــەزانینو بیری شۆرشگێرانە چەکدار بکرێن • ئــەو بیرەی لەسەر ـاوەی نەتـــەوەیی و نیشتمانی یــــەوە هەڵئەهێنجێ ••

سەرۆکی فــەرماندە داوای لەبەشداربوان کرد کە پیویستە نەخشـــەکانی خوێندن و گەشەکردن لەولاتدا هاوکێشە لەگەل یەکتری دا گونجاو بن •
هەروەهـــا وتی : پێویســـتە تەقەللایەکی نەپساوە بدرێ بۆ پێ گەیاندنی کـادیری ئــەوتۆ کەراســـتەوخۆ کاربکــەنە سەرپەرەسەندنی دامــەزراوەکـانی زانســـتگا گەشــــە بەلێکولینەوەی زانستی بکەن •

دیســــانەوە ســـــەرکۆمار ڕایگەیاندن کەپیویستە مەرجی بەواوەتی نەخشـــەی خوێندنی بەرز دابنرێتو بنچینەی گشتی ئــەم جۆرە خوێندنانە دەست نیشان بکرێن •

بڕوانە ل ٧

ســـــەرۆکی فەرماندە خەڵاتی کرێکــــارو ئەندازیارانی کارگەی پاڵاوتنی دۆرە ئەکات

خەلاتی سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البكر بەسەر ئـــەو کرێکارو ئەندازیارانەدا دابەش کراوە ، کە لەکارگەی پاڵاوتنی دۆرە توانیویانە رۆنی پیـــس بپالێونەوە ، تا سەر لە نـــوێ بەکار بهێنرێتەوە •
بەو بۆنەیەوە لەکارگـــەی پاڵاوتنی دۆرە ئاهەنگێک کراوە بەرێز عبدالمنعم السامرائی جێگری وەزارەتی نەوتو چەند لێپرسراوێکی وەزارەت تیـــــا بەشداربون •
ئەوەی شایانی باســـــــە سەرکەوتنی ئـــەو ئەندازیارو کرێکارە عیراقیانە لەو کارەدا، ساڵی ملیونێك دینار دەســت ولات دەخا •

ئا•د•ع

بەڵگەیەکی تر پەیوەندی مەلای بەکرێگیراو لەگەڵ دەزگای جاسوسی ئەمریکادا ئەسەلمێنێ

ڕۆژنامەی نیورك تایمـزوتارێکی بلاو کردۆتەوە ،ئەوەی ئاشکرا کردوە کە دەزگـــای جاسوسی مەرکەزی ئەمەریکا لە کاتی خۆیـــا لەگـــەل مەلای بەکرێ گیراودا لەژووروی عیراق ڕێکەوتوە کەپەلامێکی گەورەبباتـــە سەر لەشکری عیـــراق دوای ئەوە کە لەشکری عیراق لە بەرەگەی ژوورو لە شــــەڕی تشرینی یەکەمی ساڵی ١٩٧٣داسەرکەوت •

ئەم وتارە کە ڕۆژنامە نوسی ئەمەریکایی ولیام سافیرلەروژی پینج شەمموی ڕابردودا بلاوی کردۆتەوە تیایا ئەڵێ : زایـــونیستەکان بۆ ئەمەلاماردانـــە لە دژی حکومەتی ســــورشی عیـــراق هانیان ئا ••
دیسان وتویە وەزارەتـــی دەرەوەی ئەمەریکا لە روژی ١٦ی تشرینی یەکی ١٩٧٣دا بە دەزگای جاسوسی مەرکەزی ڕاگەیاندوە کە ئەمەلامارادانـــە جێبەجێ نەکەن ، وێـــــش دوای ئەوەی کە ندێـــــك لایەنی عەرەب لەسر ئاگـــــر بڕی شەڕەکە ڕێکەوتن •
ڕوژنامە نوسراوبراو لـــە وتارەکەیا وای سەندوە کـــە دەزگای جاسوسی مەرکـــەزی ئەمەریکا مەلای بەکرێ گیراوی بــە دەسکەلایەکی تازە داناوە بۆ بێ هیز کـــردنی توانـــای عیراق •

هەروەها وتویە یاخـــــی بوەکان لە شوێنی خۆیان ئامادە بون کە هێزەکانی عیراق لـــــە سەرەتای ئـــازاری ١٩٧٥دا پەلاماری بردە سەریان •

ئەوەی شایانی باسە ئـــەو زنجیرە ڕاپورتە نهێنی یانەی کە لەم دواییەدا لە ئەمەریکا بـــلاو کراونـــەتەوە ئەوە ئەسەلمێنن و ئاشکرای ئەکات کە چۆن مەلای بەکرێ گیراو پەیوەندی بـــــە دەزگای جاسوسی مەرکـــــەزی ئەمەریکـــاو زایونیستەکانەوە هەبوە •

فەرماندەی دامەزرێنەر لە ئاهەنگی دەرچوونی یەکەم دەورەی سەرکردەکانی لق و دوازدەهەمین دەورەی پێگەیاندنی کادیری حزبی ئامادە بوو

هەڤاڵ فەرماندەی دامەزرێنەرو میشیل عفلق سکرتێری گشتی حزبی بەعســـی سوشیالیستی عەرەب لـــەو ئاهەنگەدا ئامادە بوو کە ئێوارەی ١٠ـ٢ بـــۆ دەرچوونی یەکـــەم دەورەی سەرکردەکانی لق و (١٢)ەمین دەورەی کـــادیری حـــزبی گێڕدرا •

هەروەها ـ لە ئاهەنگەکەدا کە لە یانەی (الصید) ڕێکخـــراعـــ هەڤال شـــبلی عیســـمی یاریدەدەری سکرتێری گشـــتی حزبو هەڤاڵ صدام حســــین جێگری سکرتێری سەرکردایەتی قطـــر و ســـەرۆکی دەزگـــای روشنبیری ی نەتەوەیی و چەندەهەڤالێکی هەردوو سەرکردایەتی نەتەوەیی و قطـــری ی و کادیری پێشکەوتووی حـــزب ئامـــادە ببون •

لە سەرەتادا هـــەڤاڵ عدنان القصاب وتەی یەکـــەم دەورەی سەرکردەکانی لقی خوێندەوە تیــــایدا وتی هەمیشە حـــزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب لە پێشەوە بووە بۆ بەیەکەوە نری دانی رۆشنبیری ی بە پراکتیکی تێکوشانەوەو راست گۆیانــــــە هەوڵی داوە بۆ زیندوکردنەوەی نەتــــەوەو نوێ کردنــــەوەی پەیامەکەی •••

دوای ئەمـــــە هەڤـــاڵ آمال عبدالقادر وتاری دووەم دەورەی پێ گەیاندنی کـــادیری حـــزبی خوێندەوە تیایدا وتی : نەتەوەی عەرەبمان ئێستاکە بە دۆخی ناســـكو ئالوزدا تێ ئەپەرێو حزب مان پێش دەستی کردوە لــــە دەست نیشـــان کردنی چارەسەری ی ئەم دۆخـــە لـــە بۆچـــــونی بەرپرســــیاری ی نەتەوەییەوە کــــە کـــەوتۆتە سەرشانی •

ئنجــــا هەڤاڵ طـــارق عزیز ئەندامی پاڵێوراوی سەرکردایـــەتی قطـــر بڕیاری تایبەتی دەرچوونی هەردوو دەورەکـــەی خوێندەوەو شـــەهادەی بـــە ســـەردا دابـــەش کـــردن •
وەمەکتەبی روشـــنبیری دیاری پێشکەش بە هەڤاڵ فەرماندەی دامەزرێنەرو هەڤاڵ یاریدەدەری سکرتێری گشـــتی و هـــەڤاڵ سکرتێری قطرو هەڤال جێگری سکرتێری قطر کرد •

ئا•د•ع

ماموســــتا عـــەزیز شەریف لـــە کونگرەی عـــدن ئـــەدوێ

مامۆستا عـــەزیز شەریف سکرتێری گشتی ئەنجـــومەنی نیشتمانی ئاشـــتی و هاریکاری لە کۆماری عیراق بلاوی کردەوە کە ئەوانەی بەشداری سێیەمین کۆبونەوەی کۆمەڵی سەرەکایەتی ڕێکخراوی هاریکاری کـــەلانی ئاسیاو ئەفەریقایان کرد زۆر بایەخیان بە هەلوێستی عیراق و پشتگیری کـــردنی ســـەرۆکی

بروانە ل ٧

دوو بومەلەزە لــــە گواتیمـــــالا

لــــە هەفتـــەی ڕابوردوا دو بومـــەلەرزەی گــــەورە ولاتی واتیمالای گرتۆتەوە بۆتە هۆی کوشتنی (٢٥) هەزار کەس ••
وە ئـــەمە بە ناســـۆر ترین کارەساتی سروشت دائەنرێ کە لـــە سەدەی بیستەما دوچاری ولاتی ئەمەریکای لاتین بوە •
بەیاننامەیەك لـــە گواتیمالا بلاو کراوەتەوە ئەلێ ، ئـــــەم بومەلـــەرزەیە گـــەورەترین بومەلەرزەیەک بوە کە لـــەم سەدەیەدا تا ئیستە لـــە نیوەی کەرتی ڕوژئاوادا ڕوویداوە •

پێشـــمەرگەکانی فەلەســـتین لـــە ناوجەرگـــەی خاکی زەوت کراودا بـــەگژ دوژمـــندا ئەچـــن

بیروت : یونایتـــدپریس •
ئا•د•ع :

ڕۆژی ١٠ـ٢ بلاوکرایەوە کە دەســـتەیەکی پێشمەرگەکانی فەلەستین لەناو جەرگەی خاکی زەوت کراودا پەلاماری ســـێ ئوتومۆبیلـــی عەســـکەری ی دوژمنیـــان داوەو چـــەند کەسێکیان تیادا کوشتوە ••
بەیاننامەیەکی پێشـــمەرگەکانی فەلەستین وتویە : ئـــەم پاسانە کە بەرەو شاری جنـــین ئەرویشتنو دوای هێرشەکـــە دوژمن هێزێکی زۆری هێنـــاوە بۆ ناوچەکـــەو دەستی کردوە بەگرتنی هاوولاتیانی بێ گونـــاه
وە لەبەیاننامەیـــەکی تردا وتراوە :ـ پێشـــمەرگەکانی فەلەستین بەچەکی ئۆتۆماتیك نارنجۆکی دەســـت پـــەلاماری ئوتوموبیلێکی لاندرۆڤـــەری دوژمنیان داوە لەهەرێمی غەزەو ئوتوموبیلەکـــەیان سوتاندوەو ئەوانـــەي تیـــاشی دابـــوون کوژراون •

Institut Kurde de Paris

وتارە نەتەوەیییە گرنگەكەی سەرۆكی فەرماندە «پاشماوە»

[illegible]

• بڕوابوون و پەنابردنە بەر گەل بە تەنیا لە كاتی پێویستی لە ناكاو و ڕژێم و نیشتمانی كەوتنە بەر مەترسی دا نابێ، بەڵكو ئەبێ لە هەموو دۆخ و زروفێكدا بیروباوەڕێكی نەگۆڕاو و هەمیشەیی بێ .

[illegible]

پتەوقایم‌بوون‌و كارێكی بێوچان ئەكرێت بۆ دامەزراندنی نیشتمانێكی ئازادو پێشكەوتوو .. ئەو مەبەستەی كە بەدەیان ساڵ گەلەكەمان لەپێناویدا تێكۆشاوەو قوربانی گرانبەهای بۆداوەو تاقیكردنەوەی تاڵ‌و تفتی چەشتوە .

ئەم یادە خۆشەویست‌و بێوێنەیە پایەیەكی تایبەتی هەیە لەمێژووی شۆڕشەكاندا .. وە بەم بۆنەیەشەوە خۆپێشاندانی لەشكری گەلی (میلیشیا) ئەكرێ ... دوای ئەوەی بڕی‌ناوەتــە قۆناغێكی پێشــكەوتووی دامەزرانی بەپێی بۆچوونی حزب‌و شۆڕش‌و دوای شەش ساڵی كاری بێوچان‌و لەپسان نەهاتوو .

ئێمە ، ئەمڕۆ كە ئاهەنگی خۆپێشاندانی لەشكری گەلی (میلیشیا) ئەگێڕین .. بەبیرماندا دێتــەوەو ڕاستییەكی گرنگ لە مێژووی خەباتمان ساغ‌ئەكەینەوە ... لەبەرەبەیانی چواردەی ڕەمەزانی ڕێككەوتی هەشتی شوباتی ســـاڵی ١٩٦٣ حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب یەكەم پراكتیــكی خەباتی هاوبەش‌و ناوكۆیی گرتەبەر لەنێوان لەشكرو دەستەی چەكداری گەلدا بۆ بەدیهێنانی كارگوزاری گۆڕینی شۆرشگێڕانە ... خـۆ ئەگــەر ئەم تاقیكردنەوەیە بەئاكام ئەگەیشتبی بەپێی ئارەزووی حزب‌و جەماوەر لەبەر چەند هۆیەك كــە حزب لەكۆنگــرەو ڕاپۆرتەكانی ڕوونی‌كردنەوە ... ئەوا شۆڕشی حەفدەی تەمووز بەپێـــرەوە شۆرشگێڕییە نەگۆڕاوەكەی‌و ڕەوتە كامڵەكەی .. توانی ، تاقیكردنەوەكە زیندوو بكاتەوەو بەشێوەیەك پەرەی‌پێبدات كــە ببێتە ڕاستییەكی هەست پێكراو .

ئەمرۆش كــە لەشكری گەلی (میلیشـــیا) گەیشتوتە ئــەم ئاستە پێویســـتە سروشتی ئــەم تاقیكردنەوەیەو مەبەستی دامەزراندنی ڕوون‌بكەینــەوە .. لەگەڵ ئەوەپەیوەندی‌یەی لەگــەڵ حزب‌و شۆڕش‌و ئامانجەكانی نەتەوەی عەرەبدا هەیەتی .

لەشكری گەلی پاڵپشتێكی پتەوی هێزی چەكدارە بە (لەشكرو پۆلیسەوە) .. هەروەها هاوشانیەتی لە بەجێگەیاندنی ئەركە نیشتمانی‌و نەتەوەییەكانی‌دا .

هێزی چەكدار كە ئەرك‌و دەوری شەڕی نیشتمانی‌و نەتەوەیی پێسپێردراوە ناتوانێ ســەركەوتنی تەواوەتی بەدەست‌بهێنێ ئەگەر بەشێكی ڕاستەقینە نەبێ لەگەڵ وە لەهــەردوو بواری دامەزراندن‌و پەروەردەدا توندوتۆڵ بەگەلەوە نەبەسترابێتەوە .. جا بۆ ئەوەی ئەم هێـــزە سەركەوتووبێت ئەبێ بەشورەیەكی جەماوەر چواردەور بدرێت .. ئەو جەماوەرەی سەرچاوەیەكی لەبن‌نەهاتووەو هێزێكە هەرگیز لەناوناچێ .

ئەگەر هێزی چەكدار پەیرەوی ئامۆژگارییەكانی سەركردایەتی بكات لــە بەدیهێنانی ئەركی جەنگاوەری سەرشانیدا وەكو ئەركێكی بنچینەیی ، ئەوا بەشـــدار بوونی جەماوەریش لەئەركی جەنگاوەریدا ئەئەركەكانی تردا كە شـــەڕ پێویستی پێیانە هـــۆو كارێكی زۆر پێویست‌و بایەخدارە بۆ دەستگیربوونی ســـەركەوتنی یەكجارەكی .

ئەم بۆچونە مەبدەئی‌یە سەبارەت بەدەوری گـــەل هۆو هاندەرێكی بنچینەییە لە پێكهێنانی لەشكری گەلی (میلیشیادا) ..

ئێمە لە شۆڕشی حەڤدەی تەمووزو حزبە فەرماندە-كەی بڕوایەكمان هەیە كە پشت‌ئەستورە بەتاقیكردنەوە، بڕواكەش ئەوەیە كە هەرگۆڕانێكی سەركەوتوانە لەسەر ڕێگای ئامانجەكانی نەتەوەدا ئەگەر قایم‌بێت‌و مەترسی هەڵگەڕانەوەو پاشەكشەی لێ‌نەكرێ ئەوا ئەبێ پشت بە بەشداری‌بوونی ڕاستەقینەو كاریگەرانەی گەل ببەستێ .

بڕوابوون بە دەوری گەل‌و پشت‌بەستنی تەنیـــا لەكاتی پێویستی لەناكاودا نابێ .. وەنابێ تەنیا لــەو كاتەدابێ كە ڕژێم یان وڵات هەڕەشـــەو مەترســـی‌یان لەسەر بێت .. بەڵكو ئەبێ ئەم بڕوا بەگـــەل بوونە بیروباوەڕێكی نەگۆڕاوو ئامانجێكی هەمیشەیی بێـــت لەهەموو دۆخو زروفێكدا ...

لەو هەڵە گەورانەی هەندێ تاقیكردنەوەی گەلانی سێیەمی جیهـــان تێی‌كەوتوون ئەوەبووە كـــە ئەم بڕوایەیان‌نەكردوە بە ڕێبـــازو پەیڕەوێكی نەگۆڕاوی خۆیان .. لەهەندێ بواردا مەشقیان بەگـــەل كردوەو فێری بەكارهێنانی چەكیان كردوە .. بەڵام ئەم بوارانە لەكاتی پێویستی لەناكاودا بوون‌و كـــە مەترسی‌یەكە ڕوویشتوەو پێویستی‌كە نەماوە ئەو ڕژێمانە پشتی‌یان كردۆتەوە گەل .. جا ئەوە بووە وای لێكردون كـــە ڕەوتەكەیان ڕیشەیی نەبێ‌و پتەووقایم نەبن لەڕووبەڕوو-بوونی مەترسی ئیمپریالیزم‌و كۆنەپەرستی‌دا .

لێرەوە دامەزراندنی لەشكری گەلی لەوڵاتی ئێمەدا توندوتۆڵ بە پێویستی‌یەكانی نیشتمانی‌و نەتەوەیی‌یەوە بەستراوەتەوە كە سروشت‌و مەودایەكی ستراتیجی‌یان هەیە .. لەشەش ســاڵ لەمەوبەرەوە دەستمان‌كرد بــە پێكهێنانی لەشكری گەلی .. لەسەرخۆو بەبێ دەنگ دەستمان بەكاركردن‌كرد .. ئیمرۆش كـــە ئاهەنگی خۆپێشاندانەكەی ئەگێڕین وا خەریكە كامــــڵ‌ئەبێ‌و لەسی‌ی (٣٠) هەزار جەنگاوەر پێكهاتووە ... زروفی ئێمە ئێستاكە لەم وڵاتــــە لەهەموو زروفێكی لەمەبەر باشترە .

پێكهێنانی لەشكری گەلی تەنیا بۆ ڕووبەڕوو-بوونی پیلان نەبوون كە لەیەكەم قۆناغدا دژی شۆڕش ئەنرانەوە وە بۆ بەگژاچوونی یاخی‌بوونە كۆنەپەرستە ئیمپریالیستی‌یەكەش نـــەبوولـــەڕووروی نیشتمان‌دا .. بەڵكو پێویستی‌یەكی هەمیشەیی بوو بۆ ڕاپەڕاندنی ئەركی نیشتمانی‌ی‌و نەتەوەیی .

ئەگەر سەرنجێك لەئەركی نەتەوەیی‌مان بدەیـــن لەرزگاركردنی خاكی زەوت‌كراوی فەلەســتین بۆمان-دەرئەكەوێ كەچەندە پێویســـتی‌مان بەتەقەللاو هەوڵ‌و تێكۆشانە .. بەبێ سوود وەرگرتن لــــە ملیونەهای ڕۆڵەكانی گەل‌و كردنیان بەجەنگاوەرو بەرەنگاری كاری دوژمن ئەم ئەركە نایەتەدی .

شۆرشی نەتەوەیی‌و سوشیالیستی‌یانە هەرچەندە سەركەوتوو جێگیر بێ بەپێی سروشتی ڕووبەڕووبوونی لەگەڵ ئیمپریالیزم‌دا هەمیشە ئەركی نیشتمانی‌و نەتەوەیی لەئەستۆدایە بۆ ئەوەی بەردەوام لەسەرپێ‌و ئامادەبێت .

هەروەها شۆڕشی ڕەسەنیش لەقۆناغی ناســـك‌و مەترسی‌و بەرەوپێش‌چوون‌و دۆخی ئابلۆقەو لیــــدانی دوژمن‌دا پتەووبەهێزو جێگیرتر ئەبێت .. ئیمرۆ ئێمــە توانیومانە بەسەر ئەو پیلانە چەپەڵـــەدا زاڵ‌بین كەدژی وڵات‌و شۆرش بوو .. درێژەش ئەدەین بۆ بەرەوپێش-چون‌و جێبەجێ‌كردنی ئەو بەرنامەیەی تێكۆشان كــــە هەشتەمین كۆنگرەی قطری ڕایگەیاند لەمەیانی ئابوری‌و كۆمەڵایەتی‌و لەبواری پتەوكردنی یەكێتـــی نیشتمانی‌و پەرەپیدانی پەیوەندی لەگەڵ هەموو لایەنەكانی دا ..

هاوڵاتینە

ڕۆڵانی نەتەوەی جوامێری عەرەب

لەم بۆنە مێژوویەدا سلاو لەئەندامانی لەشـــكری گەلی‌و سەركردەكانی ئەكەم .. سلاو لەو تەقەللایــە ئەكەم كە لەپێناو دروست‌كردنی‌دا دراوە بەتایبــــەتی تەقەللای ئەفســــەرو پلەدارانی هێزی‌چەكدار كــــە بێ‌پسانەوەو بەدلسۆزی مەشقیان بە لاوان‌كردوە لەسەر هەموو جۆرە تەكنیكی جەنگ .. تاوەكو لەشكری گەلی گەیشتە ئەم پلەیە لەتوانای‌جەنگاوەری‌و دیســـپلینی عەسكەری‌دا .

داوا لەهەموو ئەندامانی لەشـــكری گـــەلی‌و سەركردەكانی ئەكەم كەبەتەواوەتی‌و بەوردی‌ی پەیڕەوی ئەو فەرمان‌و ئەركە بكەن كەپێ‌یان سپێردراوە بۆئەوەی ئاواتی سەركردایەتی حزب‌و شۆڕش‌و جەماهیری گــەل بهێننەدی .. هەروەها داوایان لێ‌ئەكەم كــە درێژەبدەن بەمەشق‌كردن بۆ فێربوونی هەموو جـــۆرە تەكنیكێكی جەنگ كبەیوەندی بە ئەركی سەرشانیانەوە هەیە ...

داوا لەلاونی نیشتمان ئەكەم كە بەئەوژمەوە بێنە ڕیزی لەشكری گەلی‌یەوەو بەڕاستی‌ی ڕۆڵەی نەتەوەكەیان بن‌و شیاوی‌ئەوبن كە پەیامە مێژوییەكەیان پێ بسپێری ... دلسۆزی خاك‌و مافی بن ، تێ‌بكۆشن لەپێناو پاراستنی شەرەف‌وسەربەرزی‌دا .

هاوڵاتینە

جەماوەری نەتەوەی عەرەب

لەكێكدا ئاهەنگی بەدەستهێنانی دەسكەوتێكی گەورە ئەگێڕین لە سەر ڕێگای ئامانجەكانی نەتەوەدا .. پێویستە ڕێ سەرنجی خۆمان دەربارەی دۆخی عەرەب ساغ‌بكەینەوە .. ئەو ڕێگایەش دیاری بكەین كـــە بەڕاستی زانین‌و پێویستەبگیرێتەبەر بۆ بەرەنگاری كردنی كێشە بنچینەییەكانی نەتەوە لەم قۆناغەدا .

ئەو نەخشە خۆبەدەستەوەدەری‌یانەی زایۆنیـزم‌و ئیمپریالیزمی ئەمەریكاو ئاڵقـــــە لەگوێیان ئەیانەوێ بیان‌سەپێنن .. تائێستا لەناوچەكەدا هــەر لەبەرەودان بەبێ ئەوەی بەتەواوەتی لەلایــەن عەرەبەوە بەربەرەكانی بكرێن .. هێزەكانی زایۆنیزم‌و ئیمپریالیزمیش هەڵپەی جێگیركردنی ئەمری واقیعیانەو ئەیانەوێ جەماوەری گەل بەو چارەسەركردنانە ڕابهێنـــــن .. هەروەها سوود لەپچڕی‌ی بەرەی عەرەب‌و ناكۆكی نێوانیان وەرئەگـرن لەچەند ناوچەیەكی نیشتمانی عەرەب‌دا ئەویش بۆئەوەی ئەوخاكەی زایۆنیستەكان لە ساڵی ١٩٦٧ زەوتی‌كردوە هـــــەر بەردەوام‌بێ بێ‌گومان مەبەستیشـــیان لەمەدا ساردكردنەوەی گوڕو تەوژمی خەباتــە بۆ ڕزگاركردنی هەموو خاكی زەوت‌كراوی عەرەب لە فەلەستین‌دا .

پار ڕووداوە دڵ‌تەزێنەكانی لوبنان ئەڵقەیەك بوون لــــــە ئاڵقە بنچینەییەكانی نەخشەكانی ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزم .. ئەم وڵاتەی عەرەب لە شەڕی خوێنــاوی‌و بەگژیەكتری‌چوون‌دا نقوم‌كرا .. لەم بوارەش‌دا چـــەند دەنگێكی ناسازو گومان‌لێكراو بەرزبوونەوەو هەڕەشەیان لە یەكێتی‌و عەرەبایەتی لوبنان‌ئەكرد . ئێمـــــە لەلای خۆمانەوە هەموو هەوڵێكمان دا كە لە تواناداا بێت بـــۆ وەستاندنی ئەم شــــەڕە خویناوی‌یەو بۆ دابین‌كردنی ئاسودەیی لوبنان .. وەبێ ئەوەی ڕۆڵەكانی بتــــوانن بەگیانی وتوونژی دروست‌و لەبار گیروگرفتی خۆیــــان چارەسەربكەن‌و چارەسەركردنەكەش لەسەر بنچینــــەی یەكێتی‌و عەرەبایەتی‌و پەیوەندكاری‌ی نەتەوەیی لوبنــــان بێت ، بەتایبەتی بەرامبەر بەكێشەی فەلەستین‌و بەرگری فەلەستین كەئەمەش بەرپرسیاری‌ی هەمــوو عەرەبێكە ، سەرەڕای كاركردن بۆ چارەسەركردنی ئەو گیروگرفتانەی ماوەیەكی زۆرە لوبنـــــان دووچاریان هاتووە .. ئەبێ ئەمەش بەشێوەیەك بێت یەكسانی‌و سەربەرزی هەموو ڕۆڵەكانی دابین بكات .

ئێمە هەر لەسەرەتاوە رامانگەیاند كە لەگەڵ هەموو ئەقەللایەكی لوبنان‌و عەرەب‌دا ین كە ببێتەهۆی وەستاندنی خوێن ڕشتن‌و ئاسودەیی زامن‌بكات . ئێمە بایەخ بـــە هەڵوێستی برایانی لوبنان ئەدەین كەشەڕیان ڕاوەستاند .. بەڵام لەگـــەڵ لێپرسراوی ئەتەوەییماندا ... بەتوندی ئاگاداریان ئەكەینەوە كەنابێ دۆخی ئێستای

بڕوانە ل ـ ١٠ ـ

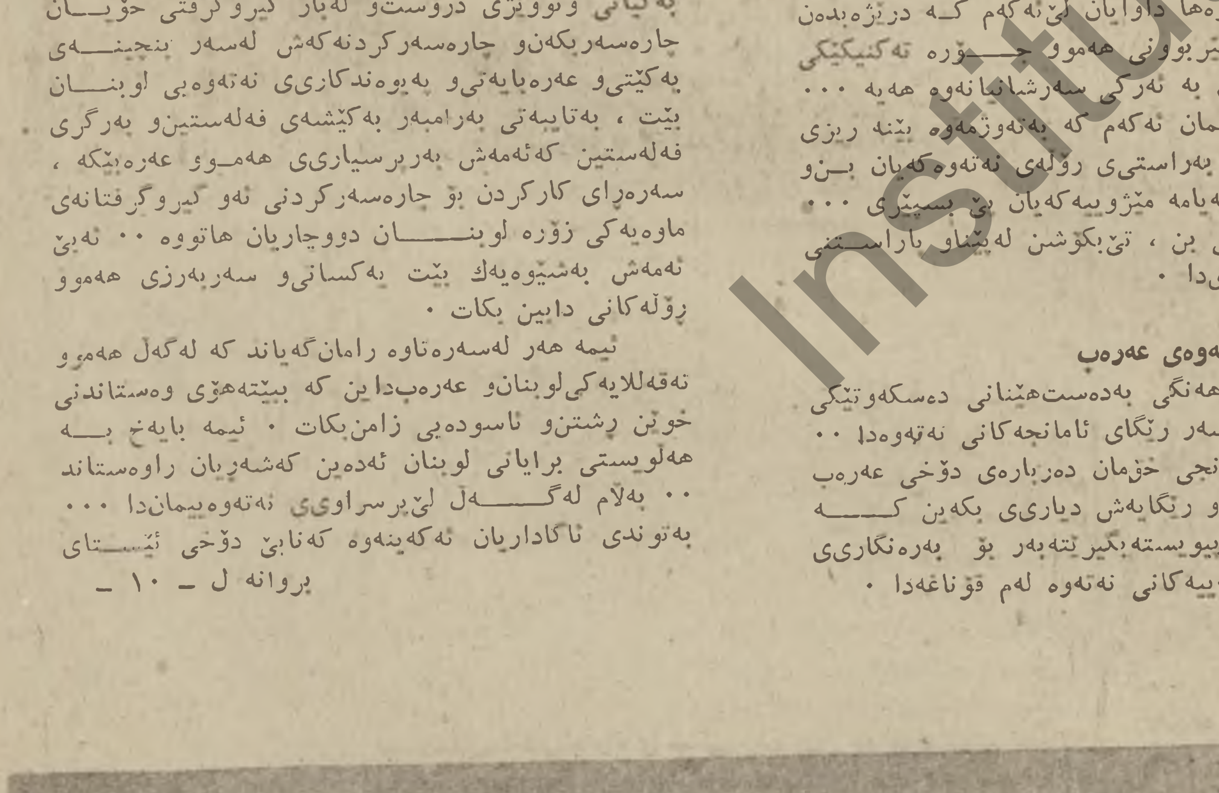

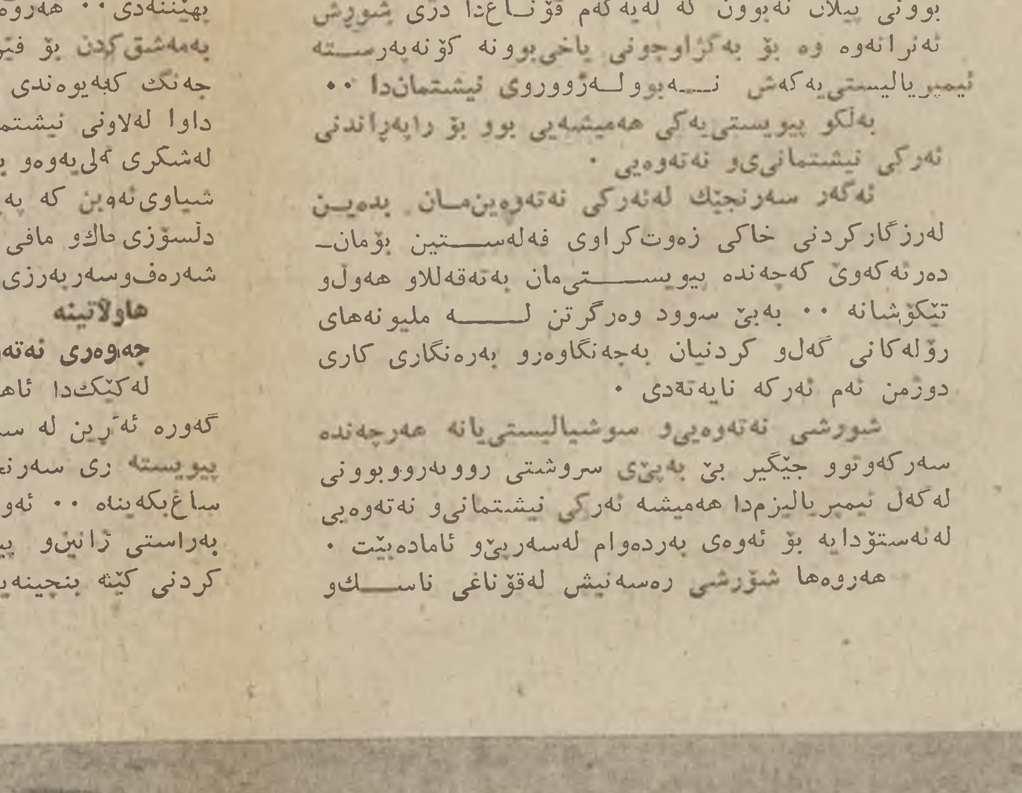

خه‌باتی گه‌لان
١٩٧٦/٢/١٣ ژماره (٣٠٤)

له خواروی ئه‌فه‌ریقادا

ڕوداوه‌كانی ئه‌نگۆلا هه‌ندێك مه‌سه‌له‌ی تری ئه‌فریقـــایان داپۆشی · یه‌كێ له‌وانه هه‌وڵو ته‌قه‌لایه بۆسات و سه‌ودایه‌كی گومان لێ كراو بۆ بـه‌نـــاوچاره سه‌ركردنی گیروگرفتی ڕۆدیسیا · له كۆنگـــــره‌ی ئه‌فریقای ڕۆدیسیادا هه‌ندێك لایه‌نی خۆ به‌ده‌سته‌وه‌ده‌ر كـه ئاماده‌ن وه‌ك لایه‌نێكی بێ هێــزله‌گه‌ڵ حكومه‌تی ئه‌یان سمیث داوتووێژ بكه‌ن ، له شۆڕشگێره‌كان جیابونه‌وه ·

له‌و كاته‌وه وتووێژ له‌نێوان ئه‌یان سمیث و (جوشـــــوا نیكۆمۆ) سه‌رۆكی جیابوه‌وه‌و ڕابه‌ری ئه‌ولایه‌نه خۆ به‌ده‌سته‌وه ده‌ره‌ی كه ناوی نراوه « بـالی ناوخۆی كۆنگره‌ی نیشـتمانی ئه‌فریقا » ده‌ستی پێ كردوه ·

هه‌رچه‌ند قه‌شه «موزوریوا» و « سیتولی » ڕابه‌رانی بـــالی شۆڕشگێڕی كۆنگره‌ی نیشتمانی ئه‌فریقا كه له لایه‌ن ڕێكخراوی یه‌كێتـی ئه‌فریقاوه پشتگیریان لێ ده‌كرێ ، ئه‌و جموجوڵـه‌ی « نیكۆمۆ »یان تاوانبار كردوه‌و ڕایانگه‌یاندوه كه ناو بـــراو نوێنه‌ری ویست و داخوازه‌كانی خه‌ڵكی ڕۆدیسیا نیه‌و هـــه‌ر په‌یمانێكیش له‌گـه‌ڵ حكومه‌تی كه‌مایه‌تی ببه‌ستێ به‌مردویی له دایك ده‌بێ ، به‌ڵام له‌گـه‌ڵ ئه‌وه‌ش‌دا « نیكۆمۆ » خه‌ریـكی وتووێژه بۆ چه‌شنه چاره‌ســه‌ر كردنێك كه سپی پێستـه‌كـان ده‌یانه‌وێ خۆیانی له شـه‌ڕێكی ڕزگاریخوازی ڕاسته‌قینـــه‌ی خه‌ڵكی ڕۆدیسیا پێ بپارێـزن

له‌م دواییانه‌دا « نیكـۆمۆ » گه‌شتێكی به هه‌ندێك وڵاتـــی ئه‌فریقایی‌دا كردو مه‌به‌ســتی له‌سه‌ردانی زامبیاو بۆتسواناو تانزانیا ئه‌وه‌بو كه حكومـه‌تی ئه‌و وڵاتانه ڕازی بكات كـــه گوایـه ئه‌و و تاقمــه‌كـه‌ی مافی زۆرایه‌تی خه‌ڵكی ڕۆدیسیا له ڕێگای وتووێژ له‌گه‌ڵ ئه‌یان سمیثه‌وه به‌ده‌ســـت بێنن‌و حكومه‌تی زۆرایه‌تی دابمه‌زرێنن» « ته‌نیا لایه‌نێكن كه ده‌تـــوانن به‌ڵام له هیچ كام له‌و وڵاتانه‌دا پێشوازی له جیابونه‌وه‌كه‌ی و له‌و ده‌وره‌ی ده‌یه‌وێ ببینێ نه‌كراو له‌مه‌به‌سته‌كه‌ی‌دا ســــه‌ر نه‌كه‌وت ·

ئه‌وه‌ی تا ئێستا « نیكۆمۆ »و « سمیث » له سه‌ری ڕێـك كه‌وتون ماوه‌یه‌ك له‌مه‌وبه‌ر لـه ڕۆژنامه‌كانی تانزانیاو زامبیادا بلاو كرایه‌وه ، هیچی لـــێ ده‌رناكه‌وێ بێجگه له‌وه كـه سالیزبوری ده‌یه‌وێ وه‌ختی بێ‌رابوێرێ‌و خۆ له داخـــوازی سه‌ره‌كی خه‌ڵكی ڕۆدیسیا گێل بكات·ئه‌و په‌یمانه‌ی كه‌له‌سه‌رێ ڕێك كه‌وتـون ناوی نـــراوه« ڕاگه‌یاندنی نیازی وتووێـــژ بۆ چاره‌سه‌ركردن »و هه‌شـــت نوخته‌ی تێدایه ·

سێ نوخته‌ی پێشـــه‌وه‌ی پێوه‌ندیان به مێژوی كوبونـــه‌وه‌كانی ڕابردوی نێوان « ئه‌یان‌سمیث » و كۆنگره‌ی نیشتمانی ئه‌فریقاوه هه‌یه‌و ڕونی ده‌كاته‌وه كه كۆبونه‌وه‌كانی ئاینـــده‌ش درێژه‌ی وتووێژه‌كانی ڕابـــردو ده‌بێ · پێنج نوخته‌كانی تریش ئه‌مانه‌ن :

نوخته‌ی چوارەم ده‌ڵـــێ پێویسته هه‌مو ئه‌و كه‌سـانه‌ی ئیمزایان كردوه ،كۆبونه‌وه‌یه‌كی ئاماده‌یی له‌ڕۆسیادا ڕێك بێنـن « بۆ لێكۆڵینه‌وه‌ی هه‌مــــو لایه‌نه‌كانی مه‌سه‌له‌ی قانـون دانان » و ئه‌گه‌ر پێویست بــو چه‌ند لیژنه‌یه‌كی لـــق داده‌مه‌زرێن ·

نوخته‌ی پێنجه‌م باســـی بارێزگاری سیاسی نـــه‌و نیشتمان په‌روه‌رانه ده‌كا كـــه له وتووێژه‌كان‌دا به‌شـــدار ده‌بـن‌و نوخته‌ی شه‌شه‌م ده‌ڵـێ زۆر پێویسته به زووتــرین كات كۆنگره ببه‌سترێ ·

له نوخته‌ی حه‌وته‌م‌دا ده‌ڵێ‌ناوه‌ڕۆكی چاره‌سه‌ری قانونی ڕابا‌ش ئه‌ره‌ی له‌سه‌ر شـــێوه‌یه‌كی قانون دانانی یه‌كجاری گه‌یشتبنه ئه‌نجامێك ، كۆنگره‌ـ ده‌به‌سترێ « ئه‌وێـــــش له جێگایه‌ك له ده‌ره‌وه‌ی ڕۆدیســـیا كه هه‌مو لایه‌نه‌كان په‌سـه‌ندی بكه‌ن » ·

نوخته‌ی هه‌شته‌میـــــش ده‌رباره‌ی ئه‌وه ئه‌دوێ كه هیچ كام له به‌شداری كۆنگره نابێ مه‌سه‌له‌كانی كۆنگره بــۆ ڕۆژنامه‌كان ئاشكرا بكه‌ن ·

« جوشوا نیكۆمـــۆ » وای نیشان ده‌دا كه له‌و تو وێـژه‌دا لــه گه‌ڵ ئه‌یان سمیث سه‌رۆكی حكومه‌تی كه‌مایه‌تی ڕۆدیسـیا پێ له سه‌ر داخوازی حوكمـــی زۆرایه‌تی ده‌چه‌قێنی · بـــه‌ڵام ئه‌یان سمیث له هـــــــه‌موو ڕێكه‌وتنێك‌دا ڕایگه‌یاندوه كـــه له سه‌ر هه‌ڵوێستی خـۆی له‌و مه‌سه‌له‌یه‌دا سوره ،له ڕاستی‌دا هیچ ده‌لیلێك بۆ ئــــه‌م وتووێژانه‌و بۆ خۆشـــــبینی « نیكۆمۆ » نابینرێ · هه‌رچه‌نده « نیكۆمۆ » له واته‌كانیـا وای نیشان ده‌دا كه‌هیچ ناكۆكی‌یه‌كی سه‌ره‌كی له نێوان هه‌ڵوێستی ئه‌یان سمیث‌و ئه‌ودا نیه·كه‌چی‌یه‌كه‌م نوخته‌ی لێك دوری ئـه‌و دو هه‌ڵوێسته ده‌رباره‌ی ئـــه‌ومه‌سه‌له‌یه كه‌وتووێژی له‌ســه‌ر ده‌كه‌ن · « نیكۆمۆ » تا ئێستاش‌ده‌ڵێ وتووێژ بۆ دامه‌زراندنی حوكمی زۆرایه‌تی ده‌كا · چه‌ندڕۆژ پێش ده‌ست پێ كــردنی وتووێژی ڕه‌سمی وتی لایـه‌نی كه‌می چاره‌سه‌رێك كه بـه‌لای ئه‌وه‌وه په‌سه‌ند بێت لـــه‌وه‌یه« حكومه‌تێكی كاتی دابمه‌زرێنرێ كه دیارده‌ی حوكمی زۆرایه‌تـی بێ » لاشی وایه ئه‌و حكومه‌تـه كاتی‌یه نابێ له ١٢مانگ زۆرتردرێژه بكێشێ · كه‌وابـــــو مه‌سه‌له‌ی سه‌ره‌كی بۆ «نیكۆمۆ»له‌م وتووێژانه‌ی ئێســــتای‌دا چه‌ند كۆبونه‌وه‌یه‌كه بــــۆ گوازتنه‌وه‌ی ده‌ســــه‌ڵات له كه‌مایه‌تی‌یه‌وه بۆ زۆرایــه‌تی ·

به‌ڵام لایه‌نه‌كه‌ی تری هیـــچ‌وا بیر ناكاته‌وه ، ئه‌یان سمیثی ڕه‌گه‌ز په‌رست له وتاریكیـــا ،به‌رده‌م ئه‌نجومه‌نی ســـه‌نای ڕۆدیسیادا ده‌رباره‌ی « هه‌ندێك به‌ڕێوه‌به‌ر »دوا كه ده‌یانـه‌وێ پیشه‌كی هه‌ندێك مه‌رج به‌سه‌ر وتووێژه‌كان‌دا بسه‌پێنن‌و لــه « زۆرایه‌تی » ده‌دوێن ·

ئه‌و لێدوانه‌ی سمیث لـــه‌نێوارێی وتووێژ له‌گـــــه‌ڵ « نیكۆمۆ » دا ده‌ری ده‌خا كـه‌حكومه‌تی سپی پێسته‌كان هیچ كاتێك بیر له حوكمی زۆرایه‌تی‌ناكاته‌وه ، ته‌نانه‌ت له ئاینده‌ش دا · لێره‌دا ده‌رده‌كه‌وێ كه بـۆچونی ئه‌یان سـمیث زۆر دوره له‌و بۆچونه‌ی كه نیكۆمــــۆده‌رباره‌ی وتووێژه‌كـان ده‌ری ده‌بڕێ · كه‌وابو ده‌ســـــت پێكردنه‌وه‌ی وتووێژه‌كان هیچ به‌رهه‌مێكی نابێ مه‌گه‌ر ئـــه‌وه‌كه « نیكۆمۆ » له هه‌ڵوێستی ئاشكرای خۆی بێته خوارێ‌و به‌هه‌ندێك به‌ڵێنی ئاینده بینـه‌ی بكات ·

كه‌واته هه‌ر ڕێكه‌وتنێـــكی‌له‌و بابه‌ته ته‌نیا هه‌ر قازانجـی كه‌مایه‌تی ڕه‌گه‌ز په‌رستی سپی‌پێست له ڕۆدیسیا ناپارێـزێ· بگره « نیكۆمۆ »ش ئه‌گه‌ر بێت‌سات‌و سه‌ودایه‌كی له‌و بابه‌تـه له‌گه‌ڵ حكومه‌تی ســــــپی‌پێسته‌كان‌دا بكـــات‌و لـــه هه‌ڵوێستی ڕاگه‌یانــــدراوی‌بێته‌خوار ، وه‌ك لایه‌نێـــكی ئه‌فریقایی ده‌كه‌وێ‌و تێ ده‌شكێ‌چونكه بزوتنه‌وه‌ی ڕزگـــار یخوازی ئه‌فریقا به‌سه‌رۆكایه‌تی« موزوریوا » و « ســـیتولی » هه‌مو چاره‌سه‌ر كردنێـــك ڕه‌ت‌ده‌كاته‌وه ئه‌گه‌ر له‌وه كه‌متر بێ كه سالیزبوری سه‌ر بۆ حوكمی« زۆرایه‌تی ئێســــــتای ئه‌فریقایی‌یه‌كان »دابنه‌وێنێ ·

ئه‌و بزوتنه‌وه‌یه ڕایگه‌یاندوه‌كه به‌رهه‌ڵستی به‌تفه‌نـــگ ده‌كات نـــــه‌ك به « به‌یان »ده‌ركردن · دیاره بزوتنه‌وه‌ش توانای جێ‌به‌جێ كردنی ئــــه‌وهه‌ڕه‌شه‌یه‌ی هه‌یه‌و ئـــه‌وده‌م ڕێكه‌وتن نامه‌كه ده‌بێته ته‌نیـــا چه‌ند كوته كاغه‌زێك‌و ده‌رژێته ناو ته‌نه‌كه‌ی خۆڵه‌كـــه‌ی ئه‌یان‌سمیثه‌وه · سه‌ره‌ڕای ئـــه‌وه چاودێری كــــــه‌ره سیاسی‌یه‌كان‌ڕایان لێ هاتوه ئه‌وه‌ش به درۆ ئه‌زانن كه‌ئه‌یان سمیث ئه‌وه‌نده‌سه‌ری گوریس بۆ « جوشـــوا نیكۆمۆ » شل بكات كه بتوانێ‌هاتنه خوار له هه‌ڵویســـتی خۆی به ده‌ستكه‌وتێـــــكی‌ڕه‌واڵه‌تی بینه بكات ·

ئاخۆ توانای سه‌ركه‌وتنـی ئه‌م چه‌شنه وتووێژه كــــه به‌ڕێوه‌به‌ره شــه‌رعی‌یه‌كـانی كۆنگره‌ی نیشتمانی ڕۆدیســیا ره‌نیان كردۆتـه‌وه ، چه‌ندەیه ؟ ئایا « نیكـــــۆمۆ » ده‌توانێ داخوازی حوكمی زۆرایـــه‌تی له ڕێگای وتووێژه‌وه بـــه‌دی بێنێ؟به‌تایبه‌تی ئه‌و داخوازیه‌ی كه نابێ هیچ سات‌و ســه‌وداو سه‌نگ‌و ســــوكی تێــدا بكرێت ·

به‌ئاشكرا دیاره كــــه وتووێژی « نیكۆمۆ » له‌گـــه‌ڵ ئه‌یان سمیث ئه‌گه‌ر شـــتێكی لێ شین ببێت ته‌نیا چاره‌ســه‌ر كردنێكی نیوه‌و ناچڵه كــه له داخوازی سه‌ره‌كی به‌یه‌كجاری دوری ده‌خاته‌وه · ئه‌و ســات‌و سه‌ودایه ناشتوانێ زۆر خـۆی ڕابگرێ‌و ته‌نانه‌ت هه‌ر بـــه مردوی له دایك ده‌بێ · قه‌شــه « موزوریوا » و « ســـیتولی » له‌كۆنگره‌ی نیشتمانی ئه‌فریقادا ئه‌وه‌یان سه‌لماند كه كه‌مایه‌تـی سپی پێستی ڕۆدیسیا ده‌بێ بێ دواكه‌وتن سه‌ر بۆ داخـوازی سه‌ره‌كی دابنه‌وێنێ · ئه‌گینـا ته‌نیا ڕێگا بۆ خه‌ڵكی زیمبابۆی « ڕۆدیسیا » ده‌ســـت دانـــه تفه‌نگه ·

كورته باسێك ده‌رباره‌ی
بیابانی رۆژئاوا

نووسینی : بارام
به‌كوردی له گۆڤاری
(آفاق عربیه)وه

★ سنور :

بیابانی رۆژئاوا ئه‌كه‌وێتـه‌رۆخی رۆژهـــه‌ڵاتی ئۆقیانوسی ئه‌تله‌نتیكه‌وه‌و له‌سێ هــه‌رێمی سه‌ره‌كی‌ی پێك‌هاتوه : هه‌رێمی (الساقیه الحمراء) كه شاری (العیـون) مه‌ڵبه‌ندی به‌ڕێوه‌بردنی كاروبارێتی ، هــه‌رێمی (ریودی‌ئورو) كـــه واتـــه‌ی (دۆڵی زێڕ) ئه‌كـــه‌یـه‌نێ‌و (فیلاسینسیروس) گه‌وره‌ترین شاریه‌تی ، هه‌رێمی سێهه‌میشی هه‌رێمی بیابانی ناوه‌ڕاسته ·

پانایی بیابانی رۆژئاوا ٢٦٦ كیلومه‌تری چـــوار گۆشه‌یه ،ئۆقیانوسی ئه‌تله‌نتیك ئه‌كه‌وێته رۆژئاوایه‌وه‌و له‌لای رۆژهــــه‌ـڵاتیشه‌وه له‌گــــه‌ڵ جه‌زائیردا هاوســـنوره‌و مۆریتـــانیاش ئه‌كه‌وێته خوارووی‌و به‌شێك له رۆژهه‌ڵاتیــــه‌وه‌و مه‌غریبیش ئه‌كه‌وێته ژووروویه‌وه ·

ژماره‌ی‌دانیشتوانی بیابانه‌كه‌(٦٠) هـــه‌زار كـــه‌س ئه‌بێ‌و له‌چه‌ند تیره‌یه‌كی عه‌ره‌ب وه‌كو (رجیبیات ، اولاد ریم ، ته‌كنا ، زرقیه ·· هتد)و عه‌روه‌مـــا له‌ژماره‌یه‌كیش به‌ربه‌ر پێـــك‌هاتون ·

★ سامانی سروشتی‌ی بیابانه‌كه :

باشترین جۆری فۆسفات له جیهانا له‌م بیابانـه دا دۆزراوه‌ته‌وه‌و ئیسپانیا كۆمپانیایـه‌كی گه‌وره‌ی بۆ ده‌رهێنانی ئـــه‌م سامانه دامه‌زراندوه، سه‌ره‌ڕای ئه‌وه‌ی (١٥٠) ملیـــۆن دولاره‌و ساڵی رابوردوو ده ملیۆن ته‌نی‌لێ ده‌رهێنراو ئه‌م به‌رهـــه‌مه فراوان‌و زۆره ئیسپانیای كرده‌یه‌كه‌مین ده‌وڵه‌ت له فرۆشتنی فۆسفاتدا ·

هه‌روه‌ها له‌هه‌ندێ ناوچـه‌ی ئـه‌م بیابانه‌دا ئاسن دۆزراوه‌ته‌وه‌و شاره‌زاكان ئه‌ڵێن كـــه‌حه‌وت‌سه‌د تا هه‌شت‌ســــه‌د ملیـــۆن تـــه‌ن ئاســـــنی لێ‌ده‌رئه‌هێنرێ ·

لـه هه‌مان كاتدا كۆمپانیای (ئارامكۆ) ســـــه‌رچاوه‌یه‌كی گـــازی سروشتی له‌ناوچه‌ی (ئه‌دیان ام روكبه)دا دۆزیوه‌تــه‌وه‌و ئیسپانیه‌كان باســـی ئه‌وه‌ش ئه‌كه‌ن كه یۆرانیۆم له ناوچه‌ی (سحاره)دا هه‌یه‌و تا پێش ده‌رچوونیشیان ئـــه‌و ناوچـــه‌یه‌یان خستبوه ژێـــرچاودێریه‌كی توندەوه ·

جگه له‌م سامانانه ئیسپانیا سه‌ردی له‌ســــامانی ده‌ریایی رۆخـــه‌كانی بیابانیش ئه‌بینی ،بۆ نمـــوونه داهاتی ئیسپانیا له‌راوه‌ماسی خۆی ئه‌دا لـــه ٥٠٠ملیۆن پیزه‌ ·

★ كورتـــه‌یه‌كـــی مێژوویی :

دوانزه ســــــه‌ده له‌مه‌وبـه‌ر عـــــه‌ره‌ب به‌هـــۆی ئایینی ئیسلامه‌وه گه‌یشتنه ئـــــــه‌و ناوچه‌یه ··· پێنج ســــه‌ده له‌مه‌وبه‌ریش ئه‌ورووپاییـــه‌كان ده‌ستیان بـه‌ســــه‌ر ژووررووی رۆژئاوای ئه‌فه‌ریقادا گــرت‌و ئیسپانه‌كان له‌نێوان ســـاڵانی ١٦٧٣ ـ ١٧٧٥ی زاینیـــــدا رۆخی ســـه‌ر ده‌ریای ناوه‌ندی وڵاتی مه‌غریبیان داگیر كــردو ئینجـا به‌ره‌و ناوه‌وه رۆیشتن‌و لـه ده‌وروبه‌ری ساڵی ١٨٨٢دا ته‌واوی خاكی مه‌غریبیان خسته ژێر ركێفی خۆیانه‌وه ·

★ بـه‌گـــژاچوونی داگیركه‌ران :

به‌رامبـــه‌ر به‌سیاســـه‌تی داگیركـــه‌رانه‌ی ده‌وڵـــه‌تانی ئـــه‌وروپا ، دانیشتوانی ئـه‌م ناوچانه ده‌سه‌پاچه دانه‌نیشتن، به‌ڵكـــو زنجیره‌یه شـــۆڕش‌و بزوتنه‌وه‌ی‌خوێناویان به‌رپاكردو چوون به‌گژیانا ، له‌ئه‌نجـــاما ئیسپانیا خـــۆی پێ‌رانه‌گیراو ناچـــاربوو په‌نای برده بـــه‌رفه‌ره‌نساو مه‌غریبی ســـه‌رووی پێشكه‌ش‌به‌و كـــردو بیابانی

بڕوانـه ل ـ١١ـ

هه‌ڵوێستێكی یه‌كگرتوو دژی بزوتنه‌وه‌ی زایۆنیزم

ـ عـادل ـ

لـــه‌م كاته‌دا به‌رپه‌رچ دانه‌وه‌ی بڕیاره‌كه‌ی نه‌تـــه‌وه یه‌كگرتوه‌یانـــه كـــه زایونیزمی بـــه ڕوخســـارێكی جیـــاوازی ره‌گه‌زایه‌تی دانه‌نا ·· هه‌روه‌ها بۆ ئه‌وه‌یه یه‌كێتی سوڤیـــه‌ت ناچـــار بكات كـــه ڕێگا بـــه جوله‌كـــه‌كانی سوڤیـــه‌ت بده‌ن بچن‌بۆ‌فه‌له‌ستینی داگیركراو بۆ به‌ره‌نگـــاری كردنی ده‌وڵه‌تـــه عه‌ره‌بییه‌كان ·

ئه‌و ده‌نگانه‌ی كه چاره‌سه‌ر كردنی خۆ به‌ده‌سته‌وه ده‌دانـــه لـــه نیشتمانی عه‌ره‌بیا ئه‌ده‌نه دواوه‌و ئه‌و كرده‌وانه‌ی‌فیداكاره عه‌ره‌به‌كان له خاكی اگیــــر كراوداو لایه‌نگرتنی دادپه‌روه‌رانه‌ی مه‌ســـــه‌له‌ی فه‌له‌ستین‌و ریسوا كردنی زایونیسته‌كان له هه‌مو بوارێكی نێو ده‌وڵه‌تاندا ، ئـــــه‌مانه هـــه‌مو پاڵیان بـــه زایونیزمه‌وه ناوه كـــه ئـــه‌م كونگره‌یه ببه‌ستێ‌و ناچـــاریان كردوه په‌نا به‌رنه به‌ر ئه‌م جۆره هه‌وڵانه بۆ ئـــه‌وه‌ی سه‌رنجی رای گشتی جیهان بۆ لای خۆیان رابكێشــن‌و سه‌ركه‌ون لـــه‌و نه‌خشه‌و پیـــلانه دوژمنایه‌تكارانه‌یاندا كـــه بـــه ده‌ستیانه‌وه‌یه ·

ئه‌م داوا كردنه‌ی عیراق كـــه ئه‌یـــه‌وێ وڵاتانی عـــــه‌ره‌ب هه‌ڵوێستێكی یه‌كگرتویان هه‌بێ ئـــه‌مه پاڵپشتێكی گـــه‌وره‌ی مه‌سه‌له‌ی فه‌له‌ستینه لـــه رۆی نێوده‌وڵـــه‌تاندا و كـــرداری دۆستانه‌یه شان به‌شان خه‌باتی گـــه‌لی عـــه‌ره‌ب ئـــه‌روات‌و ده‌سته‌به‌ری سه‌ركه‌وتنی گه‌ل‌و مه‌سه‌له‌ی فه‌له‌ستین ئه‌كات ·

جوڵانه‌وه‌ی زایونیزمی جیهان داوای كردوه له ··ی ســـم مانگه‌دا له بروكسلی پایته‌ختی بلجیكا بـــه په‌لـــا كونگره‌یه‌ك ببه‌ستن ·

ئیستا خه‌ریكی ـــۆ ئاماده كردنن بۆ ئـــه‌م كونگره‌یــه‌و ده‌وڵه‌تی بلجیكاو به‌ریلیزمی جیهانیش لایه‌نگیرێ ئه‌كه‌ن ·

زایونیزمه‌كان ئه‌كونگره‌یانه ناو ناوه (كۆنگره‌ی جوله‌كه‌كانی جیهان بۆ داكوكی كردن له‌ســـه‌ر ئـــه‌و جوله‌كانه‌ی لـــه وڵاتانی نادیموكرتیـــدان) وه مه‌به‌ســـتیان لـــه وڵاتـــانی نادیموكراتی وه‌كو زایونیـــزم لێكی ئه‌دانـــه‌وه ده‌وڵـــه‌ته عه‌ره‌به‌كان‌و یه‌كێتی سۆڤییته ·

بـــه پێی ڕێبازی شۆڕشی ١٧ی تـــه‌موزی ئه‌ته‌وایـــه‌تی سوشیالیستی‌و پێوه‌ندی بـه مه‌سه‌له‌ی فه‌له‌ستینه‌وه كه بـه مه‌سه‌له‌یه‌كی بنه‌ڕه‌تی دائه‌نێ له خـــه‌باتی ـــل عه‌ره‌بدا ، حكومـــه‌تی شوش یه‌كـــه‌مین ده‌وڵه‌تێكی عه‌ره‌ب بـــو كـــه بێزاری خـــۆی به‌رامبه‌ر بـــه به‌ستنی ئه‌م كۆنه‌ره‌یه ده‌ربڕی‌و داوای له ده‌وڵه‌تانی عه‌ره‌ب كرد كه هه‌ڵوێستیكی‌ره‌ق به‌رامبه‌ر به هه‌ڵوێستی بلیكا نیشـــان بده‌ن چونكه سی بۆ ئـــه‌وه دانه‌واندوه كه بنه مۆڵگـــه‌ی كونگره‌ی زایونیم ·

بـــۆ ئـــه‌وه روبـــه‌ڕوی هه‌ڵوێستی ناشیرنی بلجیكـــا بوه‌ســـتن كـــه پیچه‌وانـــه‌ی ئاره‌زوی نه‌ته‌وه عـــه‌ره‌به ، وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه چــــه‌ند بیروراوێژێكی دلوماسیانـــه‌ی ده‌ركردوه وه‌كو :

١ ـ مامۆستا محمد صبری الحـــدیثی جێ‌گـــری وه‌زاره‌ی ده‌ره‌وه داوای له باڵوێزی بلجیكا لــــه به‌غـــدا كردوه و بێزاری حكومه‌تی عیراقی پێ راگه‌یاندوه به‌رامبه‌ر به هه‌ڵوێستی بلجیكا له‌باره‌ی به‌ستنی ئه‌وه‌ی كـــه ناویان ناوه كونگره‌ی جوله‌كه‌كانی جیهان بۆ داكوكی كردن له‌سه‌ر ئه‌و جوله‌كانه‌ی له وڵاته نادیموكراتیه‌كاندان · عیـــراق ئه‌م هه‌ڵوێسته‌ی بلجیكا كــــه ڕێگای به‌ستنی ئه‌م كونگره‌یـــه ئه‌دات‌و هاریكاری ئه‌كات ئه‌مـــه به دوژمنایه‌تی كـــردنی وڵاتانی عه‌ره‌ب دائه‌نێ ·· وه خزمه‌تی زایونیســــته‌كان ئه‌كـــــات پێچـــــه‌وانه‌ی مه‌ســـــه‌له‌ی دادپه‌روه‌رانه‌ی گه‌لی عه‌ره‌ب لـه فه‌له‌ستین دا ·

٢ ـ هـــــه‌روه‌ها جێ‌گـــــری وه‌زاره‌تی ناوبراو داوای لــــه سه‌روكی نومایندە دبلوماسیه‌كانی عه‌ره‌ب كردوه كه ئـــه‌م بانه‌وازه‌ی عیراق به ده‌وڵه‌ته‌كانیان رابگه‌یه‌نن بۆ ئـــه‌وه‌ی هــــــه‌ڵوێستیكی عـــــه‌ره‌بی یه‌كگرتویان هـــه‌بێ لــــه دژی كونگره‌ی زایونیزم ·

٣ ـ نوێنـــــه‌ری هه‌میشه‌یی عیراق له جامیعه‌ی عـــــه‌ره‌ب له‌گه‌ڵ ئه‌میندارى گشتی‌جامیعه كـــۆ بێته‌وه بـــۆ ئـــه‌وه‌ی هه‌ڵوێستیكی یه‌كگرتویان لـــه دژی هه‌ڵوێستی بلجیكا هه‌بێ‌و سه‌رزه‌نشتی هه‌ڵوێستی بلجیكا بكه‌ن ·

به‌ستنی كونگره‌ی زایونیزم

پاش په‌ره‌ســـه‌ندنی بزوتنه‌وه‌ی ئازایانه‌ی فیداكارانی فه‌له‌ستین
زایونیسته‌كان ترس دایگرتوون

به پێچه‌وانه‌ی ئه‌و شـــه‌ڕه‌خوێناوی‌یه‌ی هێزه كۆنـــه په‌رسته‌كانی لوبنان به‌ســـــه‌ربه‌رگری فه‌له‌ستین‌و هێـــزه نیشتمانیه‌كانی لوبنانیـــان‌داسه‌پاند ، بزوتنه‌وه‌ی عه‌سكه‌ری فیداكاره‌كان له خاكی داگیـــر كـــــراوی فه‌لـــه‌ستین‌دا رۆژ بـــــه رۆژ زیاتـــــــر فراوان بوو · رۆژنامـــه‌كانی دوژمن زۆر تر باسی ڕوودانـــی‌ته‌قینـــه‌وه له قودس‌و ئـــه‌و كرده‌وه ئازایانه‌ی فیداكـــاره‌كانی فه‌له‌ستین ده‌كه‌ن كـــه لـــه زووربه‌ی شوێنه داگیر كـــراوه‌كـــاندا كردویانن ·

رۆژنامه‌كانی دوژمن باســـی‌ئه‌وه‌یان كردوه كـــه ده‌ترســـن ئه‌و ته‌قینه‌وانه سه‌ره‌تای زنجیره كرده‌وه‌یه‌كی فیداكارانه بـن ·

پاش ئه‌و ته‌قینه‌وانه كـــه‌له قودس‌دا به‌رپا كـــــران كاربه‌ده‌ستانی دوژمن بـــۆ توندكردنی چاوه‌دێری‌و پشكنینی له شاره‌كه‌دا زۆر به وردی ئـــه‌وترومبیل‌و پیادانه ده‌پشكنن كه ده‌چنه شاری قودس هه‌روه‌هـــادوژمن بڕیاری داوه كه هاتوچۆ بۆ شاری قودس هه‌ندێـــــك‌قه‌ده‌خه‌و كۆت‌و به‌ندی له‌ســـه‌ر دابنرێ به تایبـــه‌تـــی بـــــۆعه‌ره‌به‌كان‌و بۆ ئه‌و مه‌به‌سته‌ش بنكه‌ی پشكنین له‌سه‌ر ڕێگاكانی‌قودس زیاد كراون‌و خه‌ڵك زۆر به وردی ئه‌پشكنرێن ·

رۆژنامه‌كانی دوژمن بـــــه‌درێژی ده‌ستیان كردوه بـــــه لێكدانه‌وه‌و لێكۆڵینـــــــه‌وه‌و پێشكه‌ش كردنی پێشنیار بـــۆ هه‌ندێك كاروباری خۆ پاراستن‌كه له گه‌ڵ باری شـــــاره‌كه بگونجێ‌و خۆیان دانیان به‌وه‌داناوه كه :

(له ماوه‌ی پێنج مانگـــــی‌ڕابوردودا ٢١ كه‌س له دوژمـن كوژراون‌و ١١٤ كه‌سیش لـــه‌ئه‌نجامی بزوتنه‌وه‌ی فیداكـــاره‌كاندا بریندار بوون)·

ئه‌مه ته‌نیا له‌قـــــودس كه‌ته‌نیا ته‌قینه‌وه‌ی نارنجـــــوك‌و ته‌قه‌مه‌نی تری تێدا به‌كـــــارهاتوه ، هه‌روه‌ها دوژمـــــن گه‌یشتۆته ئه‌وه‌ی وا بیـــــر بكاته‌وه كه (سه‌ركــــه‌وتنی فیداكاره‌كان‌و گه‌یشتنیان بـــه‌ناوه‌ڕاستی پایته‌خت داتــــانی ته‌قه‌مه‌نی له شوێنه قه‌ڵه‌باڵخـــه‌كاندا شاری قودس ده‌كــــاته نوخته‌ی لاوازی دوژمن چونكـــه‌له‌به‌ر ئه‌وه‌ی‌شاره‌كه سروشتێكی تایبه‌تی هه‌یه‌و هه‌ر كرده‌وه‌یه‌كی‌تێدا بكرێ پتر ده‌نگ ده‌داته‌وه) فیداكاران زۆر حه‌ز ده‌كـــه‌ن‌له وێدا ده‌ستی خــــــۆیان بوه‌شێنن ، بۆیه دوژمن بیـــرله‌وه ده‌كاته‌وه كه‌ره‌ســـته‌ی تازه‌ی چاوه دێری دابین بكه‌ن‌و ئیستیخباراتی گشتی به‌هێـــز بكرێ بۆ ئه‌وه‌ی پێشی كرده‌وه‌ی‌شۆرشگێرانه‌ی فیداكاره‌كـــان بگرن ·

لای دوژمن ترس‌و له‌رز ورده‌ورده جێگای ئه‌و مه‌ینه‌تیـــــه ده‌گرێته‌وه كه به‌سه‌ر قـــوس‌داهات · بۆیه بیر له‌وه ئه‌كاته‌وه كه هاتۆچۆ له نێوان به‌شـــــی‌رۆژ هه‌ڵات‌و رۆژئاوای قودس‌دا قه‌ده‌خه بكا ·

به‌م جۆره بزوتنـــــه‌وه‌ی‌ئازایانه‌ی فیداكارانی فه‌له‌ستین وای كردوه‌.كه هیچ هێزێـــكی‌ئاسایشی دوژمن ناتوانێ هه‌مو كاتێك وریای هه‌مو جێگایـــــه‌ك بێ ·

پۆستەی ئەدەب و ژیان

(هاوکـاری) زۆر بـە سوپاسەوە باوەش بۆ هەموو بەرهەمێکی ئـەدەبی وخت و رەسەن دەکاتەوە کە خزمەتی دەبەو رۆشنبیری کوردی بـە دەمـەوە بێ و هەمیشـە لاپەڕەکانی والایـە بۆ ئـەو بەرهەمانەی کە نرخی تایبەتی خۆیان هەیە ، هەر بۆیەشـە رۆژ بە رۆژ پەیوەندی لە گەل خوێنەرو نووسەرەکانیا پتەوتر دەبێ و زیاتر عـەرمێن پەیدا دەکـاو پتریش بەرهـەمی بەسەردا دەڕژێ ٠٠ لـەم بەرهەمانەی کە پێمان دەگـەن سەنگێکی ئـەدەبی هـەبێ و ئەوەی بۆخت و روختـە بێ و ســوودێك بگـەیەنێ بـە سوپاسەوە بلاوی دەکەینەوەو ئەو بەرهەمانەش کـە زادەی هەست و سۆزو بیری جوانی نازە پشکوتووەکانی ناوە ناوە لـە گۆشەی بەرهەمی لاوان دا بلاو دەکەینەوەو ئومێدەوارین هەر خونچەیەك ببێت بەگوڵێکی گەش و بۆندارو هەر گوڵێکیش هـەزار ولی لێ بکەوێتەوە ، جگە لەمانەش هەندێ بەرهەمی وامان بۆ دێ کە بۆ بڵاوکردنەوە دەست نادەن و لەم گۆشەیەدا وەڵامی خاوەنی ئـەم جـۆرە بەرهەمانە دەدەینەوەو پەنجە بۆ کەم و کورتی بەرهەمەکانیان درێژ دەکـەین و دەستیان دەگرین و هانیان دەدەین بـۆ ئەوەی ئەوانیش بە سووربوون و بەردەوامی خۆیانەوە خـۆیان پێ بگەیەنن ! وا لەم ژمارەیەدا وەڵامی چەند برایەك دەدەینەوەفەرموون :-

● بۆ خاوەنی (لـە دڵت دەژیم و نامرم) ئێمـەش زۆر حەزدەکەین (سەرفرازو خۆشحال)ت بکەین بە بڵاوکردنەوەی بەرهەمی ئەدەبیت ، بەڵام ببورە ئەم شیعرەت بۆ بڵاو ناکەینەوە چونکە کرچ و کاڵەو هێشـتا ماویە لـە رووی هونـەری و داڕشتنـەوە بێ بکـا ٠٠ بەردەوام بـە ، بەهرەیەکی لێکدانـەوەو لەبەرکردنی چاکت هەیە ، بـە خوێندنەوەی زۆرەوە بەهـرەی ئـەدەبیت گەشە پێ بدە !

● بۆ خاوەنی ئەم بەرهەمانە (بڕیاری دڵی ، هـۆ کـاکی رەشتاڵە ، بڕیاری پەشیمانێك ، بۆ ئەو شۆخەی کـە جیهانی ئەندیشەمەی داگیر کرد ، ئـەی دووکەڵەمژ) داخمان ناچێ کـە ناتوانین ئـەم بەرهـەمانەت بڵاوبکەینەوە چونکـە شیعری ساوان و زۆریان ماوە ، زۆریش حەز دەکەین ئەوەت پێ بڵێین کە تۆ خۆت بە بابەتی لێکۆڵینەوەو رەخنەی ئەدەبی یەوە خـەریك بکەی سەرکەوتووتر دەبیت ٠٠

● بۆ کـاك (لا٠ سۆفی) ئەو شتەی دەربارەی (رافایل ئەلبرتی)ت نووسیوە ، لەگەڵ دەقـە عەرەبیەکەدا بەراوردمان کرد کـە لە لاپەڕە (١٢٧) و (١٣٨)ی ئەو کتێبەبڵاو کراوە- نەوە کـە ناوت هێنابوو ٠٠ بێجگە لەوەی کە کوردییەکەت لووس و بێ رێ نی یە ، لـە وەرگێرانیشدا سەرنەکەوتووی، چونکە زۆر لایەنی شیعرەکەت بە ناوەژوو کردۆتە کوردی ٠٠ برام ئەگەر ویستت شـیعر بکەیتە کوردی ، هەوڵ بدە لە زمانی ئەسلیەوە بیکەیتـە کوردی ، جگە لەمەش پێش- کردنە کوردی شیعرەکـە زۆر بخوێنـەوەو برۆ نـاو ناخی- کردنەوە شعوورییەکەی شاعیر ئینجا هەوڵ بدە بە کوردی ئەو ناخی کـردنەوە شعووریە دەربڕی ، چونکـە وەرگێرانی شیعر وابەم چەشنەی کـە تۆ کردوتە جگە لەوەی کە هەستی شاعیرەکـە ئەشێوێنێ لـە زۆر لایەوەش لادێت دەکا ٠٠٠

● بۆ خـاوەنی « زدوی تینووم ئاوم نەوێ » مزگێنیت دەمێ لە ماوەی ئەم دووساڵەدا کـە خۆت باسی دەکەی باش پێش کەوتووی ، بەڵام هێشتا بەرهەمەکانت ماویانـە لـە قالبێکی ئەدەبی بەرزا بمەیین ، پەلەت نـەبێ ، خوێندنەوەی زۆرو لێکدانەوەی وورد بـە ئەنجامێکی باشت دەگەیەنێ .

● بۆ خاوەنی « پەخشانی- ناهی دەروونی خۆزبەکانم - و شـیعری وەرگێـڕاوی - رەنگەکان » براگیان ، پەخشان نووسین هەر ووشە ریزکردن نیە ، بەلکو هونەرێکـە رێ و شوێنی تایبەتی خۆی هەیە ، جگە لەوەی کە هیچ بیری وای تیا نەبوو کە سوودێکی هەبێ . بـۆ شـیعرەکەشت داوای لێبوردن دەکەین چونکە زۆر لەدەقـەکەت لاداوەو بیـری شیعرەکەت لـە خـەیاڵێکی رۆمانتیکی یانە بەولاوە هیچی تیا نی یـە ، تۆ مادام شـت دەکەیتە کوردی ، شتی وا بکە کوردی کە بیرێکی بەرزیشـی شان بە شانی هونەری بەرزەوە تیا بێ .

● کـاك (تەحسین ٠٠) برام داوای وێنەی هـەندێ ئەدیب و شـاعیر یا هـەندێ دیمەنی سروشتیت کرد بوو ، حەز دەکەین ئەم داوایە لـە کتێبخانەکان بکەیت چونکـە ئەمە لە ئەرکی ئەستۆی ئێمەدا نی یـەو بـۆ شیعرەکەشت داخەکەم زۆر زۆر ساوایە ٠٠ ببوورە .

● بۆ کاك (کۆکس ٠٠) ئـەو شـیعرەی بـە ناوی (فرینی)ەوە کردۆتە کـوردی ، داڕشـتنەکەی بێ پێـزە ، کوردییەکەی بێ سەرو بەرە ، دەبوایە دەقـە ئینگلیزییەکەی لەگەڵ رەوان بکەی ! هەی لـە منت نەکەوێ !

● کاك (ع٠خ٠ سەربەست) ئەو حەفت دەنگەی لە دڵتـەوە دەرهاتوون بە داخەوە کزبوون و نەگەیشتنە سـەر لاپـەڕەی هـاوکاری ٠٠ ئومێدەوارین دەنگەکانت لەمەودوا بینـە نرکەو نرکەکان هەموو شوێنێ دابگرن !

● بۆ خاوەنی « پەپوولەم و ئاگریش ئەبرم » پەلەت نەبێ ، دونیـا بـەری دووره ، ئومێـدەوارین بەرهـەمی داهاتووت کەلکی بڵاوکردنەوەی هەبێ !

● « ع٠ ب٠ ی » برا گیان شیعرەکە زۆر لاوازە ، ئەگەر دەتـەوێ شـیعر بنووسیت پێشـتر شـیعری زۆرو لێکۆڵینـەوەی زۆر دەربارەی شیعری کـۆن و نوێ و شیعری هەر چوار ئیقلیمی دونیـا بخوێنەوە ئنجـا دەست بدە قەڵەم پشت ئەستوورتر دەبی .

بڕوانە ل -١٠-

کورتـە چیرۆکێك لـە (پۆلۆنیا)وە

پاش ماندووبوونێکـی زۆر گەیشتمە ژوورەکەم . هێشـتا بە تەواوی لەسەر کورسییەکەی بەر مێزەکەم کـە قاقەزێکی زۆری لەسەر کۆمـەڵ کرابوو نەحەسابوومەوە کە بەهێز لـە دەرگاکە درا . بە تووڕەیی یەوە نەڕاندم :

- وەرە ژوورەوە !

کابرایەکی قـەڵەوی ریش درێژ هاتە ژوورەوە .

- فەرموو ٠٠ چیت ئەوێ !؟

- بمبوورە ئـەورەم ٠٠ ئەسپ ناکڕی ؟

سەرم لەم پیاوە سوڕما ، لە دڵی خۆما وتم یا شێتە یا من خـەو ئەبینم ، ئەویش وەڵام نەدانەوەکەمی بەوە زانی کـە گوێم لـە قسەکەی نەبووە ، بۆیـە ئەمجارە بـە دەنگێکی بەرزتر پرسیارەکـەی دووپات کردەوە :

- ئەسپێك هەیە ئەی کڕی ؟

- بمبوورە ٠٠ ئێسـتا پێویستم بە ئەسپ نی یە .

- ئەم قسەیەت دڵی کرنم ! منیش پێویستم بە ئەسـپ نی یـە ، بەڵام پێویستی یەکی زۆرم بە پارە هەیە ٠٠ تەورەم تەنهـا دوو هەزار ٠٠ ئەمـە مەسەلەی ژیان و مردنە !

وەڵامم نەدایەوە ، تەنها بـە سەرسوڕماوی سەیرم ئەکرد . بەڵام ئەو بـە دەنگێکی نزم کەوتەوە قسە :

- گوێ بگرە ٠٠ بە نرخێکی هەرزان پێت ئەفرۆشم .

نرخەکەی لە هەزارو سـەد کەمتر نی یە ، بۆ گالیسـکە راکێشان ولاخێکی زۆر باشە ، لە باپیرمەوە بۆم ماوەتەوە .

بە بێ پەروایی لیم پرسی : هێشتا ماوە ؟

- ئەی چۆن نەماوە ! رەنگە وا بزانی ئەسپێکی ژێپـەوت بێ ئەفرۆشم ! ئەوا رێکەوتین ها !؟

- مەبەستی من باپیرتە !

- ها ٠٠ ئەو ، بەڵێ مردووە ٠٠ بەڵام ئەسپەکە زیندووە ٠٠ ئەڵێی چی ؟ ٠٠ ئەی کڕی ؟

- نەخێر ٠٠ نایکڕم .

- باشە ! کەواتە لەم بارەدا هیچ دەستەڵاتێکم نی یە یـەك شت نەبێ « لەسەرخۆ دەمانچە- یەکی لـە گیرفانی دەرهێناو لوولەکەی ئاراستەی ناوچەوانی خۆی کرد ٠ »

لـە جێگای خۆم راپەڕیم و هاوارم کرد :

تۆ ئەو خوایە ئـەوە چـی ئەکەیت !

« لێی نزیك بوومەوەو پێم وت »

- ئەگەر راست ئەکـەیت مەسەلـەکە ، مەسەلەی ژیان و مردنـە ، دوو هـەزارەکەت ئەدەمێ ٠ « لە پاشا گەڕامەوە لای جانتاکەم و ئـەو پارەیەی پاشەکەوتم کردبوو بیدەم بـە پێشەکی ئۆتۆمبێلێك کە زۆر بـە پەرۆش بووم بـە قیست بیکڕم ، دەرم هێنا »

پیاوەکە بە فێزێکەوە ووتی :

- خۆشەویستەکەم بیتر ٠٠ سەرشۆڕت کردم ٠ من پارە لە کەسانی نەناسیاو وەرناگرم .

- چۆن ناوت زانیم ؟

- ناوت نازانم

- ئـەی ئێسـتا ناوت نەبردم ؟

- ناوت چی یە ؟

- بیتر

- کەواتە بەهەڵەدا نەچووم . « هاتەوە سەر باسەکەی و بە هێمنی ووتی :

- باشــە ، ئەسپەکە ئەکڕیت ؟

نەڕاندم بەسەریا :

- نەء ٠٠ نەء ٠٠

- ئەوا بێجگەری خەت کردم « هەمدیسـان دەمانچەکەی بەرزکـردەوەو ئاراسـتەی ناوچەوانی خۆی کردەوە .

- تکات لێ ئەکەم واز لەمە بهێنە ، هیچ ئەبێ لەم ژوورەدا ئەمە مەکە ٠٠ ئەمە پارەکەیە دە وەری بگرە ٠٠٠ بۆ تۆ ئەمەم پاشەکەوت کردووە .

- ئەختێك لەمەوپێش پێم ووتی پارە لە کەسانی نەناسیاو وەرناگرم . « لوولەی دەمانچە- کەی نووساند بە ناوچەوانی- یەوە . »

- راوەستە دوو هەزارەکەت بە قەرز ئەدەمێ ، کەی لـە دەستت دابوو بمدەرەوە .

- ئەترسـم نـەتوانـم بتدەمەوە !

- بەم مەسەلەیەوە مێشکت خەریك مەکە . ئەگەر لـە دەستتدا نەبوو مەمدەرەوە .

- باشە ! پارەکە بە قـەرز وەرئەگرم ، بەڵام ئەبێ ئەوەت لا روون بێ کە تۆ ئەم پارەیەت بە من ئەبەخشیوە ، بەڵکو بـە قەرز لێم وەرگرتووی .

- ئەوە هیچ گومانی تیا نی یە ٠٠ هیچ گومانی تیا نی یە !

پارەکەم خستە دەستی یەوە ، ئـەو پارەیەی بە دوو سـاڵ پاشەکەوتم کردبوو .

پیاوەکەم کـردە دەرەوەو دەرگاکەم داخست . پاش تەواو کردنی ئیشەکانم کە گەڕامەوە ماڵێ یاسـاولی بالاخـانەکە رایگرتم و نامەیەکی دایە دەستم و وتی پیاوێکی رەوشت سـەیر بۆی هێناوی ، کە خوێندمەوە تیا نووسرابوو : « بەو پارەیە ژیانمت کڕییەوە ، هەر بیـر لـەوە ئەکەمەوە چۆن ئـەم قەرزەت بدەمەوە ، بەڵام رێگا- یەکی زۆر عادیلانەم بۆ ئـەم کێشەیە دۆزیوەتەوە ٠٠٠

هەروەکو تۆ دەستت گرتم ، منیش بەو چەشنە دەستی تۆ ئەگرم ٠٠ ئەوا ئەوەی زۆر بە بەهـاو خۆشەویستە لام پێشکەشتی ئەکەم ٠٠ تکـا ئەکەم لێم وەربگرە ٠٠ ئەویش ئەم تاکە ئەسپەیە . »

چاوم بڕییە ئەو جێگایـەی بـۆ ئۆتۆمبێلەکەم تەرخـان کردبوو کە شەوو رۆژ خـەوم پێوە ئـەدی ٠٠ ئـەبینم ئەسپێکی بچووکی ریوەڵـەی لەسـەر پاڵ کەوتووە بـە چاوەکانی خەمم لێ ئەکا ، وام زانی ئەیەوێ ئەوردەخەنـە بخاتە سەر لێوی .

سەرنجێك ئـەم کورتـە چیرۆکە لەلایەن کاك (محمد صالح الجبوری) یەوە کراوە بـە عەرەبی و لـە رۆژنامەی (الجمهوریە)دا بڵاوکراوەتەوە بەڵام کـاکی ناوبراو نـاوی نووسەری چیرۆکەکەی نـەنووسیوە کە ئەمە بوو ئەم لایەنەی پشت گوێ بخستایە . - وەرگێڕی بۆ کوردی - .

محەمەد حەمەدەمین
لە عەرەبییەوە کردوویەتی بـە کوردی

وشەیەك بۆ وەرگێڕان

هیچ قسەی لەسەر نـی یە کە ئەدەبی کوردیمان لـەم قۆناغە ناسـکەی ئێستایدا پێویستی یەکی زۆری بـە گرانەوەو گەشانـەوەو هەڵمژینی هەوای سـازگاری بەهاری بیری پێشکەوتووانەوە هەیە ، لەسەرمانە ئەکانێکـی توند بە ئەدە بەکەمان بدەین و بەرەو پێشەوەی بەرین ، ئـەو ئەکانە توندەش بە چاودانـە ئاسۆی بەرفراوانـی دەرەوەو ووردبوونەوەو ووچوونەخوارەوە لە ناوەوەی خۆمان دەبێ ، واتە دەبێ لە لایەك لەگەڵ سەردەمی تیژرەوی خۆماندا بڕۆین و شان لە شانی نەتەوە پێشکەوتـووەکانی جیهان بدەین و سوودیان لێوەربگرین ، لە لایەکـی تریشەوە بۆ ناخی خۆمـان بەڕێـنـەوە پێمان چـاك لەسەر زەمینەی رەگـەزە رەسەنەکانی باوك و باپیران قایم بکەین ! چونکە ئـەم دوولایەنە - هاوچەرخێتـی و رەسەنایەتی - پێکەوە ئەدەبێکی زیندوو وخاوەن خەسـیەتی تایبەتی دێننە کایەوەو هەنگاو بە هەنگاو پێشی دەخەن ، جا بۆ ئەوەی ئێمەش ئەدەبێـکی وا گەش و زیندوو بە بـەرهـەم بێنین ، دەبێ نە خۆمـان لە بیر بچێ و نە خەڵکیش ! نـە هەر خۆمان ببینین و نە هـەر خەڵکیش ، چونکە ئەگەر خۆمان لە چوارچێوەی تەسکی میرات و کە لە بوورو بەرهەمی ئەدەبی خۆماڵی بەستەوەو سەرمان لـە ئەشی خۆمان ناو دەستمان بـە خۆ خواردنەوەو کاوێژ کردنەوە کرد هیچ بە هیچ ناکەین و رۆژ بەرۆژ لەباتی ئەوەی پێش بکەوین باشەکشە دەکەین و لە جیـاتی ئەوەی لـە ئێستاو داهاتووەوە بژین ، هەر لە قاوغەی تەسکی رابردوو خول دەخۆینـەوەو دەگەوزین و دادەڕزێین ! ٠٠ خۆ ئەگەر بە تەواویش پشت لـە خۆمان بکەین و هەر رووماں لـە دەرەوە بێت و قسەی خەڵـك بجووینەوەو بـێ گۆڕین و دەستکاری و گونجاندن ئەدەبی خەڵك وەربگرین و بیکەین بـە سەرمەشقی نووسینی ئەدەبیمان دیارە شەقڵ و مۆرکی نەتەوایە- تی و خۆیی و رەسەنایەتی پێوە نابێ و ئەکەس بە ئەدەبی ئێمەی دەزانێ نە ئێمەش رووممـان هەڵدەگرێ شانازی پێوە بکەین چونکە رەنگ و بـۆن و تامی خۆمانی تێدا نی یە ، بۆیە دەبێ وەك تەرازوو پارسەنگێکـی دروست ، تەرازووی هەر دوولا رابگرین ، کە شتێ دەنووسێن ئەو شتە گوزارشت لە خۆمـان بداتەوەو لە هەمان کاتیـشدا ئاسۆی بەردەمی فراوان بێ !!

جا بۆ ئەم مەبەسـتە ، نووسەرو شاعیری کـورد لـە سەریانە کە دەنووسن باسـی ژان و ئازارو خەم و کەسـەرو کارەساتە زلەکانی خۆیـان و نەتەوەکەیان بکەن و ئـەم بەرهەمانە بە بەرهەمی کـەڵە شاعیرەکانی نەتەوە پێشکەوتووە کانی جیهان موتوربە بکـەن و خوێنێکی مرۆڤانەو فراوانیان بە دەمارا بکەن ! ٠٠ بە تێکـڕایی ئێمە ناتوانین دەست بـەرداری بەرهەمی بیری نەتەوەکانـی تر بین ، ئەگەر بمانەوێ ئەدەبـە کەمان پێش بکەوێ دەبـێ دەست بە وەرگێڕان بکەیـن و بزووتنەوەی وەرگێڕان هان بدەین بەڵام قسەی خۆمان بێ وەرگێڕان وەرگێڕی دەوێ و وەرگێڕیـش دەبێ زۆرچاك شارەزای کـۆن و قوژبنـەکانی زمانی زگمـاکی خۆی و ئەو زمانە بێگانەیە بێ کە لێی وەردەگێڕێ ، بۆ ئەوەی بتوانێ بە چاکی لە دەقەکـە بگات و بە کوردییەکی راست و دروستیش دای بڕێژێ و ئەیەڵی لـە ئافەرین بەو لاوە هیـچ قسەی بێتە سەر ٠٠ بـەڵام ئاگاشمان لەوە هەبێ وەرگێـڕ هەر چەندی کە ووریاو ئاگادار بێ هێشتا هەرکەمە ، و لە کاتی وەرگێڕاندا بیرو هەسـتو خەیاڵەکە پەردەیەکی گـۆڕانی بەسەر دادەکشێ ، جا هـەر چەندە وەرگێڕ دەست و بێ سپی بێ ئەو گۆڕانە زلتر دەبێ و هەر چەندە کەمتر شارەزا بێ ئـەم گۆڕانە کەمتر دەبێ و لە دەقەکە نزیکتر دەبێتەوە ! خۆ ئەگـەر بەرهەمێکی ئەدەبی دوو سێ جار وەرگێڕدرێ ، ئـەوا دوو سێ جار ئـەو گۆڕانەی بەسـەر دادێ و بە تەواوی لە دەقـە ئەسلیەکە دوور دەکەوێتـەوەو ئەگەر دوایی سێ چـوار وەرگێران دووبارە بۆ زمانـە ئەسـلی یەکە وەربگێڕدرێتەوەو پێشانی خاوەنەکـەی بدرێ ، مسۆگەر کابرا لێی ئەبـان دەبێ و جگەر گۆشەی خـۆی ئاناسێتەوە ٠٠ جا هەر ئـەو گیروگرفتەشە کە ئەمـڕۆ یەخەگیری وەرگێڕەکانمان بووە زۆربەی - نالێم هەموو - ئـەو کەسانەی کە شت دەکـەنە کوردی هـەر لە عەرەبییەوە دەیکەنە کوردی - کێ دەڵێ هەر کەس کـە بەعەرەبی خوێندبێ و عەرەبی بخوێنێتەوە ، عەرەبی باش دەزانێ و شارەزای هەموو کۆن و کەلێنەکانی یەتـی ٠٠ جا ئەو بەرهەمەش ئەگـەر بەرهەمی نوسەرانی عـەرەب نەبێ دیارە لە زمانێکی تـرەوە کراوەتە عەرەبی و گۆڕانێکی بەسەر هاتووە کـێ دەڵێ وەرگێڕەکەی ئەوانیش گێردی شەق و پیل کردنی جەستەی بەرهەمەکەی بە دەسـتەوە نەبووە - کە دووبارە دەکرێتـە کوردی گۆڕانێکیتری بەسـەر دادێ و تەواو دووری دەخاتەوە! خۆ هەندێ جار شـتی وا دەکەوێتە بەر حەمـلـەی وەرگێڕان کە زۆر قۆنـاغی دووری بڕیوە ، بۆ نموونـە بەرهەم هەیە لە چینی یەوە دەکرێتـە ئینگلیزی یەوە لـە ئینگلیزییەوە دەکرێتـە عەرەبی و لە عەرەبی یـەوە دەکرێتە کوردی ٠٠ توخـوا دەبێ ئەم بەرهەمە بـاش ئەم هەموو کەین و بەیـن و هێنان و بردنە چی بەسەر بێت و ئەنجامی بە چ بگات ؟! بۆیـە وا بە پەسەندی دەزانین کە یەکێ شتێ دەکاتە کوردی ، تا پـێی دەکرێ راستەوخۆ لە زمانـە

بڕوانـە ل -١١-

ع٠ح٠ب و زمانێکی شیعرو رووەکی ریالیزم

بەشی یەکەم و دووەمی ئـە وتارە لـە ژمارەکانی رابوردوودا بڵاوکرایەوە ، بەشی سێیەم و دوایی لەبەر هەندێ گیروگرفتی چاپخانە ، دواکەوت بۆ ژمارەی داهاتو ، بـۆ ئـەم مەبەستە سـەرنجی خوێنـەواران رادەکێشین .

- هاوکاری -

سێ پارچە شیعری « لێرمەنتۆف »

عەبدوڵا پەشێو
لە رووسییەوە کردوویە بە کوردی

-١-

بەکوێرایی ، چاوەکانی ، خۆشەویستی
بەکوێرایی ، چاوەکانی شادمانی
حەز لە ژین دەکەم ٠٠ دەمەوێ
حەز لە خەم دەکەم ، دەمەوێ
خۆشەویستی و شادمانی
هەست و هۆشیان بە ناز کردووم
ناوچەوانیان زۆر لووس کردووم
ئیستاش وەختە ٠٠
دەبا گاڵتەی خانەدانان ،
برەوێنێتەوە تەمی حەوانەوەم
ژینی شاعیر ،
بێ ئەندێشە چ دەهێنێ ؟
ئوقیانووسێك ، بێ شەپۆل بێ ، چ دەهێنێ ؟
شاعیر
بە کرداری پڕ ژان و دەرد
بە خەمی سفت ،
ژیان دەکڕێت
شاعیر ،
دەنگ لە ئاسمان دەکڕێت
شاعیر ،
ناوبانگی خۆڕایی
هەرگیز ناوێت !

-٢-

گۆرانی دڵێ و دەنگەکەی ،
وەکو ماچێك ،
لەسەر لێوە تەنگەکانی دەتوێتەوە
کە دەڕوانێ
ئاسمانی شین
لەناو چاوە خواییەکانیا ، یاری دەکات
کاتێ دەڕوات : جووڵانەوەی ،
کە دێتە گۆ : ئادگاری جوان ،
پڕن لە هەست ٠٠ لە دەربڕین
لە سادەیی یەکی زۆر شیرین

-٣-

پەستم ، چونکە خۆشـم دەوێی
خۆشم دەوێیت و دەزانم :
بەند و باوی ، دڵڕەقانەی دەور و پشتت
قەت بەزەیی ،
بە جوانیتا نایێتەوە .
من دەزانم ،
کە چارەنووس ،
لەباتی هەر رۆژێکی روون

لەباتی‌ی هەر ساتێکی خۆش
فرمێسك و خەمی لێت ئەوێ .
پەستم ، چونکە ،
تۆ شادمانیت ٠٠ گیانەکەم !

●

(١) بە ناچار جار جار دەسکارییەکی فۆرمی شیعرەکانم کردووە ، بێ ئەوەی ئەو دەسکارییە کار بکاتە سەر ناوەڕۆك .
ع ٠ پ ٠

Institut Kurde de Paris

لێکۆڵینەوە

کارەساتی مرۆڤ

سەلام محەمەد

تا ئێستا زۆربەی ئـــەو رەخنـــەو لێکۆڵینەوانەی دەربارەی چیـــرۆکی نوێی کوردی نووسراونەتەوە بایەخیان بە چەند لایەنێکی تایبـــەتی چیرۆکەکە داوەو دوایش لـــە گەل قوتابخانە ئەدەبیەکـــانی سەردەمدا بەراوردیان کردوەو .. بە دەگمەن رەخنەیەکمـــان ئەکەوێتە پێشچاو بـــە وردی ناوەرۆکی چیرۆکەکـــە روون بکاتەوەو بیخاتە ژێر تیشـــکی موناقەشەوە ، ئەم نووســـینەم هەوڵدانێـــکە بۆ شی کردنەوەی چیرۆکی نوێی کوردی لە باری سەرنجێکی - گشتی - یەوە ، بۆ ئـــەم مەبەستەش چیرۆکی - ئـــەی دوای ئـــەوە - ی کاك (سەلاح شـــوان) هەلبژاردوە کە لە ژمارە (٤٢)ی رۆشنبیری نوێدا بلاوکراوەتەوە •

هەر لـــــە هاواری یۆنانی کۆنەوە تا ئێستا و بە شـــێوەیەکی بەردەوام ڕۆژانبـــازی نێوان ژیان و مردن گێژەنێکی بە تەتەوژمی لە دیمەنی مرۆڤی زیرەك و خاوەن بەهرەدا بەرپـــا کردووە بە جۆرێك ، خامۆشی و .. جوولانەوە ، تەقینەوەو .. سووتان ، فرمێســـــکو .. زەردەخەنە ، ئاســـوودەیی و .. ئازاوە ، لە (شتێك)دا ئەبینیـــو ئـــــە ئەنجامی ورد بوونەوەو لێکدانەوەی ئەو شتەدا (کـــە بریتییە لە کەرانێکی بێ وچان بە شوێنی - خۆ - دا) مانـــدو ئەبێو وا هەست ئەکات سەرـ بازێکە جگە لەوەی ئاکە فیشەکێ شـــــك نابات هەروەها ترس (ترسی مردن) عەمری ئەندامە- کانی لەشی بەنـــــد ئەکات بەرامبەر بە نهێنییە ئالـــۆزو ئالۆسکاوەکانی ژیان ، هـــــەر لێرەوەش ڕوبەڕوی تاقی کردنە- وەیەکی تاڵو ئەنجـــــامێکی نائومێدانە ئەبێتەوە • ئـــــەم تاقی کردنەوەیە مرۆڤی پاڵەوان ون ئەکاتو ونبوونەکـــە دوو چەشنە :

یەکەم : ون بوون لە پێناوی ونبووندا

دووەم : ونبوون لە پێنـــاوی خۆدۆزینەوەدا

جۆن شتاینبك لـــە ڕۆمانی (کەران بە شوێنی خوایـــەکی نەناسراوا) نموونەی پاڵەوانێکی بەهێزی بۆ ئـــەم مەســـەلەیە هێناوەتەوەو ســـێ خاسیەتی گەورەی پێ بەخشیوە :

١ - هێز
٢ - خۆشەویستی
٣ - زیرەکی

هەر بەم شێوەیە لە گـــەل هەندێ جیاوازی بچووکـــــدا کازانتزاکیس لـــــە ڕۆمانی (دووبارە مەسیـــح هەڵدەوا- سریتەوە) نموونەیەکی بەهێز- تری هێناوەتەوە لـــە ئەویش (فدیس فۆتیس)ە • فۆتیس بەر لـــە هەمو زەبرو زۆرداریو ناڕەوایی یەکی دەشـــتو دۆڵو چیاکانی (ساراکینا) ئەگرێتو لـــە گەل ئازارو نائومێدیدا ئەجەنگێ .. باش ئەوەی هەمو دەرگایەکی لێ دائەخـــرێت رو ئەکاتە کۆمەلە زۆرلێکراوەکەی ئەلێ :-

« بەردەوام بن رۆڵـــەکانم • بێشکەون .. هیچ چارەیەك لە لای یەسوعی خوا نەماوە » •

ئـــەم هاوارەی کازانتزاکیس (فەنانەتێکی) سەرسووڕێنەری تیادا ئەبینرێو هیـــچ نەبێ کەیشتۆتە راستییەك کـــــە نیرەدەی ژیان گەورەترە لـــــە خۆبەدەستەوەدانو خۆکوشتن .. بۆیە نابەزێتو .. بەردەوام راستیو .. جـــــوانیو .. بێزارو لێقـــــەوماوی خۆش ئەزیە .. بیـــر ئەکاتەوەو .. ئەخواتو .. ئەخەوێتو قسە ئەکات •

چیرۆکی (ئـــــەی دوای ئەوە ..)ی سەلاح شـــوان ڕەنگدانەوەی پاڵەوانێکە کەسی

ئەم یەکگرتنە لە نێـــــوان جووڵانەوەو بێزاریدا خۆراکی ژیانەو ســـووتەمەنی بەردەوام بوونە .. جا بۆیە پاڵەوانی

ئەزەدی ڕائەبەرێت و بـــە ئارە- ووی بەردەوام بوون وەڵامـــی خرێنی زەوی نەداتەوە •

ژان شۆلە ئەکات .. جـــاو کوێر ئەبێ .. سەرتاپای جیهان ئەمو مژێکی سەخت داگیـــری ئەکات .. ئۆزقالی خۆشی لـــە دەروندا نامێنێ .. شـــەش سەعات دایەرە .. خەوتن .. جارەوانی .. دووبارە لـــــە سەرناوەو .. دیسانەوەو .. دیسانەوەو .. ئاد •

ئەوەی لـــــە چیرۆکەکەدا سەرنجم رائەکێشێت دوو شتە یەکەم :-

پاڵەوان .. لـــــە (وحـــدة الوجود)ەوە هەنگاو ئەنێتو بە جزەیێك ئەلێ هەر بەیوەندییـــە کۆمەلایەتییەکان دروبـــــارە ئەبێتەوە .. بکرە :-

« باراناوەکان یەك ئەگـرنو ئەبن بە جۆگا .. جۆگاکان یەك ئەگرنو ئەبن بە چەم ، بـــــە زێ .. ، بە روبـــار ، رووبارە- کانیش ئەڕژێنە ناو دەریـــــاو ئۆقیانوسەکانەوە - چیـرۆکی ئەی دوای ئەوە » ..

ئەمجارەیان دەریاکان هەڵـم ئەکەن ، هەڵمەکان لێك ئەدەنو ئەبن بە باراناو .. باراناوەکان یەك ئەگرنو ... هتد •

پاڵەوانێك ، لە روانگەی ئەم بیرە فراوانەوە بڕوانێتە بوونی شتەکان ئەگەر ئۆزێ قووڵترو .. زەیرەکانە تر هەست بـــــە دەورووپشت بکات ئەوا هەرگیز (مەرگ) نابێتە بیرەڕێك بـــۆ پرووچی ژیان •

شتێکم لـــــە دڵدایە جێی خۆیەتی لێرەدا دەری ببـــڕم ، جاری وا هەیە کە ئەڕوانمـــــە ڕێژنەی باران ئەوینێکی قووڵو بێ بن لەشم داگیـــــر ئەکات ، هەرچی ئازارو نائومێدی هەیـــە ئەبێتـــــــە زەردەخەنە ، مردن ئەمرێ ، بەختەوەرییەکی سەوز دێتە هەناومەوە ، هەست بـــە بوونی کات ناکەم ، یەك پارچە لـــــە ناو سروشتی جوانـــــدا ئەتوێمەوەو دەمارەکانم باڵەفڕە- یان پێ ئەکەوێت • لە ناخمـــدا خۆری خۆشەویستی پرشـــنگ ئەهاوێو قژی زەردی خەمەکانم سەما ئەکەن ، گۆرانی بـــۆ سروشتو مرۆڤ ئەڵێین .. خۆ ئەگەر ناوی ئەو (ساتە) بنێین (هیوا) ئەوا پاشەڕۆژ پرە لەم جۆرە ساتانەو ئەئانەت لـــــە ئەوبەری نائومێدیدا ناکەوینـــە ژێر قورسایی خۆبەدەستـــــەوە دانەوە بگرە زیاتر لەوەی شتە- کان بە کۆنیو سواوی ببینیـــن هەست بە لەدایك بوونو تازە- بوونەوەنەکەین •

کازانتزاکیس ئەڵێ **(بۆیـــە زۆربا بێزار نابێت ، چـــونکە هەر شتێ ئەبینێت وا هەست ئەکا یەکەم جارێتی ئەیبینێ) - زۆربای یۆنانی •**

چیرۆکی (ئـــەی دوای ئەوە) بێزار نیـــەو خۆشەویستییەکی قووڵ بەستوویەتیە خـــــاكو ئاسمانو نیشـــــکردنو مرۆڤو (دڵدار)ەوە ئەگـــەرچی برای چیـــــرۆك نووس خۆیشی ئاگاداری ئـــــەم پەیوەندییە ئەبێت •

سەرەنجی دووەمم : ئـــــەو هێڵەیە سەلاح شوان لە نێوانی بەرگو مەرگدا ئەیکێشێتو (جیاوازییەك) ئەبەخشـــێتە ئۆتایی شتەکانو پەیوەنـــدی- یەکان .. رەش لە سپی جیائە- کاتەوە • بـــــە جۆرێ مردنی پوحەنای مەعمـــەدان ئەبینێو مردنی ئەیرون بە جۆرێکی تر ، کاك سەلاح ئەڵێ **(قســـەکەی کەسی دووەمەکەی پێشـــووی بیرکەوتەوە کە نزیکەی ســـەد هەزار ساڵ پێش ئەوساو هـــەر لەو شوێنەدا کردبووی تەنیـــا جیاوازییەك لـــــە نێوانی قسەکەی ئەمو هیندەکەی ئەودا هەبو بێـــت ئەوە بوو : ئەوی**

تریان لە جیاتی ناوی گالیلـــۆ ناوێکی تری بردبو کە ئەوسا بە ســـــەر زاری هەمومانەوە بو ، چونکە پاش سووتاندنی بۆیـــان دەرکەوتبوو کـــــە قسەکەی راستەو ئاگر لــــە سووتانەوە دروست ئەبێت تەك سووتان لە ئاگرەوە - ئەی دوای ئەوە) •

بەڵێ ... جیاوازی هەیەو بە هیچ جۆرێ کار ناکاتە سەر یەکگرتنی فرمێسکو زەردەخەنە .. ئاسوودەییو ئازاوە .. کە لە سەرەتاوە دەست نیشـــــانم کرد ، بەڵام جڵەو تەنیا بـــــە دەست ئیرادەی ژیانەوەیە کـــــە سەرەڕای هەمـــــو ویلیو .. ئازارو .. ســـــەرگەردانیەکی پاڵەوانی (ئەی دوای ئەوە ؟) هـــــانی ئەدات بۆ دۆزینەوەی جیاوازی مەرگ لە مەرگێکی تر ، ژیان لە ژیانێکی تر دووریش .. نیە هەر ئەم جۆرە بیرکردنەوەو بەراوردکردنو موتابەعە کردنە بێتە هۆی دۆزینەوەی تازە تر •

لێرەدا ، پاڵەوان بێزار نیە بەڵکو پارچەیەکی لە ســـــەدان پارچەی شاراوەی ناوەوەی خۆی دۆزیوەتەوە .. چونکە سەرەڕای دووبارە بونەوەی (شتەکانو پەیوەندیەکان) • ئەم بەردەزامەو هەست بە جیاوازی ئەکات •

مەسیح لە ئنجیلی (حەنا) دا ئەڵێ :- (ئەوەی ون ئەبێت خۆی ئەدۆزێتەوە) .. دەســـــا خۆون بوون تەنیـــا کەمتەرخەمیو راکردن لە واقیعو تووانەوە نیە بەڵکو کەڕانەو پشـــــکنینە ، هەست کردنە بە خرێتی زەوی .. بە ئازار .. بە ناتەواوی .. بە درۆو تەڵەکەبازی ئەوانـــەی دەورووپشت .. راستیە لە گەڵ (خۆ)دا ، دووایش دۆزینەوەو .. بەخشینە •

کاك سەلاح ، لە گەڵ ئەوەی زیرەکانە بۆ مەسەلەکە چـــــووە بەڵام لە نیوەی رێکادا وەستاوەوەك ئەوەی کەوتبێتە نـــــاو بیرێکی ئێکجار قووڵەوە بە بێ ئەوەی ئاگاداری ئەوە بێت هەتا باڵتـــــە لێ بداتو عەردی رەقو تەق هەڵکەنێ زووتر ئەگاتە .. هەواو .. ئاو .. و .. گیاو گـــــۆل چونکە زەوی خـــرە • دوایش تەنیـــــا رەفزکردنی خۆکوشتن راستیی ژیـــــان ئەسەلمێنێت •

من ئەزیم کەواتـــــە مردن مردووە ، بیرئەکەمەوە کەواتـــە پێشکم سەربەستە ، حەز لـــە سەوزایی بەهـــارو چاوەکانی دڵدارەکەم ئەکەم ، کەواتـــــە خاوەنی ئارەزووم ، ئیتر وەکو ئەو بۆی چووە (کێ ئەڵێ وایە .. کێش ئەڵێت وا نیە) بێومر نیەو گرنگی مەسەلەکە لەوەدایە ئەو ئەژیتو بیر ئەکاتەوە •

کامۆ لـــــە (العبث)دا ئەڵێ (گەورەترین گیروگـــــرفتی فەلسەفە ئەوەیە کە ئایا ژیـــــان شایانی بەردەوام بوونە یـــان .. نا) •

بەڵام بوونی کامۆ .. هەڵسو کەوتی کامۆ .. خەوتنی کامۆ .. خواردنی کامۆ .. خۆی لە خـــۆیدا وەڵامێکە بۆ ئـــەم پرسیارەو زیاتریش بەستراوە بەو ساتە شیرینەی (کات)ی تیادا ئەوەســـــتێ جگە لەوەی ئەگەر مرۆڤ لە هەموو سەر- بەستییەك رووت بکرێتـــــەوە هێشتا سەربەستی خۆکوشتنو .. بیرکردنەوەی ئەمێنێ •

ئەمە لە لایەکەوە ، لە لایەکی تریشەوە ، چیرۆکی (ئەی دوای ئەوە ..؟) هەر وەکو وتم لـــە روانگەی بیرێکی (وحـــــدە الوجود) یانـــــەوە هەڵقوڵاوە ، ئیتر نووسەرەکەی چـــــۆن ئەکەوێتە ناو هەڵەیەکی فیکری واوە کە ئەڵێ **(کێ ئەڵێت وایە .. کێش ئەڵێت وا نیـــــە ... سیزیف وەڵامی یەکێکیـــــانی داوەتەوە .. کێ بـــــە خۆیدا رانەپەرمێت ئەوی تریان تاقی بکاتەوە بە مەرجێ ئەنجامەکەی بە ئێمەش بلێ) ..**

نازانم .. بۆ دێرە شیعرە- کەی (خەیام)م دێتەوە بیر کە ئەڵێ :

ناگەڕێتەوە کەسێ لەو دونیا
تا لێی بپرســـــین ئەحواڵی مردوو

بۆ ئەم مەبەســـــتە ، دوور هـــــەیەو .. نزیك هـــــەیە ، نزیکترین شت لە منـــــەوە بریتییە لەو راستییەی کـــــە ئێستا ئەنووسمو بیر ئەکەمەوە ، هەر لێرەوەش وتە بەناوبانگە- کەی سورین کیرکجارد ئەخەمە پێش چاو کە لە یەکێ لـــــە چایخانـــەکانی پاریسدا وتی : ئەم پەرداخەی بە دەستمەوەیـــە نزیکترین شتە لێمەوە بـــــەم پێیەش ، کاکی نووسەر خۆی بەرپرسیارە لە تاقی کردنەوەکە چونکە نزیکترین کەس لـــــە سەلاح شوانەوە .. ســـــەلاح شوانە •

ژوورەکەی تیلی !

هۆنراوەی : ئەراگۆن
گۆڕینی لە ئینگلیزییەوە
قدرية عبدالقادر

(بەیانی) .. دۆینێی ڕوون کردەوە بۆمان
دەبا لە گەل هەنگاوە وێڵەکانمانا
بگەڕێینەوە .. بۆ باوەشی دوێنێ
ئەوەتانی گزنگ ،
پەنجەرەکانی کردەوە
لە شوێنێکدا ... کە هاوین مردووە
ئەشکەنجە ، پێچی خواردۆتەوە
گیانە ..
ئێرە شانۆ نییەو ..
ئێمە ئەکتەر نین ...
ئێرە جێگای مانو ئەمانە
لایەکی ئەم چەرخە ئازارەو
ئەو لایەکەی تری : خۆشەویستییە

•

باسی ئەو (با) یەت بۆ ئەکەم
لێو وشك ئەکاتەوە ..
باسی سەردەمێکت بۆ ئەکەم ،
هەر لە سەرەتاوە .. مرۆڤ بیر ئەکات
باسی ئەو دڵەت بۆ ئەکەم ،
کە هەمیشە واوەیلایەتی
دیسانەوە ، باسی ئەو ڕۆژەت بۆ ئەکەم
چاو بریندار ئەکات ..
بەڵێ گیانە ،
کاتێ بە چرپەوە .. لە جوانی ئەم جیهانە ئەدوێم
ئەوا بزانەو ... دڵنیـــابە
کە باسی تۆ ئەکەم ...

چیرۆك

درەختـــی « نورز » یش بـــوازی لـــە خۆیـــەتی

چیرۆکی - محمد رشيد فتاح

« پێشکەشە بـــە ئەدیبـــە پێشکەوتنخوازەکانی لوبنان »

ئەو کاتە ئەت وت بارانەکە ئەسپێکی سەرکێشـــەو جڵەوی ئارەزوویت بەرداوە ، بۆیە واچـــوار ناڵە ملی پیـــوەناوە • ئافەتـــــەی جاڕاو تـــــە لەگوێســـــەبانەی پییـــــرە چەترەکەمەوە وا بە خۆڕ دەمانەخوارێ ، ئاسەر ئەرئۆکانم لـــە ناو هەڵکێشـــرابو • تـــاڵو تەرایەك ئەبێت لەو خەڵکەی کە وەکو من لـــــە ژێر هەگبـــەی گیروگرفتەکانیانا نوشتـــــا- بوونەوە ، کەسی تر بە راستە شەقامەکەوە نەئەبینرا •

لە ڕویشتنما جار جارە بای وەستاوم ؟ شادی بەڕەی ئەو هیوایەی لـــە بەراوی بیرما هەڵئەدایەوە •

« هاکا ئێستا ، یا تاوێکی تر ، بارانەکە وەکو چۆن گـــــەردی شەقامەکە ئەشواتەوە ، هێندێك لە گیروگرفتەکانی منیش وەکو گنی قـــــەد پاڵی چیـــــاکان ڕائەماڵێ .. »

« من لەوەتەی دروست بووم هاوەڵی گیانی بە ئیانیی ئـــەم گیروگرفتانەم ئەبووم ؟ ئـــەی بۆ باران لە هیـــــچ وەرزێکی ئەمەنمـــــا هێنـــــدەی ئۆزێکی لێ نەشتنەوە ؟ » بە خـــــۆم وت :-

برۆ .. برۆ ..
« گیروگرفتەکانت لـــە گلی و د پاڵەکانەو ،
ئەـــــەردی ســـــەر ئـــــەم شەقامەیە ..
تا باران پاکژیان بدا •
مەوەستە ..
وەستان هاوەڵی نوستنەو ،
نوستنیش برای مردنە •
برۆ .. برۆ ..
ئەو هیوایەت خەونێکی کاتی بەناگایی یە
لە ڕویشتنا ڕووداوەکانی تر ئەیکەن بە ژێر لێوەوە
مەوەستە ..
با لەوەستانا ئەخنکێی »

هەنگاوم نا ، دیسان پشتم بەر ئازاری قامچیی هەگبەکەم کەوتەوە • هەگبەکەم هێندە پڕ بوو لێی ئـــەرژا ، وەکـــــو هەمانەکەی (کابرای کوردە) لـــە هەمە چەشنەی تیـــا بو ،

ئەو هیوایە وەکو درەختە- کـــــانی ڕۆخی شـــــەقامەکە چەقاندمی ، مـــــەیانم بۆ باوو بارانەکە چۆڵ کرد ، ئاوەکوو کەلای درەختەکان بمتەکێنن • ئۆتۆمۆبیلێکی (بیجو) لافاوی شەقامەکەی شـــــەق کـــــرد • کەوتمە بەر نیشانی پریشـــکی ئاوەکە ، فیـــــاتێك تێپەڕی ، قاقای پێکەنینێکم پیانووسا ، وەستام ، جوولەم بۆ نەکرد ، یەکێکی تر تێپەڕی ، یەکێـــکی تریش .. هی کـــــەش .. هی کەش .. باران باری ، باران سوێی بووەوە ، گیروگرفتیش هەر گیروگرفت بوون •

ئاو لـــــە بنی چەترەکەمەوە دایدا ، چاوێکم بە خۆما گێڕا ، لە ناو قەدم بەرەو ژوور تـــــەڕ ببوو •

لـــــە خـــۆم پرسی :- بـــۆ

بەلامەوە وابو گەر تەنها ئاکـــە گیروگرفتێکی کەی تێهاوێژم ، شەق ئەبات •

لە بڕ وەکو منالێك کـــــە خۆشیی لە گەڵ کولارەکەیدا بە بەرزییەوە سەما ئەکات ، هەمان خۆشیش لـــە دەروونی منــــا چەکەرەی کرد •

« - بە راست بۆ هەگبەکەم توور ئەدەمو ، منیش وەکـــو هێندێ کەس لـــە جۆلانـــەی کامەرانیدا (پشوو) بگرمـــە باوەش • »

هـــەر زوو خەزان گـــەلای درەختی ئـــەو خۆشـــیەمی هەڵوەراند ، دەرکم بەوە کرد •

« لە وەتەی ئـــەم زەمینـــە ئەسووڕێتەوە هیـــچ کێتێك گیروگرفـــت هەتیـــــوی بەخۆیەوە نەدیوە ، بەڵکـــو بەردەوام لـــە باوەشی ئازیی خاوەنی خۆیدا چاوی هەڵهێناوە ئـــەم گیروگرفتانەش خـــۆم خاوەنیانم ، ئەوانیش من بـــە خاوەنی خۆیان ئەزانن ، کەواتە هەر ئەبێ خۆشم پارەسەریان بۆ بدۆزمەوە ، چەشنی پیلاوە- کەی (ئەحەی کوێرو) تـــا ئەمرم لە کۆڵم نابنەوە » •

هەنگاوم هەڵگرت ، وەکو بە گیروگرفتەکانما بچمـــەوە ، ڕووداوەکەی ساتێ لەمەوبـــەر بەری ڕێگەی پێ گرتم :-

(کابرایەکی رووتەڵە لـــە چایخانەکەدا بـــە دیار پەردەی تەلەفزیونەکەوە لـــە لامـــەوە دانیشتبوو • لاشەیەکی فرێ- دراوی لەســـەر شـــەقامێکی (بێروت) کەوتە پێش چاوو ، بە گورجی هانای بۆ هێنام :-

- ئەرێ برا ئەوە کوێیە ؟
- خاڵە ئەوە لوبنانە •

گومان دەمی پێداپچری :

- جا لەوێ چ قەوماوە ؟
- لەوێ شەڕە •
- خۆ بە خۆی یەك ؟•
- بەڵێ ..

بە پێ تاو هەستا ، وام زانیی حەپەسان بە کێشی کرد ، بـــەر لەوەی بڕوا وتی :-

- سا بەخـــوا ئـــەوە فیتی دوژمنـــــەکەیانـــە ، دەبڵێ وا نییە ؟•
- بەڵێ .. دووجی دوژمنی ناوخۆو ، کـــــۆماعی دوژمنی دەرەوەشیانە •

وەکو خەم زمانی ببەستێ ، دەستی دایە هەگبەکەیو ، بە دەرکەوت •

- لوبنان ..
- بەڵێ لوبنان ..

(- نزار قبانی :-
جوانیی بیـروت بەبـــەر چاومەوە ئەسووتێ !•

- لیلی بعلبکی :-
هەرچیمـــــان نووســـــی مەیخوێننەوە ، هەرچیمان وت ، گوێی بۆ رامەگرن !•

- غاده السمان :-
کۆمەڵی پیاو ئاگر لە ساڵی ئافرەت بەرئەدا !•

- سهيل ادريس :-
ووشـــــە بەندی زینـــدانی هۆلاکۆیە !)

درم بــــە گێرمەو کێشـــەی بارانەکەدا ، ماندوبوون بـــــە روخساری پیرە چەترەکەمـــەوە دەرکەوت ، بە دەستمەوە وەکو چەرخ و فەلەکەکـــەی (بوورە گوڵە) کەوتە جیرە • جیر ، بەلامەوە وا بوو ئێستا ئەویش لە دڵی خۆیدا گلەیی ئـــەوەم لێ ئەکات ، کەوابۆ بـــەم ڕۆژە تۆفـــە خستوومەتە ژێر باری ئەرکەوە •

سەرم بـــەرز کـــردەوە ، ئەشاماتێك لـــەو ســـــەری شەقامەکـــەوە ، ســـەرنجیان قۆستمەوە ، ئورم دایە خۆم ، نزیك کەوتمەوە ، وەکو بمەوێ فریا کەوم درم بە سەفەکەیان دا ، ئەژدیهای کومـــان دەمـــاری بێبڕوایمی سڕ کرد ، هەمـــان کابرای بـــەر تەلەفزیونەکە ، یـــەك تەختە لە ناوەندیانا لێی کەوتبوو ، دەمیشی بۆ بارانەکە کـــرابۆوەوە ، راوەستاوەکان وەکو چاوەڕێی هەواڵێکی نوێم لێ بکـــەن ، لە باوەشی رامانـــا سەرنجیان ئاراستەی من کرد ، چوومە پێشەوە دەستم دایـــە هەگبەکەی کابرا لەبەر قورسیی بەدەستمەوە ئەهات ، ئەوسـا هەستم کـــرد ، کـــە ئازاری گیروگرفتـــــەکانی ژیانیـــــان ڕیشەکێش کردووە •

دەستم برد سەریم هەڵبڕی ، بەلامەوە وابو ، سەری ئـــەو لاشـــــە فرێ دراوەی ســـەر شەقامەکـــــەی بێروتم بـــــە دەستەوەیەو ، پیشانی ئـــەو ئادەمیزادانەی ئەدەم ، کـــە ئادەمیـــــزاد ئەشـــیلن .. ئەیخۆنو ، تێکی ئەشکێنن !!•

سەریم دانایەوەو ، دەمی هەگبـــــەکەیم ترازانـــــد ، راوەستاوەکان کەوتنە ســـەیر کردنی یەکتر ، وەکو گومانەکەی من لـــە دەروونی ئەوانیشاشین بووبێ ، ئەو گیروگرفتەی کـــە بـــەر دەستم کـــەوت بـــۆم خوێندنەوە •

(هێندەی دڵم بەو پارچـــە زەوییە خنجیلانەیەم ئەکرایەوە ، بۆ هیچ شتێکی تری ئەم ژیانە

بڕوانە ل -١١-

Institut Kurde de Paris

لە بروسکەیەکدا بۆ سەرۆکی فەرماندەو هەڤاڵ صدام حسین :

مامۆستایانی ولات بەردەوامی لەسەر بڵاوکردنەوەی بیروباوەڕی شۆڕشی مەزن ئەسەلمێنن

مامۆستایانی ولات بەردەوامی لەسەر بڵاوکردنەوەی بیروباوەری شورشی مەزن ئەسەلمێنن •

بەشدارانی خولی یەکەمی کۆنگرەی یانزەهەمی نەقابەی مامۆستایان کە لەژێر دروشمی (ئامادەبون و پەرەپیدان دا) گیرا سەلماندویانە لەپێناوی گۆڕانی پەروەردەو روشنبیریی ناو کۆمەڵو بڵاوکردنەوەی بیروباوەڕی شۆڕشی مەزن بۆ هێنانەدی کۆمەڵێکی عەرەبی سۆشیالیستی یەکگرتو بەردەوامن لە رێبازی خەبات و تێکۆشاندا •

بەشدارانی کۆنگرەکە بەم مانایە بروسکەیەکیان ئاراستەی سەرۆکی فەرماندە تێکۆشەر احمد حسن البکرو هەڤالی تێکۆشەر صدام حسین کردوە •

ئەمەش تەواوی بروسکەکەیە

هەڤالی بەرێز احمد حسن البکر سکرتێری سەرکردایەتی قوتری حیزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب ، سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش •

هەڤالی بەرێز صدام حسین جێگری سکرتێری سەرکردایەتی قوتری حیزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب ، جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش •

مامۆستایانی عیراق کە لە کونگرەی یازدەهەمی نەقابەی مامۆستایاندا لەژێر دروشمی (ئامادە بون و پەرەپیدان دا) کۆبونەتەوە ئەوە ئەسەلمێنن کە لەژێر سەرکردایەتی شۆڕشگیرانەتاندا لە سەر رێبازی تێکۆشان بۆ هێنانەدی گۆرانی پەروەردە کردن و روشنبیری لە ناو کۆمەڵداو بڵاوکردنەوەی بیروباوەڕەکانی شۆرش بە ئامانجی گەیشتن بە کۆمەڵێکی سۆشیالیستی یەکگرتو بەردەوامین •

پتەو کردنی یەکێتی نیشتمانی و سەرخستنی پلانەکانی پەروەردەو فیرکردن لە دەزگا پەروەردەیی و زانستیەکاندا فەرمانی هەمیشەیی مامۆستایان بوە • سلاو بۆ پیشرەوی رێگای میللی کردن و بنیات نان سلاو بۆ هەمو هەڤالانی و بۆ پێشەوە •

ئەوەی شایانی باسە سەر لەبەیانی رۆژی دووشەممەی رابوردو بەرێز محمد محجوب وەزیری پەروەردە کۆنگرەی یازدەهەمینی مامۆستایانی لەژێر دروشمی (ئامادەبون و پەرەپیدان دا) کردەوە •

لە کردنەوەی کۆنگرەکەدا بەرێز عزة مصطفی ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش و سەرۆکی مەکتەبی کاروباری پەروەردەو هەندێک لە ئەندامانی سەرکردایەتی قوتری حیزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب و ئەندامانی مەکتەبی کاروباری پەروەردە لە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش و وەزیرەکان و سەرۆکی یەکێتی ی مامۆستایانی عەرەب و ئەمینداری گشتی ی و جێگرەکەی و نوێنەرانی ریکخراوە میللیەکان بەشدار بون •

لەسەرەتای کۆنگرەکەدا بەرێز وەزیری پەروەردە وتارێکی خوێندەوە •• لەوتارەکەیدا وتی : خوشکان ، برایانی مامۆستا ، سلاوتان لێ ئەکەم و پیرۆزبایی کۆنگرەکەتان لێ دەکەم ، هیوام وایە کە یەکێتیەکەتان پتەوتر بێت و تواناتان بۆ هێنانەدی ئاوات و ئامانجی گەل و نەتەوەکەتان زیاتر بێت •

دروشمەکەتان جێگای خۆیەتی •• ئامادە بون و پەرەپیدان •• بەڵگەی کاملی ی هەلسەنگاندنی پلەی دۆخی ئیستاو دوارۆژتانە وە بەلگەی هۆشیاری و وریاییتانە بەرامبەر ئەو ئەرکە گرنگانەی وەک مامۆستاو رابەرێک کەوتۆتە ئەستۆتان •

لە بروسکەیەکدا بۆ سەرۆکی فەرماندە

بەڕێوەبەرانی دەزگای رۆشنبیری جەماوەری بەلێنی بلاوکردنەوەی رۆشنبیری یەکگرتن و سۆشیالیستی ئەدەن

سەرۆکی فەرماندەو کاک صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورش ئەم بروسکەیەیان لەکۆبونەوەی بەرێوەبەرانی روشنبیری جەماوەری وە پێ گەیشت :ـ

سەرۆکی فەرماندە تیکوشەر کاک احمد حسن بکر •

هەڤالی خەباتگێر صدام حسین •

سلاوی عەرەبایەتی

بەرێوەبەرانی دەزگای روشنبیری ی جەماوەری پاریزگاکانی ولات ، لە ئیستاکە لە بەغدا کۆبونەتەوە سلاو لە رەوتی شورشی نەتەوەیی وسوشیالیستی حەفدەی تەمووز ئەکەن و بەلێن بە سەرکردایەتی سیاسی حزب و شۆڕش ئەدەن کە بەردەوام بن لە سەر کاری چالاکانە لەپێناو بڵاوکردنەوەی روشنبیری ی یەکگرتن و سوشیالیستی و زیندو کردنەوەی کە لەپوری پیرۆزی عەرەب وچالاکانە بەشداری ی ئەکەن لە جێ بەجێ کردنی نەخشەی گەشەکردنی نەتەوەیی دا لەژێر رۆشنایی راپۆرتی سیاسی هەشتەمین کۆنگرەی قطری حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب کە فەرماندەی رەوتە سەرکەوتووەکەیە •

ئیتر بۆپێشەوە لەپێناو بنیات نانی نموونەی شورشی عەرەب بۆ گەلانی جیهان •

ئا • د • ع

وەزیری راگەیاندن لە کۆبونەوەی وەزیرانی راگەیاندنی عەرەبدا بەشدار ئەبێ

ئەمرۆ مامۆستا طارق عەزیز وەزیری راگەیاندن بۆ بەشداربونی کۆبونەوەکانی وەزیرانی راگەیاندنی عەرەب دەچێت بۆ قاهیرە •

ئەو وەفدەی بەرێز وەزیری راگەیاندن سەرۆکایەتی دەکات برێتی یە لە بەرێزان منذر المطلك نوێنەری هەمیشەیی عیراق لە دەزگای وڵاتانی عەرەب داو یاسین البصری بەرێوەبەری گشتی ی ئاژانسی دەنگوباسی عیراق و طه یاسین علی بەرێوەبەری پەیوەندی گشتی ی لە وەزارەتی راگەیاندن و ندیم الیاسین بەرێوەبەری گشتی ی راگەیاندن و نبیل نجم بەرێوەبەری پەیوەندی گشتی ی وەزارەتی دەرەوەو فاضل شاهر باشبەندی رۆژنامەنوسی عیراق لە قاهیرەو بەرێوەبەری گشتی ی پەیوەندی دەرەوەی وەزارەتی راگەیاندن و بەرێوەبەری مەکتەبی وەزیر •

ئەوەی شایانی باسە کۆنگرەکە رۆژی یەك شەممەی داهاتوو دەست پێ دەکات و لە کۆنگرەکەدا لەبارو زروفی ئیستای ستراتیژی و رۆلی راگەیاندنی عەرەب دەکۆڵنەوە لەگەل هەلسەنگاندنی پرۆگرامی پێشوی راگەیاندنی عەرەب لە هەندەراندا لەگەل رۆلی دەزگاو بالوێزخانەکانی عەرەب لە دەرەوی ولاتە عەرەبییەکاندا •

دوو هەواڵ لە هەولێرەوە

● رۆژی سێ شەممەی رابوردو ٢٥ کرێکاری ژن و پیاو بەشداری دەورەی پێنجەمی رۆشنبیری گشتیان کردوە ، کە یەکێتی ناوخۆی نەقابەی کرێکارانی هەولێر رێکی خستوە •

دەورەکە تا ٧ی مانگی داهاتو دەخایەنێت و لەو ماوەیەدا کۆڕی رۆشنبیری و سیاسی بۆ بەشدارانی ئەودەورەیە دەبەسترێت •

● لیژنەی مەرکەزی قەلاچوکردنی نەخوێندەواریی لەسەرۆکایەتی ناوچەی کشت وکالی ی پارێزگای هەولێر بۆ لێکۆلینەوەی پێویستی ی مەلبەندەکانی قەلاچوکردنی نەخوێندەواریی چەند لیژنەیەکی لە قەزاو ناحیەکاندا پێک هێناوە •

ئەوەی شایانی باسە لیژنەی ناوبراو بۆ ئەم مەبەستە بەسەرۆکایەتی هەڤال راضی جاسم لێ پرسراوی مەکتەبی جوتیاران لەرێکخراوی حیزبی بەعسی سوشیالیستی ی عەرەب لقی هەولێر ، رۆژی سێ شەممەی رابوردو کۆبوونەوەیەکیان کردوە •

بۆ ئاگاداری

من کە ناوم « مژدە کریم عبداللە » یە هەویەکەم لێ کەوتووە کە ژمارەکەی (٢١٩) یە لە زانکۆی سلێمانی دەرکراوە تکایە هەر کەسێك دۆزیویەتەوە تەسلیمی سەرۆکایەتی زانکۆی سلێمانی بکات و زۆرسوپاس ••

چەند ئاهەنگێکی گەورە لە پارێزگاکانی ولاتدا بەبۆنەی بیرەوەری شۆڕشی هەشتی شوباتی پیرۆزەوە

رۆژی یەک شەممەی ێکەوتی ٨ی ئەم مانگە لە بەغدا و سەرانسەری ولاتدا بەبۆنەی بیرەوەری ١٣ سالەی شۆڕشی ١٤ی رەمەزانی پیرۆزەوە گەلێک ئاهەنگی قەشەنگ کراوە ، هەربەو بۆنەیەوە گەلێک پرۆژە کرایەوەو بەردی بناغەی چەند پرۆژەیەکی نوێ دانرا •

● **بەغدا**

لەبەغدا بەرێز مامۆستا طه الجزراوی ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش و وەزیری پیشەسازی و کانەکان لە کۆمپانیای گشتی ی پیشەسازیی پێستە ، کارگەی خۆشکردنی پێستەی مەڕو بزنی کردەوە ، ئەم کارگەیە ٨٦ هەزار دیناری تێچوە ، بەوبۆنەیەوە ئاهەنگێك رێکخرا بەرێوەبەری گشتی ی کۆمپانیاکە وتارێکی تیادا خوێندەوە باسی ئەوەی کرد کە ئەم کارگەیە رۆلێکی گرنگی هەیە لەزیاد کردنی بەرهەم هێناندا • دوای ئەوە بەرێز مامۆستا طه الجزراوی بەهەموو بەشەکانی کارگەکەدا گەڕاو تەماشای چۆنیەتی ئیشکردنی کارگەکەی کرد •

هەروەها بەرێز دکتور حسن فهمی جمعە وەزیری کشتوکال و چاك کردنی کشتوکال بەردی بناغەی قەسابخانەی نوێی لە بەغدا دانا • ئەم پرۆژەیە ١٨ ملیون و ٥٠٠ هەزار دیناری تێدەچێت و وزەی کوشتاری رۆژانەی ئەم قەسابخانەیە دەگاتە ٥ هەزارو ٥٠٠ سەر حەیوانی وردو ٥٥٠ سەر ••• ولاخ •• پرۆژەکە بە ٣٣ مانگ تەواودەبێت و ٥٠٠ کرێکار وفەرمانبەر ئیشی تیا دەکەن • هەروەها بەرێز جمیل احمد العداد پارێزگاری بەغدا بەردی بناغەی پرۆژەی شیری مندالی دانا ، پرۆژەکە لە ناوچەی ئەبوغریب بنیات نراوەو ٧ ملیون دیناری تێدەچێت ، واچاوەڕوان دەکرێت ئەم پرۆژەیە لە ناوەندی سالی ئایندەدا بکەوێتەکار ، وزەی بەرهەم هێنانی لە سالێکدا دەگاتە ١٢ هەزارتەن شیر •

هەروەها بەرێز حاتم عبد رشید سەرۆکی دەزگای پیشەسازی خواردەمەنی چوار بالەخانەی گەورەی کردەوە کە ئەمیش بەشێکە لە پرۆژەی نیشتەجێ کردنی کرێکارو فەرمانبەرانی ئەو دەزگایە ئەو بالەخانانە ٥٠٠ هەزار دیناریان تێچوە ، بەم بۆنەیەوە دەزگای ناوبراو ئاهەنگێکی رازاوەی گیراوەو بەرێوەبەرانی کۆمپانیای شیرەمەنی و رۆن تیایدا بەشداربون • هەروەها بەرێز ئەندازیار محب الدین الطائی جێگری وەزارەتی پیشەسازی و کانەکان بەردی بناغەی دوو پرۆژەی شیرەمەنی و کیسەی نایلونی لە تکریت داناوە • پرۆژەی شیرەمەنی تکریت ٣ ملیون و ٥٠٠ هەزار دیناری تێدەچێت و وزەی بەرهەم هێنانی دەگاتە ٢٠ تەن شیرو ١٠ تەن ماست و ٢ تەن قەیماخ ، واچاوەڕوان دەکرێت ئەم پرۆژەیە لە سالی ئایندەدا تەواوبێت • بەلام پرۆژەی کیسەی نایلون ٩ ملیون دیناری تێدەچێت و لەسەرەتای کارکردنیا نزیکەی ٩٧٨ کرێکارو فەرمانبەر ئیشی تیادەکەن •

● **هەولیر ••**

لە پارێزگای هەولێر ئەو پرۆژانەی بەم بۆنەیەوە کراونەتەوە یابەردی بناغەیان دانراوە نرخیان دەگاتە ١١ ملیون دینار ، ئەو پرۆژانەی بەرێز محمد علی أمین پارێزگاری هەولێر کردونیەتەوە بریتیە لە خانوبەرەی بانق کشتوکال وبەیتال خانەیەکو قوتابخانەیەکی ئامادەیی •• وە ئەو پرۆژانەی بەردی بناغەیان دانراوە بریتین لە قەسابخانەیەك بۆ کۆمپانیای گشتی ی پەلەوەرو ٥٠ خانوبەرە بۆ فەرمانبەرانی سەر بەناوچەی کشتوکال و لەگەل خانوبەرەی خوێندنگای تەکنیکی کشتوکال •

● **دهۆك ••**

ئەو پرۆژانەی بەبۆنەی بیرەوەری ٨ی شوباتەوە لە ناوچەرگەو هەندێک قەزاو ناحیەی پارێزگای دهۆكدا کراونەتەوە نرخیان خۆیداوە لە ٩ ملیون دینار •

جەزراوی پێشوازیی جێگری وەزیری پیشەسازیی چیکۆسلوفاکیا دەکات

پاش نیوەڕوی رۆژی ٤ شەممەی رابوردو بەرێز مامۆستا طه الجزراوی ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش و وەزیری پیشەسازی و کانەکان لەگەل (جیکوارەی) جێگری وەزیری پیشەسازیی چیکۆسلوفاکیادا کۆبۆتەوە لە کۆبونەوەکەدا باسی پەیوەندی ئابوری و پیشەسازی نێوان هەردوو ولات کراوە ، لەکۆبونەوەکەدا بالوێزی چیکۆسلوفاکیا لە بەغدا بەشداربوە •

ئەوەی شایانی باسە میوانی بەرێز لەگەل وەفدێکا سەرلەبەیانی رۆژی چوارشەممەی رابوردو گەیشتوونەتە بەغداو لیرە چەند رۆژێک دەمێننەوە •

لە پارێزگای سلیمانیەوە

لیژنەی هۆشیار بونەوەی ئاینی و کۆمەلایەتی پارێزگای سلیمانی ئەم بریارەی خوارەوەیان دەرکردوە :

١ ـ کرێی شتنی مردو دینارو نیوێك بێ •

٢ ـ هەلکەندنی گۆڕو ئامادە کردنی بەردو کێل بە پێنج دینار •

٣ ـ ئوتومبیل بۆ گواستنەوەی تەرمەکە بۆ سەر قەبران دینارو نیوێك •

٤ ـ هەر قورئان خوێنێك لە رۆژانی پرسەدا رۆژی دینارو نیوێک وە داوا لە هەمو لایەنە لێ پرسراوەکان کراوە کە لەم روەوە یارمەتی و هاریکاری بکەن •

تەواوبونی لێکۆلینەوە لە بەرنامەی کاری چاککردنی سیستەمی یاسای ولات

ئێوارەی رۆژی سێ شەممەی رابوردو دوا کۆبونەوەی لێکۆلینەوەی رونوسی کاری چاککردنی سیستەمی یاسایی لە هۆلی کۆمەلی یاسا شوناسە عیراقیەکان کۆتایی هات •

دکتور منذر الشاوی وەزیری داد لەسەرەتای دوا کۆبونەوەدا وتی : زۆر جێگای رێز بوو بۆ ئێمە کە مامۆستا صدام حسین بەشداری یەکەمین کۆبونەوەی کردو ئامۆژگاری کردین ، وە ئەوەی بۆ راگەیاندین کە مەبەست لەم لێکۆلینەوەیە ئەوەیە کە بە شێوەیەکی راستی و دیموکراتیانەو بێ دوودلی کردن لە باسەکە بدوێن و بە پێی بیروباوەری شورش و لەم قوناغەدا جێگای ئەو خالە مەبدەئی و سیاسی و کومەلایەتی و ئابوری و یاساییانە پڕ بکرێتەوە بە پێی بەرژەوەندی گەل و رێبازی شورش سوشیالیستی وەکو راپورتی سیاسی هەشتەمین کونگرەی قوتری حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب و بەرنامەی کاری نیشتمانی دەست نیشانیان کردوە ، وە باشترین بیروڕا بۆ چاککردنی رونوسی کارکردن ئەدرێ بە سەرکردایەتی سیاسی •

دکتور الشاوی وتی : قەوارەی یاسای کۆمەل کە شورش دای ئەمەزرێنێ لە بیروراو فیکرو ناوەرۆکی بیرکردنەوەی هێزە کۆمەلایەتیە راستەقینەکانەوە هەل ئەقولێ کە حزب لە راپورتی سیاسی هەشتەمین کونگرەی قوتری دا دیاری کردوەو لە سەر ئەو بنچینەیە یاساو لابردن و دەسکاری کردنی یاسا پێک دێت •

هەروەها وتی کەرەسەی شورش و ئامانجی خەباتەکەی جەماوەری گەلە کە بە هێزی پالپشتی کۆمەل و سەرچاوەی دەسەلات و یاسا دائەنرێ کە حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستی لیست بەرێوەی ئەبات •

رونوسی کار کردن بە پێی ئایدیولوجیتی حزب و تاقی کردنەوەکانی لە بواری نەتەوایەتی و قوتری دا و لەناو سنوری ئەو بەلگە دیاری کراوانەدا کە ناوەروکێ بنچینەی سیاسەت و ئابوری و کومەلایەتی و روشنبیری یە ئەروات •

ناوەروکی یاسا بە تەنیا دەوری کاریگەرانەی نیە ئەگەر وەکو چەکێکی تیئوری بە دەستی جەماوەری کەئەوە نەبێ پارێزگاری شورشی پێ نەکا •

دکتور الشاوی وتی : ئەم رونوسی کار کردنە پەیوەندی نێوان تیئوری و پشت بەستن بە مومارەسەی رێبازی زانستی ئەسەلمێنێ کە چۆن لە ولاتەکەمانا فێری ژیان و جەوهەری واقیعەکەی ئەبین •

هەروەها وتی شورش لە سەر ئەو رێبازەی بەرەو دامەزراندنی کۆمەلێکی تازە پێویستە گۆڕینێکی بنەرەتی لە یاسادا پێک بێنێت و چاوێک بە هەمو دەستوردا بخشێنێتەوە بۆ ئەوەی لەگەل قەوارەی کۆمەل و ناوەرۆکی تازەی رەوشتی مرۆڤایەتی و گۆڕینی شارستانیتی هاوچەرخدا بگونجێ و ئەمانە پێک بێنێ •

ئامانجەکانی شورش بە بێ چاککردنی باری یاسا نایەتە دی ، وەئەبێ بەزێ شۆرشێکی یاسایی تازە لە جێی پاشماوەکانی یاسای سەردەمی رابوردو دابنرێ و کەموکورتیەکانی یاسای کۆن بداتە دواوەو لە ئاسۆیەکی فراوانەوە سەرنجی دواروژی پێشکەوتوانە بدات •

رونوس کار کردن گۆڕینێکی بنەڕەتی لە یاساکانی ئابوری و بازرگانی و شارستانیتی و سیاسی و بەرێوە بردن و تاوان دۆزینەوەدا بەرپا کرد •• وەزارەتی داد کە بە هۆی دەزگا ناپەیەکانیەوە یاسا جێ بەجێ ئەکات ئەو باشتر هەست بە پەیوەندی نێوان یاساو داخوازی و ئامانجەکانی نەخشەی گەشە کردنی نەتەوایەتی ئەکات •• لەبەر ئەوە پێویستە لە سەری کە بنکەی یاسایی دابنێ کە لەگەل ئەم نەخشەیەدا هاو تەریب بێ وە لە پێناوی ئامانج و ئارەزووەکانی شورشدا ئیش بکات •

ئێمە لەم کۆبونەوانەماندا گەلێک بیروڕامان بەراورد کرد ئەوەمان بۆ دەر کەوت کە هەمو لایەك لایەنەوە بۆ یەك ئامانج تێکۆشاوین کە ئەویش چاك کردنە •• ئینجا لەم هەست پێ کردنەوە هەمو وشەیەکمان ژمار کردو زیاتریش لە سەری ئەرۆین •• بە هەمو ئەوانە رائەگەیەنین کە بەشداری ئەم لێکۆلینەوانەیان کردوە مافی ئەوەیان هەیە کە بیروڕای خۆیان لەم بارەیەوە بنوسن و تاکو سەرەتای مانگی داهاتو بی نێرن بۆ وەزارەتی دادو لە یادداشتەکانیان بەوردی ئەکۆلینەوە •

ئەم کوبونەوەیە لەژێر دروشمی (چاکردنی سیستەمی یاسایی پالپشتی رێبازی شورشە بۆ پێ گەیاندنی کۆمەلێکی یەکگرتوو ئازادو سوشیالیستی) دا بوو ، وە بەرێزان سەرۆکی کۆمەلی یاسا شوناسە عیراقیەکان و تەقیبی پارێزەران و لێپرسراوە گەورەکانی وەزارەتی دادو پیاوە خاوەن فیکرو یاسازان و قازی و پارێزەران و کۆمەلێکی زۆر لە هاو نیشتمانیەکانی تیایا بەشدار بون •

ئا • د • ع

Institut Kurde de Paris

ئەنجومەنی خوێندنی باڵاو لێکۆڵینەوەی زانستی بڕیاری دا نەخشەیەکی فراوان بۆ خوێندنی ئەندازیاری باڵا بۆ ماوەی دوو ساڵی داهاتو دابنێ

بەڕێز غانم عبدالجلیل وەزیری خوێندنی باڵاو لێکۆڵینەوەی زانستی باڵاوی کردەوە کە ئەنجومەنی خوێندنی باڵاو لێکۆڵینەوەی زانستی بڕیاری دا نەخشەیەك بۆ فراوان کردنی خوێندنی ئەندازیاری باڵا لە ماوەی دو ساڵی خوێندنی ٧٦ - ٧٧ وە ٧٧ - ١٩٧٨ دابنێ ·

ڕۆژی چوارشەممەی ڕابوردو بە ئاژانسی دەنگوباسی عیراقی وتوە کە ئەمە لە سەر ئامۆژگاریەکانی سەر کومار احمد حسن البکر بوە کە هەمو بەشە جۆر بە جۆرەکانی ئەندازیاری لە زانکۆکانی عیراقدا فراوان بکرێ ·

لە ماوەی دو ساڵی ناوبراودا، چەند قوتابیەك لە بەشەکانی ئەندازیاری ئەلەکتریك و میکانیکی و کیمیاوی و خانوسازی و ئاودێری و ئامێری کشتوکاڵ و ڕێکخستن و خانوبەرەو زانستی ئەندازیاری و بەرهەم هێنان و کانەکان وەر ئەگیرێن جگە لە وانەی کە لە بەشی پیشەسازیدا ئەبن ·

وەزیری ناوبراو وتویە خوێندنی باڵا لە بەشەکانی ئەندازیاری زانکۆی بەغدا لە ساڵی خوێندنی داهاتودا ١٩٧٦ - ١٩٧٧ دەست پێ ئەکات و قوتابی بۆ بەشەکانی کارەباو میکانیك و کیمیا وەر ئەگیرێن جگە لە بەشە ئەندازیاریەکانی خانوبەرەو ئاودێری و ئامێری کشتوکاڵ ·

وە لە ساڵی خوێندنی ١٩٧٧ - ١٩٧٨ کۆمەڵێکی تر قوتابی لە بەشەکانی ئەندازیاری ئەلەکتریك و ئەندازیاری کیمیا لە زانکۆی بەغدا وەر ئەگیرێن ·

بەڵام لە زانکۆی موصل لە ساڵی خوێندنی داهاتودا چەند قوتابیەکی تر لە بەشەکانی ئەندازیاری شارستانی و ئەلەکتریك و میکانیك و ئاودێری و ئامێری کشتوکاڵدا وەر ئەگیرێن ·

وە لە ساڵی خوێندنی داهاتودا قوتابی بۆ بەشەکانی ئەندازیاری شارستانی و میکانیك لە زانکۆی بەسرە وەر ئەگیرێن هەروەها بۆ ساڵی خوێندنی ٧٧ - ٧٨ دیسانەوە بۆ هەمان بەشەکان قوتابی تر وەر ئەگیرێن ·

لە زانکۆی سلیمانی بۆ ساڵی خوێندنی ٧٦ - ٧٧ چۆن بوە بۆ ساڵی ٧٧-٧٨ هەر بەو جۆرە ئەبێ لە بەشەکانی ئەندازیاری ئەلەکتریکدا وە لە ساڵی خوێندنی ٧٧ - ٧٨ چەند بەشێکی خوێندنی باڵا لە بەشەکانی ئەندازیاری بەرهەم هێنان و کانەکان و خانوبەرەو ئامێردا ئەکرێنەوە جگە لە بەشەکانی تر ·

ئەو قوتابیانەی بۆ ئەم بەشانە وەر ئەگیرێن ئەنجومەنی خوێندنی باڵاو لێکۆڵینەوەی زانستی لە کاتێکی ترا ژمارەیان بڵاو ئەکاتەوە ·

دەورەی پێنجەمی ئەنجومەنی مەرکەزی لاوان

ئەمرۆ ئەنجومەنی مەرکەزی یەکیتی گشتی لاوانی عیراق دەورەی پێنجەمی دەست پێ کرد لە کۆبونەوەکانی ئەم دەورەیەدا کە سێ ڕۆژ ئەخایەنێ ئەندامانی مەکتەبی تەنفیزی و ئەنجومەنی مەرکەزی و هەمو سەرۆکانی دەزگا لقیەکان و گشت پارێزگاکانی وڵات و شارەزایانی کاروباری لاوان ئامادە ئەبن ·

لەم دەورەیەدا گفتوگو سەبارەت بە کاروباری یەکیتی لاوان ئەکرێت و ڕاپورتەکانی هەمو لقەکان لەم بارەیەوە لێکۆڵینەوەیان لەسەر ئەکرێ هەروەها لێکۆڵینەوە سەبارەت بە چالاکیەکانی یەکیتی لەماوەی ساڵی ڕابوردوا ئەکرێ سەرەڕای سەرنجدانی کاروباری ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن و پەیوەندیەکانی دەرەوە ·

هەروەها ئەنجومەن نەخشەیەکی نوێ بۆ کاروباری ساڵی داهاتوی دائەنێت بەجۆری لەگەڵ خواستی ئامانجەکانی شۆڕشدا بگونجێ ·

سەرۆك بەکر (پاشماوە)

لەدواییدا سەرکۆمار کاك احمد حسن بکر گوێی بۆ پێشنیازی بەڕێز سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنەکە گرت کەسەبارەت بە بەرزکردنەوەی ئاستی خوێندن و پەرەپێدانی بوو لە زانستگاکاندا ·· وەسەرۆك کۆمار لەم بارەیەوە ئامۆژگاری‌ی کردن ·

ئا·د·ع

مامۆستا صدام حسین پاشماوە

کە لە ئەنجامدا لە یەك دەریادا بەیەك ئەگەن کە دەریای بڕواو باوەڕە ··

ئنجا ڕووی کردە بەشداربووانی کونگرەکەو وتی نابێ لەڕەخنە دڵ تەنگ و قارس بین ئەگەر ڕەخنەکە لە نیازێکی ڕاستەوە هەڵقولابوو ·· چونکە ئەم جورە لێکۆڵینەوانە لەپێناو خزمەت کردنی کۆمەڵدایە ··بەبێ ئەم ڕەخنەگرتنەش بەهاو نەریتی نوێ نایەتە ئەدی کە لەپێناویاندا تێ ئەکۆشن ·

لە کاتێکدا ئێوە بەشێکن لەگەڵ ، ئەبێ سنگ فراوان و ئاسۆ روناك بن ·· پێویستەهاووڵاتی‌یان دڵسوزو لەمانە بەعسی‌یەکان لەو باوەڕەدا ئەبێن کە گەیشتونەتە چلە پۆپـەو کاملی ·· وە ئـەوەی وابیربکاتەوە ڕانەوەستێ و ئەمەش مانای وەستانی پەرەسەندنە··وەستانی کارکردن ··

لەکۆتایی دا مامۆستا صدام‌حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی‌شۆڕش وتی : خۆشەویستی گەل بکەن بە دروشمی خۆتان·چونکە ئەمە ئامانج و مەبەستە·

ئا·د·ع

مناڵە خوشەویستەکان پاشماوە

— بۆی ئەڕۆم و ڕانەکەمی بێ لێ ئەخوێم ·

— ئەم نەختە گەنمە چیە لە بەردەمتا ؟

— دامنـاوە بۆ هەژارێکی برسـی ، یان ڕێبوارێکی بێ دەرەتان ·

— من ڕێبوارم و برسیم ·· بەشم نادەی ؟

— فەرمو بخۆ ·

* کە چۆلەکە دەنوکی بۆ درێژکرد ملی بو بەداوەکەوە ·

— ئای لەبـەد خوویی و بەدکرداریت ، تەماشا چەند دوو ڕوویت ؟

* ئەوەندەی پێ نەچـو ، خاوەن داوەکە هات و چۆلەکەکەی گرت ، بۆیە لە دلی خۆیا وتی :

(ڕاستیان وتوە هەڵەشەیی و پەلەپەل پەشیمانی لەدوایە ··

نهێنیەکانی پێکەنین - پاشماوە

جەمسەرەکانیان پێکەوە بەندە· (بودفیك) لای وایە پێکەنین هەست کردنە بەکەموکورتیەکان وە (٣٦) هۆی هێناوەتەوە کە ئەمانە لە بنەڕەتەوە یـەك ئەگرنەوەو هەریەك لەمانـە ڕاستەوخۆ هۆی پەیدابونی پێکەنینە · جـگە لەوە لە کتێبەکەیا (نهێنی‌یەکـانی پێکەنین) شعورو ویـژدان و عاتیفەی بە هۆی کاریگـەری پەیدابونی پێکەنین دانـاوە ··

بەڵام ئەفلاتون و ئەرستۆ بەو ئیحساسە پڕ لە خۆشیە ئەدەنە قەڵەم کە مرۆڤ لـە ژیانیا بەدی ئەکـات ·· (هارتلی) ئەڵێ : پێکـەنین دەربڕینی ناوەوەی نەفسیەتی مرۆڤە · (سبنسر) پێکەنین بە ڕواڵەتی شارستانێتی‌یەوە ئەبەستێ ·· (داریون) بـە بەرز بونەوەی خوێنیدا ئەنێ بۆ ناو بەشەکانی مێشـك و سەر ··

ئەمانە چەند بیروڕایەکی زاناو فەیلەسوفەکان بون کـە لە بارەی پەیدابونی پێکەنینەوە جیاجیا دەریان بڕیوە ·

١٤ کۆمەڵەی هەرەوەزکاری نوێ

بەڕێوەبەرایەتی گشتی هەرەوەزکاری کشتوکاڵ ئیجازەی داوە بە دامەزراندنی ١٤ کۆمەڵەی هەرەوەزکاری کشتوکاڵ لەپارێزگاکانی وڵاتدا ·

لەلایەکی ترەوە بەڕێوەبەرایەتی ناوبراو موافقەتی لەسەر ئەوە کردوە کە ١٧٥ هەزارو ١٧٣ دینار بـە قەرز بدرێ بەو کۆمەڵە هەرەوەزکاریانە بۆ ئەوەی لەپەرەپێدانی کاروباری چاندندا خـەرجی بکەن ·

نەخشەی نوێی ئەنجومەنی پاراستنی تەندروستی

ئەنجومەنی پاراستنی تەندروستی لـە وەزارەتی تەندروستی نەخشەیەکی نوێی بۆ کاروباری پاراستنی تەندروستی داناوە ·

نەخشەکە ئەوەی تیایە کـە لەمەودوا چاوی هەمو قوتابیەك لە پلەی سەرەتاییدا هەمو ساڵی فەحس بکرێ ئەویش لە هەموو شارەکانی وڵاتدا بۆ ئـەوەی هەموو ساڵی هەوڵی پاراستنیان فراوانتربکرێ ·

ئا·د·ع

مامۆستا عەزیز شەریف (پاشماوە)

فەرماندە احمد حسن البکر داوە کـە لایەنگری خەباتی گەلانی جیهان ئەکات دژی ئیستیعمارو ئیمپریالیزم و دەسەڵاتی بێگانە·

ناوبراو ڕۆژی چوارشەممەی ڕابوردو کونگرەیەکی ڕۆژنامە نووسی لە بارەگای ئەنجومەنەکەدا بەست و باسی چالاکیەکانی کوبونەوەی کۆمەڵی سەروکایەتی ڕێکخراوەکەی کرد لـە عدن · وتی بە زۆری باسی کێشـەو بەربەرەکانی نێوان گەلان و هێزەکانی ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستان کرا لە ناوچـەی خلیجی عەرەب و دورگـەی عەرەب بە تایبەتی چونکە ئـەم ناوچەیە خاوەنی سامانێکی بێ شومارە کە ئیمپریالیزم چاوی تێ بڕیوە ·

کردنەوەو بنچینە دانانی چەند پرۆژەیەکی نوێ لە سلێمانی

پەیامنێری هاوکاری

ڕۆژی ٨ی شوبات ،بەبۆنەی ئەم بیرەوەریـە پیرۆزەوە کاربەدەستانی بەڕێزئەم پرۆژە نوێیانەیان کردەوەو بەردی بنچینەی چەند پرۆژەیەکی پێویستیان دانا ·

لەمەرکەزی پارێزگا :

١- کردنەوەی خەستەخانەی گشتی لەسلیمانی شەش سەد هەزار دیناری تێ چوە ·

٢ - کردنەوەی هۆڵی فارابی‌مەڵبەندی ڕوشنبیری زانکـۆ ٢٠ هەزار دیناری تێچوە ·

٣ - کردنەوەی کارگـەی کاشی - ئیدارەی ناو خوی ٣٠ هەزار دیناری تێ چووە ·

٤ - بەردی بناغەی شەش خانو بـۆ مامۆستایان ٤٢٦٤٢ دیناری تێ ئەچێ ·

٥ - بەردی بناغەی چەنـد بەشێکی ناوخۆی قوتابیـانی زانکۆ ٧٠ هەزار دیناری تـێ ئەچێ ·

٦ - بەردی بناغە بـۆ کارگەیەکی دەسـت ١٤٢٨٦ دیناری تێ ئەچێ ·

قەزای ڕانیە :

١ - کردنەوەی خانوەکـانی ئاودێری ڕانیە ٣٧٠٠ دینـاری تێچوە ·

٢ - بەردی بناغەی مەبـزەڵی ڕانیە ٣٥٧٥٠ دیناری تێ ئەچی

٣ - بەردی بناغەی ئاوەدان کردنەوەی ئاودێری ڕانیـە ٢٥٥٠٠ دیناری تێ ئەچێ ·

٤ - بەردی بناغەی دروست کردنی دوخانوو بۆ ناوچـەی کشت‌وکاڵ ١٢٠٠٠ دینـاری تێ‌ئەچێ ·

٥ - کردنەوەی چەنـد دوکانێك لە چوار قورنە ٥٠٠٠ دیناری تێچوە ·

٦ - کردنەوەی هـۆڵی پولیسخانەی بنگرد ٣٢٥٠ دیناری تێچوە ·

قەزای هەڵەبجە :

١- بەردی بناغەی بەڕێوەبەرایەتی بو پاراستنی هەڵەبجە ١٥٠٠٠ دیناری تێ‌ئەچێ ·

٢ - بەردی بناغەی دوخانوو بۆ ناوچەی کشت‌وکاڵ ١٢٠٠٠ دیناری تێ‌ئەچێ ·

٣ - بەردی بناغەی سێ خانو بو ناوچەی کشت‌و کـاڵی خورماڵ ١٨٠٠٠ دینـاری تێ‌ئەچێ ·

٤ - کردنەوەی چەنـد دوکانێك لە خورمـاڵ ٥٠٠٠ دیناری تێچوە ·

٥ - کردنەوەی چەنـد دوکانێك لە سەید سادق ٥٠٠٠ دیناری تێچوە ·

قەزای دەربەندیخـان :

١ - کردنەوەی بازاڕێك بۆ فروشتنی ماسی لەدەربەندیخان ٥٠٠٠ دیناری تێ چوە ·

٢ - بەردی بناغەی سـێ خانو بو ناوچەی کشت‌وکـاڵ ١٨٠٠٠ دیناری تێ‌ئەچێ ·

قەزای پشدەر :

١ - کردنەوەی دوکانەکانی شارەوانی لەسەنگەسەر ٥٠٠٠ دیناری تێچوە ·

٢ - بەردی بناغەی دو خانو بۆ ناوچەی کشت‌وکاڵ ١٢٠٠٠ دیناری تێ‌ئەچێ ·

قەزای مەرکەز :

١ - کردنەوەی شەقامەکانی عەربەت ٨٠٠٠ دیناری تێچوە

٢ - بەردی بناغەی ١٠ خانو بۆ ناوچەی کشت‌وکاڵ ٦٠٠٠ دیناری تێ‌ئەچێ ·

٣ - بەردی بناغەی دوخانو لە عەربەت ١٢٠٠٠ دینـاری تێ‌ئەچێ ·

قەزای شارباژێر :

١ - بەردی بناغەی سێ خانو بۆ ناوچەی کشت‌وکاڵ ١٨٠٠٠ دیناری تێ ئەچێ ·

قەزای دوکان :

١ - کردنەوەی دوکانەکـان ٥٠٠ دیناری تێ چوە ·

٢ - بەردی بناغەی مەڵبەندی لەوەرگای دوکـان ١٤٧٠٠٠ دیناری تێ ئەچێ ·

٣ - کردنەوەی پـرۆژەی چاککردنی ئاوی خواردنـەوەی خەڵەکان ٩٢٥٠ دینـاری تێچوە ·

قەزای پێنجوێن :

١-پرۆژەی پەروەردە کردنی ئاژەڵ ٢٩٣٠٠ دیناری تێچوە·

٢ - بەردی بناغەی سـێ خانو بۆ ناوچەی کشت‌و کـاڵ ١٨٠٠٠ دیناری تێ‌ئەچێ ·

ئاسۆی دوا ڕۆژی تاقی کردنەوەکانی لەشکری گەلی

- دلشاد -

پێـك هێنـان و دامەزراندنی لەشکری گـەل بنچینەی باوەڕ هێنانە بـە گەل و لـە هەمان کاتیشـدا بەشـدار بونی کاریگەرانەی ئەو لـە نـاوکێشەی بەربەرەکانێ لە پێناوی چـارەنوسی نیشـتمانی و نەتەوایەتیدا ، هەروەها پشت بەستن بە کورتە جۆر بەجۆرەکانی گەل و مەشق پێ کردنیان و فێـر کردنیان لـە بارەی هونەری‌شەڕو شورو ڕاهێنانیان بـە کرداری گرنگ و بـەکارهێنانی تازە ترین جۆری چـەك مانـای ئەوەیە لـە ڕێبـازی‌شـورش و پێشـکەوتن تێ ئەگەن و هەست بـە پاراستنی ئەکەن وە بـە ڕونی لـەوە گەیشـتوون کـە شـورش و پێشکەوتن تەنیا ڕۆڵە دڵسۆزەکانی گەل ئەیانپارێزی ، ئینجالەبەر ئەوەیە کە بونی لەشکری گـەل یەکێکـە لـە ڕواڵەتە ئاشـکراکانی پێشـکەوتنی کۆمەڵایەتی کـە سـیستەمی‌سیاسی باوەڕی بـە چینی زەحمەتکێشی گەل هەبێ ·

ئەگـەر بمانەوێ چـەندلاپەڕەیەکی مێژوی جوڵانـەوەی شۆڕشگێرانەی جیهان هـەڵ بدەینەوە ، ئەبینین کـە هێزە چەکدارە گەلی‌یەکان و ڕێکخراوەرزگاریخـوازەکان هـەزاران کرداری نەبەردانەیان لە پێناوی ئازادی و دەرچونیـان لـە ژێر دەسەڵاتی بێگانـەدا تۆمـار کردوە ، وە بە گیانی پۆڵاینەوە هـەردەم ڕوبەڕوی ئیستعمار وەسـتاون ، وە لـە ژێـر سـەرکردایەتی ڕێکخـراوە نیشـتمانی و پێشکەوتنخوازە شۆڕشگێریەکانا بە هەمو جۆر بەربەستی هێرشی داگیرکەران بوون · لە بەر ئەوە ئەتوانین بڵێین کە پشت بەستن بە گەلی فال بوو ڕێکخراو شان بەشانی هێـزە چەکدارەکـانی وڵات ئـەتوانی داکۆکی لەسـەرنیشتمان بکات و خێرو بێـرو سامانی نەتەوایـەتی خـۆی بپارێزێ و پارێزگـاری ئـەو دەسکەوتانەی گەل بکات کە لەپێناوی بەختـەوەری و قازانجی جـەماوەری زەحمەتکێشـدا هاتۆتە دی ·· وە ئەمە ئەبێتە بنچینـەی پاراستنی شـورش و دەسکەوتەکانی · هەروەها لـە وڵاتەکەمانا شورشی ١٧ی تەموز توانی زنجیرە دەسکەوتێك بـۆ گـەل بێنێتە دی وە چـەندگورێنێکی قوڵی لەناو کۆمەڵ و دەزگاکانی دەوڵەتدا بەدی هێنا لە هەمو بوارێکدا کـە لەگەڵ ئایدیولۆجیەتی حزبی بەعسی‌عەرەبی سوشیالیستدا بگونجێ کە باوەڕی بە جەماوەر هەیە ··

وە هەر لەم باوەڕ هێنانەدا توانی کـە چارەسەر کردنێکی بنچینەیی لە مەسەلەی زەوی‌وزاردا بکات و چەند دەسکەوتێکی گـرنگ بـۆ کرێکـاران و زەحمەتکێشان بێنێتـە دی · هەروەکو مەسەلەی کوردی بـە شـێوەیەکی هێمنـانەو دیموکراتیانە چارەسەر کـردو میللی کـوردی سـامانی نیشتمانی و دامەزراندنی بەرەی نیشـتمانی و نەتەوایەتی پێشکەوتنخوازو جێبەجێ کردنی نەخشەی گەشە کردنی ئابوری نەتەوایەتی و ئەمانەو چـەند دەسکەوتی تر کـە سالەهای ساڵ بوو گەلی عیراق چاوەڕوانی ئەکرد ·

لەناو ئەم دەسکەوتانەدا و لە ئاخی ئەو پشت پێ بەستنەوە کـە شورش پشتی بـە گەل بەستوە لـە ساڵی ١٩٧٠ و شورش لەشکری گەلی لـەدوجەرەی گەلەوە پێك هێناو ئیستا چەند دەورەیەکی لاوانی فێر کردوە کـە هـەمو جۆرە چەکێك بەکار بێنن ·· شورش‌زۆر باوەڕی بـە کەرتەکانی جەماوەر هەیەو هەر لـە ئاخی ئەم باوەڕ پێ هێنانەوە لەشکری گەلی دروست کردوە ·· لەشـکرە هەمیشـە پاڵ پشـتی ئـەو ڕەوتـەشۆرشگێڕیە ئەبێ‌کە لە وڵاتدا خولقـاوەو ڕوبەڕوی هـەمو نەخشەو پیلانەکانی ئیمپریالیزم ئەوەستێ ·· لەبەر ڕوناکی ئەم‌ڕاستی‌یانـەی خوارەوەدا تاقی کردنـەوەی لەشکری گـەل ئاسۆیەکی ڕوناك بـۆ دوارۆژی وڵات دێنێتەدی :

بروانە ل - ١١ -

ئەو قوتابی‌و هاتوچۆکەرانەیەو یارمەتی دانیـانە ، دڵنیـاین کاربەدەستان بەتەنگ چـارەسەرکردنی‌یەوە دێن ·

● **کاك ئەمین زەندەن، ل، هەولێر :**

هەرچەندە ناونیشانی خۆت بـە تەواوی ئەنوسیوە ، بەڵام سەبارەت بەو مەسەلەیەی لێی‌دواویت حەز ئەکەین ڕاستەوخۆ نامە بۆ ئـەو دەسگایە بنێری‌و باری سـەرنجی خـۆت ڕون بکەیتەوە ·

● **کاك ح م، عەلی ئەمین لەشاری کەرکوك**

· نامەکـەت پەیوەندی بـە گۆشەی « هاوکاری‌و کاروباری هاوڵاتی » یەکانەوە نەبو ·

● **کـاك « س· غ· ح » شوفێر ل، سلیمانی**

ئەگـەر ناوو نیشانی خۆت بەتـەواوی بنوسیت ئێمـە ئامـادەین گیرو گرفتەکـەت بەرچاوی کاربەدەستان بخەین ، ڕەخنەی بەجێ‌و سود بەخش بۆسـودی گشتی پێویست بـە ناونیشانی تـەواوی نەکـەت‌و برایانی کاربەدەست ئەمڕۆ لەم وڵاتـەدا ئامادەن بـەسەنگ فراوانی‌یەوە وێنێ بۆ سکاڵای هاووڵاتیان بگـرن · ئەمەش ڕێڕەوی شۆڕشە بۆ خزمـەتی گەل‌و چارەسەری گیرو گرفتەکانیان لە پێناوی باشەڕۆژێکی باشتردا ·

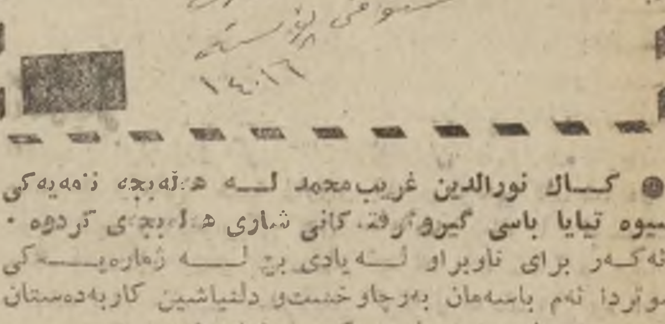

● **کـاك نورالدین غریب‌محمد لـە هەڵەبجە نامەیەکی نوسیوە تیایا باسی گیرو گرفتەکانی شاری هەڵەبجەی کردوە ·**

ئەگـەر برای ناوبراو لـە یادی بێ لـە ژمارەیەکی پێشوتردا ئەم باسەمان بەرچاو خست‌و دڵنیاشین کاربەدەستان بایەخ بـە چارەسەری ئـەو گیرو گرفتانە ئەدەن ·

● **کـاك ڕەشید مستەفا شوانی لە شاری کەرکوك لـە نامەکەی‌دا ئەڵێ :**

(ڕێگـای قوتابخـانەی ئامادەیی زۆوەر لـە شـاری کەرکـوك قیرتاو نەکـراوەو بەزستان ئەبێتە قوڕو چڵپاوێکی وا بە ئاسانی هاتوچۆی پێدادا ناکرێ) ·

● خۆزگە برایانی کاربـەدەست لـە شارەوانی شارەکە چارێکی ئەم ڕێگایەیان ئەکرد ، ئەمەش خزمەتێکی دڵسۆزانەی

هاوکاری
ڕۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتی‌یە لە دەزگای هاوکـاری چاپ‌و بڵاو کردنەوەی کوردی دەرئـەچێ
ژمارەی سـپاردن بە کتێبخانـەی نیشـتمانی ١٥٦ سـاڵی ١٩٧٤

سزادانی ئەو کەسانەی نرخی شتومەك زیادئەکەن

لـە هەفتـەی ڕابوردودا دادگاکانی جـەزایی سـەربە دەزگـای ڕێکخستنی بازرگانی بڕیاری سـزا دانی چـەند کەسانێکیان دەر کردوە کـە یاری بەنرخی شتومەك ئەکەن‌و بـە نرخی زیاد بـە خەڵکی ئەفرۆشن ·

Institut Kurde de Paris

یەکیەتی قوتابیانی کوردستان ئامادەی ئەکات

هەواڵەکانی یەکێتی

- ئەندامانی لقی سلێمانی لەم دواییەدا گەلێ کۆڕو کۆبونەوەیان بۆ قوتابیانی دەوروپشتی شار سازکردوە لەم کۆڕانەدا تا ئیستا چونەتە ، بیارە ، تەوێلە ، سەیدسادق ، پێنجوین .

- لقی سلیمانی گەورەترین ئاهەنگی بۆ رۆژی قوتابیان لە سینەمای (رەشید) سازکرد . لەم ئاهەنگەدا بەرێز « سیف الدین عبدالقادر » وتاری یەکێتی خوێندەوەو بەرێز مامۆستا «عاشور» بەرپرسیاری مەکتەبی قوتابیان وتاری حیزبی خوێندەوە .

- لێژنەی قوتابخانەی ئامادەیی کچان ئاهەنگێکی قەشەنگیان لەسەر شانوی قوتابخانەی « خالدیە » گێڕا لەم ئاهەنگەدا بەرێز « هۆشەنگ سەید ئەحمەد » وە کاك « خورشید فیصل » ئەندامی مەکتەبی سکرتاریەتو کاك « سیف الدین عبدالقادر » وخوشکە «ئولالە صالح» ئەندامی لق ئامادە ببون .

- بەبۆنەی رۆژی بیرەوەری « مان گرتنەکەی قوتابیان » هەمو قوتابخانەکانو کۆلیجەکانی زانکو ئاهەنگیان گێڕا .

- رۆژی ٢٧ - ١٢ - ١٩٧٥ گەورەترین کۆڕ بۆ هەمو لێژنەکانی یەکێتی لە « زانکو ، ئامادەیی ، کەرتی کچان ، ناوەندی یەکان لە کتیبخانەی گشتی سازکرا .

- لێژنەی زانکو گرەوێکی شیعری بۆ قوتابیانی زانکو ڕێکخست لەم گرەوە بەرهەمی عەرەبیو کوردی تێدا بو .

- لقی هەولێر -

- کاك « عبدالعزیز محمد دزەی » سەرپەرشتی کۆبونەوەیەکی فراوانی کرد کەلە ڕۆژی پێنج شەمەی ڕێکەوتی ١-١-١٩٧٦ سازکرا . ئەندامانی لێژنەی مەلبەندو هەمو لێپرسراوانی لێژنەکانی رۆشنبیریی خوێندنگاکان بەشداریان تێداکرد .

- لە کۆبونەوە ئاسایی یەکەی لێژنەی مەلبەند کاك « فرید حسن » ئەندامی لێژنە ڕاپۆرتێکی دەربارەی « ئەمڕۆو ئەدەبیاتی قوتابیان » پێشکەش کرد .

- « أرجوحة القمر » ناوی ئەو بەخشنامەیەیە کە لێژنەی مەلبەند بلاوی کردەوە .

- کاك « رفعت عثمان » ئەندامی لق کۆبونەوەیەکی فراوانی لەگەل ئەندامانی لێژنەی پیشەیی مەلبەند کردو تیایدا باری پیشەیی لێژنەکانی باس کرد .

- قوتابخانەکانی شار لەم دواییەدا کۆمەلێ بەخشنامەیان بلاو کردۆتەوە ، لەوانە ، ئامادەیی پیشەسازی ، ئامادەیی کوردستان ، قوتابخانەی مامۆستایان ، قوتابخانەی رزگاری ، دوا ناوەندی ئێواران .. تاد . بەم جۆرە لقو هەمو لێژنەکانیش ئەوەیان دەرخست کە لە تواناندا هەیە بە هەمو جۆرێ لایەنی رۆشنبیری قوتابیان بەرەو پێشەوە بەرین .

- بۆ یەکەم جار لە مێژوی یەکێتیمان لە لقی هەولێر یەکەم ئوردوگای « دیدەوانی » سازکرا کە (٥٨) قوتابی تێدا بەشدار بون .

- ڕۆژی ٢٧-١-٩٧٦ هەڤال « علی السامرائی » سەری لە ئوردوگای دیدەوانی دا . بو ئێوارەش مامۆستا « عبدالغفار الصائغ » سەری لێداو کۆڕێکی فراوانی لەگەل قوتابیە بەشدار بوەکان بەست .

- ڕۆژی ٢٨-١-١٩٧٦ پارێزگاری هەولێر مامۆستا « محمد علی امین » سەری لە ئوردوگاکە دا .

پیرۆزبایی

لە بیرەوەری شۆڕشە مەزنەکەی (٨)ی شوباتی پێشکەوتو خواز دا کە دژی هەرچەرخانەوەو لە ڕێ لادانی رژێمی بیرۆکراتی تاك ڕەوی هەلگیرساو کاروانی ئازادیخوازانەی گەلی عیراقی هێنایەوە ڕێی تێکۆشەرانو ولاتی بەرەو زیاتر پێشکەوتنو دەسکەوتی شۆڕشگێڕانە برد ، ئا لەم یادە ئەمرەدا پەیمان بۆ سەرکردایەتی شۆڕشو حیزب تازە دەکەینەوە کە هەمیشە سەربازێکی بە وەفای ئامانجەکانی شۆڕشی (١٧)ی تەموزی نەتەوەیی پێشکەوتوخواز بین . هەرشەکاو بێ ئالای شۆڕشی تەموز .

نەمری و سەربەرزی بۆ شەهیدەکانی (٨)ی شوبات .

لایەڕەی خەباتی قوتابیان

عەبدولعەزیز محەمەد

یەکێتی قوتابیانی کوردستان پێشڕەوی قوتابیانەو ئەرسیتەی بەرز کردنەوەی رادەی هۆشیاریو ئاستی روشنبیری تێکۆشەتی قوتابیانی گرتۆتە ئەستۆ بۆیە دەست پێشکەری کردن لە هەر ئوردوگایەکی قوتابیان وەیان هەر بابەتێکی تر بە ئەرکی سەرشانی خۆی ئەزانێ .. پێویستە قوتابیانیش ئەم هەلوێستەی یەکێتی رەچاو بکەنو هاریکاری لە گەلا بکەن ..

لە ئوردوگای دیدەوانی هەولێردا

دیدەوانی بۆ قوتابیان کراوەتەوە لقی قوتابیانی هەولێریش بە هەموو ئەندامانیەوە زور تیایا ماندوو بون و گەلێك هانی قوتابیانیان داوە .. ئەوا بۆ ئەوەی ئەم هەواڵە بە خوێنەرانی لاپەڕەی قوتابیان رابگەیەنین ئەوا رواڵەتێکی جۆری پێك هاتنی ئوردوگاکەو ئەرکو لێژنەکانی ئەخەینە روو .

لێژنەی بالا : ئەم لیژنەیە کاروباری رێکخستنی ئوردوگای پێ سپێردرابو ، هەموو پێویستیەکی بۆ قوتابیان جێ بەجێ ئەکرد (بەپێی توانا) .. وە ئەم برا قوتابیانە هەریەکە بە ئیشو کاری خۆیەوە خەریك بو :

١ - رەفعەت عوسمان : سەرکردەی ئوردوگا
٢ - بایز عومەر عەولا : سەرپەرشتکار
٣ - وەلید مەعروف : مەشق کەر
٤ - سالار مەجید : یاریدەدەری سەرکردە
٥ - عەبدولستار مستەفا : بەرپەرسیاری خۆراك

جگە لەم لیژنەیەش ، دوولیژنەی تر هەبون

١ - لیژنەی رۆشنبیری
٢ - لیژنەی هونەری

لیژنەی هونەری لەم قوتابیانە پێك هاتبو
١ - بەدر مستەفا
٢ - سەلام کۆیی
٣ - نەشئەت مستەفا

ئەم لیژنەیە لە کاتی ئوردوگاکەدا گەلێك کرداری هونەری نواند ئەم برایانەش لیژنەی رۆشنبیری بوون .

١ - عبدولعەزیز محەمەد ئەمین : سەرۆك
٢ - جەمالەدین محەمەد : ئەندام
٣ - هەوزە حامید : ئەندام

لیژنەی رۆشنبیری گەلیك بابەتی روشنبیری پیشکەش کردو ئاهەنگو کۆڕو کوبونەوەکانی ئەرازاندەوە . سێ بەخشنامەی بە ناوی (دیدەوان) بلاو کردەوە .. دوای ئەوەش بەیاننامەیەکی بەسەر بەشدار بواندا دابەش کرد .

رۆژێك بەر لە کۆتایی هاتنی ئەم ئوردوگایە ، ئاهەنگێکی قەشەنگ لە ئوردوگاکە ساز کرا ، کاك جەمالەدین محەمەد وتاری رۆشنبیری تیا خوێندەوە وە لە رۆژی ٢٩-١-٩٧٦ کۆتایی بە ئوردوگاکە هاتو خەلات بەسەر بەشداربوەکاندا دابەش کرا .

ئەم هەنگاوەی لقی هەولێر کارێکی جوامێرانەی ئەمڕۆیە کە پێویستە هەمو لقەکانی تریش ئوردوگای دیدەوانیو مەلبەندی جموجولی روشنبیریو هونەری بۆ قوتابیەکان ساز بکەن ، بۆ ئەوەی هێزو توانای قوتابیان بە فێڕۆ نەڕوات ، وە ئەو گیانی بەسود زانینەش لە بەیاننامەکەی لیژنەی رۆشنبیری دا دیارە کەوا لە خوارەوە هەندێکی بەرچاو ئەخەین :

(یەکەمین جار لە مەلبەندی ئوتونومی کوردستان لە سایەی سێبەری شۆڕشی ١٧ی تەموزی ئەمرو دەسگاکانیەوە ، بەو پەڕی شانازیەوە نۆبەرەی بزوتنەوەی قوتابیان یەکەمین ئوردوگای دیدەوانی لە مێژوی یەکێتی ماندا ساز ئەکات) . هەروەها بەیاننامەکە ئەلێ (باش چەند رۆژێکی تر بە بۆی کاتی بلاو کردنەوەی ئەم بەیاننامەیە یادی شۆڕشی ٨ی شوبات ئەکەینەوە واتا یادی ئەو هەمو شەهیدە سەربەرزانە ئەکەینەوە کە خوێنی پاکی خۆیان کردە شاباشو قوربانی ئامانجە پیرۆزەکانی ئەم شورشە مەزنە) .

لە راپۆرتی سیاسی دا

پارتی بەعسی سوشیالیستی عەرەب کە کارو کارگوزاری بۆ گەل دینێتە دی لە دو خالی سەرەکیەوە دەست پێ دەکات ، یەکەم ئابوریە کە پەیوەندی بە دەوری هێزی مرۆڤەوە هەیە لە کارو بەرهەمی کۆمەلایەتی دا .

دوەم ، لە ناوەرۆکە کۆمەلایەتیەکەی پارتی بەعسی سوشیالیستی عەرەب کە بروبە کار گوزاری کۆمەلایەتیو دابین کردنی باشترین پلەی گوزەرانی بۆ جەماهیر دەدات . جارێ مەسەلەی کارگوزاری گشتی گرنگیەکی گەورەی هەیە لە پێوەندی نێوان حیزبو شۆڕش لە لایەکو جەماهیر لە لایەکی ترەوە ، چونکە پێوانەی جەماهیریش بۆ ڕەچاوکردنی یاسا بلەی چەندیو چۆنی دەولەت لە کاری کۆمەلایەتی دیاری دەکەنەوە .

مەسەلەی مرۆڤایەتیو هێنانەدی کارگوزاری کۆمەلایەتی لێرەوە جیاوازیەکی زۆر لە نێوان شارو گوند دەبینێ چونکە وەك ئاشکرایە شار باشترینو زۆرترین کار وزاری کۆمەلایەتی لێیە کە ئەمەش چەند دیاردەیەکی سیاسیو ئابوریو کۆمەلایەتی پڕ مەترسی دینێتەوە بە تایبەتی کە دەبێتە هۆی دروست کردنی دو بەشە خەلق لە کۆمەلێك دا وەك بەشی شارو بەشی گوند .

کۆبونەوەکانی ئەنجومەنی ناوەندی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق

رۆژی سێ شەممەی رابوردو سێیەمین دەورەی ئاسایی ئەنجومەنی ناوەندی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق لە بارەگای لقی یەکێتی نیشتمانی لە بەغدا دەستی پێ کرد ..

ئەم کۆبونەوەیە بۆ لێکۆلینەوەی ڕێبازی گۆڕینی چالاکی ڕێکخستنو پیشەگەری لقەکانودەزگاکانی یەکێتی بو ..

بەرێز محمد دبدب سەرۆکی مەکتەبی تەنفیزی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق لەسەرەتای کۆبونەوەکەدا باسی ئەو قۆناغانەی کرد کە یەکێتی تا ئیستا پێیدا رۆیشتووە لە پێناوی پێك هێنانی جینێك قوتابی شۆڕشگێردا و باسی قوناغەکانی گۆڕینی سوشیالیستی ولاتی لە ژێر سایەی شۆورشی ١٧ی تەموزی نەتەوایەتیو سوشیالیستیدا کرد .

ئەوەی سەلماند کە پێویستە ریزەکانی قوتابیان زیاتر ڕێك بخرێنو کار بکەنو بچنە ناخی خەباتی جەماوەریو بایەخ بە جولانەوەی هۆشیاری سیاسی بدەن .

دوای ئەوەی راپورتی مەکتەبی تەنفیزی یەکێتی خوێندەوە کە بریتی بو لە زنجیرە چالاکیو کرداریی قوتابیان لە ماوەی ئەو دەورە روشنبیریانەدا کە بۆیان کراوەتەوەو سودی تاقی کردنەوەیان تیا وەرگرتوە .

راپورتەکە ڕێڕەوی یەکێتی لە بواری عەرەبیو نێو دەولەتان دا نیشان داو پەیوەندیەکانی لەگەل ڕێکخراوو یەکێتیە قوتابیە پێشکەوتنخوازەکانداو یارمەتیدانی جولانەوە رزگاری-خوازەکانی جیهانی خستە روو . جگە لەوەش ئاسۆی فراوانی نیش کردنی قوتابیانی لە قۆناغی داهاتودا دەست نیشان کرد کە چۆن لەگەل بیروڕای حزبی سەرکردەو شۆڕشدا ئەڕنجو بەردەوام کادیری لێ هاتوی قوتابیان پێ ئەگەیەنێ .

لە کۆبونەوەکەدا لەسەر چالاکی پیشەگەری قوتابخانەو جۆری گۆڕانیو پەیوەندی قوتابیان لەگەل دەزگاو دایەرەکاناو دەوری لیژنەکانی یەکێتی لە بارەی چارەسەر کردنی گیرو گرفتی قوتابیانەوە کۆلانەوە .

لەم کۆبونەوەیەدا ئەندامانی مەکتەبی تەنفیزی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراقو سەرۆکو سکرتیری لقەکانو دەزگاکانی یەکێتی لە پارێزگاکاندا بەشدار بون .

کاروانی خوێندن و ئاوڕدانەوەیەك

ئەریمان

دیارە لەگەل سەرەتای بلاوبوونەوەی قوتابخانەداو تا چەند سالێکیش بە دوایدا ژمارەی قوتابیانو مامۆستاو کەرەستەی پێویست کەم بون ، سەرەڕای ئەو کەمیەش چەند گیرو گرفتێکی تریش لە ئارادا بووکە کۆسپ بون لە ڕێگای پێشکەوتنی خوێندەواری دا ..

دەبینین لە سالی ١٩٢٠ - ١٩٢١ ژمارەی قوتابیانی قۆناغی سەرەتایی لە عیراق هەشت هەزار قوتابی بوو ، وە لە سالی ١٩٦٣ - ١٩٦٤ ئەیشتە نزیکەی ٩٥٨ هەزار کەس ، تاکو لەم سالانەی دوایدا بووە دو ملیۆن قوتابی .. دیارە بەراوردێکی سادەش خێرا ئەوەمان بۆ دەر دەخات کە رادەی خوێندەوارو قوتابیان بە (٢٠٠) جار زیادەی هاتوتە سەر ، دیارە ئەمەش لە گۆڕانو بەرەو پێشەوە چوونی شارستانیەتو باری کۆمەلایەتی ئەم سەدەیە جیا ناکرێتەوە .

قوتابی کاتێ دەچێتە قوتابخانە بیر لەو رۆژە دەکاتەوە کە خوێندن تەواو دەکاتو لەم کۆمەلەی تێیدا دەژی پاشە رۆژ دەبێتە شتێك ، لە لایەکی ترەوە ئەگەر یەکێك لە مندالانی ئەو شوێنە بون بە فەرمانبەرێك ئەوا بێ گومان دەبێتە جێی باسو خواسی خەلك « بە تایبەتی لە کۆمەلگایەکی دواکەوتوو هەژاردا » بۆیە هەمو دایكو باوکێك حەز ئەکەن مندالەکانیان سەرکەونو ڕەنگە زۆر جاریش بە هەر هۆیەك بێت هانیان بدەنو زۆر جاریش لە ڕقان دارکاریان دەکەن کە ببینن مندالەکەیان بە ڕێکی سەر ناکەوێ ، بۆیە ئەگەر مندال روی کردە تەمبەلیو کەمتەر خەمی ئەوا دایكو باوك خۆیان بە بێ بەخت دێتە بەر چاوو نامراد دەبن . مندالێکیش ئەگەر بە زۆرو بۆ رازی کردنی دلی کەسوکاری بخوێنێ دیارە ئەوەندە سەرکەوتوو نابێت یا لە دەرسەکانیش سەرکەوێت ، بەلام وەك ئەندامێکی چالاکی کۆمەل دوا دەکەوێت .. کەچی هەر لە گەل گۆڕینی باری پەروەردەیی عیراق ئەم تێڕوانینەش گۆڕاو خەلکەکەش بەهۆی هۆیەکانی ڕاگەیاندن لەوە گەیشتن کە پاشە رۆژی خوێندنو قوتابخانە زۆر لەوە بەرز ترە تەنها بۆ ناو بێت ..

دوای ئەوەش ئەگەر پێشان باوكو کەسوکاری قوتابیەك نەخوێندەوارو نەزان بون بەلام ئەمڕۆ دوای کردنەوەی بنکەی نەهێشتنی نەخوێندەواریو تێگەیاندنی خەلك لە سوودی خوێندن کەم باوکیش ماوە نەخوێندەوار بێ چونکە ئەوەی بەلای پسپۆرانی پەروەردەوە گرنگە ئەوەیە ژمارەی زۆر لە قوتابیان هەرچەندە شتێکی خراپ نیە بەلام هەرگیز مانای ئەوەش نیە کە باری تێگەیشتنو پلەی زانیاریانی پێ دەپێورێ ، چونکە بابەتو جۆری روشنبیریەکە ئەم لایەنە دەست نیشان دەکات نەك

بروانە ل -١٠-

لە پێناوی پاراستنی سامانی نەتەوەیی دا

دارا

هەمو میللەتانی ئەمسەرزەمینە ، هەریەکە جۆرە ئاکارو روخسارێکی تایبەتی خۆیان هەیە کە بەو رواڵەتو نەرێتانە لە نەتەوە جۆربەجۆرەکانی تری جیهان جیا ئەکرێنەوە .. هەلسو کەوتی تێکڕاییان لە چوار چێوەی دیاردەیەکی گشتی دایە .. وە مۆرکو شەقلی نەتەوایەتی هەرمیللەتێکیش چەند رویەکی تایبەتیو چەند تاقی کردنەوەیەکی هەیە کە سەرەنجامو چارەنوسی تێکڕای لەسەردیاری ئەکرێ .. ئەو میللەتانەی کە بە درێژایی تەمەنیان لە خەباتدان لە پێناوی مانەوەیاناو لەگەل سروشتدا ئەکەونە بەربەرەکانێ یەکێ سەرو مرەوە ، ئەوانە لەسەرڕێچکەیەکی دیارو تێڕوانینی ژیانو لێکدانەوەی بیروباوەڕیانەوە ئەڕۆن .. تا لەوزورانبازیو بەربەرەکانێی سروشتەدا بەرهەمو بابەتیوا ئەخولقێ کە ببێتە ئاوێنەی سەردەمی خۆی کە لە دوا رۆژدا هەنگاوەکانی ژیانی ئەوسەردەمەی میللەتەکەی پێوەنەخشە ..

ئێمە ئەمانەوێ (ئەگەرچی کەمیش بێ) تا ڕادەیەك لەسەر سامانی ئەدەبی نەتەوایەتی و پاراستنی بدوێین ، بەلام ناشتوانین ڕاستەو ڕاست هەمو خالەکان یان بەلای کەمەوە زوربەیان دەست نیشان بکەین چونکە سامانەکە خۆی لەبەر چەند هۆیەك لە دو ریانێکی لێ پرسینەوەدایە ! وە ئێمە تەنیا مەبەستی سەرەکیمان هۆشیار کردنەوەی قوتابیانە بەرامبەر بەم باسو بابەتە بەکەلکانە ..

ئەتەوە هەرچەند هوشیار بێ پتر ئەتوانی سامانی ئەدەبی نەتەوایەتی خۆی بپارێزێ . ئەدەب و فولکلۆری کورد تەنیا چەند چیرۆکێکی سەرزاریو پارچە شیعرو لادێوارێکی کۆنو چەند داستانو وتەو بەسەرهاتێك نیە بەلکو سەرتاپای ژیانو خەلکەکەی دوێنێ بە روخسارو ناوەرۆکی جوجولەکان داپۆشراوە .. تا نیستە لە ولاتی ئێمەدا تەنیا چەند کەسێك ئەبێ ئەویش بە جیا جیا ، هێشتا هیچ کۆمەلو تاقمو دەزگایەك بە پەرۆشەوە بە پیری ئەم کارەوە نەچووەو ئەم ئەرکە مێژوییەی نەگرتۆتە ئەستۆی خۆێ ، کە ئەم هەلوێستەش نەك تەنیا ناتوانێ بە ئاسانی خۆی بە خەلك بناسێنێ بەلکۆ تەنانەت ناتوانی لەناو باسو بابەتە ئەدەبییەکانیشدا بە تەواوی جێی خۆی بکاتەوە ..

بۆ ئەم مەبەستە پێویستە سامانی ئەدەبیو فولکلوریمان هەر لە سەرەتاوە بچێتە ناو بەرنامەکانی خوێندنەوەو (ڕەنگە ئەمەش بەگران بزانرێ) .. هەرچەند مامۆستایانی قوتابخانە ئەتوانن لەم روەوە خۆیان ماندو بکەنو قوتابیەکان شارەزا بکەن .. هەرچەند تا ئیستاش گەلیك مامۆستا ئەم ڕێچکەیە گرتوەو بە دلسۆزیەوە خۆی لەم بوارەدا ماندو ئەکات . ڕاهێنانو فێرکردنی قوتابیانو تێگەیاندنیان لە کەلەپورو سامانی ئەدەبی نەتەوایەتی کارێکی بەو جۆرە ئاسان نیە کە ببێتە کرداری تەنیاچەند مامۆستایەکی دلسۆز بێتەدی .. بەلکو پێویستە بەرنامەیەکی بنەڕەتی بۆ ئەم باسە دابنرێو هەموو مامۆستایان پەیڕەوی بکەن .

ئیستا زوربەی قوتابیان لە خزمو دۆستانیانەوە چیروکی سەرزاریو بابەتی پیاهەلدانو روداوە کۆنەکان وەر ئەگرن .. هەر لە بەر ئەمەشە قوتابیانی لادێ نشین لەم روەوە (تارادەیەك) شارەزا ترن .. ڕەنگ بێ چەندان قوتابی وەهامان هەبێ کە زۆر باسو بابەتی فولکلۆری و ئەدەبی نەتەوایەتی ڕەسەن بزانێ بەلام لەبەر ئەوەی لە بەرنامەی خوێندنی رۆژانەیا جێگای نیە زور بە سەرپێییەوە باسیان ئەکاتو پشت گوێ ئەخریو لەوانەشە کەسیش گوێی لێ نەگرێ ..

ئێمە کە باسی هەولو تەقەللای کۆ کردنەوەی ئەم سامانە ئەدەبیە پیرۆزە ئەدەین مەبەستمان پاراستنی سامانەکەیەو ئەرکی پاراستنی لە ئەستوی قوتابیانو خوێنەوارانو روشنبیرانە ..

- ماوێتی -

Institut Kurde de Paris

لێکۆڵینەوەی زمانەوانی

پاشگری «خانە» و پاشگری «گا ، گاهـ، گە ، گەهـ»

فیصل مصطفی ـ هەولێر

راستە هـــەر زمانێك رۆژ بەرۆژ پێویستی بـــە گۆڕان و گەشەکردن و فراوان بوونـەوەهـــەیە بـــۆ ئەوەی بتوانێت هاوبـەشی کاروانی پێشکەوتنی جیهانی بکات ، بەڵام چـەندی ئەم پێویستی یانە بە شێوەیەکی ڕێکوپێکتر بەجێ بهێنـــدرێن ، زمانەکە شوێنێکی باشتر لـــەزنجیرەی کاروانەکە دەگرێتەوە •• زمانی کوردیش بەدرێژایی مێژووی زیانی خـــۆی ئـــەم پێویستی یانەی بە پێشــــەو نیشانەی خۆی داناون •

بێ گومان شتێکی دیارە کـە (خانە ، گا ـ گاهـ ـ گە ـ گەهـ) دوو پاشـگری فـــرە بەکارهێنراون لە زمانەکەماندا ، ئـەم پاشگرانەش واتایان زۆر نزیکە لەیەکەوە ، بەڵام ئـــەم زۆرنزیکی یە وایان لێ ناکات کە جێگای یـــەکتر بگـــرنەوە ، هەرچەندە هەردووکیان هەر بۆ جێگاوشوێن بەکاردێن • چونکە ئەگـــەر جێگـــای یەکتریان بگرتبایەوە ، پێویستی بـــەوە نەدەبوو کە باپیرانمان ئەم دوو پاشگرە بهێنن و سەر لە خـــۆ بشێوێنن • جگـــە لـــە مەش هـەرخۆمان ئێســـتا ناتوانین یەکێکیان لە شوێنی ئـــەوی تر بەکار بێنین ، وەکـو بڵێین : (دەرخانە) لە جێی (دەرگا) ، یاخود (جێخانە) لـــە شوێنی (جێگا) •

کەواتە ، دەبێت جیاوازی یەك هەرهەبێت لە نێوانیاندا ، جا ، چ زۆرو چ کەم و ئێمە لەدروستکردنی زاراوە (ناو)ی تازەدا ئاگاداری ئەو جیاوازی یە بین و بەڕاست و دروستی بەجێ بهێنین •

لێرەدا ـ بە توانای خۆم ـ هەوڵ دەدەم ئەو بڕوایەی کـــە هـــەمە بەرامبەر بـــەم دوو پاشـــگرەو جیـــاوازی و بـــە کارهێنانیان دەربڕم، هیوادارم ئەگەر نەشگەم بـــە ڕاستی یەکەش ، هەر بتوانم ڕێگا بـــۆ گەیشتنی ئەم ڕاستی یە ڕووناك بکەمەوە •

لاموایـــە چـــەند واتـــاو مـــەبەست و دەستووریکی وورد هەیە لـــە بەکارهێنانی ئـــەم پاشگرانەدا بینراون ورەچـــاو کراون •

(١) چۆنێتی بەکارهێنـــانی ئەو شتەی کـــە ووشەکەی بۆی دانراوە ، وەکو :

(چای) خواردنەوەیەکە لـەسنووری تایبـــەتی خۆیەوە بەکاردێت ، شوێنەکەی دەبێتە (چایخانە) ، واتە مرۆڤ کـە دەڕواتە چایخانە بـــۆ چـــای خواردنـــەوە ، هـــەر لەوێوە دادەنیشێت و لەوێشەوە چایەکە دەخواتەوەو ، کـە لـــە وێوە دەرچوو، ئیتر پەیوەندی لەگەڵ چایەکەو چایخانەکەدا نامێنێت• هەر بەم شێوەیەش (مەیخانە) شـــوێنی خواردنەوەی مەیەو ، (چێشتخانە) راســـتە شوێنی خواردنی چێشتەو هەریەکە لەمانە لەشوێنی خۆیدا بەکاردێت ووشەی (زۆرخانە) دیســـان راستە چونکە پاڵەوان و زۆرانباز لە یاسای زۆرانبازیدا مـــافی زۆرانبازی لەگەڵ هاوڕێکەیدا نیە لەم شـــوێنە نەبێت • هەروەها (مێوانخانە) راستە چونکە مرۆڤ تاکـــو لەوێیە مێوانە ، کە نەمایەوە (مێوان) واتە گەڕایەوە ماڵی خۆیو ، ئەو کاتەی کە لەماڵی خـــۆیەتی هەر مێوان نیە •••• ئەمە مێوانخـــانەی بازرگـــانی ،مێوانخانەی ماڵەوەش هەروەها تەنیا بۆ مێـــوان دانراوە ، خاوەنی ماڵەکە بەکاری ناهێنێت •

کەواتە ئـــەو شتەی کـــە پەیوەندی یەکی تووند لە نێوان بەکارهێنانی و شوێنەکـــەیداهەیە ، واتە بەکارهێنانی لـــە سنووری شوێنی خۆی دابێت، پاشگری (خانە)ی لەگەڵدا بەکاردێت •

لەسەر ئەم بیروڕایە پێـــم راســـت نیـــە ووشــــــەی (پەرتووکخانە) ئێستا کـــە بەکاردێت بۆ ئەو دوکانانەی کە پەرتووك دەفرۆشن کـــە بـــە ئینگلیـــــزی (Book Shop) دەگرێتـــــەوەو ، لام راستترە ئەگەر پەرتووکگا لە شـــوێنی بێت چونکە ئەوەی کە پەرتووك دەکڕێت ، لەوێوە بەکـــاری ناهێنێت واتە نایخوێنێتەوە • پەرتووکخانە بۆ پەرتووکخانەکانی تێمتی راستترە کـــە پەرتووکەکانیان هەر لـــە ناو ســـنووری خۆیاندا بەکاردەهێندرێن و دەخوێندرێنـــەوەو ناشفرۆشرێن ، کە بە ئینگلیزی (Library) دەگرێتەوە •

(دەرمانگە) راستترە لـە (دەرمانخانە) چونکە ئـــەو دەرمانەی کە لێیـــەوە دەکڕێت هەر لەوێوە بەکار ناهێندرێت ، دەرزی بێت یان تۆز یان حەب یاخود هەر خواردنەوەیەك بێت هەمیشە لە دەرەوەی سنووری شوێنەکە بەکاردێن •

هەر لەسەر ئەم لێکدانەوەیەش دەبێت دوو زاراوە (ناو) مان هەبێت بۆ شوێنی فرۆشـــتنی چای ، واتە (چایخانە) بۆ ئەو شوێنە بێت کە مێزو کورسی و کەرەوێت و کەرەســـەکانی یاری وەکو دۆمینۆ تاو لەو هینـــی تری لێیە ، بەڵام کابرایـــەك تەنیا یەك قۆری و چای بەست و چەند پیالەو ••• لە پەنایەکی دامودەزگایەك داناوەو شـــوێنی دانیشتن لای خۆی نیە ، تەنیا ئەوەیە بەخۆی چای لەژوورەکانی دامودەزگاکە دەگێـــڕێت ••• بەمەیان بڵێین (چایگا) باشترە• هەروەها دوو زاراوە (ناو) مان هەبێت بۆ شوێنی چارەـ کردنی نەخۆش (نەخۆشیگا) بۆ شوێنی پشکنینی نەخۆشی و دەستنیشانکردنی دەرمان کـــە بە عەرەبی (مســـــتوصف) دەگرێتەوەو (نەخۆشخانە) بۆ شوێنی چارەکردنی نەخۆشی بە نووستن و نشتەرگەری کـــە بەعـــــەرەبی (مستشـــفی) دەگرێتەوە •

٢ ـ ماوەی مانەوەی ئـــەو شتە (کە ووشەکەبۆی دانراوە) لە شوێنی خۆیداو پەیوەنـدی شتەکە بە شێوەی پێکهـــاتنی شوێنەکەوەو دیکۆرو ئەرگ کانی وەو

(چای) کە لە (چایخانە)دا بەکار هات ، ئیتر ئەو چایەو دەزگاکانی دروستکردنەکـــەی هەر لەوێوە دەبن وەکو پیالەو ژێرپیـــالەو کەوچـــك و قۆری و سەرماوەزو شەکرو دەرمانچای •• هەروەها ئەگەر چایچی یەك ویستی پیشەی خۆی بگۆڕێت یاخود مرۆڤێـــــکی تر ویستی چایخانەکە بگۆڕێت و بیکاتـــە شوێنی فرۆشتنی شـــتێکی تر وەکو ـ بۆ نموونە ـ بیکـــاتە چێشتخانە ، ئەوکاتە پێویستە گۆڕانێکی تەواو لەناو شوێنەـ کەدا بکات وەکو گۆڕینـــــــی پێکوچکـــەی چای بە تەباخ و کەرەوێتـــەکان بەکورســـــیو پیالەکان بە قاپ و ســـەماوەرو قۆری بە مەنجەڵ و قازان ••• تـــاد بەڵام ئـــەو پەرتووك و دەرمانانەی کە لە پەرتووکگەو دەرمانگەدان یەکەم شـــــت بەشێوەیەکی کاتی لەوێن ،واتە کە کڕان لەسنووری شوێنەکەوە دەردە هێندرێن و لەوانەیـــــە کۆتایی بە ژمارەکانی توخمـــی خۆی دێت ، لەلایەکی تریشەوە ئەگەر پەرتووك فرۆشـــێك ویستی پیشەی خۆی بگۆڕێت، واتە شتێکی تری وەکـــــو قوتووکراوەکان ـ بۆنموونە ـ بفرۆشێت ، لەوانەیە هیـــچ پێویستی بە گۆڕانی جامەکان و تاقچەکان نەبێت ، هەر تەنیا ئەوەندەیە قوتووکراوەکان لـــە شوێنی پەرتووکەکان دادەنێت هەر بەم جۆرەش ئەگەر مرۆڤێك ویستی لە شوێنی دەرمانگەیەك جلوبەرگ دابنێت و بفرۆشێت ئەم جلوبەرگانە راست لـــــە شوێنی دەرمانەکـــان دادەنێت و پێویستی بەگۆڕانی شوێنەکەنیە

لێرەدا : پیشانگا ، کۆگـــــا ، فرۆشگا تەواون •

٣ ـ باری واتایی و بەرجـەستەیی ئەو ووشەیەی (ناوەی) کـــە پاشگرەکە لـــە گەڵی دا بەکاردێت :

ئەگەر ووشەکە بۆ ناوێـکی واتایی بەکاربێت پاشـــــگری (خانە) وەرناگرێت ، بەڵکو (گا) باشترو راســـتترە • وەکو : کارگا ، دەرگـــــا • ووشەی (کـار) ناوێکـــی واتایی یە ، بۆیـــە (خانە) وەرناگرێت • هەرچـــەندە (کارخانە) لە شێوەیـــەکی فراوانی کوردیدا هەیەو باوە ، بەڵام پێم راست نیە ، بەڵکو (کارگا) راستترە • هەروەها ووشەی (دەر) هەرچەندە بە هەندێك جەمك بەبەرجەســتە هاتبێت کە بۆ (باب ـ لـــە عەرەبیدا) بەکاردێت ، بەڵام لە راستیدا (دەر) (باب) نیە ، بەڵکو (نفوذ)ە ، واتە دەرچوون یان هاتنە ژوور لـە کونێکی تایبەتییەوە کە لەنێوان دەرەوەو ژوورەوەیـــە ••• « ئەشکەوت یەکەم نموونـەی خانوو (ژوور) بوو لـــە لای مرۆڤ و ، ئەشکەوتی هـەبنی و تەنانەت ئێستاش دەری هەبوو بەڵام دەرگای نەبوو » ئەمەش واتە (دەر) ووشـــەیەکی کەواتە (دەرگـــا) بەواتای شوێنی دەرچوون یاخود هاتنە ژوورە (محل النفوذ ـ محـل الخروج او الدخـــول) ••

ووشەی (داد) ناوێکی واتایی یە بۆیە دادگا راستە ، کـەوابوو (مەلەوانگە) راست نیە چونکە (مەلەوان) ناوێکی بەرجەستەیە وەکو (مێوان) کە پاشگری (خانە)ی وەرگرت و بوو بـە مێوانخانە ••• ئەگـــــەر (مەلەوان) بەکـــار بێنین ، پاشگری (خانە) وەردەگرێت و دەبێتە (مەلەوانخانە) بـەڵام ئەگەر پاشگری (گا) بەکـار بێنین ، ئەوکاتە لەگەڵ ووشەی (مەلەوانی)دا دادەنێین کـە دەبێتە (مەلەوانیگا) •

لە ووشەی (قوتابخانەدا) ئەگەر مەبەست لە (قوتاب) ووشەی (قوتابی) بێت ـ کە (طالب ـ طالبە) لە عەرەبیدا دەگرێتەوە ـ ئەوکاتە (خانە)ی لەگەڵدا بەکار دێنین چونکـــە ناوێکی بەرجەستەیە ، بــەڵام (ی) کۆتایی ووشـــەکە بۆچی فڕێ دراوە ؟ پێویستە بڵێین (قوتابیخانە) • یاخود ئەگەر مەبەستمان کورتکردنـــەوەی ووشەکەبێت بۆ ئاســـــانی دەربڕین و نووسین و ئاوازەکەی بێت ، خـــو (فێرخانە) ئاسانترە • بۆیەش گوتمـــان (فێرخانە) چونکە ووشـــەی (فێر) ناوێکی بەرجەستەیە ، پاشگری (گا) وەرناگرێت •

لێرەدا لەوانەیە ئەم رایـــەم بەدڵی هەندێك خوێنەرانی بەڕێز نەبێت چونکە ئەوەی بیستوویانە (فێرگە)یە نەوەك (فێرخانە) منیش لەگەڵ ووشەی (فێرگە) دانیم و ئەگەر ویستمان (گە) بخەینە سەر ووشەکە ، پێویستە (فێر) بگۆڕین بۆ (فێربوون) کە چاوگە ، واتە لە ناوێکی بەرجەستەوە بۆ چاووگێـــــکی واتایی ، ئەوکاتە دەبێـــــــە (فێربوونگە) • جا من یەکێك لەم ووشانەم پێ راســـــتە (قوتابیخـــانە ، فێرخـــانە ، فێربوونگە)و ئەمانەم پێ‌راست نین (قوتابخانە ، فێرگە) •

تێبینی : تکام وایە ئـــــەم باسەم بیری خوێنـــەری بەڕێز بۆ ئەوە نەبات کە هاودژی‌یەك هەیە لە نێوان خاڵی یەکـــەم و خاڵی سێیەمی بابەتەکەدا • بۆ ئەوەی باسەکە ـ لێرەدا ـ پتر درێژە نەکێشێت ، بەیەك قسە ڕوونی دەکەمەوە ، ئـەویش : ئەگەر ووشـــــەکە دوو باری (رووی) بەکار هێنانی هەبوو بەشێوەی خاڵی یەکەم دەبێت ، بەڵام ئەگەر تەنیا بارێکی هەبوو ئەوکاتە بە شێوەی خـــــاڵی سێیەم دەبێت ئیتر سوپاس •

دەنگێ لە دەشتی هەولێرەوە

م• زامدار

ـ ١ ـ

گوڵ لە ئەم گوڵزارە کەی هەیتی سەری پەروایی من
کەی درك دەروا لە سەر کێشی ، لە ژێری پاتی من
گەر لەمەستی ئارەزوکەم ، هەورو بارانی بەهار
بەرد لە لۆکەی هەورەباری ، بۆسەری منینایی من

بۆ شکستی من فیراقت هیـــچ قسورێکی نەکـــرد
کاغزێکی پڕ لـــە پێچ و لۆچـــە سەرتا پایی من
هەروەکو نەقشی قەدەم ، من سەرفی پازیم بۆچیە

خاکساری‌ی تێدەگـــەی بنواریە سیمایی مـــن
دامەنت بۆلادەدەی (فانی) لـــە دنیاکـــەی دەکا
ئاوی ئەم بەحـــرە بەهەشتی پێ‌ی استغنایی مـــن

دۆزینەوەی زنجیرە وونبوەکانی ڕەوت و بزوتنـــەوەی شیعری سەرفرازی کوردی ، یەکێکە لە ئەرکە هەرە پیرۆزەکانی شـــــارستانی و ڕۆشـــنبیریمـــان •• جا هەر لــــە (نالی) مەزنەوە بگرە ، تا ئێ‌ی یەکەم ودوەمی ئەم سەدەیە •• یەکێ لە و دەنگانەی کە لە چارەکی یەکەمی ئەم سەدەی بیستەمە سەری هەڵداوەو بەڵام لەبەر زروف بۆی نەکراوە دەوری راستەوراستی خۆی بگێڕێ ، مامۆستا (فانی)یە •••!

ناوی فانی (حسین سعدی فیض‌الله)یەو لە قـــەبە دینداری یەکەی (کوردستانی)و بەرەچـــەلەك بۆ هـــۆزی (بەرچەمان)ی خێڵی پنیاسی بە چەرگ ئەگەڕێتەوە ••• لە ساڵی (١٢٠٠هـ)و لە گوندی حەسارۆك لە دایك بوە •• لای حاجی مەلا عەوڵای جەلی زادە خوێندویەتی وئیجازەی لای مەلا عەوڵای خەلیفەی سەکتان وەرگرتوە •• (٢٤) ساڵ خوێندن و (٣٠) ساڵ مەلایەتی کردوە •• دوانزە بەرهەمی جۆراوجۆری دەستنووسی بە (کوردی)و عەرەبی هەیە ، کە هەرە دیارەکانی (روناکی کوردستان ـ تەفسیری قورئان)ە ، کە سەرجەمی ئایەتەکانی قورئانی تیدا کردوە بەکوردی •• سەرباری ئەمەیش شاعیرێکی لێوەشاوەی کلاسیکی وسۆفیەکی پەرێشان حاڵە •• لە دیوانە پەرباڵوو دەستنووسەکەی کە بە چوار زمانە ، ئەم قەسیدە کوردیانەم هەڵبژارد ، وەك نموونەیێ بۆشاعیریەتی ئەم مەلا دلسۆزەی کەلە ساڵەکانی (سی‌ی)دا دەستنووسی کردوون :

ـ ٢ ـ

گوفتاری فەلەك گودی سەری ئەم دەم و لە هجەت
ڕەفتاری فەلەك بێ بەفیدای ئەردش و لەنجـەت

بێ لوتفیوو کـــەم مەرحەمەتی ، وەرنێ بـ قوربان
خوێنی کەشی من ، لایقـــە بۆ زینەتی پەنجـــەت
لفکـــەو گوڵی ســـەرپۆشی قەدوریشوەیی مشکیت
چەند قژزە لە گەڵ قۆنجەیی ، پاتزشەرو لەنجەت

ڕوح ودڵی ئامـــادەیە بـــۆ خـــاکی بـــەری پێت
گـــەردێ قـــەدەمی پێنی بـــەلاواندنی ڕەنجـــەت

ـ ٣ ـ

بەختەکەی بێ هێزم ئیمڕۆ قووەتی تەدبیری چوو
بەیتەکانی کاولیشـــم ڕێگـــەیی تەعمیری چـــوو
گەر ئەتۆ بەم ئەوعە دلخۆش بی بەخوێنی عاشقان
بۆ ڕوانی داری تیریش غەیری خوێن تەئسیری چوو

ـ ٤ ـ

دانـــەی دوڕە ، دندانی بەقەد سەروە مەمەی مەی
حوسنی خەتەری تورك و عەرەب هیندو کوڕەی ڕەی
بـــەم جسمە پـــەری جـــان و ئەندامی درەخشان
مروەت نیە ، تۆلافی تەقابول لە (جدە)ی دەی
یەك بۆسە کە (سەرشار)ە لە جامی لەبی سورخت
کەی بۆی بوە جمشیدو کەی ئەسکەندەرو کەی کەی
پێم گـــوت وەرە پڕ ئەشئەیە ماچی لـــەبی لـــە علت
فەرمووی بڕۆ مردوت مرێ جێگەی نیە : هەی هەی
(فانی) وە مەکـــە عومری عەزیزت بەفـــەنا چێ
بێ فایدە مایەت مەکە وەك حاتەمی (طی) تەی !

ـ ٥ ـ

وەك مورغی پابەنـــدم ، بۆ دانـــەیی سیاعەت
چون ماهی نێو کەمەندم ، بۆ ڕوئیی هەم چو ماهت
ئەشئەی زولالی بۆسەدەم ، کەی لو تەکەی بفەرمووی
تا جـــان و دڵ فیداکەم ، لـــە شـــاعیراهی زاهت
لە ڕێ‌ی فیراقی جانان ، چـــاوم غـــەریقی خوێنـــە
تەنم پڕ زەخمی خەنجەر ، بـــە دوو ئاقی سیاعەت
فەریدو بێ نەزیری ، لـــە کیشوەرو نەزاکـــەت
سالاری تیپی حوســـنی ، وەی بم فیـــدای ســـاعەت
هەمتاپی خۆشە جانا ، لـــە ڕەغمی عالەم ئەمـــا
(فانی) لە وەعزو ئەسحەت ، غەرقی یەمی سفاهەت

ـ ٦ ـ

لە تەقلیدی مەلایی مەعنەوی ، بۆ شێخی بێ مەعنا
دەسوتێ دڵ ، وەکو مووم و لە فەوتی سەر لەترسانم
چ پاکت زینەتی (زاهیر) ئەگەر تۆ پاکی دڵ چاکی
بـــە (مانی) احتیاجێکی نیـــە ، دیواری باغانم

ئەگەر خۆ (باتین)ت ڕەش بێ ، بەمن چی شانەکەی ریشت
سەری ڕەنگین بێ، نەفعی چی هەیە زیندانی شاهانم

فیـــدایی تاعـــەتی بێ دەستوێژی بێ تەماعـــانم
کەدە سنوێژ ئاوەکە ، پاریکە ، بۆتەقوا فرۆشانم
لە بێ قەدریت نیە (فانی) کە ناگیرێ قسەت قەدری
گرانـــە قیمـــەتی زۆرە ، دوڕو یاقوتی عیرفـــانم

ـ ٧ ـ

شێوان لە شەپۆلی غـــەم ، پیشەی جگەردار نیـــە
شوکر ئاوی ئینـــەتم ، بۆیە مەوجـــدار نیـــە
بێ مەرکەبی ئیشتیاق ، ناگری بەجێگەی مەنووب

سالیك هەر ماندوو دەبێ ، لە ڕێ گەر سوار نیە
بوالهەوە سی خـــود پەسند دڵی هەڵای ڕیایـــە
بۆیە لـــە سوڕانەوەی چانر لـــە پەرگار نیـــە

عاریف وەك حوبابی ئاو ، چاوی لە خەڵك پۆشیوە
بێ پاکە لە پەنجەرە ، گـــەر خانـــەی دڵ تار نیـــە
کەسـێك ئومێـــدی بڕی نابوێ لـــە خۆشیدا بێ
دار وەکو بڕایەوە چـــاوی لـــە بەهـــار نیـــە

دڵ لە جۆش وخرۆشی ، بێ پاکـــە لەباری خـــەم
شوشە وەك توایـــەوە ، ترسی لـــە غوبار نیـــە
کفنی جەنازەی خۆشم لـــە دەفتەری خۆم دەکەم
مەعنا غـــەیری قســـەی خۆش بۆخـــۆم یادگار نیـــە
هەر باخێکی موحبەت ، لەوێ گـــەر باخـــەوان بێ
غەیری هێلانەی سووتاو لـــە سەر لقی دار نیـــە
دەستی قەدەر وەکـــو موم لـــە باخی فەرەحناکی
گوڵ لەبەر سەری دەنێ •• دەربەستی دەستار نیە
مەرتەبەی ناکـــەس و هیـــچ لای ناکەسان بڵندە
بۆیەکە جێگـــەی دزك غەیری ســـەر دیوار نیـــە
تاڵی و شیرینی قســـەم تابیعی حـــاڵی خـــۆمە
ناڵەیی زینـــدانی خـــەم ، نەغمەیی گوڵزار نیە
دڵ کە سووتا ، مەحوبوو (فانی) چ پاکت هەیە
بەردی حادیسە پاپێ ، پادەیی ســـەر شار نیـــە

ـ ٨ ـ

پاکم چیە لـــە دەوری فەلـــەك چی دەکا بکـــا
جاری منی بڵند نەکرد ، چۆنم لـــە عەرد دەدا
بێ پاکە (فانی) لە فـقرو فەنا ، چونکە هەردەمێ
دەستم لە سەر دڵم بێ ، گەوهەر بێ عەدەد دەدا

سەرنج : (فانی) پێنج خشتەکی یەکی پەجتار جوان و سواری لە سەر غەزەلیکی زێوەر هەیە کە ئەڵێ :

عـــالەم بەسەبەب قافلەیی ئاهـــم تەمـــە ئیمڕۆ
شۆڕاوی سروشکم بـــە مەسەل زەمزەمە ئیمـــڕۆ
بەڵام لە بەر نەبوونی جێگادوام خست •

Institut kurde de Paris

پەروەردە

بستالۆتزی

رابەری پەروەردە

گۆڕینی
احمد سید علی بەرزنجی

لە مانگی شوباتی ئەمسالدا١٤٩ ساڵ بەسەر کۆچی دوایی رابەرێکی بلیمەتی پەروەردەدا تێ ئەبەڕێ •

لە ١٨٢٧ داو لە تەمەنی٨١ ساڵیدا بە هەژاریو دەست کورتی بستالۆتزی سەری‌نایەوەو پاش ماوەیە لەسەر کێلی گۆڕەکەی بە زمانی ئەلمانی‌ئەم رستەیە نوسرا (هەمو شتێ بۆ خەلکیو بۆ خۆشی‌هیچ !) •

لە ژیانی‌دا ئەخۆی وەنە برادەرەکانی لەو بڕوایەدا ئەبوون کە رۆژێ لە ڕۆژان پاشی مردنی کەسێ باسی بکا، هەرچەندە تیورو ریگاکانی لە پەروەردەدا هەندێ گرنگی پێ دراو لەلایەن شارەزایانەوە جار جار ئاوڕی لێ ئەدرایەوە ، لە سویسرەو دەرەوەی‌دا خەلکی کتیبی (جوترودو لیۆنارد) و (جوترو چۆن منالەکانی فێر کرد) یان خوێندەوەو سەرنجی هەندێکی راکێشا، بەلام نوچدانی تیورو ریگاو بۆچونەکانی لە مەودای بەکار هێنانو تاقی کردنەوەدا بووە هۆی گوێ پێنەدانو لە بیرچونەوەی ٠٠ هەتا ساڵانی دوایی لە ژیانیا کە رەخنەگران لە هەمولایەکەوە هێرشیان ئەبردە سەرقسەو بۆچونەکانی •

لەگەل ئەمەشدا ئەمرۆ لە سویسرە گوندێکی خنجیلانەی بەناوەوە ناونراوە تا نیشانەبێ بۆ پێزانینو رێزی ئەوکەلە بەرامبەر یەکێ لەوانەی کۆششو هەولدانی لە ژیانا بوونە خزمەتگوزاری یەك بۆ مرۆڤایەتی •

زۆرستەمە گەر ئەمرۆ دنیا وابێنینە بەرچاوی خۆمان بەبێ قوتابخانەو خوێندنو خوێندەواری ٠٠ دنیایەك دەست کورت و یەك کەوتە پەناو قوژبنێك شك نەباو کەسێ نەبێ دەست بەبالی بگرێ ٠٠ ئەمە ئێستا •

بەلام باووباپیرانمان ـ لە کۆندا ـ ئەو دنیایەیان بەچاودیو تیا ژیان ! شەڕو بشێویو دەردو گەلێ کارەساتی کوشندەو دیمەنی ترسناکی لە دوای خۆی بەجێ ئەهێشت • کێشەی سواڵو بێ‌لانەییو ئاوارەیی هەرلەکۆنەوە بووە ، جگە لە هەولێکی کەم نەبێ گوێیان پێ نەدراوەو کۆمەل هەمیشە لێیان وەڕس بووەو دانی بەمافیانا نەناوە •

پەنابردنەبەر پەروەردەو فێرکردن بۆ چاکردنی باری ژیانی ئەم داماوانە بیرێکی کۆنەو گەلێ جار باسی لێوە کراوە ، سوقراتو ئەفلاتون لێوەی دواونو هەتا هەندێ رێو شوێنو چۆنێتی ئەم کارەشیان داناوە ، بەلام ئەمە بۆ زمارەیەکی کەم دەستی تر لەوکاتەدا ـ خوی دایە سیاسەتو جووە کۆڕی ئەدای زۆر جاریش بێ دیاری کردنی رادەی زیرەکی منال بەکاردەهێنرا نەك فراوانکردنو پەرە پێدانی لاشەی بیری منالەکە دەوری (فراوانکردنی بیرو هۆش) هاتە بێشیو بە داواکردنی سەربەستیەکی زیاتر لە کاربە دەستان ـ سەرەتاکەی دەستی پێکرد ، هەر بەمەی ئەم دەوزەوە شۆرشی فەرەنسی بەربابوو و بەدوایشیا لەگەڵ لاوە دەنگی داواکردن بەرزبۆوە

بۆ چارەکردنی باری کۆمەل، لەمەشدا بیری نوێ کەوتەکار بۆ پەروەردە کردنی منالو لە زۆر لاوە روناکبیران کەوتنەکار بۆ ئەم مەبەستەو راماڵینی نەریتو ریگا کۆنەکان • (ژان ژاك رۆسۆ) کە بە باوکی شۆرشی فەرەنسە ناودەبرا وەك (بستا لۆتزی) خەلکی سویسرە بوو، کتێبەکەی کە ناوی ئەمیل بوو روداوێکی گەورەو گرنگ بوو لەم مەیدانەداو گەلێ بیری نوێو تیوری هاوچەرخی خستەڕو دەرباری پەروەردەو فێرکردنی منال ٠٠ بە تەواوی هەروەك (کۆمار)ەکەی ئەفلاتون دەنگی دایەوەو خەلکی هوشیار کردەوە •

لە (ئەمیل)دا بۆ یەکەم جار داوادەکا کە هەر لەئاستی منال خۆیەوە بڕوانرێتە کێشەو تەنگو ـ چەلەمەکانی، هەروەها دان بەخۆدا گرتنو چاوەڕوانی گەورەبوونی منال بە پێی پلەی ساڵو مانگەکانی تەمەنی گەلێ چاکترە لە پەلەکردنو هەلپەکردن تا (لە پڕ بکرێ بە کوڕ)و هەموشت بزانێ ، رۆسۆ ئەم تیورو رێوشوێنانەی تەنها بۆ هەندێ جینەکانی سەرەوە دانابوو و ئەتوانرا بەسەر ئەزانەدا بچەسپێنرێ ، بەلام شانازی دان‌نان بە مافی هەمو منالانی جیهان بەبێ جیاوازی جینایەتی لە خوێندنو پەروەردە کردن تەنها ئەگەرێتەوە بۆ بستالۆتزی ئەمو ئەوانەی پاش ئەم هاتن بۆ یەکەم جار پەروەردەیان دانا بەهۆیەك بۆ چاککردنی باری ژیانی مرۆڤ لە سەرانسەری جیهاندا •

(هاینریخ بستالۆتزی) ، ساڵی ١٧٤٦ لە سویسرە لە دایك بووەو لە پێنج ساڵیدا باوکی مرد ، جا ئەرکی بەخێو کردنو تێرکردنی ئەو منالانە کەوتە سەرشانی دایکیو ئیتر چەشنەها تالیو تفتی نەبوونیو دەست کورتی بەخۆیەوەدی ، بۆیە هەر لەو تەمەنەوە نالەباری ژیان کارێکی قوڵی کردە سەر ناخی دەرونی ئەومنالەو بێ باوکی توشی بەرەلاییو سەرگەردانی کرد •

هەر لەسەرەتای لاوێتی‌یەوە ـ وەك هەمو لاوێکی سویسرەیی تر لەوکاتەدا ـ خوی دایە سیاسەتو جووە کۆڕی نیشکردن لە پارتێك لە پارتە کانی ئەوساوی سویسرە کە هەولی لابردنی ئەوپێزەبی ئەداکەجلەوی دەستەلاتی ولاتی خستبووە دەست چەند کەسێکی دیاری کراوو زۆربەی زۆری میلەتیش بێ ئاگا بوو لە بەڕێوەبردنی ئیشو کاری میریو ولات •

باش مردنی یەکێ لە هەرە خۆشەویسترین برادەرەکانی ئیتر شاری بەجێ هێشت

چووە لادێ تا لە وێ خەریك بێ (برن)و بووە مامۆستای بە کشتوکالو فێرکردنەوە •

کاتێ هێرشەکەی فەرەنسە بۆسەر ولاتەکەی لە ١٧٨٩ دا دەستی پێکردو ئەو پاشماوە ناهەموارانەی کە شەڕەکە بەجێی هێشتن لە هەژاریو برسێتیو دەربەدەری ، بستالۆتزی ئەرکی سەرشانی خۆی لەم مەیدانەدا بەجێهێنا •

ئەویش بەوەی کە هەرچی منالی هەتیوو باوك کوژراوو دەربەدەرە لەناوچەکەدا کۆی کردەوەو خستنیە کەنیسەیەکی کۆنی چۆلەوەو دەستی‌کرد بە بەخێوکردنو فێرکردنیان •

بەلام ئەم کارەی هەروەك کارەکەی پێشوی سەری نەگرتو سەرنەکەوتو نوچ دان یەك بە دوای یەکدا ئەهاتە رێی ٠٠٠ گەورەترین هۆی سەرنەکەوتنی ئەمجارەشی بێ پارەییو بێ‌کەسی بوو ، چونکە بۆ کردنەوەی قوتابخانە یەکی‌وا پارەو دارایی یەکێ باش ئەویێ کە بتوانێ کارەکەی بێ بەرێتە سەر •

لێرەش زۆری نەخایاند دەستی ناحەزو دووژمنان جێگایان پێ لێژکردو ئەو ئیشەشی لە دەست چوو •

لەم کاتانەدا بەرهەمو نوسراوەکانی دەربارەی قوتابخانەو چۆنێتی پەروەردەو فێرکردن سەرنجی کاربەدەستانی دەولەتی راکێشاو بڕیاریاندا قوتابخانەیەکی تایبەتی بکاتەوەو هەرچی بۆچونو تیوری هەیە تیا تاقی‌بکاتەوە ، بەلام دیسانەوە بە هۆی هەندێ لایەنی بەکارهێنانو کەمی لە مەودای تاقی کردنەوەیدا نەیتوانی سەری بگرێ

بەلام لەم کارەش ڕانەوەستا ...

پوستەی ئەدەبو ژیان پاشماوە

بۆ خاوەنی (ئەدەبو ژیان)...

بۆ خاوەنەکانی ئەم وتارانە ...

خوێندنو ئاوردانەوە پاشماوە

ژمارەی قوتابیان ٠٠ شتێکی ئەو کاتە مەسەلە دێتەوە سەر ...

بەرپێوەبەری سەرژماردن لە دهۆك بۆ (هاوکاری) ئەدوێ

کاك خەلیل محەمەد

زانستی گیروگرفتێت وێ حەل ئەکرن تاکو ساڵا ١٩٦٨ بڕیارو کاریێت گرنگ هاتنەدان گیان هینانێ فەرمانگەهێ نوکرە رێکەبەریا گشتی • پاشی ١٢ کانونا دووێ یاساڵا ١٩٦٩ وەزارەتا خیچ کێشانێ‌بڕیاردا ...

هژمار گەلەك یافەرە بۆ دانانا خیچ کێشانا ئابوری هەر دەولەتەکا بۆ ...

پرسیار :ـ ...

بەرسڤ :ـ ...

...

صدیق ئامیدی

وتارە نەتەوەییەیە گرنگەکەی سەرۆکی فەرمانده (پاشماوە)

لوبنان بۆ بەدەستهێنانی ئامانجی تایبەتی سوودی لێوەربگیرێ بخرێتە کار •

هەروەها ئێمە ئاگاداریان ئەکەینەوە کە ...

خوازەکانی عەرەب لەبەرەیەکی یەتەوی عەرەبدا یەك بگرنو ...

...

بیابانی رۆژئاوا ـ پاشماوە

خوارووشی بۆخۆی هێشتەوە.

بەڵام ئـەم دابەش‌کردنەش‌زۆری نەخایاندو ئەوەبوو لـە سالی ١٩٥٦دا گـەلی مەغریب سـەربەخۆیی وەدەس‌هێنـاو ئینجا وڵاتی تازەئازادبوو کەوتەهەوڵ‌وکۆشش بۆ رزگارکردنی بیابانی خواروو ، ئەوەبوو لـەســالانی ١٩٥٨ و١٩٥٩دا ئیسپانیا دەســتی لەهەرێمی (ظرفایە)و (سیدی افنی) بۆ مەغریب هەڵگـرت ، بـەلام‌مەغـریب بـەمە نەوەستاو مەسەلەکەی نـەیاندە نەتەوەیەکگرتووەکان‌و ئەوەبوو لەسالی

١٩٦٥دا رێکخـراوی دەولەتان‌داوای لە ئیسپانیا کرد دەست لە بیابان هەڵگرێ‌و بۆ ئـەم‌مەبەستە لـەگـەل مەغریبـدا گفتوگۆ بکا ، بەلام بەمە رازی نـەبوو پێشنیاری کرد کــە سەربەخۆیی ئەواو بە خەلـکی بیابانەکە بدرێ . مەغریب ئەمەی قبوول کرد بە مەرجێ ئیسپانیا هێزەکانی لە تەواوی هەرێمە- کــانی بیاباندا بکێشـێتەوە بۆ ئەوەی خەلکەکە بەسەربەستی رای‌خـۆیان دەربـڕن ... حکومەتی (مەدرید) مەرجەکەی مەغریبی بەدل نەبوو ، بۆیە ، ئەو کاتە نەگەیشتنە هیــچ ئەنجامێك .

★ هەڵوێســتی مۆریتانیاو جەزائیر :

لــەم کاتانەدا نوێنـەرانی مۆریتانیا لەرێکخراوی نەتـەوە یەکگرتووەکانا رایان ئەیانـد کـە بیــابان پارچەیەکە لەخـاکی موریتانیا ، لەلایــەکی ترەوەجــەزائیر دژی هــەردوو هەڵوێستەکەی مۆریتانیــاو مــەغریب راوەستاو لەگــەل ئەوەدابوو کە خەلکی بیابانەکە مـافی چـارەنوسی خـۆیان وەرگرن .

★ ڕەوڕووی خەلـکی بیابانەکە :

خەلکی ناوچەکە بــە زۆری لەگەل سەربەخۆیی وڵاتەکەیان- دان ، بۆ نموونە لــە سـالی ١٩٥٧دا شـەڕێکی پارتیزانیان دژی ئیسپانەکان بەرپاکـردو زیانی زۆریان پێ گەیاندن ، ئەم شــەڕە بەردەوام نــەبوو ، ئیســپانیا توانی بســەریدا زال‌بێ ، لــە سالی ١٩٦٦دا (بەرەی رزگاریخوازی بیابان) دروست بوو ، بەویش چـەنددروشمێکی ناوخۆیی هەڵگرت‌و ناماوەیەك لەئارا بوو ، بەلام‌ئەمیش شـکایەوەو خـۆی بزانەگیرا ، تا لە سالی ١٩٧٢دا بــە پشتیوانی جـەزائیر (بەرەی میللی رزگاری الساقیەالحمـراءو دۆلــی زێــڕ) هاتەکایەوە لەهـەمان کـاتدا مەغریبیش رێکخراوێکی بەناوی (بەرەی رزگاریخوازو یەکێتی) دامەزراند ، بەرامبــەر بــەم رێکخراوانە ئیسپانیاش سەرەك‌عەشیرەتەکان‌و پیاوەکانی خۆی لــەو بیابانــەدا کۆکردەوەوحیزبێکی بــۆ دروست‌کردن بــەناوی (حیــزبی یەکێتی نیشتمانی بیابان) ، بەلام ئەم حیزبەش هیچی بەهیچ نەکردو لەئەنجاما سکرتێرەکـەی‌و دوو یاریدەدەری بــەرەو دەرەوەی وڵات هەلاتن .

★ باری ئێستا :

ئێســـتاش پاش‌ئـەوەی ئیسپانیا لـەو وڵاتە دەرچوو ، وە گیروگرفتەکەی بۆدەولەتانی ناوچەکە بەجێ هێشــت ... مەغریب هەرسوورە لەســەرهەڵوێستی جــارانی‌و بیابان بەپارچەیەك لەخـاکی خــۆی‌دائەنێ ، لەولاشەوە جـەزائیر ئەلێ کە ئەبێ خەلکی بیابانەکە خۆیان بڕیاری پاشــە رۆژی خـۆیان بدەن‌و ... هــەوڵ‌و تەقــەلای دیبلوماســیانە بەردەوامە بۆچارەسەر کردنی‌مەسەلەکە بە شێوەیەك هەردوو لا رازی‌بکا .

ئاســۆی دوارۆژی « پاشماوە »

یەکەم : لەشکرێ گــەل‌ئەعمیەتێکی مێژوویی گــەورەی هەیە لە مەیدانی داکوکی کردن لەســەر نیشتمان‌و هێنانەدی ئاواتە نەتەوایەتیەکانی گــەل‌وە بە تایبەتی لەبارەی خەباتی نەتــەوایــەتی رزگــاری فەلەستینەوەو هــەمو ئــەو شوێنانەی تر کە بەزۆر داگیر کراون ، چونکە ئیستراتیجیەتی خەباتی چەکدارانەو شەڕی گەلی‌درێژ خایەن پشت بــە هێــزە چەکدارە شورشگێرە گــەلی‌و نیزامیەکان ئەبەستێ .

دووەم : مەشق کردن‌و فێر کردنی هەمو کەرتەکانی گەل‌و راوەستاندنیان لە روی پیلانە- کانی ئیمپریالیــزم‌و کۆنــە- پەرستاندا .

سێیەم : ماوە بــە زوربەی‌جەماوەری گەلی بدرێ بەشداری رێرەوی شورش بکات‌و رێبازە پێشکەوتنخوازەکەی بپارێزێ .

چوارەم : رولەکانی گــەلی فێری کــرداری شورشگێرانە بکرێن‌و لەســەر دژی خــۆ خەریك کردن بە دامەزراندنی ولاتێکــــی پێشــکەوتووەوە رابهێنرێن .

پێنجەم : جگە لە روبــەروبونی ئیمریالیــزم‌و نەخشــە ئاشکراکانی پێویستە گــــەل‌هەمیشە خۆی لــە خــۆی دا ئامادەی خەباتێکی سەرومالی بێ‌نــەوەك لــە ناکاو مــەترسی روبدات .

دەرختی « نورز »یش پاشماوە

ئەوەندە دەماری خۆشەویستیم
نەبزوا ، خزمەتم نەکـرد ،
وەکو ئەو منالەی کە پێری‌پێی
نوێی لەگــەل خۆیا ئەبوینێ ،
لــەم گرتە پاوەش ، ئیــایا
رائەکشام ..

ساڵ بە ساڵ ئەم گێلاو ،
وەکــو داوولێش لـــەبوومە
پاساولی ، ئەمسال دەغەئــەم
وەکو هەموو دەغلێکی ســـەر
رووی ئەم زەوی‌یە ، خــەریك
بوو شین ببێت ، ئەو کــاتە
خۆشی بالی‌ی پێ رتم ، چەشنی
ئاڵێکی بەکەیف ئاوازی شادییم
ئەو بنارو کێوانەی کەڕ ئەکرد .

بەلام دوژمنــە دڕینەکەم ،
کوللە ، هــەرزوو چلێســانە
پەلاماری سەوزی‌ی داو، تێرایی
لێدی ، بەوە بەری رەنجــم
وەبو تو دانەکی . ئەوەتــا

ئێســـتاش ، دەربــەدەری‌و ،
بڕســـێتی‌و ، رووتـــی ،
داپرزاندووم .)

یــەکێ لــە راوەستاوەکان
وتی :ـ جا ئەوە چی‌یە ؟
یەکێکی تریان وتی :ـ پیـاو
مایەی ژیانی‌ی بن‌بڕ کرێ‌ خۆی
دە پێوە نەکرێ ؟.
یەکێکی کەیان هەلێ دایە :ـ
خەنای خۆی بوو ، ئـەبوایــە
ئەوەی بزانیایە کە هات هەبوو،
ئەمانیش هەیە !.

ئــــەوان دوور کەوتنەوە ،
هەگبەکەی ئەویشم دا بەکۆلماو
کەوتمەوە هەنگاونان .

محمد رشید فتاح
کۆتایی ١٩٧٥

ووشەیەك بۆ ... ـ پاشماوە

رەسەنەکەوە بیکاتە کوردی ..

بێجگە لە زمان زانین دەبــێ وەرگێڕ زەوقێکی ئەدەبی بەرزو بیروڕایەکی پێشکەوتووانــەی هەبێ ، بۆ ئەوەی بتوانێ لە ناو لافاوی بێ‌بنی ئەدەبی جیهـانی پارچە ئەدەبی بەرز بدۆزێتەوەو بیکاتە کوردی ! ئەوەی جــێی داخــە زۆربەی ئەو کەسانەی ئەمڕۆ شت بۆ رۆژنامــــەو گۆڤارەکان دەکەنە کوردی ، بیر لەوە ئاکەنەوە ئاخۆ ئەم‌بەرهەمە بەرهەمێکی بەرزە یا نزمــە ، بیرەکەی پێشکەوتنخوازانەیــە یان نا .. سوود بە ئەدەبــی کوردی دەگەیەنێ یان نا ..هەر ئەوەندەیە ناوێکی نامۆیــــان بکەوێتە بەرچاو نووسەرەکــە خەلکی وولاتێکی بێگانە بــێ بەسە ، بۆ ئەوەی دەست بــۆ قەلەم ببەن‌و بکەونە ســەرو گوێلاکی بەرهەمەکەو هەلپــەی بلاوکردنەوەی بکەن !..وەختی خۆی هەموو دیوانەکانی (محمود درویش)م خوێندەوە ، دوو سێ شیعری وای تیـا بوو کە هـەم بیرەکەیان بەرزو و هــــەم لایەنی هونەریشــــیان لە چلەپۆپەدا بوو و لە ناخــەوە هەژاندمیان‌و هەستام کردمن بە کوردی .. خو ئەوانی تریشـی شیعری چاکن‌و بیروڕای بــەرز دەگەیەنن بەلام نەیان بزواندم‌و دەستیان پــێ بۆ قەلــەمی وەرگێران نەبردم .. هەروەها کاتی خۆی گۆڤاری « ئەدەبــی سۆڤێتی » ـ چاپی ئینگلیزی ـ ژمارەیەکی تایبەتی بلاوکردەوەو بەرهەمی (١٠٠) سەد شاعیری تێـدا خســـتە بەرچاوان ، هەمووبان یا زۆربەیان شـیعری چاك بوون‌و بیری بەرزیان تێدا بوو ، بەلام تەنیا ســـێ چوارێکیان شایەنی ئــــەوە بوون کە بخرێنە بەرچـــاوی خوێنەری کوردی‌و هەوبـــوو کردمن بە کـــوردی‌و بـلاوم کردنەوە !.. ئەم دوو نموونە-

یەم بۆیە هێنا ، چونکە مـــەرج نی‌یە هەر شتێکمان بەرچـــاو کەوت بێ‌قرت‌و فرت و دوو دلی بیکەینە کوردی .. دەبێ ئـەو زەوقە ئەدەبی‌یەمان هەبێ شتی باش‌و پوختەو بەرز هەلبژێرین ئنجا قۆل‌و باسکی لێ‌هەلکەین‌و بیکــەینە کوردی !

جگە لەمەش پێویســـتە هەوڵ بدەین کە شتی وا بکەینە کوردی ، پێشتر نەکرابێتــــە کوردی‌و خۆمان بەشــتێکەوە خەریك بکەین کە تازە بـــێ لای خوێنەری کوردو بـــــە پەرۆشەوە باوەشی بۆ بکاتەوە .. وەرگێڕان زۆر مەرج‌و رێ‌و شوێنی تایبەتی هەیە بــــەلام لێرەدا سەبارەت بەوەی کـــە ماوەمان نی‌یە ، بەوەنــــدە وازدێنین‌و نووسەرو خوێنەرانی ئەم لاپەڕەیە ئاگـــــادار دەکەینەوە کە :ـ

● تا پێتان دەکرێ شت لە زمانی ئەسلی‌یەوە بکەنە کوردی .. چونکە کە شتێ دوو ســێ جار ئەم دەست ئەو دەســتی پێ‌کرا تام‌و بۆی دەڕوا .

● بە زمانی کوردی لووس‌و بێ‌گرێ دای‌بڕێژن‌و ئەگــــەر کوردی‌یەکەی شڕوو وڕو بـــێ سەرو گوێ بێ وەرگێڕانەکــە پشت گوێ دەخرێ ..

● هەر شتێکیان کــــردە کوردی ، ئەو دەقەی لەگــــەل بنێرن کە لێتان کردۆتە کوردی هەر کەســــێ لــە مــەودوا دەقەکەی لەگەل نەنێرێ ـ بــە تایبەتی ـ شیعر بەرهەمەکەی پشت گوێ دەخرێ‌و پاشان‌کەس گلەو گازاندان نەکا ..

● لەگەل دەق‌و وەرگێڕانەکەدا ناوی ئەم کتێب‌و گۆڤارە بنووسێ کە دەقەکەی تێدایــەو ناوی نووسەرو لاپــــەڕەو چاپخانەو سالی چاپ‌کــــردنی کتێبەکەش بنێرن !..

(ئەدەب‌و ژیان)

بـــــۆزانین

وەزارەتی خانـەسازی‌و ئیش‌کردن (أشغال)

بەڕێوەبەرێتی گشتی‌ئیش‌کردن (اشـغال)

مناقصەی نهینی ژمارە (٢٩ـ٧٥) بۆ دروســـت کـــردنی خانوی قائمقامی قەزای حضر ـ پارێزگای نەینەوا .

بلاوی ئەکەینەوە مناقصەی نهینی سەرەوە بــە پێی ئــەم مەرجانەی خوارەوەیە :

١ ـ رەنگە بێ استمارەی مەرجەکانی مناقصــەکە لـــە بەڕێوەبەرێتی أشغالی پارێزگای نەینەوا بە (ـر٣) دینار دەست بکەوێ‌و ئەم پارەیەش نادرێتەوە ئەبێ ئەو کەسـە قونتەراتەکـە ئەکات مەرجە گشتی‌و مواصفاتە هونەریەکان بکرێ .

٢ ـ تاکــو سەعات ـر١٢ی نیوەڕۆی رۆژی شەممە ریکەوتی ٦ـ٣ـ١٩٧٦ عەتائـــات وەرئەگیرێ‌و ئــەبێ پێشکەش بــە سکرتیری لیژنــەی کردنەوەی عەتاتـــەکان بکـــرێ لـــە بەڕێوەبەرێتی گشتی أشــغال ـ الحقوق‌و العقود ـ پێویستە لــە ماوەی (١٠) مانگدا تەواوبێ .

٣ ـ ئەم شتانە لەگەل عەتائاتەکان ئەبن :

أ ـ تەئمیناتێکی سەرەتایی (٢٢٠) دو سەدو بیســـت دیناری بــە شێوەی کەفالەتی مەسرەفی یان چەکێکی ئیمــزا کراو کە لـە روژی داخستنی مناقصەکەوە تاکو ماوەی شەش مانگ کار بکەن .

ب ـ شوناسنامە (هەویەی) زوری بازرگانی لەگەل پسولەی بەڕێوەبەرێتی باجی دەخل بۆ ئەمسال تازە کرابێتەوە .

ج ـ لیستەیەکی ئەو کارانەی لەمە ئەچن‌و کردویەتی .

د ـ هەویەی قونتەراتچیتی .

٤ ـ هەر عەتائاتێك لە کاتی دیاریکراودا پێشکەش نەکـرێ وەر ناگیرێ .

٥ ـ ئەم بەڕێوەبەرێتی‌یە ملزم نیە بە وەر رتنی نزمترین عەتائات یان هــەر عەتائاتێکی تر .

٦ ـ عەتائاتەکان لە روی قونتەراتچیەکاناو لـــە کـانی دیاریکراوی سەرەوەدا ئەکرێتەوەو ئەنجامی سەرەتاییەکەی لەوحــەی ئیعلانات دا هــەل‌ئەواسرێ .

٧ ـ بۆ هەر رۆژێك دواکەوتن (١٠) دە دینار سزایەتی ، وە پێویستە لەســـەر قونتەراتچیەکە هەر ئە قونتەراتەکەی وەر گرت ئەندازیاری سەرپەرشتکار دیاری بکات .

عبدالوهاب المفتی
بەڕێوەبەری گشتی أشغال

بۆزانـــــین

وەزارەتی ناوخۆ

بەڕێوەبەرێتی گشتی هاتوچۆ کـــــردن

مناقصەی نهینی ژمارە (٢/١) بۆ کردنەوەی چوار خانو بۆ نوختەی تەفتیشی بار هەلگرتن لەسەر رێگای دەرەوە لە پارێزگای بەسرە .

ئەوا بلاوی ئەکەینەوە کەمناقصەی نهینی ســـەرەوە بە پێی ئەم مەرجانەی خوارەوەیە :

١ ـ رەنگە بێ استمارەکانی مەرجی مناقصەکە لـــە بەڕێوەبەرێتی هاتوچۆی پارێزگای بەسرە بە (پێنج) دینار دەست بکەوێ‌و ئەم پارەیەش نادرێتـــەوە ، ئەبێ ئەو کەسەی قونتەراتەکــــە ئەکات مەرجە گشتی‌و مواصفاتە فەنیەکان کە ئیشی پێ ئەکرێ لە وەزارەتی ئیش کردن‌و خانەسازی بکرێ کــــە قۆنتەراتەکەی وەر گرت .

٢ ـ تاکو سەعات ١٢ی نیوەڕۆی رۆژی پێنج شــەمەی رێکەوتی ١٨ـ٣ـ١٩٧٦ عەتائات وەرئەگیرێ‌و ئەبێ پێشکەش بە سکرتیری لیژنــەی جێ‌بەجێ کردنی پرۆژەی نوختەکانی تەفتیشی بارهەلگرتن لە سەر رێگای دەرەوە بکرێ لە بەڕێوەبەرێتی گشـــتی هاتوچۆ کردن . وە ئەبێ لە ماوەی شەش مانگدا ئیشەکە تەواو بکرێ .

٣ ـ ئەمانە لەگەل عەتائاتەکان ئەبن :

أ ـ تەئمیناتێکی سەرەتایی (سەد دیناری) بە شێوەی کەفالەتی مەسرەفی کە بۆ ماوەی شـــەش مانگ لە بەروازی مناقصەکەوە کار بکات یـــان چەکێکی ئیمزا کراو .

ب ـ هەویەی ژوری بازرگانی لەگەل پسوڵــەی بەڕێوەبەرێتی باجی دەخل کــــە ئەمسال تازە کرابێتەوە .

ج ـ لیستەیەکی ئەو کارانەی لەمە ئەچن‌و کردویەتی

د ـ هەویەی قونتەراتچێتی .

٤ ـ هەر عەتائاتێك لە کاتی دیاریکراوا پێشکەش نەکرێ وەرناگیرێ .

٥ ـ ئەم بەڕێوەبەرێتی ملزم نیە نزمتـــرین عەتائات‌یان هەر عەتائاتێکی تر وەربگرێ .

٦ ـ عەتائاتەکان لە روی قونتەراتچیەکاناو لە کـــاتی دیاریکراوی سەرەوەدا ئەکرێنەوەو ئەنجامە سەرە- تاییەکەشی لە لەوحەی ئیعلاناتدا هەل ئەواسرێ .

٧ ـ بۆ هەر رۆژێك دواکەوتن (دە) دینار سزایەتی .. وە ئەبێ قونتەراتچیەکە هەر کەقونتەراتەکەی وەر گرت ئەندازیاری سەرپەرشتی کردن دیاری بکات .

عەمیـدی هاتوچو
یاسین حسین العزی
جی‌گری بەڕێوەبەری گشتی
هاتوچۆ

بۆزانـــین

بە کرێ دانی یانەی شەوانەو سینەمای هاوینەی سەرسنگ

ئەمینداریتی گشتی بەڕێوەبردنی شارەوانی‌و هاوینـــە هەوارەکان هەمو ئەو کەسانە بانگ ئەکات کە شارەزاییان لە بەڕێوە بردنی یانەی شەوانەو سینەمای ئەشت‌و گوزاری نوێ هەیە بەشداری بەکرێ گرتنی یانەی شــــەوانەو سینەمای سەرسەنگ لە پارێزگای دهـوك بکەن بۆ ماوەی ١ـ٣ـ١٩٧٦ تاکو ٣١ـ١٢ـ١٩٧٦ ، رەنگە بێ مەرجەکان لـــە ئەمینداریتی گشتی بەڕێوە بردنی شارەوانی‌و هاوینە هەوارەکان دەست بکەوێ .. عەتائاتەکان پێشکەش بە ئەمینداریتی گشـــتی بەڕێوە بردنی شارەوانی‌و هاوینە هەوارەکان ئەکرێ لە نـــاو زەرفێکی مـــۆر کراوا .. ئەبێ عەتائاتەکان تەئمینـــاتێکی سەرەتاییان لەگەلا بێ بە (١٥٠٫٠٠٠) دینار بە پارەیی یان بە شێوەی کەفالەتی مەسرەفی لەلایەن بانقیکەوە ، چەکی ئیمزا نەکراو وەرناگیرێ تاکو ســـــەعات ـر١٢ی نیوەڕۆی رۆژی یەکشەمە رێکەوتی ١٥ـ٢ـ١٩٧٦ عەتائات وەر ئەگیـرێ .. هەر عەتائاتێك لە کات‌و شوێنی دیاریکراوا پێشکەش نەکـــرێ ئیتر وەر ناگیرێ ، ئەبێ وەسلی تەئميناتەکەو کتابی ضـمان‌و پروانامەی شارەزایی لەگەلدا بێ .. کرێی سالانە بە سێ جار وە لە ماوەی شەش مانگی یەکەمدا ئەدرێ ، حەقی بـــلاو کردنەوەی ئەم بۆزانینە لەسەر ئەو کەسەیە بە کرێی ئەگری . ئەم ئەمینداریتی‌یە ملزم نیە بەوە کە زۆرترین نرخ یان هــەر نرخێکی تر وەر بگرێ .

سیروان جـاف
ئەمینداری گشتی بەڕێوەبردنی
شارەوانی‌و هاوینە هەوارەکان

٢ـ١

بۆزانــــین

کومپانیای گشـــتی چیمەنتۆی سەرچنار لـە سلیمانی نزیکەی شەست تەن ئاسنی (شیلمان‌و ئەنگلاین)ی نیوداشتی هەیە لە جەشنی مضلع عوارض‌و جنکوی کارکردو بە مزایدەی ئاشکرا هەر لەناو کومپانیادا ئەیان فرۆشێ لە بەیانی رۆژی یەکشەمەی ریکەوتی ١٥ـ٢ـ١٩٧٦ دا مەزادی ئەکات .. ئینجا هەرکەسی ئەیەوێ بەشداری ئەم مزایەدەیە بکا لــە کات‌و شوێنی دیاریکراوا ئامادە بێ‌و ئەوەندە پارەیان پێ بێ بەشی تەئميناتی سەرەتایی بکات .. پارەی کرێی بڵاو کردنەوەی ئەم بۆزانینەو بانگ‌و ێژەکەو هــەر ئەرکێکی تری مزایدەکە هەیە ئەکەوێتە ئەستوی ئەو کەسە مزایدەکەی بۆ دەر ئەچێ ، وە ئەبێ لە ماوەی هەفتەیەکدا لە بەروازی دەرچوونی مزایدەکە وە کەلوپەلەکان لە کومپانیا بگوێزێتەوە .

ناجی عزەت جاف
بەڕێوەبەری گشتی

بۆزانـــــین

وەزارەتی ناوخۆ

بەڕێوەبەری گشتی هاتوچۆ

مناقصەی نهینی ژمارە (٣/١) بۆ کردنەوەی پێنج خانوی نوختەی تەفتیشی بار هەلگرتن لەســــەر رێگای دەرەوە لە پارێزگای نەینەوا .

بلاوی ئەکەینەوە کە مناقصەی نهینی سەرەوە بـــە پێی ئەم مەرجانەی خوارەوەیە :

١ ـ رەنگە بێ استمارەکانی مەرجی مناقصەکە لە بەڕێوەبەرێتی هاتوچۆی پارێزگای نەینەوا بە (پێنج دینار) دەست بکەوێ‌و ئەم پارەیەش نادرێتەوە ، ئەبێ ئـــەو کەسەی ئەم قونتەراتە ئەکات مەرجە گشتی‌و مواصفاتە فەنیەکان کە ئیشی ئەکرێ لـــە وەزارەتی ئیش کردن‌و خانەسازی بکرێ هەرکات قونتەراتەکەی وەر گرت .

٢ ـ تاکو سەعات ـر١٢ی نیوەڕۆی رۆژی پێنـــج شەممە ریکەوتی ١٨ـ٣ـ١٩٧٦ عەتائات وەر ئەگیرێ‌و ئەبێ پێشکەش بە سکرتیری لیژنـــەی جێ‌بەجێ کردنی پرۆژەی نوختەکانی تەفتیشی بار هەلگرتن لەسەر رێگای دەرەوە بکرێ لە بەڕێوەبەرێتی هاتوچـــــوی پارێزگای نەینەوا ، وە ماوەی تەواو کردنی ئیشەکە شەش مانگە .

٣ ـ ئەمانە لەگەل عەتائاتەکان ئەبن :

أ ـ تەئميناتێکی سەرەتایی (سەد دیناری) بـــە شێوەی کەفالەتی مەسرەفی کە لــــە روژی وەرگرتنی قونتەراتەکەوە بۆ ماوەی شـــەش مانگ کار بکات یان چەکێکی ئیمزا کراو .

ب ـ هەویەی ژوری بازرگانی لەگـــەل پسولەی بەڕێوەبەرێتی باجی دەخل کە ئەمسال تازە کرابێتەوە .

ج ـ لیستەیەکی ئـــەو کارانەی لەمـــە ئەچن‌و کردویتی .

د ـ هەویەی قونتەراتچیتی .

٤ ـ هەر عەتائاتێك لە کاتی دیاریکراوا پێشکەش نەکرێ وەر ناگیرێ .

٥ ـ ئەم بەڕێوەبەرێتی‌یە ملزم نیە نزمترین عەتائات یان هەر عەتائاتێکی تر وەر بگرێ .

٦ ـ عەتائاتەکان لە روی قونتەراتچیەکاناو لە کاتی دیاریکراوی سەرەوەدا ئەکرێتەوەو ئەنجامە سەرتایە- کەشی لە لەوحەی ئیعلاناتدا هەل ئەواسرێ .

٧ ـ بۆ هەر رۆژێك دواکەوتن (دە) دینـــار سزایەتی ، ئەبێ ئەو کەسەی قونتەراتەکە وەر ئەگرێ لەگەل وەرگرتنیا ئەندازیاری سەرپەرشتی کردن دیاری بکات .

عەمیدی هاتوچو
یاسین حسین العزی
جیگـری بەڕێوەبەری
گشتی هاتوچو

بۆزانـــین

درێژ کردنەوەی بەکرێ دانی میوانخانەی هاوینەهەواری سەلاحەدین

لەبەر ئەوەی ماوە بدرێ بە ژمارەیەکی زۆر لەوانــەی شارەزاییان لە بەڕێوەبردنی میوانخانەی گەشت‌و گوزار هەیە کە بەشداری مزایدەی بەکرێ دانی میوانخانەی سەلاحەدین بکەن لە هاوینە هەواری صلاح‌الدین ئەوا ئەمینداری گشتی بەڕێوەبردنی شارەوانی‌و هاوینە هەوارەکان سەر لەنوێ بلاوی ئەکاتەوە کە مزایدەی ناوبراو هەیەو بۆ ماوەی لە ١ـ٤ـ١٩٧٦ تاکو ٣١ـ١٢ـ١٩٧٨ ئەدرێ بەکرێ .. رەنگە بێ مەرجەکان لــە ئەمینـــداریتی گشـــتی بەڕێوەبـــردنی شــــارەوانی‌و هاوینەهەوارەکان دەست بکەوێ . عەتائاتەکان پێشکەش بــە ئەمینداریتی گشتی بەڕێوەبردنی شـــارەوانی‌و هاوینەهەوارەکان ئەکرێ لەناو زەرفێکی مۆرکراوا وە ئەبێ تەئميناتێکی سەرەتایی (ـر٣٠٠) دیناری لەگەلا بێ بەپارەیی یان نوسراوی ضمان لە لایەن بانقێکەوە بە شێوەی (کەفالەتی مەسرەفی) هەر چەکێك ئیمزا نەکرابێ وەرناگیرێ ..تاکو سەعات ـر١٢ی نیوەڕۆی رۆژی یەکشەمەی ریکەوتی ٢٩ـ٢ـ١٩٧٦ عەتائاتەکان وەر ئەگیرێ .. هەر عەتائاتێك ناوەو کاتەو پێشکەش بە شوێنی دیاریکراو ئەگــرێ وەرن وەسلی تەئميناتەکەی یان کتابی ضمان و پروانامەی شارەزایی لەگەل نەبێ وەرناگیرێ . کرێی ناوبراو بەسێ جار ولە ماوەی شەش مانگی یەکەمدا ئەدرێ ، وە پارەی بڵاو کردنەوەی ئەم بۆزانینە لەسەر ئەو کەســەیە بەکرێی ئەگرێ .. ئەم ئەمینداریتی‌یە ملزم نیە بە زۆرترین نرخ یان هەر نرخێکی تر وەر بگرێ .

سیروان جاف
ئەمینداری گشتی بەڕێوەبردنی شارەوانی‌و
هاوینە هەوارەکان

٢ـ١

Institut Kurde de Paris

گەنجینەکانی بێ کۆتایی

شیرزاد عەبدولرەحمان
ئامادەی کردوە

ئەگەر بمانەوێ لەبارەی هۆیە بنەڕەتیەکانی پێکەنینەوە بنوسین بەرەنگاری چەند تیئوری و لێکدانەوەیەکی زانستیانە ئەبین لەگەڵ چەندبۆچونێکی جیاوازی خۆمان و هەندێك لە زانا سایکولوژیەکان کە لەم روەوە دەریان خستووە·· دەمێکە فەیلەسوف و لێکۆڵەرەوەکان لە کۆششی ئەوەدان هۆیە بنەڕەتیەکانی ئەم باسە بدۆزنەوە ·· بەڵام تا ئیستە بەپێی بەڵگەی زانستی مرۆڤ شتێکی وا نەدۆزراوەتەوە کە دەقاو دەقی راستەقینەی هۆیەکانی بێکا بێ · هەرچەند لەم روەوە هەندێك بیروڕای جیا جیا هەیە ··

خۆشی نیەبەڵکو چەند لایەنێکی تری شاریاوەی تیایە وەکو غەریزە یان بینینی شتێکی ئاوەژۆ ··یان شتێکی سەیری چاوەڕوان نەکراو کە هەندێکجار خەڵك ئەحەپەسێنێ ·· یان زاڵ بون بە سەر مەبەستێکدا کە لە واقیعدا هەمویان

بڕوانە ل ـ ٧

زۆربەی زاناکان رایان لەسەر ئەوە یەکانگیر ئەبێ کە پێکەنین بەهۆی چەند کار لێکردنێکی فسیولۆجیەوە پەیدا ئەبێ ··

(برنجتون)ی فەیلەسوف یەکەم کەس بو کە بیروڕای خۆی لەم روەوە ئاشکرا کرد ، ئەو ئەڵێ پێکەنین لە ئەنجامی چەند کردارێکی سایکلوژی و کۆمەڵایەتی و جنسی و شارستانێتی یەوە پەیدا ئەبێ ·· فەیلەسوفەکانی هاوچەرخ و دوای ئەویش بە وردی ئەم بیروڕایانە شی کردۆتەوە و باری سەرنجی خۆیان بە پێی بەڵگەی زانستی خستە پاڵ· هەمو لەو بیروڕایەدان کە مەسەلەکە تەنیا تۆبەرەی

دووبەجوە

١ـ باخچە

شێرکۆ بێکەس

ئەی کچی جوان
ئەو بلیتەی لە پاسەکەدا بۆت بڕیم ،
کە دابەزیت ، ·· سەرنجمدا ·· ،
یەکەیەکە ژمارەکانی لە دەسما
سەر دەردێنن
سەوز دەبن
گوڵ دەردەکەن
گوڵەکانیش لەگەڵ جوولەی پەنجەکانما دێنە لەنجە ··
لە دوا ئیستگەش کە دابەزیم
ئەی کچی جوان ·· کاتێ ئاوڕم دایەوە پاسەکەشمان ،
بۆتە باخچە !!

●

٢ ـ کەمان

مەدالیای ، کەمانێکی بچکۆلانەت دابوو لە سنگ
کە هاتوچۆت بە بەردەمی ، مندا ئەکرد ،
گوێم لێ ئەبوو ·· کەمان ئەکەوتە لێدانو ، ئەشمبینی
مەمکەکانت
ورد ورد سەمایان بۆ ئەکرد

● ئەگاتە کریستی ●

لەم دوایەدا ، ئافرەتی چیرۆك نووسی ناسراو «ئەگاتە کریستی» کۆچی دوایی کرد ، ئەم ئافرەتە چیرۆك نوسە وا ناوبانگی پەیدا کرد بو ، کە بەریتانیایەکان ناچاربون دان بەوەدا بنێن کە لە شکسپیر زیاتر شانازی پێوە ئەکەن ، ژمارەی بەرهەمە فرۆشراوەکانی کریستی گەیشتونە (٣٠٠) ملیون دانە کە بە (٢٨) زمان وەرگێڕراون ·

ئەگاتە کریستی ، لەم دوایەداو بەر لەمردنی توشی نەخۆشی لەبیرچونەوە بو هەتا کەرەتێ خۆی شاردەوەو چوە میوانخانەیەك بەناوێکی کەوە خۆی نوسی · دوجار شووی کردوە جاری دووەمیان سالی ١٩٣٠ بو کە شوی بە زانای کە لەپوراسی بەریتانیایی «ماکس مالوان» کرد ·

ئەستێرەکانی سینەما

جێین فۆندا بەرەوڕوو...

ماوەیەکە ، ئەکتەری ناسراوی سینەمایی « جێین فۆندا » دەنگوباسی نیە ، بەتایبەتی دوای فلیمی « چۆلەکەی شین » زۆر کەس وایان ئەزانی کە « فوندا » پەنای گرتوەو وازی لە سیاسەتیش هێناوە ؛ ئەوەی شایەنی باسە ، ئەو ئەکتەرە دەورێکی دیاری لە بەربەستی کردنی سیاسەتی ئیمپریالیزمی ئەکەن ئەمەریکادا دژی شەڕە نارەواکەی لە ڤێتنام گێڕا ، ئەمە سەرەرای بەشداربونی لە چەندان خۆپیشاندانی گەورەدا ، دژی سیاسەتی جیاوازی رەگەزایەتی و چەوساندنەوەی هیندیە سورەکان لە ئەمەریکا ·

لەم دوایەدا ، جێین فۆندا دەنگوباسی بڵاو بوەوە ، رای ئەیاند ، کە بەردەوامە لە سەر ئەو رێگایەی گرتویەتیە بەر ، کە رێگا بەربەستی کردنی سیاسەتی نارەوای رێژیمی ئەمەریکایە ، ئیستا فۆندا شان بەشانی مێردەکەی «توم هایدن» کە تێکۆشەرێکی چەپڕەوە لە ئەمەریکا لە زۆر کۆبونەوەی جەماوەریدا ئامادە ئەبێ ، کە تیایاندا سیاسەتی رەگەز پەرستی نارەوای رێژیمی سەرمایەداری ئەمەریکا رسوا ئەکەن ·

ئاوڕێك لە رابوردوو / ئارام ئامادەی کردوە

ژیانی ژمارە (٣٣٣)ی ساڵی ١٩٣٢ ئەم مژدەیەی بڵاوکردبووەوە :

مژدە بۆ هەمو أهالی نوای سلێمانی

طبیبی مشهور دوقتۆر میرزا أمیر لەپاش ئەوەی بە چەند ساڵێك لە سوریەو مصروا ستانبول و أوروپادا بە طرزی جدید اجرای طبابت و تجاربی کردوە ، حالی حاضر هاتۆتە سلێمانی ، مستعدە بۆ معاینەو تداوی زائرین قبول بکا لە خانوی محمود افندی رئیس بلدیەی سابق ·

هەمو ئەوعە أمراضی داخلی و نسائی و منداڵ تداوی و معالجە ئەکات لەعەینی زەماندا امراضی جلدیە و مجاری بول لە مدتێکی زۆر کەمدا چاك ئەکاتەوەو نەخۆشی چاوو دەرهێنانی بەرد و مایەسیری تداوی و معالجە ئەکات بەبێ عملیاتی جراحەو رۆژی (٣) شموان مجانا فقراقبول و تداوی ئەکا ، ئەمە فرحتێکی گەورەیە لە دەست خۆتانی مەدەن ·

ئارام :

ئەمە ئەبێ (لوقمانی حەکیم) بووبێت ، خوا ناردبێتی وا لە هەمو ئاشتیکی کردوە ؟ ، بێ گومان هیچیشی نەماڵیوەتەوە ، دەردی دوختورە ساختەچیەکەی (معارف) کە چەند ساڵێك لە سلێمانی مایەوە کە چی لە دواییدا سەرتاش دەرچوو ، ئەترسم مام میرزاش لەوبابەتە بووبێت ، ئەگینا نەخۆشی چاو لەکوێ و میز گیران لەکوێ !

چاپکراوی نوێ

بڵاوکراوەیەك دەرچوە ، کە ئەو جانی رۆشنبیری کوتایی ساڵی وتارو باسانەی تیایە لەمیهرەـ ئافرەتانی جیهانەوە پێشکەش کراون ، وتارو باسەکان بەکوردی و عەربیە و ژمارەیەك لە نوسەرو ماموستایانی زانکو بەشداریان لە نوسینەکاندا کردوە ·

وتارەکانی میهرەجانی رۆشنبیری

شۆرشی ١٩٠٥ ـ ١٩٠٧

لە نووسینی « ی· پەفیکین »و لەبڵاوکراوەکانی « بیری نوێ » نامیلکەیەك لەم هەفتەیەدا بڵاوکرایەوە ، بەناوی « شورشی ١٩٠٥ ـ ١٩٠٧ رێی بۆ شورشی مەزنی ئوکتوبەر خۆش کرد » کە ماموستا مح... لە چاپکراوەکانی مەڵبەندی مەلا کریم کردویەتی بەکوردی · رۆشنبیری زانکوی سلێمانی ،

* * *

دەشو

وەڵامی «هێمن» ئەداتەوە

دوکتور شۆ لەگەڵ ئەم «قصیدە»یەدا نامەیەکی ناردوە ئەڵێ (لە هاوکاری خۆشەویستماندا چەند هۆنراوەیەکی دڵداری ماموستاهێمن کەوتە بەرچاوم) کەچی ئەگەر سەیری رۆژنامەکە بکەی تەنیا یەك هۆنراوەیە بەڵام قەیناکا هەرچی دوکتور شۆ ئەڵێ « لەسەر چاوانە » ، بێینەوە سەر نامەکەی ئەڵی (ماموستا هێمن بەیارەکەی ئەڵی « وەرە » ··· نێ بەڵکو نەهات ؟!) راست ئەکا ·· بەڵکو نەهات ؟! لەبەر ئەوە دوکتور وەك خۆی ئەڵێ (بەپێویستم) زانی بەپێچەوانەی ئەو !! ئەوەندەی ئەو !! بە یارەکەم بڵێم هاتی !!)

لە دواییدا ئەڵی (ئەنجا ئەگەر پەسەند کرا « بیدەن بە روویا » واتە بەڕوی ماموستا « هێمن » دا) ·

ئەم چەند هۆنراوەم روو بە (هێمن)ە
بەرزو بەڕێزە ماموستای منە
کەوتە بەر چاوم لەنێو هاوکاری
شیعری شیرینت باسی دڵداری
وەڵامم دانۆ خۆم بێ نەگیرا
پەسەن بێ و نەبێت ,وامهات وەبیرا
هاتی ، ئەی یاری باڵا وەك چنار
دیارە بە بێ من تۆ ئاتری قەرار !
هاتی · ئەی یاری شۆخ و شەنم
لە خوام گەرەکە مەرنت نەبینم
هاتی ، ئەی یاری لێو وەك پەڕەی گوڵ
تۆ باڵا بەرزو منیش باڵا کوڵ ···
هاتی ، ئەی یاری دەم خونچەی گوڵباخ
وەرە با پێکۆ بچین بۆ (سابلاخ)
هاتی ، ئەی یاری خاوەن لەنجەو لار
بە جووتە بڕۆین بۆ شاری (کەلار) ؟
هاتی ، ئەی یاری بێ دەعیەو فیزم
دیارە لە لای تۆ من زۆر عەزیزم
هاتی ، ئەی یاری مەمان تونو تۆڵ
پێکەوە بچین بەرەو دەشتی چۆڵ ؟
هاتی ، ئەی یاری جوانو شۆخ و شەنگ
ئەتەوێ بێمە باخەڵت بێ دەنگ ؟
هاتی ، ئەی یاری خاوەن گوفت و گۆ
ئەبێت بە هاوسەر لەگەڵ (دکتور شۆ)

١٩٧٦-١-٢٤
وتراوە

ـ منداڵە خۆشەویستەکان ـ

گوڵاڵە ئەحمەد ـ سلێمانی

بێ گومان پەلەپەلی و هەڵەشەیی و بیرنەکردنەوە لە هەر کارێك ئەنجامێکی پڕ لە پەشیمانی لە دوایە ·· ئەوانەی هێمن و لەسەرخۆن و پاش بیرکردنەوەیەکی ورد ئیش و کاریان جێ بەجێ ئەکەن زۆر جار لەژیاندا سەرکەوتون ··

منداڵە خۆشەویستەکان : ئەوا چیرۆکی چۆلەکەو داوتان بۆ ئەگێڕمەوە ، ئەمە چیرۆکێکی هەڵبەستراوی فولکلوریە وبۆئەوەی پەندی لێوەربگرین دایان ناوە :

چۆلەکەیەك چاوی بەداوێك ئەکەوێ ، لێی نزیك ئەبێتەوەو پێی ئەڵێ :

ـ ئەوە بۆچی وا لەرێگا دوری ؟

ـ ئەمەوێ گۆشەگیر بم و خۆم لە خەڵك لادەم ، بۆ ئەوەی لەیەکتر ئەمین بین ·

ـ ئەی بۆچی وا لەڕو لاوازی ؟

ـ خەریکی خوا پەرستیم و بیرم هەر لەلای نوێژو رۆژوە ·

ـ ئەو پەتە چیە لە ملتا ؟

ـ نیشانەی لە خوا ترسی یە

ـ ئەم دارە بەدەستەوە ؟

بڕوانە ل ٧

منالی چالاك « کاکە ئەبو بکر قەڵادزەیی ئەم وێنەیەی خۆی و خوشکە بچکۆلەکەی کردوە بەدیاری هاورێیانی گۆشەو گورانێکی بۆ منالانیش وتوە تیایدا ئەڵی :

ئیمەین منالانی کورد ،
ئیمەین پەپولەی کوردستان
رابەری پاشەڕۆژین
بۆ وڵات تێ ئەکۆشین ·

یەکتری ناسین

ناو : باوەڕ زاهر
تەمەن : ١١ ساڵ
ناو : ئازاد محمد
تەمەن : ١١ ساڵ
سازان عمر
تەمەن : ٣ ساڵ
ناو : کوردوان عمر خزان
تەمەن : ٦ ساڵ

ناو : لۆقان اکرم سعید
تەمەن : ٩ مانگ
ناو : سعدیە احمد سعید
تەمەن : ٤ ساڵ

**

سەرگوزشتەی سامان و جادوگەر

● جادوگەر شەو چوە لای ماڵی سامان و بەجادوگەری خۆی دەزگای تەویلەی ئەسپەکەیانی کردەوەو ئەسپەکەی دەرکرد ·

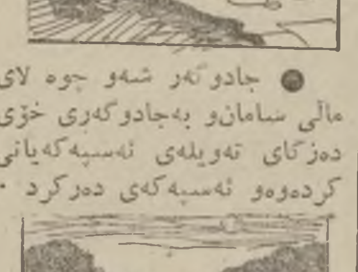

● سواری ئەسپەکە بو ، بەو دەشتەدا دایە غار ···

● جادوگەر ، خۆی پێ نەگیراو کەوتە ناو ئاوەکەوە ، کڵاوی جادوگەریەکەی کەوتە ناو ئاوەکەو ئەسپەکەش چوەوە بۆلای سامان و ئاوازی خوشکی

گۆشەی منداڵان ○○

چیرۆکی گۆشە :

ـ فەرەیدوون ـ

کارکردن ئەنجامی ژیانەوەیە

لە دەشتێکی چۆڵی دوور لە ئاوەدانی دوو ئاوەڵی گیانی بە گیانی پێکەوە ئەژیان ، ئەو دوو ئاوەڵەش مام بزن و مەڕۆکە بون ·· ئەمانە لە هەموو کارێکدا یارمەتی یەکتریان ئەداو دڵی یەکتریان نەدەشکاند ، کە شەویش دا ئەهات قسەو چیرۆکی خۆشیان بۆ یەکتر ئەگێڕایەوە ، کە رۆژیش هەڵ ئەهات پێکەوە ئەچوونە ناو شینایی و لەوەڕان ·· مام بزن و مەڕۆکە بەم جۆرە ژیانیان ئەبردە سەر ، هەتا پایز داهات و گەڵای دارو درەخت هەڵوەری ، وەرزیش گۆڕاو سەرما داهات ·· مام بزن کە ئەمەی دی روی کردە مەڕۆکەو پێی وت پێش ئەوەی زستان دابێت با خانوویەك بۆ خۆمان بکەین لە بەفرو باران بمان پارێزێت ·· مەڕۆکە لەم قسەیە زۆر توورە بوو وتی : من خۆم زۆر ماندوو ناکەم دوگم هەیەو لە سەرما ئەمپارێزێ ·· مام بزن وتی : بەڵام تۆ پەشیمان ئەبیتەوە وا من ئەچم خانویەك بۆ خۆم دروست ئەکەم ، پاش ماوەیەك سەرما زۆر بوو بەفر باری و هەموو جێگایەکی گرت مەڕۆکە جێی نەما خۆی تیا بشارێتەوە ، ناچار بوو پەنای بردە بەر مام بزن ، داوای جێگای لێ کرد ، بەڵام مام بزن پێی وت : تۆ دوگت هەیە با بت پارێزێ ·· مەڕۆکە زۆر پاڕایەوە ، بەڵام سوودی نەبوو ، کە رۆژ داهات مام بزن لە ماڵەکەی دەرهات سەیری کرد وا مەڕۆکە لە سەرمانا نەخۆش کەوتووەو لەناو بەفرەکەدا خەریکە رەق ئەبێتەوە ، مام بزن زۆر دڵی پێی سوتا بردیەوە ماڵەوە لەبەر ئاگری داناو خواردنی بۆ هێنا تا چاك بۆوە ، ئینجا مام بزن پێی وت ئەوە ئەنجامی لە خۆبایی بوونە مەڕۆکەش زۆر سوپاسی کردو خانویەکی گەورە تریان پێکەوە دروست کرد کە جێگای هەردوکیان ببێتەوە ·

Institut Kurde de Paris